ROMAN

A.S. Byatt

oyun

Çeviren: İpek Babacan

alkım

Antonia S. Byatt

OYUN

Çeviren: İpek Babacan

alkım

Antonia Susan Byatt (1936 -) İngiliz roman yazarı ve tanınmış eleştirmen. Cambridge'deki York ve Newnham College'de öğrenim gördü. Central School of Art and Design'da öğretim görevlisiydi. 1972-1973 yıllarında Londra'daki University College'da İngiliz ve Amerikan edebiyatı konularında kadrolu öğretim üyesi olarak görev aldı. Birçok gazete ve haftalık derginin yanı sıra *The Times, Encounter ve New Statesman*'da yazıları yayımlandı. En çok tanınan romanı olan *Possession* (1989) ile Booker ödülünü alan yazarın öteki romanları *The Virgin in The Garden* (1978), *Still-Life* (1985), *Babel Tower* (1996) ve *A Whistling Woman* (2002), Yorkshire'lı bir ailenin yaşamına odaklanarak çağdaş İngiliz yaşamını araştıran, birbirlerine bağlı romanlardır. *Angels and Insects* (1992) adlı kısa romanı ve *The Biographer's Tale* (2001) ise Viktorya dönemini çağdaş bir duyarlıkla ele alan romanlardır. Bunlardan başka, bir iris Murdoch incelemesi olan *Degrees of Freedom*'ı Wordsworth ile Coleridge'i konu alan bir kitap ve Tennyson ile Wallace gibi bazı yazarlara ilişkin yazılar yazdı. Penguin klasik kitap dizisi için George Eliot'un *The Mili on the Floss* adlı romanının bir edisyonunu hazırladı.

John Beer için

Bir ağ ördük çocukken
Güneşli havadan bir ağ
Eşip bir pınar bulduk küçükken
Arı ve duru sudan;

Bir tohum ektik gençken,
Bir badem dalı kestik;
Daha olgun bir yaşa geldik şimdi
Çürüyüp gitti mi onlar toprakta?

Solmuşlar! Oysa hâlâ havadan o ağ,
Ama kıvrımları nasıl da yayılmış,
Ve kıpkızıla çalan renginden,
Ne derin bir pırıltı saçılmış…

Uzak ülkedeki o tohum da
Yere kadar eğilen kocaman bir ağaç olmuş,
Tomurcuklanmayan, o kuru badem dalı
Sonsuzluğa değmiş.

Geçmişi Anımsama'dan
Charlotte Bronte (1835)

İmgelemin ilkesi eski insanların, dalgalanan kıvrımlarıyla, sürekli değişken ve sürekli kendine doğru akışkan -döngüsel ve başlangıçsız ya da sonsuz- bilgeliği ve evreni nitelendirdiğine inandıkları yılan simgesine benzer.

S.T. Coleridge

Birinci Bölüm

“*Yine* bekleriz” dedi Julia. Merdivenlerin başında onları durdurup gülümseyerek üsteledi. “Çok seviniriz. Mutlaka gelin.” Kapının önünde bir arada duruyorlardı. Dışarıdaki soğuğa karşı kaldırdıkları yakalarının üstünde yuvarlak yüzleri solgundu. *“Söz mü?’* dedi Julia. Söz verdiler ve döne döne merdivenlerden inmeye başladılar. Julia trabzandan eğilip gözlerinde sevecen bir bakışla onların esmer başlarını üç kat boyunca izledi; ayak seslerinin uzaklaşması ona hüzün verdi. Aşağıda durup yusyuvarlak yüzlerini kaldırarak yukarıya baktılar. “Teşekkür ederiz” diye seslendiler. Julia da seslendi: “Biz teşekkür ederiz.”

Bir an durup parmaklarındaki yüzüklerle oynadı. Hepsi de gösterişli biçimlerde, oymalı ve işlemeli bir sürü gümüş ve bronz yüzüğü vardı. Elleri bunlardan dolayı sanki biraz ağırlaşmıştı. Sonra dönüp eve girdi.

Çatı katındaki salonda her şey sıcak görünüşlüydü. Şöminedeki odunlar hâlâ yanıyordu; odaya hafif bir duman çökmüştü. Yer cilalı tahtayla kaplıydı, üzerine tüylü halılar serilmişti; şöminenin önünde, Julia’nın çenesini dizlerine dayayarak oturduğu bir iki alçak puf vardı. Alçak bir sehpanın üstünde toprak rengi kahve fincanları, paslanmaz çelikten iki meyve kâsesi ve üzerinde likör kadehleriyle kırmızı bir cam tepsi duruyordu. Julia’nın burnuna duman ve şarap kokusu geldi. İçinde bir sıkıntı vardı. Bir yerde tabaklar şangırdadı.

Salonu geçip mutfağa girdi. Kocası, üzerinde gömleği, açık duman mavisi rengindeki bulaşık çukurunun önünde, floresan ışığının altında, suyla parlayan tabakları birbiri ardı sıra, paslanmaz, çelikten bulaşıklığa diziyordu.

“Bulaşığın acelesi yoktu.”

“Şimdi biter. Her şey yerli yerinde olmazsa içim rahat etmiyor.” Teselli edercesine baktı karısına. “Yardım etmek zorunda değilsin.” Julia eline bir bez aldı.

“Thor” dedi, “iyi geçti, değil mi? Memnun kaldılar, değil mi? Yani, şu bal sosunu denemem iyi oldu mu dersin?” Birkaç tabak kuruladı. “Benden

hoşlandılar, değil mi? insan birisinin kendisinden hoşlanıp hoşlanmadığını anlar. Ben onlardan çok hoşlandım. Tam *dost* olunacak insanlar…”

“Evet” dedi Thor. Eline koyu mavi bir bez alıp bıçakları parlatmaya koyuldu. Kısa sarı saçları ışıkta büsbütün açık bir renge bürünmüştü. “Sanırım seni programına çıkarmayı önerecek” dedi biraz sonra.

Julia ellerini inceliyordu. “Ben böyle bir istekte bulunmadım ondan.”

“Biliyorum, istekte bulunduğunu düşünmüyoıdur zaten. Senden hoşlandı. Capcanlı bir kişiliğin olduğunu söyledi.”

“Öyle mi dedi?” Julia yine oturma odasına döndü. “Sahi öyle mi dedi? Thor? Bence asıl o capcanlı, öyle değil mi? Onu görür görmez bunu düşündüm. Öylesine enerji dolu ki. Her şeyle yakından ilgili. Bu da kolay kolay rastlanacak bir özellik değil. Sonra çok da zeki, ikisi de çok zeki…”

Şöminenin önündeki deri pufa oturdu.

“Acaba çok mu konuştum? Hep çok konuşurum, kendimi kaptırırım. Senin ne düşündüğünü biliyorum… İnsan onunla her konuda konuşabilir. Aşağı yukarı her konuda. Eminim çok konuştuğumu düşünmüştür.”

“Niye öyle düşünsün? İlgi gösterdi.” Bir an durup düşündü. “Her konuda konuşabileceğin bir sürü insan var, Julia.”

Bu cümlede hangi sözcüğün vurgulu olduğuna Julia karar veremedi. Kocasının Norveç kökenli olduğunu gösteren belirtilerden biri de cümlelerindeki tekdüze tınıydı. Dolayısıyla Julia, onun kendisine sitem edip etmediğini anlayamıyordu. Kocasının bu özelliği Julia’da, neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda bir kararsızlık yaratıyordu.

“*Geveze* olduğumu düşündüyse çok üzülürüm.” “Böyle düşündüğünü sanmıyorum.”

“Sahi mi?”

“Sahi.”

Bir sessizlik oldu. “Keşke hep böyle kendimi kaptırmasam.”

Thor kocaman elini onun omzuna koyarak beyaz krep giysisinin üzerinden okşadı onu.

“Julia… arada sırada kendini bir bırak. Her şeyi bu kadar ciddiye alma. Bu iyi bir şey değil.”

Julia hemen omuzlarını silkti, sonra gevşedi. “Ciddiye almak *gerek.* Önemsemek gerek. Ben yeni yeni insanlar tanımayı seviyorum, gerçekten…”

“Ben bunu demek istemiyorum. Sana verileni, karşına çıkanı almıyorsun.”

“Bense öyle *yaptığımı* sanıyorum. Sen de bundan yakınmıyor muydun? Alıyorum, alıyorum, alıyorum. *Her şey* veriliyor. Altından kalkamayacağım kadar çok şey.”

“Her şey veriliyor derken ne demek istediğini bilmiyorum” dedi Thor, kuzeyli bir yabancı oluşu biraz daha belirginleşerek. “Her şey veriliyor olamaz. Her şey… sanki elde edilebilirmiş gibi davranmanı kabul ediyorum. Ama bu seni yoruyor. Ayrıca kendini tanıyorsun, bir tür yoksunluğa karşı sağlama alıyorsun kendini, Julia.” “Sakın” dedi Julia. “Sakın söyleme bunu. Sen pek çok şeyi biliyorsun, ama bana *söylemen* gerekmez.”

Thor burularak sustu. Julia başını onun dizlerine dayadı. “Beni tanıyorsun. Çok iyi tanıyorsun. Seni seviyorum. Ama gözümü korkutma benim…”

“Çabucak korku veriyorsun” dedi Thor aynı rahat, ifadesiz sesle. Onun yanına çömeldi. Julia hemen: “Zaten ben de bunu mesele yapmıyorum. İyi bir partiydi, iyi geçti” dedi.

“Evet, iyi geçti. Senden de hoşlandılar. Senden hoşlanmalarına sevindim.” Julia ona doğru eğildi. Dudakları hafifçe birleşti.

“Thor” dedi Julia.

“Yarına kadar yapılacak bir sürü işim var” dedi Thor. “Yardımseverliğin… Hıristiyanlığın… niçin katı gerçekleri hesaba katmayan bir tutumla yürütüldüğünü hiç anlamıyorum. inançları sağlam, çünkü tahıl göndermeye söz verdiler; tahıl gelecek. Sevkiyat ve ödeme bakımından çıkacak güçlüklerin aşılacağına da inanıyorlar. Bazıları aşılmasına aşılabilir, ama ancak ben uğraşırsam. Üstelik, Tanrı’ya duymaları gereken inancı bana yöneltiyor, sonra da bunu göz ardı ediyorlar. Neredeyse mucizeler yaratmak bütün zamanımı alıyor. Bu farklı bir şey. Bugün de, iyi çalışmadığımızı ve büyük bir cömertlikle teneke kutuya attıkları iki buçuk şilinleri boşa harcadığımızı ileri süren üç mektup geldi.”

Thor, birkaç dinsel kuruluşla birlikte Quaker'ların yönettiği büyükçe bir yardım örgütünün ücretli yöneticisiydi. Çoğu zaman, evdeki partilerden sonra, vakit gece yarısını geçinceye kadar çalışır, bu da Julia'da suçluluk duygusu yaratırdı, çünkü gelen konuklar çoğunlukla Julia'nın iş çevresinden olurdu. Thor yorulmak bilmezdi. Ama Julia, onun dalgın yüzüne yemekte bir kez bakmış -Thor içki içmezdi- kocasının bir kurtuluş olduğunu düşünmüştü. Sohbeti sürdürme isteği ile Thor çalışabilsin diye sohbetin tavsamasını ve konukların gitmesini sağlama düşüncesi arasında bocalamaktan yorgun düşmüştü. Julia onu öptü. "Bence inanmakta haksız değiller. Yani, sana inanmakta. Yapmayacağın bir şey için söz vermezsin sen."

"Öyle" dedi Thor ayağa kalkarak. Kapının önünde öylesine sordu: "Teklifini kabul edecek misin?"

"Teklifte bulunmadı. Ben de bunu düşünmedim." Thor gülümsedi ve kapıyı arkasından kapattı.

Julia biraz hayal kırıklığına uğramış olarak yalnız kalınca, salonda huzursuzca bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Biraz önce çıkıp giden ve onu televizyon programına çıkarabilecek olan Ivan'ı düşündü. Kadın yazarlıktan, roman sanatı konusunda -bir anlamda- uzmanlığa yükselme fikri hoşuna gidiyordu. Kendi sesi geldi kulağına, canlı, coşkun. Yeni yeni kimseler tanıyacaktı. Umut içinde, katılacağı yeni dünyayı görmeye hazırlanarak televizyonu açtı.

Ekran aydınlandı. Julia bir anda, bir sıcaklık bulutu içinde engin bir deniz görüntüsünün önünde konuşan, son derece sıradan, yuvarlak yüzlü bir kızın, boynundaki kültür incileri kadar kültürlü sesini önce cızırtılı, sonra tane tane duydu: "… Gece programları arasında yer alacak ve genellikle bilimsel ağırlıklı olmasına karşın size bol bol egzotik ve tehlike dolu görüntüler sunacağımız bu dizinin birinci bölümünü izlemek üzeresiniz. Her çeşit izleyiciye sesleneceğiz: Bilim adamlarına, coğrafya uzmanlarına, hayvanseverlere, oturdukları yerde yolculuk yapmak isteyenlere…"

Julia sinirlendi; kendisi televizyona önem vermeye karar vermişken bu kız kalkmış milyonlarca izleyiciye -sanki hepsi de geri zekâlıymış gibi- takınılmış bir kibarlık içinde tepeden bakarak sesleniyordu. Hem zaten Julia belgesel programlardan hoşlanmazdı. Taşra kökenli benliğinin derinliklerine kadar kentliydi ve Londra dışında hiçbir yerde yaşamayı ya da böyle bir yerde yaşayan birisiyle iletişim kurmayı aklından bile

geçirmezdi. Gezginlerin gezi öyküleri, çöller, cengeller iyiydi hoştu da sanki stüdyoda yaratılmış, ya da hiç değilse kurgulanmış gibiydi. Bir kamyon dolusu kum, bir iki plastik bitki, bir düzine kadar siyah figüran… Ekrandaki genç kadın, başını sallayarak parlak sarı saçlarını geriye attı, boynundaki incilere elini götürmekten kendini alıkoydu, gülümseyerek bu programı Peder William Borran'ın kısa bir konuşmasının izleyeceğini bildirdi ve bir cengel görüntüsünün arkasında ansızın ekrandan silindi. Ağaçlar, sonra akarsular. Fersah fersah sular, göz alabildiğine sular, sayısız ufacık kollara ayrılan, uçsuz bucaksız büyük ırmağın uçaktan görüntüsü, çalılıklarla kaplı adalar, yoğun bitki kümeleri, derken yine bir şu yana, bir bu yana çarpıp duran, koylara doğru süzülüp geri dönen, yayılan, kabaran sular.

"Amazon havzası" dedi sunucu. "1500 yılında bu ırmağı ilk bulan Vincent Yanez Pinzon ona Maranon adını verdi — bugün bu ad genellikle Yukarı Amazon için kullanılmakla birlikte, coğrafya uzmanları Maranon'un nerede bitip Amazon'un nerede başladığı, ya da bunların aslında aynı ırmağın iki ayrı adı olup olmadığı konusunda farklı görüşlere sahipler. Brezilyalı tarihçi Costancio, *Maranon* sözcüğünün İspanyolca 'ağ' anlamına gelen *marana* sözcüğünden türediğini ileri sürmektedir…" Sunucunun sesi iddialı değildi; bir duraklama oldu; bu basit gerçekleri belki de yanlış anlayan ya da inanmayan olur diye bir çeşit üstü örtülü ivedilik vardı sanki bu duraklamada.

"Yağmur mevsiminde ortalama 120 fit olan derinliğin birdenbire 56 fite çıkmasıyla arazinin görünümü değişebilir. Hiçbir şey olduğu gibi kalmaz: Haritalar ancak tahmini bilgi verir. Bugün, tanımaya ya da incelemeye başladığımız bir şey, bir hafta sonra orada bulunmayabilir. Kamera, gerek hava, gerek büyüme ve çürüme bakımından fiziksel değişkenliğin gücü konusunda yalnızca yüzeysel bir fikir verebilir burada…"

Kamera hızla ırmaktan yükselerek göğe doğru uzanan iri gövdeli sıra sıra ağaçları görüntülerken, çekim iyi, diye düşündü Julia. Ne var ki, kameranın gösterdiği gibi, bunlar bir sıra oluşturmuyordu, hiçbir düzen yoktu, bir ağaç kümesiydi bu yalnızca. Birbirini izleyen bir dizi yakın çekim görüntü karşısında Julia adeta büyülendi -düğümlenmiş sarmaşıklar, toz haline gelmiş ağaç kabukları, sütunlar arasından yer yer süzülen güneş ışıklarının yapraklar üzerinde uzun, beyaz yıldızlar oluşturduğu uçsuz bucaksız uzanıp

giden, gelişigüzel kümelenmiş katedraller- gözün göremediği, kameranın algıladığı bir olguydu bu. Yaban ve etkileyiciydi, güzel değildi.

“Sessiz sedasız bir büyüme çabası. Aldous Huxley bir zamanlar, eğer Wordsworth tropik ormanları tanısaydı Doğa’yı öylesine iyicil ve öğretici bulmazdı demişti. ‘Yabancı, ürkünç, kendine bir yer edinmek isteyen yaşama karşı bütün bütün düşmanca’ bir şey var burada diyordu. Alman gezgin Burmeister, buradaki bitki örtüsünün ‘huzursuz bir bencillik, taşkın bir çekişme ve bir kurnazlık taşıdığı’ için kendisini kaygılandırdığını söylüyordu. Aslında, gördüğümüz şeylerden, katkıda bulunduğumuz ölçüde yararlanırız. Coleridge’in söylediği gibi: ‘Doğa yalnızca yaşadıklarımızda var olur.’ Ben bu ormanlara daha nesnel yaklaşmak istiyorum. Birazdan sınırsız, dizginsiz bir büyüme ve buna koşut giden yok olmayı izleyeceğiz. Bence bu bizim için öğretici olabilir; uygar ülkelerde, bu süreçleri algılayışımız, bastırılmış ya da katı sınırlar içinde kalmıştır. Oysa, doğumu ve ölümü ne denli kalın perdeler arkasına sıkıştırırsak sıkıştıralım, bu süreçler bizim birer parçamız. Ne olduğumuzu unutuyoruz…”

Kamera birdenbire zemini taramaya, tek tek biçimleri gösterip bunları ayrıştırmaya başlarken, sitemli bir tını taşıyan ses azalıp sustu.

“Cengelin zemini. Kırmızımsı, sarımsı, pembemsi, koyu kahverengiye çalan ölü yapraklar; sayısız katmanlar halinde çürüyerek yine toprağa karışıyor. Üzerine basınca vıcık vıcık, çoğu kez tehlikeli. Kameranın seçtiği görüntüler.”

Ölü yapraklardan oluşan upuzun salkımlar, yere düşüp biçimlerini yitiriyorlardı. Yaprak çürüğü kokusu neredeyse Julia’nın burnuna kadar geldi. Görüntü dengelendi; Julia ormanın zeminindeki bir yolu görüyordu, birbiri üstüne yığılan yapraklar, boz bir küf halindeki mantar oluşumları.

“Hiç biçim seçilmiyor. Topaklar, yumrular…”

Ekranın ortasında, bir tümseğin üstünde, bir şey kımıldadı ve yükseldi. Kamera üçgen biçimli, yassı, kaygan, ama boğumlu bir, gözde bir an parlayan siyahlığı yakaladı; bir biçim belirdi, bir yılanın başıydı bu; yılan kameraya bakıyordu. Dilini sokup çıkarıyordu.

“Kameranın gösterdiği bir yanılsama değil, cengelin zeminine uyum göstermiş bir canlı bu. Bir yılan. *Lachesis muta.* Çok zehirli. Bu yılanlar üç buçuk metre uzunlukta olabiliyor — gördüğünüz örnek bu kadar uzun değil. Halkaların üzerindeki desen aslında yaprakların karışık deseni arasında

kaybolan düzgün bir desen, çizgi çizgi çıkıntılı, pürüzlü, açık renk yüzey üzerinde koyu renk dörtgenler. Güzel bir yaratık.”

Yılanlardan nefret eden Julia, ölüm ve işkence sahneleri olan, yürek paralayıcı filmleri izlerken yaptığı gibi, kendi kendine çekimin ve görüntülerin benzersiz olduğunu söyleyerek, bu ustaca tasarlanmış dehşet görüntüsünün kendisini uğrattığı şoku atlatmaya çalışıyordu. Şu anda, kullanılan sıfattan duyduğu şaşkınlık yeni bir şey değildi. İnsan nasıl düşünürse düşünsün, diye geçirdi aklından, bu doğru olamazdı; yılan güzel bir yaratık değildi; yumru yumru ve çirkindi; iblis yüzlüydü. Bir adam çirkinse, insan onu böyle tanımladığında nasıl kimse bunu tartışmazsa, bir hayvan da çirkin olabilirdi. İnsanın güzelliğini algılamamızın nedenleri var, diye düşündü. Yılana duyduğumuz geleneksel korkunun bir dayanağı var. Yılanlar tehlikeli ve çirkindir, onlardan tiksinti duymamız *beklenir.* Bu düşünce, haliyle, çirkin bir adamın da kötü ya da tehlikeli olduğu düşüncesini doğurdu; çirkin yüz hatları, akıllarından geçen güzel düşüncelerle değişime uğrayıp yeni biçimler alan kişiler de vardı; Julia buna inanmaya hazırdı. Her şey, sanıldığından çok daha büyük bir sıklıkla, nasıl görünüyorsa öyleydi. İnsan bilgiçlik taslamamalıydı, hem yılanlara güzel demek de sapıklıktı. Simon — Simon böyle söylemişti. Simon böyle…

Julia *Radio Times* dergisine uzandı, başını çevirip yine televizyona baktı ve onu gördü.

Yılanın yanında, biraz gergin duruyordu, bir Ortaçağ işkence odasından bulunup getirilmiş hissi veren demirden bir aletle yılanı kafatasından tutup kaldırmıştı. Uzun, kederli bir yüzü vardı, uzamaya başlayan sakalı yüzündeki çukurluklarda siyah noktalar halinde görünüyordu. Uzun saçları, başının üzerinde iri bukleler oluşturuyordu. Yüzünde hem azametli, hem de küçümseyen, ama aynı zamanda gizli kapaklı bir ifade vardı; değişmişti, değişmişti, ama Julia bu ifadeyi hatırlıyordu. Boylu poslu bir adamdı, külüstür bir güneş şapkasının altından bakarken, üzerindeki orman kıyafeti hiç de iğreti durmuyordu. Arada bir, sanki fazladan eklemleri varmış gibi, kollarını kendi bedenine sımsıkı doladığını hatırladı Julia. Kendisi görününceye kadar sesini tanımaya olanak yoktu; yeni bir duruluk, otoriterlik, kuru bir dilbazlık gelmişti sesine. Julia’nın yanındayken hep kısık bir sesle mırıldanır, sözlerini öteye bir yere yöneltirdi.

Adam yılanı çevirince, hayvanın başı ve açık duran ağzı kameraya döndü. Koyu renkli yaprakların önünde ağız dokusu bembeyaz, pırıl pırıl, tertemizdi.

"Pamukbaş yılanı, adını, ağzının bu beyazlığından alır" diye açıkladı; sonra ciddi bir sesle yaratığın dişlerine, zehrine, damarlarına, nasıl saldırdığı ve soktuğuna ilişkin ayrıntılara geçti.

"Bu yılan hızlı hareket eder; çıngıraklı yılanlar gibi durup beklemez, ya da çılgın gibi kendini oradan oraya atmaz. Görür görmez saldırır…"

Sustu, kararsız görünüyordu. "Birçok ölümden çok daha az korkunç bir ölüm. İnsanların niçin bundan öylesine dehşete kapıldıklarını hiç anlayamadım. Sözgelimi, yaban domuzu avıyla karşılaştırılınca. Ya da, hattâ, asılarak idamla karşılaştırılınca. İnsanlar yılan konusunda çok duygusal davranıyorlar. Böyle bir duygusallığı, bence, yaşamın hiçbir alanında taşımamalıyız. Çoğumuz otomobillere hiç de kötü gözle bakmayız. Oysa onlar da aynı derecede ölümcül. Üstelik zaman zaman canice bir hırsla kullanılıyorlar. Zehirli oldukları için mi kötü gözle bakıyorlar, yoksa yılanın kötü olduğunu düşündükleri için mi zehirden -haddinden fazla-korkuyorlar bilmiyorum. Bir süre sonra insanları yılanlara ısındırmayı umuyorum. Isındırmayı. İnsan bağnazca yaşamamalı. Bunları bir canlı türü olarak görmeli yalnızca. Bir *canlı türü*, evet." Düşüncelerini söyleyerek içini dökememekten neredeyse umutsuzluğa kapılarak sözcükleri vurguluyordu; bu da Julia'nın hatırladığı bir kurnazlığıydı onun; ama televizyonun kitlesel, genel iletişimi bunu daha da belirginleştirmişti. "Ben bir herpetoloğum, bu yüzden konumuz, yalnızca değilse bile, büyük ölçüde yılanlar olacak."

Kamera birdenbire, hiç ilgisi yokken, onu suda yürüyen ve haykıran bir beyaz kuş sürüsü önünde gösterdi. Sonra program bitti. Peder William Borran, yüzünde anlamlı bir gülümsemeyle, yüreğimizin sesini fazla dinlediğimizi anlatmaya koyuldu. Julia kalkıp televizyonu kapattı. Elleri terliydi. Oda nemli ve sıcaktı, bir sera gibiydi. Geriye dönüp bakınca, onun bu noktaya varması, iyilik ve kötülük kavramlarına cengelde bilimsel yoldan yaklaşması mantıklı görünüyordu. Julia, onun davranış nedenlerini hiçbir zaman anlayamamıştı. Onunla hiçbir zaman bir uzlaşmaya varmamıştı. Başı ellerinin arasında, kızıl saçlarını parmaklarına dolayarak, bir süre oturup boş ekrana baktı.

İkinci Bölüm

“Eğer *Morte d’Arthuf*da[1] Lancelot’un günahının ya da Galahad’ın erdeminin ahlaksal gücünü anlamayı istiyorsak” diye yazdı Cassandra, “iffeti bir saflık, vicdanlı bir saflık olarak düşünmeli ve masumlukla bir tutmalıyız, iffetin en yüksek erdem olması, düşünmeden kabul edilecek bir görüş değildir. Çoğumuz, bir kızın kızlık zarından önce öz kardeşimizin yaşamını koruruz, ya da, yalnızca bir değil, on iki kadının intiharı gibi bir seçenek söz konusuysa, bu koşullarda kendi erdemimizi korumanın belki de biraz bencillik ve biraz tutucu namusçuluk olduğuna karar veririz. ‘Genç kızın bir daha hiç sahip olamayacağı bir şeyi’ ilk masumluk olarak düşünmeli — ve ‘el değmemişliğin’ anlamını lekesiz ve noksansız olan tüm ruhu kapsayacak şekilde anlamalıyız. Gerçek bir Hıristiyan için ölümün korkunç olmadığını hatırlarsak, bunun şeytanın bir aldatmacası olduğunu keşfetmeden bile önce, Lionel’in ölümüne daha büyük bir soğukkanlılıkla yaklaşırız.”

Kalemini bırakıp bunları geçirdi aklından. Bakirelik konusunda, eğer bu, kendisinde olduğu gibi mesleğe bağlı ve raslantısal bir durumsa, kesin bir görüşe varmak güçtü. Ne saflık, ne de masumluk gibi gelmiyordu ona; daha çok, bilgisizlikti belki. Zaman zaman da çocukken hissettiği ve büyüyünce kurtulacağını umduğu sıcak, açgözlü bir merak kaynağıydı. Ölüme gelince, gittikçe daha ürkütücü gördü onu. Hıristiyan olması ise hayalinde canlandırdığı şeyleri pek değiştirmedi yazık ki. Göz ucuyla saatine baktı. Saat ondu, daha vakit vardı. Malory baskısına ayırdığı zaman dolmuştu; masasındaki not defterinde bunlara kırmızı işaret koyup mektup yazmaya koyuldu.

“Sayın Peder Rowell, R.S. Thomas okuma günüyle ilgili düzenlemeler konusunda sizinle aynı görüşteyim. Hanımefendiler de gelecekler elbette. Ayrıca bütün öğrencilere de elden geldiğince duyurulmak. Kilise ile toplumun, gerçek ve yararlı bir ilgi alanını paylaştıkları ender durumlardan biri olmalı bu. İrlanda milliyetçiliğinin bir çıban başı olduğu konusunda da sizinle aynı görüşteyim. Ama…”

Bir süre durakladı, şundan bundan yeterince söz ettiğini, ama öbür konuyu nasıl açacağını kestiremediğini düşünüyordu. Saatine baktı yine. Yazmaya başladı: “Benim kâbuslarım ve korkularımla ilgili yazdıklarınıza teşekkür ederim. Belki tahmin etmişsinizdir, bundan size söz ettiğim için

arada bir pişmanlık duyuyordum. Güçsüz bir anımdaydım, ama bana böylesine iyimser bir anlayış içinde yazdıklarınızdan sonra, sonuçta üzüleceğim bir pişmanlık duymuyorum.”

Bunun pek de doğru olmadığını düşünerek yine durakladı. Peder Rowell sınırlı bir anlayış göstermişti yalnızca, yazdıkları da tümüyle iyimser sayılmazdı. Bundan hiç söz etmemesi gerekirdi. Açık vermiş, küçük düşmüş, onun kendisine duyduğu saygıyı biraz yitirmişti. Yine de, olan olmuştu. “Öğütlediğiniz duayı okudum” diye sürdürdü mektubu, “gerçekten de düzelme var. Şu ya da bu türlü pes etmekten hepimiz korkarız, ama ben bu korkularla birlikte öyle uzun yıllar yaşadım ki, şimdi alışkanlığın verdiği, bir ölçüde rahatlıkla karşılıyorum onları.”

Bu da doğru değildi. Ya da en azından, alışkanlık her zaman rahatlık vermiyordu. Suya sabuna dokunmayan bir iki semt dedikodusu yazıp mektubu imzaladı. Sonra, bir defterden koparılmış üç sayfa üzerine büyük ölçüde C.S. Lewis’ten çalıntı fikirlerle çalakalem yazıldığı belli olan, *Troilus ve Criseyde* ile ilgili bir denemeyi aldı eline.

“Bu deneme daha doğru dürüst yazılsaydı” diye yazdı, “daha dikkatle okumak mümkün olabilirdi. Criseyde’nin duyguları konusunda ikinci sayfada Lewis’ten alıntı yaptığınız, ama dipnot koymadığınız cümle, üçüncü sayfada belirttiğiniz kendi fikrinizle çelişiyor. Ödevleriniz hep böyle baştan savma. Dönem sonunda burs kuruluna olumlu rapor bildirmem neredeyse olanaksızlaşacak.”

Bir iki dakika baktı buna. Denemenin yazarını çok iyi anımsıyordu. Cassandra’nın itirazlarına karşın, köşede bucakta kalmış bir okulun bu üniversiteye alınan ilk öğrencisi olan, iri yarı, kıllı bacaklı, hantal bir kızdı. Derslerde, kirli bir beyaz tiftik kazağın biçimsiz bolluğu içinde hiç ses çıkarmadan oturur, kuş yuvası gibi darmadağınık renksiz saçlarının altından görünen kocaman bembeyaz suratında özenle koyulaştırılmış kirpiklerinin çerçevelediği gözleriyle bakardı. Cassandra ona bir şey söylediğinde sıkıntı içinde, şişman beyaz ellerini ovuşturur, şeytan tırnaklarını yolardı. Öğretim görevlilerinden biri, Cassandra’ya kızın mutsuz bir aşk ilişkisi olduğunu söylemişti; geçen yılki çalışması çok daha iyiydi. Bu, hepsinin başına geliyor diye düşündü Cassandra, yüzünü buruşturarak, çirkin oldukları için yarışma dışı kalanların bile. Hepsi de aynı beceriksiz, dikkatsiz, bezginliğe kapılıyorlardı. Yatakhanelerden birindeki bir kanepe üzerinde sevişmek -ya da sevişmekten yoksun kalmak- Chaucer’ın, sevginin yitirilmesini uzun

uzun anlatırkenki inceliklerine onların duyarlıklarını arttırıyor muydu sanki? Bezginleştiriyordu onları yalnızca. Oysa kendi kuşağı böyle uygunsuz deneyimlerden yoksun kaldığından, tutkunun inceliklerini hayal gücü yoluyla algılamaya zaman bulmuştu.

Yine saatine bakarak, işte bu noktaya vardım, diye düşündü. Bu noktaya. Hayal gücü falan. Tanrı biliyor. Ağzı kurumuştu; on beş dakika vardı. "Gelip beni görün" diye yazdı ödevin altına. Aslında böyle yazmakla şu biçimsiz Miss Wood'a ödün vermişti, ama bunun bir baskı olarak görüleceğini biliyordu. Kıza karşı alaycı bir tutum göstermekten kendini alamayacağının da belli belirsiz farkındaydı. Şu Miss Wood ise onun "anlamadığı" sonucuna varacaktı. Eh, anlamıyordu işte. Ama Miss Wood da anlamıyordu; üstelik Miss Wood'un doğru dürüst bir bilgi edinme konusundaki başarısızlığı için para, Cassandra'nın vakti ve Oxford seferber olmuştu.

Ayağa kalkıp pencereye doğru yürüdü, hâlâ korkunun gerilimi altındaydı. Perdeyi çekince, geç bir saatte, kışın, gece vakti, yarım yamalak Oxford'u gördü. Irmak, penceresinin altından akıyordu; birkaç çıplak ağaca sokak lambasının ışığı vurmuştu; alacakaranlıkta tek başına kalmış bir kule, bir kartpostal görüntüsünün görünmeyen bölümünü gelişigüzel çağrıştırıyordu. Cassandra yirmi yıl önce, sıkıntılı savaş günlerinde gelmişti buraya — Tanrı bilir ne çeşit bir yüce ve anlamlı Ortaçağ yaşamı umuyordu.

Dışarıdan nesnel bir bakışla kendini gördü bir an — hoşlanmadığı, kaçınmak için küçük oyunlara başvurduğu bir duyguydu bu. Perdeyi yeniden indirerek kendini dış dünyaya kapattı. Odasına, çalışmalarına göz gezdirdi. Somut şeylerle çevrelenmişti: Deri ciltli kitaplar, eski küreler ve gökyüzü haritaları, fildişi biblolar, yazı masasının üstündeki haç, kimisi nadide, hiçbiri miras kalmamış, hepsi de edinilmiş, zamanla edinilmiş nesneler. Kadife perdeler, koyu renkli ağır mobilyalar, iki üç tabure ve arkalığı adamakıllı yüksek bir kırmızı kadife koltuk — odaya yoğun bir yaşanmışlık sinmişti. Cassandra her bir nesneye sırayla baktı ve somut olarak orada bulunanların dışında bir şey görmemek rahatlattı onu.

Otuz sekiz yaşındaydı ve kendini ya çok daha yaşlı, ya da çok daha genç görüyordu; kâbuslarda daha genç oluyordu, ama yanında başkaları varken, yaşlı ve dediği dedik kişilere özgü hırçın bir ses tonuyla akıl hocalığı yapmaya kalkıyordu. Sanki gençliği ta bu yüzyılın başlarına rastlamış gibi bir görünüm takınıyordu; herkesten uzak ve geleneksel bir terbiyeyle

yetiştirildiğinden, bu da tam anlamıyla yanlış sayılmazdı. Birçok Ortaçağ uzmanı gibi Cassandra da, Ortaçağ'ın gerek dinsel, gerek din dışı edebiyatındaki yeterince uzak şiddete duyduğu, özünde romantik olan bir ilgiyle seçmişti bu konuyu. Lancelot ile Guenevere'nin, Tristan ile Iseult'un dramlarını çözmek için adeta bir öğrenme hırsı duyarak gelmişti Oxford'a. Bu hırsını da giderek Kutsal Kâse Efsanesi'ndeki simgesel olasılıklarla ilgili bir tutkuya dönüştürmüştü. Bir Ortaçağ uzmanına özgü tuhaflık merakıyla, Ortaçağ uzmanının kılı kırk yarma tutkusunu birleştirmişti. Duvarlarla çevrili bir bahçedeki köklerle güller, yabansı hayvanlar ve meyveler arasındaki ilişkiler onun için varoluşun karmaşasını yansıtıyordu; duvarın dışında da dalgaların tehlikeli boyutlarda yükseldiği bir deniz vardı. Cassandra dış dünyayı, göz kamaştırıcı olsa da anlaşılabilir bir fiziksel olgular burcuna dönüştüren bir simgeler ağı geliştirmiş ve buna inanmıştı; olgular arasındaki tinsel ilişkileri de yorulmak bilmeyen bir akıl ile kavramak ve derlemek mümkündü; güneşler, aylar, yıldızlar, güller, kupalar, mızraklar, aslanlar ve yılanlar, hepsinin de birer yeri ve anlamı vardı. Bu ağın üstünü kaplayan başka bir ağ da öbür kökleri, dipnotları, çapraz-göndermeleri, bibliyografya verilerini, paleografik simgeleri derleyip bir araya getiriyordu. Gerçek, bu ağın altında bir yerde ışıldıyordu. Cassandra, kesin otoriteyi ararken, mantıksal olarak, başka birçok kişi gibi, bunu Kilise'de bulmuştu. Bir simgeydi bu, üstelik de somuttu; bir güvenceydi. Simge tutkusu bazen ilahiyat tutkusunun habercisidir. Cassandra her ikisine de dört elle sarılmıştı.

Yine de, arada bir, o havaya girdiğinde, bir zamanlar Walter Scott, Tennyson, Morris ve Malory'den ne bulursa okuduktan sonra, kitaplar kadar canlı renkli bir yaşam ararken, Oxford'u ilk gördüğünde kapıldığı romantik duygu selinde bu tutkunun kaynağını buluyordu. O sıralarda *Roman de la Rosdâakı* şövalye aşkı geleneğine ilgi duymuyordu; Lancelot ile Guenevere'nin duygularıyla ilgileniyor, onların acıklı sonuyla duygulanıyordu. Ritüelden romansa değil, öbür uçtan başlayarak, romanstan ritüele varmıştı. Kusursuzluk duygusu onu, seçmediği bir yaşama biçimine saptırmıştı; akademik yaşam adeta rastlantı sonucu, düşün yaşamının bir parçası olmuştu. Kazanabileceği başka beceriler pahasına kendi duvarla örülü bahçe becerilerini geliştirmişti. Bir dizi istemsiz yarı seçimlerde bulunarak bugün geldiğimiz noktaya varıyoruz, diyordu kendine; bu noktaya varmayı amaçlamadıysa, başka ne yapabilirdi, onu da bilmiyordu.

Saatine baktı yine. Gidip bir bakabilirdi. Belki de oda boştu.

iki koridordan geçti, sessizce bir merdivenden inip bir salona geldi, sonra bir koridordan daha geçti. Esintili koridorlarda, gece vakti, uzun bir yün etek ve üzerine uzun kollu, kapüşonlu bir siyah jarse giymekle akıllılık ettiğini düşünüyordu. Ayağında deri bantlı, sivri burunlu siyah kadife terlikler vardı. Bu giysiler ona, başka bir çağdan kalma bir manastır rahibesi zarafeti veriyordu; ince bir vücudu ve biraz fazla dimdik olsa da ağırbaşlı bir duruşu vardı. Öte yandan, boynundan beline kadar birbirine dolanmış, şıngır şıngır bir sürü zincir, madalyon ve haç sallanıyordu; parmaklarında hepsi de taşlı, üç yüzük vardı; en büyüğü de incilerle çevrili, büyük bir lâl taşıydı. Açık kızıl buklelerle kaplı başını dimdik tutuyordu. Arkadan bakılınca cinsiyetsizdi; önden bakılınca, iri burnu ve ağzı, renksiz denecek kadar açık kum rengi kirpiklerinin altındaki derin gözleriyle, korku veren bir görünüşü vardı. Teni bembeyazdı ve benek benek çillerle kaplıydı; sanki çil yalnızca çocukluk dönemine özgü bir şeymiş gibi, bunlar bir yadırgama duygusu yaratıyor, yerli yerinde bir genel çirkinlik izlenimini bulanıklaştırıyor, bozuyordu.

Son sınıfların odasına gitmemeye karar verdi, ilk programı raslantıyla orada izlemişti, ama yılanlarla ilgili bir belgeseli izlemek isteyecek çok fazla öğretim üyesi bulunacağını düşünemiyordu; kendi ilgi duyduğu konuları da nedense saklardı. Kız öğrenciler, toplu yaşantıya meraklı olmadıklarından ve akşamlarını son dakikasına kadar okul dışında geçirdiklerinden, öğrenci odasının, gecenin bu saatinde genellikle bomboş olduğunu keşfetmişti. Televizyona ilgi duymamaları ise olumlu sayılırdı.

Usulca içeriye girip kapıyı kapattı. Sırtını kapıya yaslayıp durdu. Hızlı hızlı soluk alıyordu. Oda karanlıktı. Televizyon da açıktı. Cassandra, bir izleyici grubunun en arka sırasını oluşturduğunu fark etti. Hemen önünde üç kız bir divana kıvrılıp uzanmışlar, iki kız da onların ayaklarının dibine çömelip oturmuştu. Televizyondan gelen hafif bir hışırtı dışında oda sessizdi. Cassandra kaçıp gitmeyi düşündü. Ama kimse başını çevirip bakmadı ona. Sonra ekranda onun konuşmasını duydu.

“Bize gizemli görünen şey, bu hareketin görünüşte hiçbir çaba gerektirmemesi. Anlamadığımız bir şey, doğal olarak bizde korku yaratır.”

Cassandra kendini, uzun ve iri bir yılanın kumlu bir yüzey üzerindeki ilerleyişini izler buldu. Bu hareketin, böylesine iri bir gövdede bile, gerçekten hiçbir çabayla ilgisi yoktu. Düşsel bir ortamdaki bir yaratık gibi

öne doğru kayıyor, sonra birdenbire başını doğrultuyor, dilini sokup çıkararak öylece kalıyor, derken uzanıp yine zahmetsizce süzülüyordu. Altındaki yüzey hareketsiz ve sağlam görünüyordu. Ardında şerit gibi bir iz bırakıyordu.

“Akarsu ve şimşeği çağrıştırdıkları için yılanlara tapılıyor. Bize can veren bir yaşam simgesi olarak. Oysa bizim kültürümüzde, geleneksel olarak, yılanlara bunun tam tersi bir gözle bakılır.”

Yılan, karanlık bir su birikintisinin yanına gelmişti, üçgen biçimli küt ağzını hafifçe sallayarak başını eğdi ve suya girip gözden kayboldu. Kamera, yüzüp uzaklaşan yılanın, suyun üzerinde yükselen başıyla gövdesinin oluşturduğu dalgacıkları izledi.

“Burada yaşayanlar anakondanın, geceleri, beyaz yelkenleri olan kara bir gemiye dönüşüp bataklıkta dolaştığını söylüyorlar. Sanki kanatlıymış gibi söz ediyorlar ondan. Anlattıkları şeylerde bir korku gizli. Kanat ve yelkenlerin, bu yaratığı bir ölüm gemisine mi, yoksa toprağın salıverdiği daha belirsiz bir çeşit simgeye mi dönüştürdüğünü bilmiyorum. Boa yılanlarının zehirli olduğu konusunda da yanlış bir inanç içindeler.”

Belli ki düşünmek için sözlerini kesip bir an sustu; sonra yüksek sesle düşünür gibi: “Sanırım dinsel bir simge olarak öbür doğa olaylarından çok daha çelişkili bir yer tutuyor” dedi. Arkasından, biraz daha kendinden emin bir sesle sözlerini sürdürdü: “Aslında yılanların nasıl yürüdüğü konusunda bilgimiz az. Üç ana ilerleme yöntemleri var: Yanal dalgalanma hareketi, biraz önce gördüğümüz düz ilerleme ve genellikle çöl yılanlarında görülen *‘yana’* ilerleme hareketi. Pürüzlü yüzeylerde, kaygan yüzeylerde olduğundan çok daha hızlı ilerleyebilirler. Gördüğümüz yılanın acelesi yoktu. Acele etseydi, yüzeyden yararlanmak için kıvrıla kıvrıla ilerlerdi. Eskiden, yılanın kaburgalarından yararlanarak yol aldığı sanılıyordu. Oysa bugün, sırayla bütün kaslarını kasarak ilerlediği biliniyor…”

Anakondanın kas hareketlerini gösteren bir temsili resimden sonra ekranda birdenbire, bir çadır ya da çardağın altında, yanında yılan tuzaklarıyla, Buda gibi bağdaş kurup oturmuş, yüzünde kaygılı bir anlamla bakan Simon belirdi. Heyecanlı ve sürükleyici bir dille yılanın kas yapısını açıklarken, eline önce bitişik parçalardan oluşmuş metal bir zincir, sonra da ölü bir yılan alarak, yılanın bedenindeki olağanüstü esnekliği göstermek için bunları eğip büktü, ikiye katladı. Cassandra onun kıllı, kocaman boğumlu ellerine, yoğun bir dikkatle gerilmiş yüzüne bakarken, dizleri biraz

titriyordu. Simon bir çuvaldan ufak bir boa yılanı çıkardı, bileğine doladı ve avını boğarken yılanın kaslarını nasıl kullandığını anlatmaya koyuldu.

"Olağanüstü bir hareket yeteneğine sahip olmayan bir yaratık için yararlı bir güç birikimi. Avlarını hızla kovalayan yılan öyküleri çoğunlukla hayal ürünüdür. Başka yanılgılar da var: Yılanlar isteyerek kemik kırmaz, avlarına dolanıp onları tanınmaz hale getirdikleri söylentisi de yanlıştır — yine de, bir tavuğu ya da maymunu basit bir biçim haline getiren yılanlar da gördüm. Ölüm nedeni, sanıldığı gibi boğulma değil, kalbin sıkışmasıdır. Kalbin sıkışması. Boa yılanları avlarının ne zaman öldüğünü tam olarak bilirler ve ölünceye kadar bırakmazlar onu. Avın yalnızca bayılması yılanı aldatmaz…"

Simon'un yüzündeki şaşırmış, biraz endişeli ifadeyi iyi tanıyan Cassandra aniden, kendini korurcasına, ellerini önünde kavuşturdu.

"Sıkıştırarak öldürme, bir inceleme konusu olduğu zaman, tıpkı zehir gibi, saldığı dehşet duygusunu yitirir" dedi Simon. "Bir şeye -ölümlüler arasındaki ölümlülük olgusuna- yakınlaştığımızda, bu olgu, ona karşı tutumumuz, zihnimizde değişime uğrar, ister kasap olalım, ister doktor ya da yalnızca bilimsel gözlemci. Bir şeyi yakından tanımak, onu daha az gizemli kılmasa da, daha az belirsiz kılar. Gizemsel bir korku yerine, *gerçek* bir korkuyu öğrenmiş oluruz da diyebiliriz buna. Burada, insanın eline her şeye yeni baştan başlama fırsatı geçebilir de diyebiliriz. Yeryüzünün bu bölümü, gerek doğabilimciler, gerek coğrafya uzmanları ya da toplum bilimcilerce en az belgelenmiş olan bir bölge. Gerçek bir Cennet Bahçesi. Biz de ölümlü olduğumuza göre, kendi konumumuzu bulmak, iyiliği ve kötülüğü değil, ölüm ve yaşamın aslında ne olduğunu saptamak zorundayız. *Aslında* neden korkmak gerektiğini. Burada korkulacak şey boa yılanları değil, yangın ve sel. Bazı böcekler. Mikroplu sular. Parmağımızda bir yara varken suya girmek. Hattâ çürük dişler. Öncelikle kendi yaşama olasılıklarınızı denetlemek zorundasınız. Evinizdeyken aklınıza bile getirmediğiniz şeylere burada çok yakın yaşamak zorundasınız. Ama, buna karşılık, *gerçekle* de iç içesiniz."

Simon hafifçe gülümsedi. Cassandra'nın, öfke anlarında kendini beğenmiş bir gülümseme dediği, utangaç bir gülümsemeydi bu; Simon'un, bayağı olanı, yavan olanı, ürkütücü gerçeği, hepsini aynı kefeye koyup tartarak, her şeyi kendi başına, herkesten önce keşfettiği inancı içinde

olduğunu düşünüyordu. Bu uğraş başlı başına yeterince mantıklı bir sonuç oluşturuyordu.

“Böylece elinde kamerasıyla gelen bilim adamı” dedi ısrarlı bir sesle, “masumluğu sanki yeniden keşfedebilir. Cahil değil, ama eğitilmiş, nesnel, her şeyi olduğu gibi gören, kuruntular edinmemiş, önyargıları çok esnek, masum bir göz. İnsan bir kez kendi duygularıyla baş başa kaldıktan, duyduğu korkular gerçek korkular, gereksinimleri gerçek gereksinimler olduktan sonra, her şeye salt merak duyarak bakabilir. İnsana özgü en üstün değerlerden biri olan bu merakı ben, masumluk olarak adlandırıyorum. Kazanılmış, bilgece bir masumluk.”

“Kelebekleri düşünün” dedi. Cassandra hafifçe yüzünü buruşturdu. Ekranda titreşen bir sürü kanat belirdi: Açık havada bir tek yaprağa ya da böceğe bakıldığında belli olmayan, yalnızca kameranın durağan gözünün yansıtmasıyla yoğunlaşan düzensiz bir devinim. Düzinelerce kelebek, bir şeyin üzerinde toplanmıştı. Görüntüye yukarıdan giren, çizmeli bir insan ayağı onları dağıtınca, olağanüstü güzellikte bir yığın saydam kanadın uçuşmasıyla ekranda ufak bir domuzun kararmış çiğ eti göründü.

“Renkleri net ve parlak” dedi Simon. “Oya gibi. Koyu mavi, kükürt sarısı. Çoğu da hafifçe beyaza çalan bir saydamlıkta. Ya da açık mavi, bazen uçuk kırmızı. Kanla besleniyorlar. Güvercin büyüklüğünde olanlarını gördüm.”

Ekranda bir anda, böceğin yakın çekim kocaman kafasıyla hortumu göründü. Kordon gibi bacaklarıyla hayvanın etine tutunmuştu.

“Görüntüyü büyüterek yeni bir tuhaflık boyutu elde ediyoruz. Yeni dünyalara ayak basıyoruz. Kendi dünyamız dengesini yitiriyor. Bu kelebeği, doğası konusunda hiçbir ön bilginiz olmaksızın gördüğünüzü bir düşünün. Bir de nasıl beslendiğini, kanat dokusunun yapısını, mikroskopik ayrıntılarına kadar bilerek gördüğünüzü düşünün. Bizim için gerçeklik hiçbir zaman aynı kalmaz, her zaman geliştirilebilir ve daha kesinleştirilebilir. Bu da bizde bir değişim yaratır. Kelebeğin ağırlığıyla demirden bir köprü bükülebilir — çünkü birtakım moleküllerin konumunu az da olsa değiştirir bu. Aynı şekilde, her bir yeni bilgi de dünyamızı genişletir.”

Ekranda yine Simon’un karamsar ifadeli yüzü göründü; kendi söylediklerinden dehşete kapılmıştı sanki. Bir bilim adamı olarak Simon’un eskiden beri yersiz ölçüde bulanık ve aşırı genellemelere düşkün olduğunu

düşündü Cassandra. Hafifçe öksürdü, Simon yine kayboldu. Kızlardan biri ayağa kalkıp televizyonu kapattı. Başka biri de Cassandra'nın durduğu yere gelip ışıkları yaktı. Hepsi gözlerini kırpıştırdılar. Cassandra hepsinin yüzüne birer birer baktı; gözlerinde merak okudu. İyi sayılan öğrencilerinden birini gördü; kendisine R.S. Thomas konusunda uyduruk bir tez hazırlamış olan, ürkek, zeki, dişleri tavşan gibi öne doğru çıkık, öğretim görevine yeni başlamış bir kızdı bu. Divanın köşesinde tembel tembel kıvrılıp oturmuş, tombul, başka bir kız sordu:

"Sizce nasıl birisi, Miss Corbett?"

"Kim?"

"Simon Moffitt. Şu doğabilimci."

"Ben ilginç buldum."

"Çok iddialı" dedi tavşan dişli olanı.

"Adamakıllı yakışıklı" dedi tombul kız.

"Acaba ne diye kalkıp oralara gitti?"

"Korku" dedi Cassandra. "Merak. Hiç umulmadık bir teşhircilik."

"Umulmadık mı?"

"Bir zamanlar tanırdım onu. Bence umulmadık." "Tanır mıydınız? O zamanlar da böyle miydi?"

"Yılan beslerdi. Kavanozlarda, havuzlarda. Bir *ideefixe* herhalde. Hayır, eskiden de böyle olduğunu pek söyleyemem. İzleyici karşısına çıkmak insanları değiştiriyor galiba."

"Eskiden de?.."

"İyi geceler" dedi Cassandra. Odadan çıkıp kapıyı kapadı, titriyordu. Öğretmen odasına gitmek daha iyi olurdu kuşkusuz. Sanki yatağın arasına saklanmış içki şişelerinin bulunması tehlikesiyle karşı karşıya kalmış, durumunu saklayan bir alkolik gibi hissediyordu kendisini.

Odasına geri dönünce ortalıkta dolaşıp eşyalara dokundu. Raftaki fildişi satranç taşlarını düzeltti, Maloıy'nin sayfaları arasına özenle renk renk ibrişimler yerleştirdi, bütün tükenmez ve kurşun kalemlerini kurutma kâğıdının üzerine dizdi, uçlarını dikkatle bir hizaya getirdi. Ateşi yaktı, ellerini yatak odasındaki lavaboda yıkadı. Sonra yazı masasına oturdu,

çekmeceyi açtı, cilalı bir kutu çıkarıp boynunda asılı bir zincirin ucundan sarkan anahtarla kutuyu açtı.

Çocukluğundan beri tuttuğu günlüğün son cildi vardı kutuda. Günlüğü açtı, bir kalem seçti ve yazmaya başladı. Gelişigüzel, aklına ne gelirse ayrıntılarıyla yazıyordu; günün bütün olaylarını en ince ayrıntısına kadar anlatıyordu, yemekleri, işini, kumun üzerinde ilerleyen yılanın kas hareketlerini. Miss Wood'un boğum boğum kıllı bacaklarına, Peder Rowell'ın sevecen mektubuna ayırdığı yerden daha çok yer ayırıyordu. Ara sıra, olaylara ve çevresindeki eşyalara yalnızca günlüğünde "dökümünü" yaptığı ölçüde değer verdiğini düşünmek onu rahatsız ediyordu. Yalnızlık duyduğu anlarda kapıldığı, yaşamının sudan ve anlamsız olduğu duygusu giderek artıyordu; yaşamını ve bunun ayrıntılarını sanki gerçekmiş gibi görmek için bu günlüğü ahlaksal bir zorunluk haline getirdiğini düşünüyordu zaman zaman. Oysa günlük, pembe sabahlıklı, şişman kızlara ne kadar somutluk kazandırırsa kazandırsın, hattâ onların pürüzlü, kirli ayak parmağı tırnaklarını ne kadar dikkatle betimlerse betimlesin, içinde bu duygu uyanmıyordu pek.

Son zamanlarda günlük, gerçek olanla düşleneni ayırt etmek için giderek zorunlu bir işlev yüklenmeye başlamıştı. Bir zamanlar bunun tam tersi bir amaç için kullanıyordu onu; ırza geçme ve savaş olaylarının yanı sıra, papazın evindeki çay davetlerini, sanki Oxford ile geçmiş arasında kurduğu bağ gibi, biri öbürüyle bağdaşıyormuşçasına, aynı kayıtsız el çabukluğuyla günlüğüne geçiriyordu. Günlük olaylar, derindeki senaryonun olaylarını belirlemeye yarayan nirengi noktalarıydı, buzdağlarının tepeleriydi. Boş odalara insanlar dolmuştu. Helen Waddell bir zamanlar bir hastanenin penceresinden bakan Peter Abelard'ı görmüştü. Charlotte Bronte, okuldaki şömine rafına yaslanan Zamorna Dükü'nü görmüş, heyecanlanmış ve baygınlık geçirmişti. Onlar da korku ile oynamaya kalkışmışlardı; gerçekle düşseli ayıran çizgileri bile bile silikleştirmişlerdi. Belki de onlar da sonunda kaçıyorlardı ve hiçbir dönüş umudu olmaksızın dibe inip gömülmekten korkuyorlardı.

Günlük, bir zamanlar hayal ürünü büyük bir yapıt için gerekli gereçleri içeriyordu yalnızca — bu kopuk kopuk karalamalara, iç içe sığdırılmış halkalar ya da hepsi aynı yöne yatan pösteki tüyleri gibi çekidüzen vermek için bir mıknatıs görevi görecek, tamamlanmış ve dört başı mâmur bir yapıt.

Günlük, anlamlı bir iletişim olasılığı için bir güvenceydi hâlâ; elinin altındaydı ve işlekti.

Bugün gördüğü Simon Moffitt ile eskiden tanıdığı Simon arasındaki fiziksel farkları uzun uzadıya yazdı. Bu, acı verdi ona, ama heyecan da vermedi denemez. “Profesyonel bir iletişim yolu edinmiş, bu da onu değiştirmiş. Daha katılaşmış; bunu tahmin ediyordum. Ama aynı zamanda daha da büyük olmuş. Ya da öyle görünüyor. Bu tedirgin ediyor beni.”

Bir an düşünüp ekledi: “*Kanatlı yılanlarla ilgili notlar.* İlginç. Bu konuda sana neredeyse yirmi yıl önce belirttiğim görüşleri, hatırlayıp hatırlamadığını bilmek isterdim. Geçen hafta benim bazı sözlerimi tekrarladığını fark ettim. Yılan, sana söylediğim gibi, bizden bir şey taşıdığı için bize dehşet veren bir simge sayılmış, geleneksel olarak. *Bir hayvan o.* Ağız ve mideye indirgenmiş bir yaratık. Karnının üzerinde sürüneceksin” vb. Psykhe mitosunda, merakını yenemeyen Psykhe, Eros’un bir yılan biçimine büründüğünü fark eder. Neo-Platonik yoruma göre de bu merak, tinsel sevgiyi bedensel şehvete dönüştürmüştür. Kısıtlayıcı, alçaltıcı hayvansal işlevler. Keats bu duyguyu biliyordu. *Yitirilmiş Cennette,* Şeytan’ın, yılanın hayvansal yanının ona fiziksel bir hapsolma duygusu verdiğinden söz ettiği yerde, satır aralarında okunan anlam, aslında Milton’un kast ettiğinin ötesindeydi. Şöyle bir şey der: Kapatılmışlık ve hapsolma -istenmeyen durağanlık- *‘kapana kısılma’* kimin ruhunu sızlatmaz?” *Biz bunu biliriz, değil mi Simon?* Bu yüzden de yaratığa kanat takıyoruz elbet.

Kelebek ki eski Yunanlılar onu ruhun Kusursuz simgesi yapıp onun tek adı saydılar — Gündelik hayatta ruhu köle gibi çalışmaktan Kurtardılar! Oysa bu yeryüzü düzeninde Sürüngenlerin yazgısı bizim yazgımız, çok çaba, çok suçlanma

Durmadan devinmek fazla yol almadan,

Ve bozup yok etmek beslendiğimiz ne varsa.[2]

“Coleridge. Psykhe, hem kelebek hem de ruh. Gerek benim mitosum, gerek bize anlattığın kanla beslenen kelebekler bakımından iyi bir yorum. Tıpkı, hareketler ne denli çeşitli olursa, o denli hızlı ilerleyen senin yılanın gibi. Karman çorman bir Cennet’te, senin alay edercesine bilimsel gözlemci görüntünün ne kadar hoşuma gittiğini sana söyleyebilmeyi isterdim, Simon. Pekâlâ, nesnellik kuruntunla avun bakalım. Yozlaştırmayan ve öldürmeyen

hiçbir sevgi yok — bunu ikimiz de biliyoruz. Kelebeği yozlaştırmaksızın, kelebekle yılanı birleştiremeyiz. Yine de, senin çabana, sevgili Simon, hayranlık duymuyorum değil.

“Eğer, gençliğimizde, sevgi haznelerimizin ne kadar küçük olduğunu ve bir kez tükendiler mi bunların yeniden dolamayacağını bilseydik, mutlaka o kadar savurgan olmazdık.”

Bundan sonra, defteri kapattı ve yine kilitleyip kaldırdı. Sırtına bir ceket alıp bahçeye çıktı. Burası soğuktu, ırmaktan gelen ağır bir balık ve balçık kokusuna yoğun, diri bir yeşillik kokusu karışıyordu. Cassandra taştan bir banka oturarak rododendron çalılıklarına baktı. Uyumakta zorluk çekmeye başlamıştı giderek; artık, her gece bahçede ve içerlerde dolaşıyor, korkuyla cebelleşiyordu. Bu bazen belli belirsiz bir ağırlık oluyor, bazen kesin biçimlere bürünüyordu. Vücudunu değişik durumlara sokarak, dikkatini zararsız bir nesneye yönelterek yenebiliyordu bunu. Ellerini kucağında kavuşturmayı denedi ve bekledi. Irmak kıyısına gizlenmiş bir ördek, tedirgin tedirgin öttü.

Üçüncü Bölüm

İki hafta sonra bir akşamüstü Cassandra, Newcastle’da trenden indi. Elinde bir valiz, bir de evrak çantası vardı. Karşılamaya birisinin geleceğini sanmıyordu, yine de şöyle bir bakınıp tanıdık bir yüz aradı. Artık hemen hiç görmediği, çocukluğunu geçirdiği bu yerleri pek düşünmemişti, tuhaf bir gerçekdışılık taşıyan aşinalığına hazırlıklı değildi. Bazen Noel’de görüyordu buraları, o da her Noel’de değil. Cılız ve keyifsiz haliyle, bu platformlarda, onu güneydeki okula götürecek treni beklerken, öbür hattaki vagonlara tıkılmış bağıran sığırlara benzetirdi kendisini. Bir yolunu bulup burada kendi özgür istemini ortaya koyma, kendi başına buyruk olduğunu kanıtlayacak bir şey yapma gereksinimi duyuyordu hâlâ belli belirsiz. Otuz sekiz yaşında, çocukça. Elinden geldiğince az geliyordu buraya.

Öbür yolcularla birlikte sürüklenerek yaya köprüsüne tırmandı, birden bir kum ve buhar bulutu içinde boğulur gibi oldu ve yine aşağıya, kalabalığın bilet kontrolü için toplanıp doluştuğu yere doğru ilerledi. Burada, bir parmaklığa yaslanıp bekledi. Acelesi yoktu.

“Cassandra!” Hemen başını çevirip parmaklığın üstünden baktı. “Cassandra! Bavullarını ver bana. Evrak çantasını da. Şu işe bak, anlaşılan aynı trenle gelmişiz! Aklımıza bile gelmedi, ne budalalık.”

Thor’du bu. Üzerinde lacivert bir palto vardı. Yüzünde candan bir gülümsemeyle kolunu uzatıp Cassandra’nın bavullarını yakaladı.

“Bir şey demezler, kaçakçılık yapacak halimiz yok ya. Nasıl oldu da aklımıza gelmediğine hâlâ şaşıyorum. Yolculuğun iyi geçti mi?”

“Çok iyi geçti, teşekkür ederim” dedi Cassandra, biraz boğuk bir sesle. Londra’dan ayrıldığından beri hiç konuşmamıştı. Hafifçe öksürdü.

“Kontrolden geçtikten sonra, saatin altında buluşalım” dedi Thor. “Biz seni bekleriz.”

Cassandra yine hafifçe öksürüp bir iki kere başını salladı. Keşke Thor evrak çantasını almasaydı diye düşündü; elinde onun ağırlığı olmayınca kendisini beceriksiz ve boşta hissediyordu. Ellerini ceplerine sokup bilet kontrolüne doğru ilerlemeye başladı. Ağzı da, dili de kurumuştu. Thor çok candan görünüyordu. Cassandra onu yakından tanımıyordu pek. Aslında durmadan da gülümsüyordu, insanın güvenini sarsıyordu bu.

Saatin altında, Julia ile uzun boylu, ince, ergenlik çağındaki kızı Deborah duruyorlardı. Deborah Jane, bu kuşağa göre fazlasıyla moda bir ad. Cassandra, son karşılaşmalarından bu yana Julia’yı epeyce bir süredir, üç dört Noel’dir görmemişti. Julia’yı çok değişmiş buldu; bakımlı bir görünüşe bürünmüştü. Üzerinde, kolları kanat gibi açılan kırmızı bir pelerin, başında kocaman, beyaz bir kürk şapka vardı. İki kardeş göz göze geldiler ve başlarıyla birbirlerini selamladılar. İlk konuşan Thor oldu.

“Bak, Cassandra burada. Düşünmemiz gerekirdi. Ona söylerdik. Oxford’dan Newcastle’a gelmek çoğu zaman Londra üzerinden daha kolay oluyor. Birlikte yolculuk ederdik.”

Bir çeşit suç ortaklığı içinde yine bakıştılar. Onlara kalsa, birlikte yolculuk etmeyi düşünmezlerdi.

“Elbette. Ne *budalalık’* dedi Julia. “Aceleden düşünemedik.”

“Çok iyi görünüyorsun Julia” diyebildi Cassandra, sonra da öksürdü. Bir daha öksürdü. Julia onun öksürük nöbetinin hafifleyerek geçmesini bekledi. Sonra bir sessizlik oldu.

“Ben gidip bir telefon edeyim” dedi Thor. “Ne yapmamız gerektiğini öğrenirim. İşleri güçleri vardı, bizi düşünmemişlerdir…”

Julia, Cassandra’nın öksürüğü yenmek için dudaklarını büzmüş duruşuna bakıyor, onun görünüşü konusunda söyleyecek bir iki güzel söz düşünmeye çalışırken dakikaların geçtiğini fark ediyordu. Cassandra’nın, gösterdiği çabadan, gözlerinden yaş geliyordu. Öyleyse ne diye *öksürmüyor* diye düşündü Julia. Cassandra’nın üzerinde fok derisinden, uzun, çok uzun bir manto ve başında, kabzası sarı bir taşla bezenmiş gümüş bir hançerle saçlarına tutturduğu siyah kadifeden bir bere vardı. Dudaklarının köşesinde belli belirsiz bir mürekkep lekesi görülüyordu. Biçimli bacaklarına zarif bir görünüş veren kalın siyah çoraplar ve kadın öğretim üyelerinin giydiği çeşitten kalın topuklu, maskaretli, bağcıklı, kenarları yüksek pabuçlar giymişti. Bunların görünüşü Julia’ya gülerek geçiştiremeyeceği bir panik duygusu verdi. Bunları giymek *zorunda* mı, diye düşündü ve bir an kendi diz boyu, konçlarından püskül sallanan siyah çizmelerine baktı. Kendi çocuksu görünüşü ona hem kaygı hem de kıvanç veriyordu.

“Cassandra, bak Debbie burada” diyerek uzun boylu, zayıf kızını öne doğru iteledi Julia. Kızın üzerinde, beli kemerle sıkılmış gabardin bir pardösü, başında uçuk mavi bir yün başlık ve ayaklarında kürk çizmeler vardı. Cassandra, hoşlanacağını sanmadığı bu kızı önyargısız inceledi. Karşılıklı uzun uzadıya konuşmuşlukları yoktu. Cassandra ona her yıl Noel’de bir kitap gönderir, ama kızın bunları okuduğunu pek sanmazdı. Zaten, kiliseye üye olan bir kadına danışarak seçerdi kitapları. Deborah da ona hep kelimesi kelimesine eksiksiz, kuru, sudan teşekkür mektupları gönderirdi.

Çilli, kocaman burunlu, yorgun görünüşlü bir kızdı.

“Nasılsın?” dedi Cassandra, öğretim üyesi sesiyle.

“Merhaba” dedi Deborah, zayıf bir sesle. Çeneleri birbirine vuruyordu. “Hava çok soğuk” dedi özür dilercesine.

“Daha da soğuk olacak” dedi Cassandra.

Bu sözlerin söylendiği ses tonuna karşı, anlaşılan hiçbir cevap bulamayan Deborah, yüzüne biraz yapmacıklı, hınzırca bir uysallık ifadesi vererek başını önüne eğdi. Julia omuzlarını silkti ve ayak parmaklarını oynattı. Cassandra iki adım sağa kaydı, kendini savunacak bir şey bulmuşçasına evrak çantasını eline aldı. İçinde günlüğü vardı. Başını kaldırdığında,

Julia’yı kendisini izler buldu. Julia gülümsedi. Rezervasyon ofisine gitmiş olan Thor geri döndü.

“Mr. Merton bizi bekliyor” dedi. “Bir iş için Newcastle’a gitmiş, geri dönüyor. Bize söylemeyi unuttukları için çok üzüldüler.”

Papazın adı geçince, Cassandra ile Julia bakıştılar ve ilk kez ikisinin de dudaklarında aynı anda bir gülümseme belirdi. Aynı şeyleri hatırladıklarını ikisi de biliyordu ve bir utanç gülümseyişiydi bu.

Thor başını kaldırıp hamala seslendi. İki hamal hemen koştu. Yanında hiçbir zaman, kendisiyle ilgilenecek bir erkek olmadan yaşamış olan, sert yaratılışına karşın, istasyonlarda hep şaşkına dönen ve adam yerine konmayan Cassandra, bu durumda nasıl davrandığını görmek için Julia’ya baktı. Julia başını eğmiş, tatlı tatlı gülümsüyordu. Belki de, diye düşündü Cassandra, Julia mutludur.

Edwin Merton kemerlerin altında, krem renkli Rover arabasının yanında bekliyordu. Durmadan eğilip bükülerek kapıları açtı, arabaya binmelerine yardım etti ve kapıları kapattı. Julia onun yanına oturdu. Pederin tam arkasında oturan Cassandra, onun yakasının üstünde boynunun daha da kalınlaşıp kırmızılaştığını ve kıvırcık kır saçlarının dökülmesiyle başının tepesinin tam anlamıyla saçsız kaldığını fark etti. Çok uzun boylu olduğundan, aslında pek göze çarpmıyordu bu. Çok yakışıklı bir erkekti hâlâ. Omuz kaslarını durmadan hareket ettirerek ve koltuğu gıcırdatarak manevra yapıp arabayı anacaddeye çıkardıktan sonra: “Gelebilmenize sevindim” dedi. “Gerekliydi. Sanırım hiç beklemiyordunuz. Anneniz de şaşırıp kalmıştır herhalde.”

Julia boz renkli Newcastle’a, tramvay hatlarına ve kararmış kiliselere bakıyordu. İlk sigarasının ve gümüş kadehler içindeki dondurmanın, ileride yaşayacağı gerçek ve züppe kent yaşamını biraz uzaktan da olsa simgelediği, Carrick’in cafe’si. Baştan başa sütunlarla, demir zincirlerin ucunda asılı yuvarlak lambalarla kaplı Kraliyet Tiyatrosu’nda, üzerinde dantel yakalı tarçın rengi kadife giysisi, parmağındaki bir yüzüğe takılı gümüş çantasıyla pandomim gösterisinden çıkarken, kendisini belli belirsiz günahkâr, belli belirsiz tehlikede, bir gece kulübünde dans etmeye giden kürklü ve parfümlü Londralılardan biri gibi düşlemesi. Gece kulüplerini hâlâ pek tanımıyordu, ama on, on bir ya da on iki yaşlarında, üzerinde tarçın renkli giysisi varken hissettiklerini sırf hatırlamak bile, Londra’daki bir tiyatronun önünde, karanlıkta toplanan kalabalığın içinden biri olmaktan

canı gönülden zevk duymasına yetiyordu. Yaşamaya susamıştım, diye düşündü, bu caddelerde nereye baksam bir şeyler istediğimi hatırlıyorum; bunlar Londra'nın simgeleriydi. Bu düşü mutlaka paylaşmış olan Cassandra'ya baktı gözucuyla. Ne düşündüğünü merak etti.

Thor: "Neyle karşılaşacağımızı söyleyebilir misiniz, Mr. Merton? Neyle karşılaşacağımızı bilmeliyiz. Kesin bir şey söylenmedi bize" dedi.

Cassandra onun, damatlığı daha kolay, kızı olarak kendi için olduğundan daha kolay -daha doğal- bulduğunu düşündü.

"Bilmem ki…" dedi Papaz, bir köşeyi dönerken.

"Evet, lütfen, bilmemiz gerekir" dedi Julia tatlı bir sesle. "Kötü bir kriz geçirdi" dedi Papaz. "Mutlaka öleceğini söylemem doğru olmaz. Ama Dr. Moore'un bana söylediğine göre -duruma bakılırsa, duruma bakılırsa- iyileşme olasılığı yok. *İyileşse* de, eskisi kadar güçlü olmaz. Tam felce uğradığını, konuşamadığını biliyorsunuz, değil mi? Bu bir ölçüde düzelecektir kuşkusuz. Ama fazla umuda kapılmamalısınız."

"Anlıyorum" dedi Thor. "Teşekkürler. Ya annem?" "Epeyce metin karşıladı" dedi Papaz. "Epeyce. Çok soğukkanlı. Bana kalırsa, kendisi için zararlı bu. Ama epeyce metin…"

"Olmak zorunda" dedi Julia. "Başka türlü olmak zaten elinden gelmez."

"Bence" dedi Papaz dikkatle, "kendine fazla yükleniyor."

İnsanlar konusunda hemen kestirip atmaya bayılıyor diye düşündü Cassandra. Eskiden de böyleydi. Başkalarını anlama ve yargılama hakkına sahip olmak hoşuna giderdi. Yine de, becerirdi bunu. Annesinin yaşamı, büyük ölçüde, usanmak bilmeden, var olmayan bir güce tutunmakla geçmişti, belki beklenti bu gücü var kılar diye. Buna dayanarak her türlü sorumluluğu kabullenen, her türlü talihsizliğe katlanan, sonra da artan bir didinme içinde sırf irade gücüyle bir soğukkanlılık perdesi arkasında kalmayı başaran bir kadındı. Böylece savaşa, göçmenlere, kocasının hapse atılmasına ve Cassandra'nın evi bırakıp gitmesine, bunların başka türlü olamayacağına inanarak katlanmıştı. Bütün bunlar onun güçlülüğünden değilse de, başka bir şeyden kaynaklanıyordu, diye düşündü Cassandra. Yenilgiye karşı metin olmasından. Annesinin dört köşe, tıknaz bedenini, dört köşe korselerini, saplarına zincir takılı bağa çerçeveli gözlüklerini, ağırbaşlı ellerini ve ağırbaşlı pabuçlarını düşündü. Güçlülüğü bir denizkabuğununki gibiydi, sorun da buradaydı. Kat kat sert pullarla kaplı

denizkabuğuna özgü bir bağışıklık sağlıyordu ona. Hareketlerini yavaşlatıyordu. Cassandra, tam da şu sırada böyle düşündüğü için kendisine kızarak sessizce omuzlarını silkti ve pencereden dışarı baktı.

Thor: “Hiç olmazsa şimdi biz onun yükünü biraz azaltabiliriz” dedi.

Sesinin tonu, her iki kardeşin de bekledikleri şeyin, bir töreni gerçekleştirmek olduğunu hatırlattı. Bu ses tonuyla, ölümün çarşaf yıkama, leğen tutma, ter, pansuman, uyku ilaçları demek olduğunu algıladılar. Cassandra ister istemez ölümü düşünerek, midesi korkuyla kasılarak, huzursuzluk içinde başını çevirdi. Yanında oturan Deborah’nın uzanarak Thor’un dizleri üstünde duran kocaman elini tuttuğunu fark etti. Julia ne diye bu kızı getirdi, diye düşündü sinirlenerek. Kız dayanamaz buna. Onun, durumu nasıl öğrendiğini bilmiyordu.

Bir sessizlik oldu. Sonra Papaz: “İkinizi, bambaşka koşullarda, bu yoldan götürdüğümü hatırlıyorum” dedi. “Üçümüz de gençtik, evet. Size karşı hâlâ adeta bir sorumluluk duyuyorum. Romanlarını büyük bir ilgiyle okudum Julia. Çok düşündürücü buldum. Onları okumasaydım, bugünkü kuşağı anlayamazdım. Bir kuşağın sözcülüğünü yapıyorsun, kasabadaki kızların bana söylediğine göre…”

Julia gülümseyerek bir iki kez teşekkür etti. Thor ile Cassandra’nın yanında fikir tartışmalarına girişmekten çekiniyordu.

“Bence” dedi hevesle, “*asıl* önemli olan insanın dostlarının görüşleri. *Asıl* değer verdiğim kişiler, benim ne yapmaya çalıştığımı anlıyorlarsa… önemli olan bu.”

“Seni daha küçücük bir kızken tanıdığımı söylüyorum onlara” dedi Papaz, hüzünlü, yakışıklı gülümsemesiyle, sanki aslında bambaşka bir şey düşünüyor, sanki sırf iyi niyetinden dolayı yakınlık gösteriyormuşçasına.

Papaz dönüp Julia’ya bakınca, Cassandra fark etti bu gülümsemeyi. Birçok nedenle, ona Simon’u çağrıştıran bir bakıştı bu. Başını hafifçe pencereye dayayarak hepsinden uzaklaştı. Artık kentin varoşlarından çıkmış, uzun ve sıkıcı Northumberland yolunda ilerliyorlardı. İncecik bir şubat karı yağıyordu. Yüreği şimdiden daralmaya başlamıştı.

“Evden kaçışlarınızı hatırlıyorum” dedi Papaz. “İkiniz birlikte. Sık sık. Eski Austinimle sizi en olmadık yerlerden alıp gelirdim, hatırlıyor musunuz?”

Julia güldü.

“Sen daha delişmendin. Hatırlıyorum, bir sefer kaçtığında, üstünde geceliğinden başka hiçbir şey yoktu. Cassandra…” Sanki artık bu Hıristiyan adını ona yakıştıramıyormuş gibi duraladı: “Cassandra daha hazırlıklı olurdu hep.”

Elimde bavulum ve biriktirdiğim parayla, diye düşündü Cassandra. Gitmeyi kafama koymuştum. Koymuş olsam gerek. Sonuç başarısızlığa uğramış olabilir, ama yalnızca dikkati çekmek için değildi bu — belli bir hoşnutsuzluktan kaynaklanmayan, güçlü ve kararlı bir kaçma dürtüşüydü. Ön kapıdan çıktığı gibi, güneye yönelip uzun uzadıya düşünerek seçtiği istasyona doğru daracık yollardan kilometrelerce yürüdüğü yaz gecesini hatırladı. Bir süre sonra, çevresine bakınamayacak ya da daha hızlı yürümekten başka hiçbir şey yapamayacak kadar korkmaya başlamıştı. Yüreği göğsünden fırlayacak gibiydi. Çalılıklarda bir şey sürünüyordu, tarlada bir şeyin soluduğunu işitiyordu. Korkudan elleri terlemişti.

Bir köyün anayolunda Julia yetişmişti ona, koşmaktan yüzü al al, bir oldubitti yaptığını belli ederek Cassandra’nın peşinden koşarken, saklanmayı göze alamayacak kadar uzaktaydılar eve. Açık açık yaklaşmıştı yanına.

“Ne olur ben de geleyim, Cassandra. *Haksızlık* bu.”

Yanına gelinceye kadar onu beklemişti Cassandra.

Sonra da, gözü dönmüşçesine saldırmıştı ona, bavuluyla, tırnaklarıyla, pabuçlarıyla, içten içe ona zarar vermeye kasıtlı, boğuşurken hayvan gibi hırlayarak. Julia ise, önü açılan mantosunun içinden desenli pazen geceliği görünerek, kıkır kıkır gülmüş, tiz çığlıklar kopararak, sabırla kendisine yöneltilen darbeleri savuşturmuştu. “Beni hep dışlıyorsun. Hiçbir şeyi paylaşmıyorsun, *hiçbir zaman.* Haksızlık bu, haksızlık bu, haksızlık bu.”

Evlerden insanlar fırlayıp Cassandra’yı kıskıvrak tutmuşlardı -iş buna varmıştı- Julia’nın kesiklerine, çiziklerine merhemler sürmüşler, bir sürü soru sormuşlar, sonra da telefon etmişlerdi. Derken, Papaz -çünkü babası sık sık evden uzaklarda olurdu- gelmişti. Eve dönmüşlerdi.

“Her çocuk zaman zaman evden kaçma isteği duyar” diye akıllıca bir yorumda bulundu Julia. “Özellikle de mutlu ailelerin çocukları. Yalnızca çok erken duyulan bir bağımsızlık isteğidir bu. Bilinmeyenleri öğrenme arzusu.” Cassandra, Papaz’la oturma odasında baş başa kalışlarını hatırladı; o sırada Julia başka bir yerde sorguya çekiliyordu.

“Neden Cassandra?” diye sormuştu.

“Bilmiyorum. Bilmiyorum. Kaybolmak istiyorum. Böyle olmaya katlanamıyorum.”

“Seni üzen bir şey mi var?”

“Hayır, hayır, *her şey.*”

“Bu olağan. Çözümü bulunabilir. Bir dahaki sefere bana kaçmayı dene, olur mu? Bana ne kadar istersen, o kadarını anlatırsın.” Aynı soyut iyi niyet, kişisel olmayan, dolayısıyla bir bakıma ürküten, bir bakıma güven veren. Papaz kendisine değer verse ne iyi olurdu, diye düşünmüştü o zaman Cassandra. Yine de, Papaz’ın Tanrı’ya özgü dinginliğinde çok güven uyandırıcı bir şey vardı. Buna karşın, sekiz yıl kadar ona kaçmadı.

“Bilinmeyenin korkusu” dedi umulmadık bir sertlikle. “Ya da bilinenin korkusu. Belki de aynı şeydir.”

“Tıpkı intihar gibi” dedi Thor. “Genellikle sonuçlandırılması amaçlanmayan bir ilgi çekme çabası, hiçbir şeyin farkında olmayanlara yönelik bir yakınma.”

Thor’un sözlerini izleyen gergin sessizlik sırasında, Papaz, Cassandra Corbett’i düşündü. Bir ara başına epeyce iş açmıştı — yine de, olaya böyle bakmak pek doğru değildi. Corbett’ler eski bir Quaker[3] ailesiydi ve Cassandra’nın on sekiz yaşında Katolikliği seçmesi, kendisi ve dostları kadar kızın ailesini de olabildiğince tedirgin etmişti. Ailesi, hoş görülü olmalarına karşın, onun bu dileğine kendilerini yadsıma gözüyle bakmışlardı. Bunda da haklıydılar, bundan emindi. Yine de, Cassandra’nın neyi yadsıdığını tam olarak hiçbir zaman anlayamamıştı. Katolik Kilisesi’ndeki kadın sayısının nedense çok olduğunu düşündü ve yüzünü buruşturdu. Yıllarca önce, papaz olmaya karar verdiğinde, pek de soylu sayılmayacak gerekçelerinden biri de yasal bir bekârlık yaşantısının ona çekici görünmesiydi, ev barkla ilgili ayrıntılar yok, kadın yok, kendisinden bir beklenti yok. Eh, kendimizi, erdemli davranışlar göstermeyi reddetmenin yakışık almayacağı durumlara sokarak erdemi öğreniyoruz, diye düşündü. Örgü ören, nakış işleyen, çiçek düzenleyen inançlı kadınlar vardı. Ama Papaz’ın kendi deneyimlerine göre, aşırı dinsel eğilimler gösterenler, hiç bilemeyeceği ve söz etmeyi kendisine yakıştıramayacağı bedensel değişimler nedeniyle soyutluklar içinde kaybolmuş, kolu kanadı kırılmış genç kızlardı — bir de Cassandra’nın şimdiki yaşından biraz daha

yaşlı, içine kapanık kadınlar. Cassandra gecelerce, onun çalışma odasında oturup kah ağlarken, kah aydınca ateşli konuşmalar yaparken, kendisi otuz kırk yaşlarındaydı. Cassandra’nın mektuplarını okuyor, bir görev duygusu içinde onun yazdıklarının dörtte biri uzunluğunda cevaplar yazıyordu. Cassandra ve Simon Moffitt ile Aziz Augustine’i tartıştıklarını da anımsıyordu. Kare yakalı, mavi bahriyeli giysisi içinde, zeki yüzünde sevinçli bir merakla, daha çok kız konuşuyor, bu arada ara sıra göz göze geldiklerinde Simon’un gözlerinde bir muziplik, utanma, belki de erkekçe bir halden anlama okunuyordu. Aslında, Simon’un duygularını öğrenmek için doğrudan hiçbir girişimde bulunmamıştı. Zaten Cassandra bu toplantılara üçüncü kişi olarak boyuna onu da getirdiği için buna gerek kalmıyordu. Cassandra’nın varlığı, aralarında kendiliğinden oluşan, rahat ve sessiz bir bağ yaratmıştı. Kendimizi, erdemli davranışlar göstermeyi reddedemeyeceğimiz durumlara sokarak erdemi öğreniyoruz. Papaz, parmaklarını direksiyona vurarak gülümsedi. Simon’u yitirdiği, Simon’u papaz olmaktan alıkoyan bir şey çıktığı için üzülüyordu. Ergenlik yaşında kendini geçici bir ateşli dindarlığa kaptıranın Cassandra olması gerekirdi, diye düşünüyordu. Oysa İngiliz Kilisesi’ne bağlı, bilgili, kesinlikle imanlı, ancak, cüppeler ve Cizvitler konusunda biraz bağnazca şakalara meraklı haliyle, kendisi elli yaşındayken, Cassandra’yı hâlâ yitirmemişti. Artık, kadınları yadırgamadığı için de, onu görmek hiç ummadığı kadar hoşuna gitmiş, ama ondan biraz da korkmuştu. On sekiz yaşındayken olduğu gibi, şimdi de içindeki şiddet eğilimleri henüz tükenmemiş bir fanatik izlenimi uyandırıyordu. Acaba yaşama amacı ne, diye düşündü ve yüksek sesle:

“Ya senin çalışmaların nasıl gidiyor, Cassandra?” diye sordu.

Cassandra suskundu. Papaz, sorusunu ikinci kez tekrarlamak zorunda kalınca da yalnızca: “İyi gidiyor” dedi.

Alnwick’ten geçerken sohbet giderek sona erdi. Yalnızca Julia arada bir eski tanıdıklarla ilgili sorular soruyordu. Kar yağışı gittikçe artıyordu. Arabanın içinde kaloriferin üflediği sıcak hava da ağır ve uyku vericiydi. Deborah hâlâ Thor’un elini tutuyordu. Başı dönük olan Cassandra yine de kızın onun elini sımsıkı kavradığının farkındaydı.

Benstone Köyü’ne vardılar sonunda. Burada yazın, yol kenarında, açıklıkta mor ve beyaz çiçeklerden küçük bahçecikler oluşurdu; denizden esen rüzgârın getirdiği dayanıklı, çalı gibi çiçekler. Kuzeye ve doğuya doğru Swinbume’ün dizeler döktürdüğü plajlar uzanırdı. Köy sarp bir

tepenin üstünde kurulmuştu. Tepenin eteklerinde kilise, papaz evi, dükkânlar ve postane, en tepede de, caddenin üstünde, büyüklük sırasına göre dizili taş evlerden en sonuncusu olan Eski Ev vardı. Üç kuşak boyunca Corbett'ler yaşamıştı burada. En eski Quaker ailelerinden biriydiler; köklü, gösterişsiz, uygar bir kentsoylu aile.

Uzun yolculuğun ve arabanın kaloriferinin verdiği uyuşukluk içinde salona doluştular. Sokaktan doğruca girilen, taş şöminesinde odun ateşi yanan, büyük, alçak tavanlı bir odaydı bu. Tavanı kirişliydi, çıplak tahta döşemenin üzerine, deri koltukların altına, gösterişten çok işlevselliği için birçok büyük hah serilmişti. Sanki halk ozanlarına ayrılmış bir köşe izlenimi veren dar bir sahanlıktan odaya inen ahşap merdivenlere halı döşenmemişti. Sahanlığın altında, sık ağaçlı bir ormanda ilerleyen şövalyelerin, soylu kadınların, av köpeklerinin ve atların bütün ayrıntılarıyla inceden inceye tuvale aktarıldığı, belli belirsiz aydınlatılmış bir Burne-Jones tablosu vardı. Bir zamanlar saygın cemaat üyeleri arasında en saygın olanlarından bazıları, Corbett ailesinin açık fikirli yaşlı üyelerine, can almayı amaçlayan av sporunu görüntüleyen bu tablonun evde duvara asılmasının uygun olmadığını söylemişlerdi, ama Christina Rosetti ile tanışıklığı olan bir Corbett'in aldığı bir tablo, ne de olsa bir ölçüde erdemlilik taşıyordu. Cassandra dalgın dalgın bu tabloya bakıyor, bu arada Julia odadaki bütün eşyayı, piyanoyu, kitapları, yıllarca önce kendi yaptıkları çömlekleri çabuk çabuk gözden geçirirken, birden eve dönmenin alışılmış sevincini duyuyordu içinde.

Mrs. Corbett aşağıya inerken, merdivenin başına geçerek onu karşılayan, Thor oldu. Mrs. Corbett de kalın, otoriter sesiyle ona seslendi: “Neyse, sonunda…” Thor uzun kollarıyla onu öyle sımsıkı kucakladı ki, kadının boynunda asılı duran gözlükleri çıtırdadı.

“Babam nasıl?” dedi Thor.

“Hep aynı. Bilmem. Konuşamıyor.”

“Konuşmak… istiyor mu?”

“Bilmem. Korkmuş gibi görünüyor. İşte buna dayanamıyorum. Bunu gidermek için yapabileceğim hiçbir şey yok. Korkmuş görünüyor.”

Böyle canlı bir sesle özetlenen bu korkunun özünde bir anlamsızlığın bulunduğunu düşündü Cassandra.

“Bu sizin kendi korkunuz olabilir” diye kestirip attı Thor. “Bilemezsiniz. Şimdi oturun. Hepimiz buradayız. Biraz dinlenmelisiniz. Metin olun.”

Onun bir koltuğa oturmasına yardım etti. Elizabeth Corbett’e hiç aksatmadan yardımda bulunan tek kişi Thor’du. Julia pelerinini çıkarıp bir koltuğa bıraktı ve hemen koşup annesinin ayaklarının dibine oturdu.

“*Keşke* burada… senin yanında olsaydık” dedi. Elizabeth Corbett bir an ağlayacakmış gibi buruşan bir yüz ifadesiyle baktı ona.

“Sizi çağırıp bu kadar uzak yoldan getirttiğim için üzgünüm, Julia. Hiç gereği olmayabilirdi. Ama…”

“Biliyorum, biliyorum, anneciğim” dedi Julia. Annesinin elini tutup yüzüne bastırdı. “Elimizden geleni yaparız.”

“Mantonu çıkar” dedi Cassandra, Deborah’ya. Deborah başını salladı, tek kelime etmeden mantosunu çıkarmaya koyuldu. Üzerinde kırmızı beyaz yakalı, şık bir lacivert örgü giysi vardı. Mavi yün başlığı çıkarınca, babasının çıkık kaşlı alnı ve başındaki sapsarı, ince telli bukle yığını göründü. Cassandra şaşkın şaşkın baktı ona. Deborah da bunu sezerek gözlerini indirdi. Evin arkasına doğru giden koridordaki ufak portmantoya yönelen Cassandra’nın peşinden gitti. Cassandra burada kendi kadife beresi dışında her şeyi askıya astı. Sonra Deborah yüksek sesle sordu:

“Ne olur söyler misiniz, ne yapmamız gerekiyor?” “Bilmiyorum. Susmak. Moral vermek. Baban bu işi iyi biliyor.”

“Bu onun işi. Moral vermek onun işi. Ben… ben ürküyorum… insanların ölmesinden.”

Cassandra’ya uzun zamandır hiç kimse kişisel bir yaklaşımda bulunmamıştı. Kızarak, Julia bu kızı getirmemeliydi, diye düşündü yine.

“Bu hepimizin kabullenmek zorunda olduğu şeylerden biri” dedi.

“Ama bu hep söylediğimiz bir şey.”

“Doğrusu bu.”

“Evet” dedi Deborah. “Yine de… yine de, yalnızca söylediğimiz bir şey bu.”

“Kabullenmenin bir sürü yolu var.”

“Evet, insan hep bunu başaramayacağından korkuyor. Sizce böyle değil mi?”

“Bilmiyorum” dedi Cassandra yavaşça. Deborah’nın saçlarına ve çilli burnuna baktı yine. Daha önceki karşılaşmalarında bunu fark etmemesi çok tuhaftı, “insanın soğukkanlı kalmayı öğrenmesi gerekli” dedi. “Sen okumayı sever misin? Sana bir kitap bulayım.”

Bunun üzerine Deborah’nın yüzünde beliren tuhaf gülümsemede yalnızca bir suç ortaklığı okunuyordu. O uzun gece boyunca bunu birkaç kez hatırlamak Cassandra’ya huzursuzluk verdi.

Dördüncü Bölüm

Bunu izleyen bir buçuk hafta süresince yalnızca bir değişiklik oldu. Durmadan yağan kar savruldu, evin çevresini ve arkasındaki tepeleri kapladı. Geç gelen, olağandışı bir kıştı bu. Başlangıçta Jonathan Corbett’in durumunun bir düzelme göstermemesi yüzünden burada kalan ailesi de, düzelmeyeceğini anladıklarında, yollar kapandığı için güneye dönmeyi ertelediler.

Kar yağışı başlamadan önce gelen hemşire, Inge’nin odasında kalıyordu. Inge ergenlik çağındayken bu eve, o zamanlar küçük yaşta olan Cassandra ile Julia’ya bakmak için gelmişti. Uzun ve karanlık gecelerde, buzlu dağlarda geçen İskandinav söylenceleri anlatırdı onlara; otuz yaşını geride bıraktıktan sonra, el yapımı tahta mobilya ve çanak işiyle birdenbire büyük bir servet kazanan bir çocukluk arkadaşıyla evlenmek üzere yurduna dönmüştü. Inge aracılığıyla ve Oslo ile Bergen’in deniz yoluyla yakınlığı dolayısıyla Eski Ev, aralarında Thor da olmak üzere İskandinav Quaker’larının sık sık ziyaret ettikleri bir yer olmuştu. Artık Inge yoktu. Ama Julia kendini bildi bileli burada hizmetkâr olan ve aileden sayılan Elsie hâlâ buradaydı. Elsie yemek pişiriyor, ortalığı temizliyor, Jonathan Corbett’e gereken şeyleri taşımak için durmadan merdivenlerden inip çıkıyordu. Julia mutfağa giderek Elsie ile sohbet edip eski günleri anıyordu. Inge ile Elsie’yi çocukluğunun değişmez bir bölümü olarak hatırlıyordu. Annesi ve babası çoğu zaman uzakta olurlardı, işleri başlarından aşkındı hep; evleri sık sık konuk temsilcilerle dolup taşardı. Daha sonra, savaşta göçmen çocukları doyurmak için depo olarak kullanılmıştı. Inge ile Elsie ise sürekliydi, paylanma ve sevgiyi onlardan görmüştü.

Thor ile Julia, anneyle babanın odalarını ayırmalarından önceki yatak odasında yattılar. Bu hep Julia'ya, Great Ormond Caddesi'ndeki dairenin sıcak keşmekeşi içinde yaşadığı çeşitten değil de, çocukluğunda gözünde canlandırdığı gibi olgun bir evlilik durumuna zorla itilmiş olma duygusu verirdi. Thor ise, doğal olarak, bundan dolayı öyle dehşete kapılmazdı. Thor çok meşguldü, her şeyi düzenliyor, ne yemek pişirileceğine karar veriyor, birtakım insanlara lastik çizmelerini giyip yiyecek almak için köye gitmelerini söylüyordu. Hemşirenin izinli olduğu pazar günü karısını, kaynanasını ve Deborah'yı alıp Quaker Toplantıevi'ne götürdü. Bu arada, erkenden kalkıp kilisedeki Aşai Rabbani Ayini'ne giden Cassandra da babasının, göğsü belli belirsiz kalkıp inen, upuzun yatan bedeninin başında bekleme görevini üstlendi.

Toplantı'da aile dışında aşağı yukarı altı kişi vardı yalnızca. Julia, etkin bir Dost ile evli olmasına karşın artık, Toplantı'ya seyrek katılıyor, ovulmuş çıplak tahtadan sıra ve masalarıyla Toplantıevi ona hüzün veriyordu. Evi ya da günlük yaşantıyı, tahmin ettiği kadarıyla, Cassandra gibi iç sıkıcı bulmuyordu. Oysa derin düşüncelere dalmak için yalın bir görünüme büründürülmüş olan Toplantıevi, hem kendi üzüntülü anlarını incelemeye zaman bulduğu hem de yıllar boyu ailesinin zaman zaman utanca vesile olan konuşmalar yaptıkları bir yerdi. Burada, Cassandra'nın katıldığı çeşitten hiçbir ayinle süslenmeksizin dile getirilen felsefe, aslında çoğumuzun çoğu zaman zihin yorduğumuz şeylerden ne kadar da uzak görünüyor, diye düşündü.

Babasını hatırladı; barışçı olmayıp öldürmenin haklı gerekçelere dayandığını ileri sürenlerin ahlaksal konumunu tanımlamak için, uzun bıyıklarını oynata oynata, tüm iyi niyetiyle dilinde tüy bitene kadar konuşmasını, derken yine aynı iyi niyetle, mutlak bir kesinlik içinde, bu ahlaksal konumu yadsımasını ve bununla da kalmayıp Dostlar'a, öldüren kişileri hoş görmelerini salık verdikten sonra sözlerini gösterişli bir, "Tanrım onları bağışla, ne yaptıklarını bilmiyorlar" seslenişiyle bitirmesini. Julia bu sözlerden sonra dönüp Cassandra'ya bakmış, o da üzüntü içinde gözlerini yumup ağzını büzmüştü. Dostlar'ın dehşetle haşır neşir olmalarını ve bunu rahatlıkla benimsemelerini iki kız kardeş de adamakıllı yadırgıyorlardı. Julia bunun bütün Hıristiyanların kaçınılmaz bir özelliği olduğu kanısındaydı. Cassandra belki biraz daha hoş görü kazanmıştı şimdi; eskiden dehşete kişisel bir ilgi duyardı hep. Kilise, müzik, resim, dua gibi yollardan, dehşet de belki bir uyum yolu olmuştu. Kendisine gelince, ölüm

ve acı konusunda uzaktan uzağa kafa yormanın ne işe yaradığından emin değildi. Kendi yaşamının dokusunu derinden etkileyen ufak tefek günlük acılara aldırış etmemesini sağlayabilirdi. Sorunu geçiştirme konusunda kendini hem kararlı hissediyor hem de belli belirsiz bir suçluluk duyuyordu.

Cassandra'nın, Toplantıevi'ne son gelişini hatırladı. O sırada birbirleriyle konuşmuyorlardı, Cassandra'nın ne düşündüğünden haberi yoktu. Hattâ, Cassandra bembeyaz bir yüzle, tir tir titreyerek ayağa fırladığında, Julia bir an onun, Simon konusunda kendisinin ikiyüzlülüğünü yüzüne haykırmak üzere olduğunu sanarak korkuya kapılmıştı. Oysa Cassandra, Quaker'ların sonradan onun elinde olmadığı için hoş görülebilecek yakışıksız bir davranış olarak nitelendirdikleri ölçülü bir coşkuyla Dostlar Toplumu'ndan ayrılma nedenlerini açıklamıştı. Onların, insan doğası konusunda fazlasıyla basit ve idealist bir görüşe sahip olduklarını söylemişti. Cassandra o zamanlar yirmi yaşında, olağanüstü olgun bir cümle mantığıyla konuşan, oturmamış yüz ifadesiyle içinden geçenlerin olduğu gibi yüzünden okunabildiği bir kızdı. Beş dakika kadar konuştuktan sonra ağlamaya başlamış, akan gözyaşlarını ellerinin kenarıyla beceriksizce silerken aynı uzun, düzgün cümlelerle acele acele konuşmayı sürdürmüştü. Onunla aynı görüşleri paylaşan, bu konudaki görüşlerini Cassandra'nın yönlendirdiği Julia ise yerin dibine geçmişti.

"Bizim iyi olmamızın mümkün olduğunu hiç sorgulamıyorsunuz" diye haykırmıştı Cassandra. "İyi olmaya çalışırsak olayları etkileyebileceğimize, başka insanların da iyi olmalarını sağlayacağımıza inanıyorsunuz. Kıllarını bile kıpırdatmadıkları için Gotlar'la Vandallar'ın dokunmayı kendilerine yediremedikleri Romalı senatörlerin öyküsünü, barışçılığın zaferi olarak gösteriyorsunuz. Toplantıda konuşulurken duydum. Oysa boş bir gururdan başka bir şey değildi bu; Gotlar o senatörlerin beyinlerini dağıtıp mermer kaldırımlara saçtılar. Sanki eylemsiz direniş, şiddeti sevgiye dönüştürebilirmiş gibi konuşuyorsunuz hep. Dönüştüremez, dönüştüremiyor ve bunu kabul etmek zorundayız. Çevrilen öbür yanağı kana boyayan insanlar *her zaman olacaktır.* Bu yaşamda sevgi üstün *gelmeyecek*, boşa harcanacak ve başka türlü vaaz vermenin hiçbir yararı yok. Umutsuz ve kötü olduğumuz için Tanrı'ya gerek duyuyoruz. O'nu yalnızca Kendisi aracılığıyla bulabiliriz. İç Aydınlık her zaman parlamıyor ve fazla aydınlatmıyor. Yalnızca vicdanlarınızı inceleyerek hiçbir *anlam* bulamayacaksınız belki de, hiçbir zaman. Benim demek istediğim, yiyip

yutan, yok eden ve karşılığında hiçbir şey vermeyen bir dünyada *yaşamak* için bir yol bulmalıyız…”

Julia, kız kardeşinin gözyaşları yüzünden herkesin kızarıp bozarması dolayısıyla, kendisinden başka kimsenin onu dinlemediği duygusuna kapıldı. Cassandra yine herkesin önünde aileyi küçük düşürmüştü. Kullandığı ateşli sözler de, konusu inanç olan çoğu konuşmada olduğu gibi, savunduğu görüşleri abartmış ve inandırıcılıktan uzaklaştırmıştı. Kendisi olsa bunu daha iyi yapar ve Quaker’ların ruhsal durumlarını yansıtan daha inandırıcı örneklerle onları çok daha fazla tedirgin ederdi. Cassandra’nın Tanrı’dan, O ve Kendisi gibi sözcükler kullanarak söz edişini işitince de, inanmadığını anladı. Hiç değilse, yaşamına anlam verecek bir biçimde inanmıyordu. Cassandra yerine oturunca rahatlama, acıma ve kızgınlık karışımı bir duygu duydu. Quaker’lara kızmıştı, çünkü sırf acıma duyduklarından emindi; Cassandra’ya kızmıştı, çünkü bundan sakınacak kadar kurnaz davranamamıştı. Cassandra insanların tepkilerini hiç hesaba katmazdı. Julia bir özgürlük duygusu da duydu. Cassandra artık hiçbir zaman bu konuda kendisiyle konuşmayacaktı, böylece de küçük düşmüş, yalnız kalmış oluyordu — ama hiç olmazsa bir görüş edinmişti, buna göre bir yaşantı kurabilirdi. Bir süre sonra, Cassandra yüzü iki elinin arasında, başı eğik ayağa kalktı ve Toplantıevi’nden çıkıp gitti. Herkes bunun gereksiz olduğunu düşünmüştü.

Julia, Thor’u da ilk kez burada görmüştü, 1947’de Benstone’daki Dostlar’a işgal altındaki ülkelerde Quaker’ların yardımlaşma etkinlikleri konusunda konuşma yapmaya geldiğinde. Tümüyle zıt nedenlere bile bağlı olsa, Cassandra gibi, Thor’un da söylemek istediklerini inandırıcı bir biçimde sunamaması yüzünden sözlerinin boşa gittiğini düşünmüştü Julia. Thor hafif boğuk bir sesle, arada bir dili sürçerek, eylemsiz direnişle kazanılan ahlaksal zafere ilişkin, Julia’nın ezbere bildiği, bir dizi acıklı Quaker öyküsü anlatmıştı: Öğretmeni ve seslerini çıkarmadan duran ailesini öldürme emri verilince silahlarını fırlatıp atan asker; toplama kamplarında yaşamaya nefret duymadan katlanan dini bütün insanlar. Thor bunları çabuk çabuk, sanki sırf bir ana fikri kanıtlayan ek olgularmış gibi sayıp dökmüştü. Ancak konuşmasının sonuna doğru, Julia sezgilerini zorlayarak boğuk sesin gerçek bir coşkudan kaynaklandığını, öykülere kendisinin de tanık olduğu olgular gözüyle baktığı için bunları donuk bir sesle anlattığını ve olguların yeterli kanıt oluşturduğuna tutku dolu bir inanç beslediğini anlamıştı. Thor’a bakmış, anlattığı öyküleri bile bile ivediliklerinden arındırdığı için,

kendi kişisel tepkilerinin üzerinde durmadan geçtiği için, kendisiyle aynı inancı paylaşanları bireyler değil, örnekler olarak ele aldığı için tutup sarsmak istemişti onu. Thor o günlerde -herhalde yirmi dört yaşındaydı- zayıftı, derisinin altından neredeyse görünen çıkık elmacıkkemiklerinin üzerindeki açık renkli çekik gözleriyle, sanki kafasının derisi tepesinden bir yerden çekiştiriliyormuş gibi bir izlenim veriyordu. Bu yüzden adeta dengesiz, sert bakışlı bir görünüm kazanıyordu. Julia, bunu ve konuşmadan sonra ona nasıl çekine çekine yaklaştığını hatırlayarak, yanında oturan Thor'un ağırbaşlı, duru yüzüne bir göz attı. Yanakları dolmuş, hantal ve son derece dengeli bir ifade edinmişti şimdi. Julia onun aklından neler geçtiğini hiç anlayamıyordu.

Toplantıevi'nde çoğunlukla tanıdık yüzler vardı hâlâ. Julia sırayla hepsine birer birer göz gezdirdi, sonra başını kaldırıp çatısından kablo sarkan bu yapının yukarıdaki tek penceresine baktı. Dışarıda dumanlı bir gökyüzünde benek benek uçuşan beyaz kar taneleri görünüyordu. Burada yaşamı temel öğelerine indirgeme çabası gösterilmişti, yüzyıllar boyunca giderek ödünler veren bir çaba. Julia burada hiç konuşmamış, yalnızca izlemiş, şimdi de ayıp olmasın diye ve geçmiş özlemiyle gelmişti buraya. Temel öğelerine indirgenmiş bir yaşam istemiyordu. Yalın bir yaşam istemiyordu. Dışarıdaki karmaşık, temel öğelerine indirgenemez toplum dünyasını istiyordu, kendi otomobillerine her şeyden çok değer veren, zamanlarının *çoğunu* kimin partisinde kimin ne giydiğini, kimin kimi aşağıladığını düşünerek geçiren, Quaker'ların bir iki sözle özetleyerek yargıladıkları, ya da aslında göründükleri gibi olmadıklarını söyleyerek savunacakları çeşitten insanlara inanmanın mümkün olduğu dış dünyayı. Ne yapalım, ahlak kurallarına aykırı bir yaşam sürüyordu bu insanlar. Julia'nın bildiği kadarıyla da, göründükleri gibiydiler, bu da ona yetiyordu. Kendisi için gerekliydiler, onları istiyordu, onları yazıyordu ve geçimini onlardan sağlıyordu. Karşılığında da hiçbir şey beklemiyordu. Bu da Julia için ahlaklı bir tutum göstermenin yegâne yoluydu. Bu düşünce üzerine, adeta meydan okurcasına, oturduğu sırada arkasına yaslanırken, Dostlar'dan biri babasını saygıyla anmak üzere ayağa kalktı: "Çektiği acılara dayanabilmesi için her zaman dua edeceğiz" dedi. Quaker toplantılarından bir öykü çıkar diye düşündü Julia. Ama buna, kaleme alabilecek kadar yabancı gözle bakabileceğinden emin değildi.

Cassandra hâlâ babasının başında oturuyor, Deborah'ya verdiği öğüde kendi uymaya, duruma yabancı gözle bakmaya, düşünmemeye çalışıyordu.

Dizlerinin üstünde açık bir kitap vardı, ama buna bakmıyordu. Her şeyden önemlisi, henüz ölmemiş ve belki de ölmeyecek olan babası konusunda hemen bir yargıya varmaması gerektiğini düşünüyordu. Sarıya çalan derisi, peynir gibi donuktu, ak bıyıkları terden ıslanmıştı. Gözleri açık ve kımıltısızdı. Cassandra onun neyi anladığını ya da hissettiğini, bir iletişim kurmak isteyip istemediğini, yanında olduğunun farkında olup olmadığını anlayamıyordu.

Cassandra sevmişti onu, başlangıçta tutkuyla, sonra umutsuz bir bağlılıkla. O da kendisini sevmişti, mutlaka. Annesi sık sık: “Çocuklarımız sevildiklerinden kuşku duyamazlar” derdi. Bundan hiç kuşku duymadıklarını, hiçbir zaman kuşku duyacak kadar sağlam bir gerekçe bulunmadığını düşündü Cassandra, zihninde doğan bu çağrışıma şaşarak. Onun sevgisini öyle çok şeyle paylaşmıştı ki — tutuklular, örnek bir köy, göçmenler, cüzamlılar, suçlular, fahişeler…

Onun sonsuz hoş görülü ve her şeyi olduğu gibi kabul eden bir insan olduğunu düşündü Cassandra. Bu yüzden, haksız yere de olsa, hiçbir zaman güvenmemişti ona — bu kaçınılmaz sevgiyi hayranlığa dönüştürmeye çabalamıştı. Cassandra onun, sırf kendisini yargılamayı reddettiği için, seçtiği uğraşlara -Oxford, Malory, Kilise- sevecen bir hoş görü gösterdiği duygusuna kapılmıştı; bu da ona fikir yönünden yaklaşmak ya da onun duygularına seslenmek için çaba göstermesini engellemişti. Yavan bir yaşam sürdüğünü babasına hiçbir zaman söyleyememişti, çünkü babası onun yaşamının yavan olduğuna karar vermeyi hiçbir zaman kendine yakıştıramazdı. Babasının, Julia’nın dedikodu romanlarında, kendisinin çalışmalarından daha çok insancıl değer bulduğu kuşkusuna kapılmış, buna belli belirsiz gücenmiş, ama hiçbir zaman bu konuda sitem etmemişti ona. Onun Julia’yı da hoş gördüğünün farkındaydı — Julia’nın yeni dostlar edinme hevesini babasının “sevmesini” eğlenerek izlemişti.

Düşüncelerinin bu yola sürüklenmesine izin verdiği için kendine kızdı, babası için elle tutulur bir şeyler yapabilmeyi isterdi. Yastıklara dokunmaya cesaret edemiyordu. Bu tür işleri beceremezdi. Elini tutmayı da isterdi, ama buna da cesaret edemiyordu. Onun fersiz gözlerine baktıkça, eğer bir şey algılayabiliyorsa, kendisinin saklamaya gerek duymadığı bir merakla ona baktığını da mutlaka algılıyordur duygusuna kapıldı.

Onun acaba hangi konuda tutkulu duygular besleyebileceğini düşündü. Dıştan görünen en tutkulu eylemleri hep özveriye dayanıyordu. Barışçı

eylemler yüzünden uzun süre hapiste kalışı, daha yakın zamanlarda da askeri tesislerin önünde, tüvit elbisesinin içinde 1.85 boyuyla gülünç ve gururlu upuzun yatışı. Sanki kazanma şansı varmış gibi, adaletsizlik ve mantıksızlığa karşı dişiyle tırnağıyla savaşmıştı.

Çocuk yetiştirmeye gelince, ters yönde bir idealist, yani eylemsiz bir idealistti. Hiçbir kural belirlememiş, hiçbir beklentisi olmamış, kendi seçimlerini yapmada özgür bırakmıştı onları. Daha pek küçük yaşlardan başlayarak çocuklarına, bir davranış ilkesi olarak, değişik seçeneklerin mantıklı bir özetinden başka hiçbir yol göstermemişti ; karar onların olmalıydı. Kendisi içki içmezdi, ama onlar buna kendileri karar vermeliydi. Kendi okullarını, geleceklerini, arkadaşlarını, dinlerini seçmekte özgürdüler. İki kardeş de değişik zamanlarda, bu tutumu böylesine başarıyla sürdürdüğüne göre, onun anlaşılan kendilerine istemdışı çok az duygu beslediğini düşünüp kırgınlık duymuşlardı. Ona hiçbir zaman *güven* duymuyordum -özellikle ben- diye düşündü Cassandra. Tüm bu özgürlükçülük, ölçüsüzlüğe varır. Aslında bize sunulan, şiddeti keşfedecek kadar geniş bir mekândı. Bizim için çok zor oldu, tüm bu seçimleri yapmak, zayıf anlarımızda mutlak sınır olarak başkaldıracak ya da sığınacak bir şeyin bizi kucaklayacak sıcaklığından yoksunduk. Mezhebi geniş yetiştirilenlerin bunu dengelemek için bağnazlaştığını, hizaya sokulan ve cezalandırılanların ise bohem olup çıktıklarını düşünesi geliyor insanın. Bize gelince, kararlarını kendin ver, mantıklı her şeye izin var demek, her şeye izin var, her karar mümkün demekle aynı kapıya çıkıyor kolayca. İç Aydınlık, sınırsız bir karanlığın kenarlarını gösterebilir. Bunun böyle olmadığına inanarak büyümek daha iyi.

Babasının eli seğirdi; hafifçe çırpındı ve yutkundu; ağzının kenarından bir şey aktı; sonra gevşedi. Ağır, hırıltılı soluğu artık duyulmuyordu. Cassandra usulcacık onun üzerine doğru eğildi. Babasının yorgun gözleri boş boş bakıyordu. Cassandra titreyen parmağıyla onun yanağına ve eline dokundu. Sağ mı, ölü mü olduğunu bilememek kendisine dehşet veriyordu. İnsan nasıl olur da bilemezdi. Dizleri titremeye başladı. Bir an hiç kımıldamadan öylece durdu; ayna, tüy falan gibi edebiyata özgü yolları aklından geçirdi; onun gözkapaklarını kapamayı düşündü. Titremeye başladı, güç bela ayağa fırlayarak koridora çıktı ve yürek paralayan bir sesle seslendi: “Hemşire, hemşire!”

Hemşire izinli gününde dışarıya çıkabilse çıkacaktı, ama kar yağışı buna elvermemişti. Cassandra odaya daldığında oturmuş mektup yazıyordu. Bu ani baskını hemşire yıllarca eşine dostuna anlatıp duracaktı. Huysuz ve yaşamasından umut kesilen hastaların başucunda geçirilen uzun saatleri katlanılabilir kılan, korkulan sonucun gerçekleştiği anlardan biriydi bu. Hiç değilse, görünen bir yaşam vardı, diyordu hemşire. Miss Corbett korkmuş görünüyordu; kolyeleri savruluyordu, ağzı açık, soluk soluğa, bakakalmıştı. İnsanların, ölümü nasıl karşılayacakları hiç belli olmaz. Tir tir titriyordu. Zavallı yaşlı bey de orada öylece yatıyordu, öldüğü kesin bile değildi. Yine de, ölmesine ölmüştü, en azından Miss Corbett geldiğinde, mutlaka hiçbir şeyin farkına bile varmayarak.

Cassandra, hemşirenin koridorda koşturmasını izledikten sonra, banyoya gidip kustu. Orada, burnunu bir mendille silerek, yere oturup bacaklarını uzattı. Ölüm böyle bir gerçekti işte. Oraya dönmeli, gidip hemşireye yardım etmeliydi. Midesi yine kabardı. Bunda bile soğukkanlılığımı koruyamıyorum. Düşünüp durduğum babam, tüm bu sevgi ve sorumluluk ağı, hiçbir şey kalmadı geriye. Olayın düşüncesi ve elle tutulur çirkinliği apayrı şeylerdi nedense. Ya birini, ya da öbürünü becerebiliyordum.

Bir süre sonra ayağa kalktı, evin arkasındaki yamaçlara doğru uzanan bahçeye çıktı. Bahçeyle yamaçlardaki otları ayıran alçak duvarın üzerine oturdu — bugün her yer karla örtülü olduğundan bir ayrım yapılamıyordu. Dizlerine koyduğu yumruklarını sıktı. Dua etmesi gerektiğini düşündü. Kapana kısılmış gibiydi — artık, geçmişi, yeniden bir biçim verilememecesine değişmez son biçimini almış, kendi davranışı yüzünden olanca dağınıklık ve sevgisizlikle bitivermişti sanki. Onunla konuşmalıydım, diye düşündü; belki de işitirdi. Öfkeyle boğulurcasına, her bir hıçkırığı susturmaya çalışarak ağladı. Yüzü kızarıp, morarıp leke leke oluncaya kadar orada öylece oturdu soğukta.

Ötekiler Toplantı'dan döndüklerinde, gereken her şeyi yapmış olan hemşire karşıladı onları. Miss Corbett'in son anda orada olduğunu, ama şimdi bir yere gittiğini söyledi. Elizabeth Corbett, hemşireyle birlikte çıkıp ölüye baktı, saygılı bir sessizlik içinde uzunca bir süre onun yanında kaldı. Hemşire, doktora telefon ettikten sonra yatmaya gitti; yatakta bir süre ağladıktan sonra da derin bir uykuya daldı.

Deborah kendini kaybetti. Katıla katıla, boğulurcasına ağlarken, Thor onu odasına taşıyıp yatırdı. Julia ona: “Ama sen onu *tanımazdın* bile,

şekerim" dedi. Thor da: "Julia, lütfen saçmalama ve sus" dedikten sonra aşağıya inip Elsie'ye, Deborah ile kendisinin yemeklerini yukarı getirmesini söyler söylemez yine yukarı çıktı.

Julia birdenbire kendisini yalnız buldu. Salonda, şöminenin önüne oturup babasını düşündü. Onu bir tek kendisi güldürebilirdi. Ne söylerse söylesin, babası aldırmazdı. Yalnızca ikisinin paylaştıkları bir yığın şaka yaparlardı birbirlerine. Irmak kıyısında yürüyüşe çıkarlardı; babasına okuldaki kızlarla ilgili üstü kapalı yaramazlık öyküleri, daha sonraları da saygın Dostlar'la ilgili pek de hoş olmayan öyküler anlatarak eğlendirirdi onu. Babasının hoşuna giderdi bu, çünkü tanıdıklarının çoğu ona aşın saygı gösterirler, böyle şeylerden hoşlanmayacak kadar erdemli olduğunu düşünürlerdi. Kendini çevresinden kopuk ya da üstün hissetmek istemiyordu. Sonraları Julia ona bütün romanlarını götürmüş, ne düşündüğünü söylemesi için yalvarmıştı. Bir yandan babasının bunları onayladığından emin olmak için, bir yandan da babasının bir öykünün öykü olduğunu kabul etmekten çekinmeyecek tanıdığı tek tük insandan biri olduğunu bildiği için. Öbür insanlar, eğer kendisini yakından tanıyorlarsa, yanında biraz utana sıkıla dolaşıyorlardı, sanki Julia hiç sır vermemeye yeminliymiş gibi. Babasını ne kadar özleyecekti.

Olaya yürekli bir tepki gösterdiği için kendini kutladığını, tıpkı bir roman karakteriymiş gibi babasıyla ilgili yarı duygusal bir düşünce silsilesi kurduğunu fark etti. Ne yapalım, dedi içinden, ister bencillikten, ister gerçekçilikten olsun, bu doğal bir tepki, bir an gelecek, acısı içime işleyecek. Olan biteni bir anda kavrayamamış olabilirim. O da benden bunu isterdi…

Ansızın kendisiyle ecel arasında artık, hiç kimsenin kalmadığı duygusuna kapılmak içini daralttı. Yetişkin kuşak kendisiydi — yaşamının ileri dönemlerinde, gelişmiş bir kızı olan bir kadındı. Buna hazır değildi. Epeydir "hâlâ genç" olduğu varsayımını sürdürüyordu.

Gidip babasını görse iyi olurdu belki. Bunu aklından geçirince ensesi karıncalandı. Ölüyü yalnızca, Cassandra'nın gösterdiği aşırı tepkiyi anlatan hemşirenin üstü kapalı değinmeleri ölçüsünde gözünün önüne getirebiliyordu. Belli belirsiz bir iğrençlik, çirkinlik taşıyan bir şey… babası, gülüp söyleyen babası olamaz. Kaçıp uzaklaşan, banyoya kapanan Cassandra'yı düşününce birdenbire gerçek ve tüyler ürpertici bir olayla

karşı karşıya bulunduğunu anlayarak yalnızlık duygusuna ve korkuya kapıldı. Onu tek başına bırakmışlardı burada, buna dayanamazdı.

Cassandra bahçede olabilirdi. Üzerine kırmızı şalını alıp arka bahçeden dışarıya çıktı ve karda gittikçe silinmeye yüz tutan ayak izlerini izledi. Cassandra'nın, durumu nasıl karşıladığını görürse, olan biteni daha iyi anlayacaktı.

Duvarın üzerine, kaskatı olmuş kız kardeşinin yanına oturdu.

"Üşümüyor musun, Cass?" Cassandra'nın kemikli elleri morarmıştı.

"Hayır" dedi Cassandra. Sonra ekledi: "Hâlâ yağıyor." Rüzgâr tepedeki karları bulut halinde savuruyordu.

"Cass" dedi Julia, "içeriye girsen iyi olur. İçeriye gir."

Cassandra omuzlarını silkti.

"Kusura bakma" dedi Julia umutsuzca. "Yanımda birisi olsun istiyorum, Cassandra." Hep böyle olmuştu. Beklememeyi çoktan öğrenmiş olması gerekirken, hep bir şeyler istemişti ondan. Cassandra sesini çıkarmadan baktı ona. Yüzünün kasları gergindi. Julia onun gözlerinin şişmiş olduğunu gördü. Cassandra insanın teselli edebileceği birisi değildi.

"Konuşmak… istemediğini biliyorum."

"Konuşacak bir şey yok."

Oysa *bazı* kardeşler bal gibi konuşuyorlar birbirleriyle, diye düşündü Julia hırsla. Sırf paylaşmak için.

"Annem çok bitkindi, yatıp uyudu. Thor, Deborah'nın yanında. Deborah kendini kaybetti. Belki de onu buraya getirmesem daha iyi olurdu. Ama başka çare yoktu… Thor gelmesi daha iyi olur, dedi…"

"Thor ne yapılması gerektiğini biliyor" dedi Cassandra konuşmaya katılmak için çaba göstererek. Sonra donuk bir sesle ekledi: "iyi bir insana benziyor."

"Bilmem. *Fazla* iyi galiba."

Cassandra ürperdi.

"Tıpkı babamın da fazla iyi olduğu gibi" diye konuşmayı sürdürdü Julia. "Hep veriyor, veriyor ve her şeyi değiştirebileceğini sanıyor."

"En azından buna inanarak yaşamak iyi bir şey" dedi Cassandra. Belli belirsiz, eski akıl hocası sesiyle konuşmuştu. Julia onun konuşmayı

sürdürmesini, konuşarak babalarını gerçek kılmasını istiyordu. Oysa Cassandra daha hafif bir sesle: “Deborah için çok üzüldüm” dedi. “Epeyce gergin görünüyor.” Tam bir öğretmen değerlendirmesi, diye düşündü Julia. Hemen ekledi: “Bana *seni* hatırlatıyor, Cass. Sırf sinir ve irade. Kafası da çalışıyor, bütün derslere aklı eriyor. Onunla *konuşsan* ne iyi olurdu. Onun için gerekli… Keşke…”

Cassandra eteğinin ipliklerini yoluyordu. Onun karşısında hep ezilip büzülüyor, ona bir çeşit saygı duyuyorum, diye düşündü Julia. Niye hep yalan söylüyorum? Onun Debbie ile konuşmasını istediğim yok. Hep nasıl bir yolunu bulup da onunla yakınlık kurarım, diye düşündüğüm için söyledim bunu; var olduğumu görmesini, benimle ilgilenmesini sağlamak için. Beni adam yerine koysun istiyorum. Ona iyi davranmak istiyorum. Budala. Boşuna.

“Cassandra, bize yapacak bir şey bırakmadılar. Şimdi içeriye gel, lütfen. Kâğıt falan oynayabiliriz. Eskiden olduğu gibi, hatırlıyor musun?”

“Nasıl istersen” dedi Cassandra. Soğuk içine işlemeye başlamıştı.

Böylece bütün öğleden sonra, Thor kızının elini tutup oraya buraya telefon ederken, iki kardeş salondaki şöminenin karşısında oturup oyun oynadılar. Yılan ve merdiven[4], dama, bezik ve piket oynadılar. Sonra da satranç. Julia üstünü değiştirip sımsıkı siyah kadife bir pantolon ile kırmızı ve mor desenli, yüksek yakalı, kalın bir İsveç kazağı giymişti. Boynunda, Knightsbridge’de, el sanatı takılar satan bir dükkândan alınma, dövme gümüşten zincirli bir kolye vardı. Satranç tahtasının üstüne eğilip yüzüklü parmaklarıyla taşları oynatırken, ikisi birbiriyle şaşırtıcı bir uyum oluşturuyorlardı; sanki bir Burne-Jones ya da Rosetti tablosu için poz veren, Ortaçağ’da yaşamış soylu bir kadınla uşağı gibiydiler. Julia’nın önüne düşen saçları çenesi hizasında uzanan bir kıvrım oluşturuyordu. Yenen oydu, ikisi de iyi oyuncuydu, ama Julia daha gözü pek oynuyordu. Adeta hiç konuşmadan oynuyorlardı.

Akşam yemeği saatinde Julia gidip kendisinin yardımına gerek duyup duymadıklarına baktı ve gerek duymadıklarını öğrenince de elinde bir tabak jambon ve patatesle Cassandra’nın yanına gelip durumu bildirdi.

“Bize gerek duymamaları tuhaf, Cass.”

“Belki yarın…”

“Biraz ekmek al, Cass… Oyun’u sakladılar mı dersin?”

“Benim odamda duruyordu. Hâlâ oradadır. Bakmadım.”

“Bir bakar mısın? Çıkıp oynasak mı? Başka bütün oyunları oynadık. İlginç olurdu, bakalım hatırlayabilecek miyiz?..”

“Nasıl istersen” dedi Cassandra.

“Ben de seninle çıkayım.”

Çocukluklarında, Julia’nın, Cassandra’nın odasına girmesi için uyulması gerekli kurallar vardı — şaşırtıcı bir sıklıkla durmadan değişen parolalar, bir sürü kilitli çekmece ve kilitli kutu. Bunlara ulaşmak için bütün hünerlerini kullanmıştı. Cassandra’nın sırlarını iyi koruyamadığını düşünürdü. Cassandra’nın günlüğünü koyduğu çekmecenin, annesinin dikiş makinesinin anahtarıyla açılabildiğini Julia yıllarca ondan saklamıştı. Cassandra’nın bunu bilip bilmediğini bile bilmiyordu.

Cassandra’nın ufacık karanlık odasına girerken Julia’nın içinde hâlâ belli belirsiz bir günah işleme korkusu vardı.

“Cumbadaki sedirin altında duruyordu” dedi Cassandra. “Hatırladığım kadarıyla.” Cumbanın altına doğru eğilip sandığın kapağını kaldırdı. Bir yığın Oyun gereci orada duruyordu. Kocaman bir rulo halinde sarılmış harita, kilden oyuncaklarla dolu bir sürü ayakkabı kutusu, Yasa gibi dökümü yapılmış kurallarla cezaların yazıldığı ufak kartlarla dolu başka kutular, Cassandra ile Julia’nın sırayla kayıt tuttukları kalın, ağır defterler; her hamlenin kayda geçirilmesiyle, yıllar boyu gittikçe çoğalıp karmaşıklaşan tutanaklar. Biri yedi, öbürü dokuz yaşındayken başlamıştı bu. Ellerine geçen bir deste oyun kâğıdını dört orduya bölmüşlerdi. Kırmızılar Julia’nın, siyahlar Cassandra’nındı. Günden güne oyun karakterlerini belirlemişler, hamleler için kurallar saptamışlar, yaptıkları savaşları yazıya dökmüşlerdi — daha sonra, şatoları, ırmakları, evleri ve kiliseleriyle tüm bir yöreyi kapsayan bir de harita tasarlamışlar, bunların yapıştırılması ve boyanması işini de daha çok, bir boya fırçası ve dolmakalemle incecik, düzgün çizgiler çizmede usta olan Cassandra üstlenmişti. Harita açıldığında, salonun aşağı yukarı yarısını kaplıyordu. Aslında bunun üç boyutlusunu yapmak istiyorlardı, ama yer sorunu çıkmıştı.

Kilden oyuncaklar sonraları ortaya çıktı, ordular başlangıçtaki on üç askeri aştığında ve Cassandra’nın Morris, Tennyson ve *Morte d’Arthufu* aynı zamanda keşfetmesinden sonra, ilk günlerde hep ikisi birlikte uğraşırlardı ve canlandırdıkları olaylar büyük ölçüde, örgütlü bir askeri

çatışmada olabilecek manevralardan ibaretti. Sonradan, harita üzerindeki hareketlerden çok entrikaların, karşılıksız aşk ve sonsuz nefretin yazıya dökülmesi ağır bastı. Cassandra, balad ölçüsüyle Kraliçe Morgan'ın aşklarını anlatan uzun şiirler kaleme aldı. Julia ise Astolatlı Elaine'in umutsuz tutkusunu günü gününe kaydetti. Bu aşamada her biri, harita üzerinde ortadan konuşulduğunda pek ateşli sayılamayacak bir tartışmayla üzerinde durulan konularda, öbürünün yalnızken hayal gücünü tümüyle seferber ettiğinin farkındaydı. Julia'nın, Cassandra'nın günlüğünde okudukları bunu kanıtlamaya yetmişti. Yine de, son derece akıl yorucu bir uğraştı bu. Julia şimdi düşünüyordu da, yedi ve on yedi yaş arasında neredeyse tüm ilgisini buna yöneltmişti: Daha o yaşlarda her çeşit yetişkinlik sorununa karşı takınılacak, kendi hesabına kah duyarlıklı, kah olağanüstü yıldırıcı bulduğu tutumları belirlemişlerdi. İnsan, aklıyla olanaksız gördüğü, ama olan biten başka hiçbir şey yokken, tüm gerçekliği ve ayrıntılarıyla yaşadığı, kişiyi kasıp kavuran bir aşka duyduğu özlemden nasıl kurtulabilirdi? Dudaklarını büzmüş, hiç ses çıkarmadan siyah askerlerini haritaya yerleştiren Cassandra'ya baktı. Onun hayal gücünden doğan şeyler Julia'yı ürkütürdü. Çocukken, gündüzleri Cassandra ile tasarladıkları şeyler yüzünden geceleri kâbuslar görür, çığlık çığlığa, ter içinde uyanır, Inge'nin onu yatıştırması gerekirdi. Cassandra bu kâbuslara, onun kendine acındırmak ve Cassandra'yı haksız duruma düşürmek için başvurduğu basit bir hile gözüyle bakmıştı hep. Oysa Julia günlerce belirsiz korkular ve bir felaket duygusu içinde köy sokaklarında bir aşağı bir yukarı dolaşırdı. Cassandra'nın yarattığı öyküleri mutlu sonlarla ya da temiz duygularla hafifletme çabaları hiç işe yaramazdı — Cassandra bunlara önem vermez, verse bile Julia'nın öykülerini evirip çevirir, kendi tasarladığı korkunç sona uydururdu.

Bundan kurtulmasına kurtulmuştu, yavaş yavaş, ama zararlı çıkan yine kendisi olmuştu. Kurtulmuştu, aslında bir türlü sonu gelmeyen kâbuslardan başka her şeyden kurtulmuştu. Kendi yöresine Cassandra'nın karakterleri ve olayları üşüşmüştü. Cassandra'nın bütün bunları neye dönüştürdüğünü görmek de zor değildi: Ayrıntılı bir inceleme konusu haline getirmiş, dipnotlarla falan da sterilize etmişti…

Cassandra'nın kurduğu hayalleri tahmin edebildiğini düşünürdü — hem de yalnızca geceleri değil. Kendisine gelince, oluşturdukları öykülerden nasıl yararlandığını Cassandra'nın anlaması zor değildi. "Miss Julia Corbett'in ilk iki romanı, romantik fantezi öğesiyle, gerçek günlük

sorunlara karşı sıcak, insancıl bir yaklaşımın uyumsuz bir bileşiminden oluşuyordu. Sonraki yapıtlarında ise bu ikinci alanda başarısını kanıtladı. Miss Corbett, çamaşır makineleri ve küçük çocuklarla konforlu bir ortamda kapana kısılmış kadınların yaşam ayrıntılarına sevecen bir irdeleme getiren, sayıları gittikçe artan kadın yazarlar arasında belki de en iyisi — oysa fantastik romantik öğelerle, öykülerin canlılığı bir ölçüde kaybolmuştu. Önceki kitapları, yetersiz bir anlatımla bile olsa, ev klostrofobisinin dışındaki birtakım olanaklara ve ilgi odaklarına yöneliyordu. Bazen Miss Corbett'in fantastik duyumunu yeniden işlemesini, ona yeniden canlılık kazandırmasını diliyorum. O zaman çok iyi bir yazar olabilir." *Guardian'*dandı bu. Julia ezbere biliyordu. Bu yazı onu bir yandan rahatsız etmiş, bir yandan da belli belirsiz yüreklendirmişti. Romanlarını Cassandra'nın okuyup okumadığını, Cassandra'nın da bir şeyler yazıp yazmadığını merak ediyordu. Onun yaratıcı yanı olmadığını düşündü. Eleştirel yanı vardı. Ama tüm gerçek bu değildi. Şimdi bile, çocuksu biçimsizlikleri içinde ufacık oyuncakların taşıdığı canlılık tuhaftı.

Oynamaya başladılar, utanarak, oyunun sürekli bir hayal gücü çabasına değil de, hamlelerin düzenlenmesine dayandığı oyun arkadaşlıklarının ilk günlerinde olduğu gibi. Sonraki dönemde, ciddi ciddi oturup ağdalı romantik bir dille, karakterlerinin duygularını aktarırlardı. Julia ikisinin de bazı şeyleri unutmuş gibi davrandığının farkındaydı. Vahşi Orman'da kendi karakterlerinden birkaçını "yitirmişti" ve bunların nasıl kurtarıldığını anımsamıyordu. Cassandra ise Manastır ve çevresinin korunak sayılıp sayılmadığını sormak zorunda kaldı. Cassandra hafifçe gülümsüyordu. Biraz toprak ve birçok askerini yitiren Julia birden: "Hani ağlamaktan oyunu sürdüremediğim gün hepsinin ölümsüz olmasına karar vermiştik, hatırlıyor musun? Ne mızıkçıymışım!" dedi.

Cassandra güldü ve kırmızı şövalyeleri kendi zindanına yerleştirdi.

"Neyse ki ölümsüzler" dedi Julia. Ansızın Cassandra'ya, Oyun'a, çocukluğuna ve ölü şövalyelere dertlenip onları dirilten bir çocuk olduğu için, kendine karşı içinde sıcak bir duygunun yükseldiğini hissetti.

"Ölümsüz mü?" dedi Thor sahanlıktan. "Ölümsüz olan kim?"

Trabzandan aşağıya doğru eğildi, pırıl pırıl sarı saçlarıyla, kalın beyaz balıkçı kazağının içinde silik soluk bir görünümü vardı. Julia başını kaldırıp baktı ona. "Karakterler" dedi. "Sen anlamazsın."

"Evet" dedi Thor. "Anlamam. Uyudular. Ben de yatmaya gidiyorum."

“Daha erken. Gelirim. Biraz sonra gelirim.”

“Sen bilirsin” dedi Thor. Gözden kayboldu.

Thor gittikten sonra Julia: “Tanrım” dedi. “Bende hep kötü davrandığım duygusunu uyandırıyor. En azından, benim yapmak zorunda olduğum şeyleri ona bırakıyorum. Tanrım, Cassandra, kendimden nefret ediyorum.” “Öyle mi?” dedi Cassandra. Sonra da ekledi: “Hepimiz oturup kara kara düşünmekten kendimizi korumak zorundayız. Bunun için hepimiz farklı yollara başvuruyoruz. Bunu anlar sanırım. Zeki bir insan.”

“Yalnızca kendimizi korumak değil bu. Bir çeşit bencillik de.” Julia adeta yalvaran gözlerle Cassandra’ya bakıyordu.

“Bilmem…” dedi Cassandra. Sonra da ekledi: “Zaten ne biliyor? Eğer biliyorsa, bağışlar herhalde. Bağışlayan bir insana benziyor.”

“Bağışlayan mı?’ dedi Julia.

“Bir yargıda bulunmak bana düşmez” dedi Cassandra, siyah Kraliçe’yi avucuna yerleştirerek. Kraliçe’nin yüzünde, iyi bir raslantıyla, sert bir ifade vardı. Etek kıvrımlarına da bir hareket verilmişti. Cassandra onu avucunun içine aldı; hâlâ öylesine yakından tanıdığı bir nesneydi ki, onu tam olarak görmek zordu. Julia, Cassandra ile adeta bir konuşma oldu bu, diye düşündü. Başını halının üzerindeki yol ve ırmak ağının üzerine doğru eğdi, parmağını bunlardan birinin üzerinde gezdirerek bastırdı.

“Son zamanlarda televizyonu izledin mi, Cass?”

“Evet.”

“Şimdi izlesek bir… bir sakıncası var mı?”

“Sen bilirsin” dedi Cassandra. Julia bu önerinin onun hoşuna gidip gitmediğini anlayamadı. Kendisinin de nasıl bir duyguyla bu öneride bulunduğundan emin değildi. Cassandra, Simon olayında baştan sona çok çirkin davranmıştı; kendi şöminelerinin yanında oturup onu uzaktan, birlikte izlemek, bu kötü duyguyu bir ölçüde etkisiz kılabilir, bir şeyleri silebilirdi. Yine de, çözümlenmesi bunca yıl bekleyen bir şey, herhalde bir televizyon izleme süresinden daha fazlasını gerektirebilirdi. Ayağa kalkıp televizyonu açtı ve ışıkları söndürdü.

Ekranda beliren karıncalanma görüntüye dönüştü.

“Sen de bu kıza sinir olmuyor musun?” dedi Julia.

“Sürekli cilveli ve tekdüze. Böyle durmadan gülümsemek zorunluluğu berbat bir şey. Of, sinir oluyorum ona. Biliyor musun Cass, ben de televizyona çıkacağım. *Yaşamla Sanat İç İçe* adlı entelektüel çeşitten bir soru-yanıt programına. Yapımcısı Ivan Rostrevor adında *çok hoş* bir adam; bir sürü yepyeni fikri var, *beni* de çok beğeniyor, bu da her zaman iyi bir şey sayılır, değil mi? Değişik sanatçılardan oluşan bir tür açık oturum olacak, değişik konulara karşı kendi değişik tepkilerimizi inceleyeceğiz — Ivan günlük yaşamın sanatçıları nasıl etkilediğini ve sanatçı *olmanın,* sanatçıların günlük yaşamlarını nasıl etkilediğini göstermek istiyor. Yani, belki bir trafik kazası filmi gösterecek bize. Ya da bir roket. Ya da anaokulundaki çocukları. Ya da dinsel uyanıştan söz eden bir vaiz. Bir sürü fikri var. Sanatçının hem sıradan insandan farklı olduğunu hem de tıpkı onun gibi olduğunu söylüyor… Birkaç hafta kendi günlük yaşantımızı inceleyeceğiz…”

Sinirlerim gergin de ondan, sanki stüdyodakilerle filan konuştuğum gibi konuşuyorum onunla, diye düşündü Julia. Çokbilmiş sunucu, dudaklarında bir gülümsemeyle, son olarak gerçek dinsel törenlerin yayınlanacağı yeni bir dizi programa ilişkin ayrıntılara değindi.

“Sanırım iyi para ödüyorlar” dedi Cassandra. Julia yüzükleriyle oynadı.

Uzakta Simon göründü, ağaç kütüğünden oyulmuş bir kanoyu hafif eğimli bir yamaçtan aşağıya doğru itiyordu. Kano, suları sıçratıp dalgalandırarak ırmağa indi. Bir süre sakin sakin kürek çekti. Önce büyük bir su birikintisini geçti, derken sarkan sarmaşıkların oluşturduğu karanlık bir tünele girdi. Sonra çarpık bacaklarına abanarak sudan çıkan ve kıyıda yatıp gözlerini kameraya diken bir kaymanı izlediler. Simon, hayvanın solunumu konusunda ayrıntılı bir bilgi verdi: “Uzun burnunun ucunda yukarıya doğru çıkıntı yapan burun deliklerinden giren hava, damağın üstünden geçerek boğazına gelir. Boğazında bir kapakçık vardır. Böylece suyun altında avını yakalamak için ağzını açtığı zaman, solunum kesintiye uğramaz.” Simon, hayvanın dişleriyle ilgili ayrıntılara geçti. Çenesi boyunca irili ufaklı gelişigüzel dizili görünen küt dişlerden birinin, Simon’un açıklaması üzerine, hayvan ağzını kapattığında öbür çenenin içine gömüldüğü anlaşıldı. “Bu bir düz alınlı kayman. Bu ve aligator familyasının en küçüğü olan cüce kayman, iki çok benzer türün doğada aynı yaşam ortamını paylaşamayacakları kuralını bozuyorlar. Normal olarak, yaşayabilmek için bir çeşit ‘rekabet’ yürütülüyor: Görünüşte benzeyen ve

aynı ortamı paylaşan türler üzerinde yürütülen incelemeler, bu türlerin bazı bakımlardan önemli bir ayrılık gösterdiğine işaret ediyor — biri ağaçlarda yaşarken, öbürü yerde yaşıyor; biri öbürünün yediğinden apayrı bir yiyecek yiyebiliyor — yemek zorunda. Buna benzer ayrılıklar. Başka bir deyişle — düz alınlı ve cüce kaymanlar dışında, aynı ortamda yaşayan timsahlar, ya aynı türden oluyorlar ya da bambaşka bir türden oldukları için aralarında bir çıkar kavgası çıkmıyor."

Kamera onu ve kaymanı birlikte görüntülerken: "Bir doğabilimci" dedi Simon, "tikel olan ile tür, kural ile kuralı görünüşte bozan arasında sürekli olarak ayrım yapmalıdır — rekabet gibi, birtakım olguları açıklayan genel yasalarla hem yasa hem de bu yasaya uymayan türler konusunda öğretici olabilecek kuraldışı olgular arasındaki ayrımı çizebilmelidir. Bu iki kayman türünün davranışları üzerinde ayrıntılı bir inceleme yürütüyorum. Oysa tek bir kayman bile gerek başlı başına, gerek kendi türü konusunda sağladığı ek bilgiler bakımından ilginçtir. Örneğin, bu kaymanın mide içerikleri öbürlerininkinin *tıpatıp* aynı olmayabilir. Örneklerin şaşmaz aynılığını, sözgelimi yapraklardaki aynı biçimde damarlanmayı görmek nasıl hoşumuza giderse, iki yaprağın, iki yüzün ve iki timsahın hiçbir zaman birbirinin tıpatıp aynı olmayacağını bilmek de hoşumuza gider. Yüzler konusunda gözümüz ayrımları seçmeye alışıktır — yine de, kendi ırkımızdan olmayan insanlar konusunda bu bakımdan daha başarısız olabiliriz. Öte yandan, ben bu yaratıkların pul oluşumlarındaki ayrımları bile seçecek kadar dikkatli bir gözlemci olmayı öğrenmek istiyorum."

Kayman bacakları üstünde doğruluyordu. Deri kıvrımlarının arasından tırnaklı ayağını ağır ağır uzattı, sonra iki hareketin arasında dinlendi. Kamera onun bu hareketsizliği sırasında, boğazındaki derinin üzerinde beliren nabız atışlarını yakaladı. Derken, hayvan ağır bedeniyle oransız incecik bacakları üzerinde, kocaman kuyruğunu bir yük gibi taşıyarak, adeta azametle, yavaş yavaş yürüyüp uzaklaştı. Simon, bu hayvanların kendilerini sürüklediklerini düşünmenin yanlış olduğunu belirtti. Timsahlar eski çağlarda yürüdükleri gibi, şimdi de yürüyorlardı: Yine de, eskiden bazıları iki ayakları üzerinde sıçrayarak gidiyorlardı. "Bunlar yaşayan fosiller sayılır" dedi Simon. "Aslında başka bir iklimde gelişen ve bütünüyle uyum sağlayamayan bir canlı. Oysa yine diyebiliriz ki, yazgı -türün ya da tek bir yaratığın yazgısı- genel değişim ya da evrim yasalarının belirlediğinden farklı oluyor. Sürüngenlerin neden hemen hemen tümüyle öldüklerini bilmiyoruz. Ne de buradakilerin neden ölmediğini."

Kamera bir an bir arada yüzen, kocaman gövdeleri birbirinden farksız bir timsah sürüsünü gösterdi.

"Sürüngenler oldukça iyi sınıflandırılmıştır" dedi Simon. "Ben suyu da inceliyorum."

Ekranda, koyun ötesine doğru kürek çekerken kavanozları suya daldırıp daldırıp ölçmesi görüntülendi. Sarkık duran, cüsseli omuzlarının arasından, kayığın kenarına koyduğu kavanozlara kederli kederli bakan, uzamış sakalıyla gölgelenmiş yüzünü gördüler. Simon rahatsızlık içinde homurdandı. Cassandra altın zincirlerinden birine bir düğüm attı. Julia:

"Cassandra kamera çekimini kim yapıyor?" dedi.

"Ben de bunu merak ediyordum."

"Bence kamerayı bayağı iyi kullanıyor. Kim olduğu belli değil. Ne tuhaf, sanki orada başka *hiç kimse* yokmuş gibi, değil mi? Yani, bu gibi gezginlerin yanında hep sakallı adamlardan oluşan bir *ekip* olmaz mı? Sonra yüklerini kafalarının üstünde taşıyan yerliler olur."

"Hudson" dedi Cassandra. "Kamera sanki yok gibi. Her kimse, işini iyi biliyor, bence de. Öylesine iyi, öylesine sürükleyici ki, sanki gerçekdışı gibi. Yani, gözlem yapan insan görüntüsü olarak gerçekdışı. Kendi kökenlerini mi arıyor? Hayvansal yanını mı? Yaşamın kökenlerini mi? Ne yapmak istediğini bilmiyorum."

"Ben de. Ama biraz da zorlama gibi. Cass, tam üstüne bastın. Biraz *yapay.* Yani, yalınayak başı kabak bir münzevi pozunda, ama bunun televizyon için olağanüstü bir ustalıkla kurgulandığı *besbelli.* Bütün o yakın çekimler falan… Yani, yarattığı bunca hayranlık, sonuçta bir çeşit aldatmacaya dayanıyor…"

"Hayranlık mı yaratıyor?" dedi Cassandra.

"Hem de nasıl. Simon kentsel yaşamlarımızda yer ayıramadığımız ne varsa hepsinin simgesi olup çıktı. Belli çevrelerde. Oturma odalarının tam ortasında bir doğa imgesi. Ne yazık ki, çiftleşmeyle fazla ilgilenmiyor. Simon moda oldu. Kadınlar onun okşanmak ve evcilleştirilmek istediği düşüncesindeler…"

"Öğrencilerim onu çok beğeniyor."

"Simon" dedi Julia ve güldü.

"Biliyorum."

“Doğrusu… orada birisi var… konuştuğu birisi… Her kimse, tüm bunlar onun kafasından çıktı belki de. Kamera karşısında olmadığında Simon ne yapıyor acaba?” “Yılanların gönlünü çeliyordur” dedi Cassandra. “Nereden bilelim?”

Simon konuştu: “Biraz önce kavanoza koyduğum suyun içeriğini büyütülmüş olarak görüyorsunuz. Normal bilincimizin dışında kalan çeşitten bir etkinlik. Oran duygumuzun dışında kalan. Otların büyüme hızı gibi. Ya da kanserin dokuda yayılması gibi. Bilincine varmak için bizden çaba gerektiren şeyler bunlar.”

Bir an adeta kaşlarını çatarak baktı bunlara, sanki kendi doğal yetersizliğine canı sıkılmış gibi. Ekranda cam kavanozun içindeki suyun normal bulanıklığının gösterilmesinden sonra, mikroskop altında büyütülmüş görüntüsü belirdi. Silik soluk görünen benekler ansızın kıpırdayan dokungaçları ve açılıp kapanan ağızlarıyla, saydam, ağsı, biçimden yoksun, yüzen, zıplayan, kıvıl kıvıl canlılara dönüştü. Şemsiye biçimli, püsküllü bir şey dalgalanarak balon gibi, ekranın sağ üst köşesinden sol alt köşesine indi. Başka bir yerde uzun bir boncuk dizisini andıran tuhaf bir şey, önce ufalanıp sonra yine birleşti. Jelatinsi bir kabarcık yayılıp upuzun bir ağız oldu, kara bir beneği yutup biraz irileşti, bu arada ağzın kapanma çizgisi gitgide silinip yok oldu. Simon kısa bir süre bu olağandışı yaşamın yabansı devinimlerine, neyin bilindiğine, neyin bilinmediğine ilişkin açıklamalarda bulundu. Kıvançla birkaç ad saydı ve adı belirsiz yaşam kırıntılarına işaret etti. Ekranda bir görünüp bir kaybolarak: “Nerede olduğumuzu unuttuğumuza şaşmaya gerek yok” dedi. “Hiçbir zaman tüm bunlara ilişkin fazla bilgimiz olmayacak: İlgimizi çeken de bu. Ve çekmeli de.” Suyun üzerinden bir kuş uçtu, salına salına, suya değdiği yerlerde beliren ok gibi çizgiler ırmağın kıyısındaki otlara ulaşınca kırıldı. Cassandra tüylerin sık, ipeksi dokusuna adeta dokunur gibi oldu.

“Televizyonu kapatayım mı?” dedi Julia.

“Evet.”

“Din adamlarına *katlanamıyorum.* Kusura bakma, Cass. Elimde değil.”

“Katlanmak zorunda değilsin.”

“Öyle. Tuhaf… tuhaf bir gündü. Oyun oynamamız falan sence de iyi oldu mu?”

“Elimizden geleni yapıyoruz” dedi Cassandra kuşkulu bir sesle.

“Yapıyor muyuz?”

“Galiba. Başka ne yapabilirdik bilmiyorum.”

“iyi ki…” Julia “…konuştuk” diyecekti, ama aslında konuşmamışlardı pek. “Oyun hoşuma gitti. Umarım… Yarın uzun uzun konuşuruz.”

“Nasıl istersen. Thor bekliyordun Git yat, Julia. Ben kapıları kilitlerim.”

Julia’nın içinden elini Cassandra ya uzatmak geldi, ama birbirlerine hiç dokunmamışlardı. “iyi uykular, Cass” dedi candan bir sesle. Sonra merdivenlerden koşarak çıktı. Julia gittikten sonra Cassandra haritayı sardı, oyuncakları kaldırdı. Bu işi bitirdikten sonra evin içinde dolaşıp ışıkları söndürdü, kapıları kapattı. Her karanlık koridorda ya da odada eli ayağı birbirine dolaştı, seslere kulak kabarttı. En sonunda kendi oda kapısını kapayıp sürgüyü çektikten ve kapıyı kilitledikten sonra yıkanmadan soyundu, korkmuş bir çocuk gibi kendini yatağa attı ve kemikli dizlerini çenesine çekip yumruklarını sıkarak kaskatı kesildi. Karanlıkta öyle sakin sakin dolaşabilmek için gösterdiği çaba hoşuna gitmişti, ama bedelini şimdi ödüyordu. Uykuya dalıncaya kadar epeyce zaman geçti.

1

On beşinci yüzyılda Sir Thomas Malory’nin yazdığı ve Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri’ni konu alan yapıt. (Çev. n.)

2

** Bu şiirin çevirisi Cevat Çapan tarafından yapılmıştır.

3

Quaker’lar. Onyedinci yüzyıl ortalarında İngiltere’de ve Amerikan kolonilerinde ortaya çıkan ve din adamlarına ya da kilise kuruntuna gerek duymadan Tanrı’yı doğrudan bir içsel deneyimle kavramayı savunan bir Hıristiyan grubu. (Çev. n.)

4

Yılan ve merdiven: Yılan ya da merdiven resimlerinin, oyuncuların ilerlemesini ya da durmasını belirlediği bir çeşit salon oyunu. (Çev. n.)

Beşinci Bölüm

Elizabeth Corbett'e kalsa ölünün yakılmasını isterdi, ama yerdeki karın kalınlığı gittikçe arttığından ve kente giden yollar kapandığından böyle bir şey söz konusu olamazdı. Toplantıevi'nin arkasındaki meyve bahçesini örten buzun sertliği yüzünden cenaze töreni birkaç gün ertelendiyse de, Thor her şeyi yoluna koydu; kürekle karları temizledi, köye gidip geldi ve sonunda bir beton kırıcı ve kazmalarla iş başarıldı. Posta hizmetleri aksıyordu; ailenin uzakta oturan bireyleri gelemedi; yine de sonunda, kürek kürek taşınıp dirsek boyu yığılmış kardan oluşan tünellerden geçerek tabutu izlediler. Kimse siyahlara bürünmemişti. Cassandra'nın giysileri zaten koyu renkliydi. Kırmızı ve beyaz renkli giysileri içinde Julia, geçerken üzerine sürünen karlar dolayısıyla son derecede yersiz bir Noel Baba çağrışımı uyandırdığını düşünüyordu. Mrs. Corbett'in kare biçimli vücudunu, kare biçimli bir gri tüvit manto sarıyordu. Dudakları büzülmüş, gözle görülecek derecede yaşlanmış, ama öbürleri gibi uyuşmuş görünüyor, yalnızca soğuğa tepki gösteriyordu. Deborah kıpkırmızı olmuş gözlerini yumruklarıyla ovuşturup duruyordu. Thor, kuru bir sesle, tane tane konuşarak bilincin sürekliliğine değindi. "O yaşamayı sürdürecek, yalnızca bizlerin ve daha pek çok kişinin bilincinde değil, aynı zamanda bizim bireysel sevgi ve bilgimizi içeren ve aşan daha büyük bir bilinçte de yaşayacak.

Ölümlü yaşamdan kurtulup sonsuzluğa kavuştu, geçici dünyadan göç edip ebediyete ulaştı…" Bunların benim için hiçbir anlamı yok, diye düşündü Julia. Oysa bu genellemeler Thor için bir anlam taşıyor; bunları içinde hissediyor, bunların çevresinden nasıl dolaşacağını biliyor. Onun aklının nerede olduğunu ancak böyle anlarda, cenaze töreninde, ibadet için toplanma anlarında fark ediyorum.

Bu Toplantıevi'ndeki kendi nikâh törenini hatırladı. İçeriye girmeden önce, babasıyla ilkbahar güneşinde, bir kiraz ağacının altında durmuşlardı. Yirmi yaşındaydı, duvağı metrelerce uçuşan, uzun, beyaz, süslü püslü bir gelinlik giymek ve kucak dolusu çiçek taşımak istemişti. Annesi buna yanaşmamıştı. "Böyle şeyler giyiliyor, canım. Biliyorum. Ama Toplantıevi'nin yalınlığına biraz aykırı kaçmaz mı?" Beyaz muslinden, kuşaklı, yuvarlak yakalı ve inci düğmeli, kısa bir giysi giymiş, başına

Quaker bonesine benzer bir şapka takmış, eline de gonca güller ve unutmabeni çiçeklerinden oluşan bir buket almıştı. Bir gelinden çok, ilk kez komünyona katılan bir genç kıza benzemiş, bu da onu rahatsız etmişti, çünkü aslında duman rengi poplin giysisi ve gösterişli hasır şapkasıyla arkasında adımlarını ayarlayarak isteksiz isteksiz yürüyen Cassandra'nın, ondan önce kadınlığa eriştiğini görmesini istemişti. Babası: "Thor seni çok seviyor, Julia. Biz de onu seviyoruz. Ama sen onu tanıyalı yalnızca iki ay oldu. Daha çok gençsin. Yine de, iyi bir insan" demişti. "Doğru" demişti Julia. "Biliyorum. Öyle şeyler vardır ki, eğer iki ay içinde anlayamazsan, hiçbir zaman anlayamazsın. Anlamayı istiyorsan." Böylece, söyleyecek bir şey bulmuştu. Babası onu öpmüş, Thor'un ona duyduğu sevgiden emin olduğunu tekrarlamış ve sonra birlikte içeriye girmişlerdi.

Şimdiyse Thor onun cenaze töreninde konuşuyordu. Babasının Thor'a duyduğu bilinçli bir sevgiydi, ama hiç olmazsa bu sevgiyi geri almamaya karar vermesine yol açacak bir durum da çıkmamıştı. Thor bir oğulda bulunması gereken her şeye sahipti, içinde kutsal ruhun sesini duyarak, acele ve dokunaklı bir sesle-, "Tanrı'nın buyruğuyla ve bu cemaatin huzurunda, Julia Corbett'i eşim olarak kabul ediyorum…" diyerek evliliğini ilan etmişti. Julia bu sözlerle irkilmiş, çiçeklerini Cassandra'ya fırlatmış, o da bunları ne yapacağını bilemeden durmuştu. Cassandra'nın kül rengi gözlerindeki sertliği yakalamıştı. Sonra da, istemediği halde Simon'u düşünmüştü — o yalın döşeli çocuk odasında, şöminenin üstünde pişkin pişkin gülümseyen bir Meryem Ana heykelciğinin durduğu, başucunda bir haç asılı olan ve altındaki karton kutudan bir yılanın sürünürken çıkardığı hışırtının duyulduğu karyolanın kenarına ilişmiş oturan Simon.

Doğru dürüst yapmamız gereken şeyler var. Deborah artık burnunu çekmese iyi olur, diye düşündü, insan bu soğukta ağlayamazdı; bu soğukta hiçbir şey hissedemezdi. Yanlarında, törende bulunmak için karlara bata çıka gelmiş bir iki saygın Dost'la birlikte yeniden eve doğru yola koyulmaktan memnun oldu. Domates çorbası, nane soslu kuzu rosto ve elmalı tart yediler. Elsie'nin içinden Jonathan Corbett'in en sevdiği yemekleri hazırlamak gelmişti. Julia sonunda bunu somut ve acıklı buldu.

Ertesi gün mektuplar ulaştı. Ahbap ve akrabalardan Mrs. Corbett'e başsağlığı dileyen bir sürü mektup, Julia'ya bir iki ve Cassandra'ya bir mektup, Thor'a da uzun zarflar içinde birkaç iş mektubu gelmişti. Julia'nın

mektuplarından biri Ivan'dandı. Julia okunaksız, köşeli el yazısını görünce birden heyecanlandı.

"Sevgili Julia, mektubun çok güzeldi, biraz karamsardı ama bu da doğal. Baban için çok üzüldüm, canım. Duyduğuma göre, çok saygın bir insanmış.

"Mektubunda yazdıklarına gelince… Olayların etkisinde kalıyorsun hemen. Kişisel ilişkiler gibi konularda pireyi deve yapıyorsun. Aslında olaylar karşısında yüreğini biraz geniş tutman çok daha iyi bir yol olur. Hiç görüşmediğin kız kardeşinden uzun uzun söz etmişsin, bir suçluluk duygusu konusunda karamsar bir dille yanıp yakılmışsın. Senin ne kadar vesveseli olduğun, yazdığın o güzel kitaplardan da belli oluyor, hayatım. Ama her şeyi kendine böyle dert edinirsen, sonunda mutlaka *yıpranırsın*, *inan bana*. Kendine telkin ederek bilinçli bir bencillik edinmeyi denesene biraz da. Ne de olsa bir sanatçı sayılırsın; sanatçılar nesnel ve acımasız olmak zorundadır. Bunu da içtenlikle kabul etseler daha iyi olmaz mı? Seni programa çıkardığımda, yaşamını satışa çıkarılabilir ve dirlikli bir metaya dönüştürmek için *ne denli acımasızlık* gerektiği konusunda o kaygılı, çekingen, insanın içine işleyen bakışlarınla öyle bir içten olacaksın ki. Haberin olsun. Nazlı bir çiçek olmaya çalışma. Sen dayanıklı bir kadınsın, şekerim. Bu özelliğini geliştir. Dayanıklılık yararlı bir özellik, kötü bir yanı yok bunun.

"Simon Moffitt konusundaki üstü kapalı ifadelerini anlayamadım. Bildiğim kadarıyla, genç kızlar ona durmadan duygulu mektuplar gönderiyorlarmış. Kendisiyle tanışmadım, ama o da vesveseli birisine benziyor. Pek sana göre değil. Yine de, zevkler tartışılmaz. Bu S. Moffitt biraz göze çarpan bir adam. Ama sen de öylesin. Bunun da ayrı bir çekiciliği var.

"Olabildiğince çabuk evine dönüp biraz keyfine baksan iyi olur. Kendine iyi bak. Tahmin edersin, sana söyleyeceğim çok şey var…"

Cassandra'nın mektubu Gerald Rowell'dandı.

"Sevgili Cassandra, hiç beklemediğim bir sırada senden mektup almak beni çok duygulandırdı. Babanın öldüğünü öğrenince haliyle çok üzüldüm. Onun çalışmaları hep hatırlanacaktır. Kendisi de, gerçekten iyi bir insan ve sözcüğün tam anlamıyla gerçek bir Hıristiyan olarak hatırlanacaktır. Huzur içinde ve Yaratıcısına kavuşmaya birçoğumuzdan daha hazır bir durumda ölmediğine inanamam.

“Duyguların konusunda kendini suçlamana üzüldüm. Sana daha önce de belirttiğim gibi, aşırı doğrucu bir insansın ve kendinden çok fazla şey bekliyorsun. Sen babanı sevdin ve şimdi de seviyorsun. Sevgi dolu bir yaşamın yanında bir anlık nefretin ne önemi var? Çözülme korkusu senin sandığından daha olağan bir duygudur ve genellikle uzun sürmez, lütfen bana inan. Sonsuz iyilik olan Tanrı’ya güçsüzlüğünü sunmalı ve O’nda huzur bulmalısın. Senin teselline ve desteğine gereksinim duyan annene karşı da bir görevin var. Daha önce de sana söylediğim gibi, kendinle barışmalısın. Bunun bir yolunu bulacağından eminim.

“Burada herkes seni özledi. Hanım arkadaşların acını paylaştıklarını sana iletmemi istediler. Dekan da öyle. Ailen ve senin için dua ettim. Sevgiler, Gerald Rowell.” Julia, ben anlayış istedim, oysa bütün bulduğum çapkınca bir kötü niyet, diye düşündü. Yine de gülümsedi ve Ivan gibi yaşama biraz alaycı bir gözle bakan; bayağı, benmerkezci ve kötü niyetli kişilerden hoşlanan; kimseden yetkin olmasını beklemeyen ya da istemeyen insanlarla yeniden birlikte olma düşüncesi onun içini rahatlattı. Quaker’ların ve Cassandra’nın tam tersi. Cassandra değilse bile, Quaker’lar insanlardan yetkin olmalarını beklediklerini öfkeyle yadsırlardı. Oysa Ivan’ın hayranlık duyduğu şeyleri onlar yalnızca hoş görürdü. Öte yandan, Cassandra hiçbir şeyi hoş görmez ve çok az şeye hayranlık duyardı. Duyduğu klostrofobiyi Ivan anlamamıştı; ona yeniden açıklaması gerekiyordu bunu. Ivan’ın çizdiği olası TV kişiliği Julia’yı eğlendirmiş, ama bir yandan da kaygılandırmıştı. Ivan’ın istediklerini başarabileceğinden emin olmak onu rahatsız ediyordu. Mektubu yeniden okumaya koyuldu.

Cassandra mektubuna biraz içerledi. Edwin Merton ya da Simon ile iletişimi dolayısıyla tanıdığı, kendisine yabancı gelmeyen bir içerlemeydi bu. Erkeklere yalnızca iki yoldan yaklaşabiliyormuş gibi geliyordu ona. Zoraki bir ağırbaşlılık ve bezgin, belirsiz bir yardım çağrısı. Ağırbaşlı olmayan feveranları da, içini döktüğü kişilerde hep mesleki bir savunma tepkisi yaratıyordu. Ben bir kadın değilim, diye düşündü burularak. Bu üslupla teselli edilmekten dolayı kendi yalnızlığının yeniden bilincine varmak aklını başına getirdi. Ama, sanırım bu üslupta cevaplar almak için yine mektuplar yazabilirim. Simon’a yazdıklarım gibi.

Babasını “sevdiği” ve annesine “teselli ve destek” sağlaması gerektiği konusunda Gerald Rowell’ın ucuz varsayımları hoşuna gitmedi. Adamı güç bir duruma düşürmüştü, elbet; o da kalkıp geleneklere sığınmıştı. Kendi

yazdığı mektup ne kadar aptalca olursa olsun, hayal kırıklığına uğramakta haklıydı. Gerald Rowell daha sıcak bir mektup yazabilirdi ve yazmalıydı. Dengesizliğinin sonuçlarından onu koruması gerekirdi. Cassandra, tedirgin olduğu zamanlar, olayları uzaktan ele alan bir dizi değerlendirme yaparak, olan biten her şeyin dışında kalan bir tutuma sığınırdı. Peder Rowell kendisi için bir umut olmuş, oysa bu umut suya düşmüştü. Hırçınlık içinde, böylesi daha güvenli, diye düşündü.

“Elizabethville yakınlarındaki bir yardım merkezini yönetmek üzere Kongo’ya gitmemi öneren bir mektup yazmışlar” dedi Thor.

Cassandra mektubunu katlayıp yine zarfa koydu ve üstünkörü bir ilgiyle baktı ona. Thor diken üstündeydi; kaygısız bir sesle konuşmaya özen gösteriyordu. Susup bekledi. Cassandra, Julia’ya baktı. Julia tabağına bakıyordu.

“Ne zaman?” dedi Deborah. Bu kez dönüp ona bakan Cassandra, kızda bir ilgi sezdi.

Elizabeth Corbett son zamanlarda çoğunlukla içine düştüğü kederli suskunluktan sıyrılarak: “Senden ne istiyorlar, canım?” dedi.

“Mucizeler yaratmamı, elbette.” Hafifçe gülümsüyordu. “Fonları düzenlememi. Yönetimi üstlenmemi. Ulaşım, yiyecek ve ilaç sağlamamı. Merkezi örgütle bağlantılar kurmamı. Yardım örgütleri arasındaki uyumu korumamı. Her şeyi.”

“Ne zaman?” dedi yine Deborah. O da, Cassandra da Julia’ya baktılar. Julia belirgin bir isteksizlikle: “Ne kadar süreyle istiyorlar seni?” dedi.

“Süresiz. Bu işlerin çözümü kesinlik kazanıncaya kadar. Yani süresiz. Süreklilik istediklerinden, bu iş uzun süre gerektirir. Bu da gidip orada yaşamak demek.” “Hep birlikte gideriz” dedi Deborah. Julia hemen: “Saçmalama, Deb, bu söz konusu bile olamaz. Öğrenimin ne olacak? Sonra ya annem?” dedi.

“Sen beni düşünme, canım. Ayak bağı olmaya niyetim yok.”

Bu düşüncesizce destekleme girişimi Julia’nın pek işine yaramadı. Julia’nın ne hissettiği belliydi; Thor’un ne hissettiği ise pek belli değildi. Bir sessizlik oldu. Sonra Deborah konuştu:

“Öğrenimim bakımından bir sakıncası olmaz. Yeni bir deneyim, değişik bir yaşantı olur benim için.”

“Anlamadığın konularda konuşmasan daha iyi olur. Oralarda neler olup bittiğinden haberin yok. Irza geçme olayları, cinayetler, her türlü vahşet. Dostlar’ın, Thor gibi sorumlulukları olan birisine nasıl olup da böyle bir öneride bulunduklarını anlayamıyorum. Olacak şey değil. Kendileri acaba orada…”

“Kendileri de orada bulundular” dedi Thor. Mektubunu katladı, sonra yine açtı. Yüzündeki ifade Cassandra’ya kendi öğrencilerinin, her şeye rağmen vazgeçmeye gönüllü olmadıkları bir görüşü önemli ölçüde çürüten bir kanıt karşısında takındıkları ifadeyi hatırlattı.

Deborah: “Yine de, *bazıları* oraya gidiyor. Bazı misyonerler falan. Birisinin gitmesi gerekiyor. Senin için de iyi olur, Julia. Tümüyle değişik kitaplar yazabilirsin” dedi.

“Saçmalama. Irk ilişkilerini konu alan basmakalıp kitapları ya da cengeldeki yaşam kavgasıyla ilgili dinsel alegorileri kimse istemiyor artık. Golding ile Bellow bunları işlediler. Ben öyle şeyler yazamam zaten. Benim için uygarlık ve toplumsal nüanslar gerek. Benim sonum olur bu.”

Laf olsun diye konuşma perdesi arkasında gizli birçok söz gibi, bu da yalnızca gerilimi arttırmaya yaradı. Deborah omuzlarını silkti. Julia’yı kışkırtmada uzman olan Cassandra, kızın ne zaman susacağını çok iyi bildiğini düşündü. Oysa sonunda yenilen belki de Deborah oluyordu, tıpkı kendisi gibi. Julia kolayca bozum olurdu, ama bildiğinden de şaşmazdı. Cassandra sert sert yeğenine bakınca, kız sanki sinir bozmak istercesine göz kırptı.

“Thor” diye haykırdı Julia, “senin durumunda birisine bu işi yüklemeleri çok saçma, öyle değil mi? Yani, hiç değilse önce senin fikrini alabilirlerdi. Ya da…”

“Benim fikrimi aldılar” dedi Thor, ağır ağır konuşarak. “Gerçekten bir gereksinim var. Büyük bir gereksinim. Bir şey yapılmalı. Yapılabilecek şeyler var…”

“Ama sen yapmamalısın. Senin durumunda birisi yapmamalı. Senden bunu bekleyemezler.”

Thor ayağa kalktı. “Öyle anlaşılıyor.” Soğuk bir sesle tekrarladı. “Bunun benim durumumda birisine göre bir iş olmadığı anlaşılıyor.”

“Thor… eğer gerçekten *istiyorsan…* Dostlar’a da böyle söylediysen…”

“Bunu tartışmanın bir anlamı yok” dedi Thor. Sonra da odadan çıkıp gitti. Julia, karşısındaki üç kadından her birinin yüzüne sırayla baktı. Yalnızca Julia’nın yüzü makyajlıydı. Cassandra’nın kurumuş dudaklarıyla kafatasını andıran solgun yüzünün, annesinin kül rengi, hafifçe şişmiş yüzünün, Deborah’nın çilli, tebeşir gibi yüzünün yanında Julia’nın yüzü pırıl pırıl ve abartılı görünüyordu. Üzgün ve hırçındı.

“Her şeye rağmen ben haklıyım” dedi. [11] *Düpedüz* olanaksız bir şeye olanaksız dediğim için niye herkesin bana kızdığını anlayamıyorum. Öyle değil mi? Hiçbiriniz gerçekleri görmüyorsunuz.”

Kimse cevap vermedi.

“Hepiniz benim hemen eşyamı toplayıp onun peşinden Kongo’ya gitmem gerektiğini düşünüyorsunuz galiba?”

“Bak canım…” diye söze başladı annesi.

“Onun istediği şeyi yapmasına göz yummamı mı istiyorsun? Hepiniz beni rahat bıraksanız, o da ne istediğinden *emin* olduğuna göre, ben de mutlu olurdum.”

“Babam doğru olanı isteseydi sen mutlu olurdun” dedi Deborah.

“Sus” diye bağırdı Julia. “Sen karışma. Ama ne yararı var, ne yararı var? Hepiniz bana karşı cephe aldınız. Benim yazarlığımın hiçbir değeri olmadığını düşünüyorsunuz.” Dik dik Cassandra’ya baktı. “Sizler çok soylu duygular taşıyorsunuz.”

“Thor suçluluk duyuyor” dedi annesi. “Yardım edebilmek istiyor.”

“Ya *ben* onun yüzünden ne hissediyorum sizce? Hiçbir şeye yardım etmemi istemiyor. Mükemmel birisiyle yaşamak o kadar kolay değil.”

“Zaten sen istemediğin için gitmeyecek. Bunu *biliyorsun”* dedi Deborah. “Dolayısıyla şu tartışmayı keselim.”

Julia hıçkırarak odadan kaçtı.

“Bu sahne” dedi Deborah, “yazılıp yayımlandığında *Neıv Yorker* yüz sterlin ödeyecek. Annem kavgaları hep sonradan yazar.”

“Deborah!” dedi Cassandra.

“Bu bir kavga değildi, canım” dedi Mrs. Corbett onu paylarcasına. Gerçek bir düşmanlığa değinilmesinden hep kaçıyor, hep kaçtı, diye

düşündü Cassandra. Deborah'ya sordu: "Demek ki sen Kongo'ya gitmek istiyorsun?"

"Hayır. Zerre kadar istemiyorum. Ama onun bunu ne kadar istediğini… buna ne kadar gereksinim duyduğunu birisi anlamalı…" Gözlerindeki yalvaran ifadeyi gizlemeye çalışmadan Cassandra'ya baktı. Anlamlı bir sesle: "Ben bazı şeyleri anlayabiliyorum" dedi.

"Bundan eminim." Cassandra da bu bakışlara gülümsemeden ve gözlerinde dürüst bir ifadeyle karşılık verdi.

Julia yatak odasına çıktı. Thor orada değildi. Arada bir aynaya ve pencereden kara bakarak odanın içinde bir aşağı, bir yukarı dolaştı. Gidip onu araması gerekip gerekmediğine karar veremedi. Aslında, bunu yapmaya bir bakıma çekiniyordu. Bütün gün eve kapanıp burun buruna kaldıklarından, Julia bazı şeyleri fark etmeye başlamıştı. Thor'un onun suyuna gitme, onun yüzünden angaryalar yüklenme, kendisine sanki sorumluluk taşıyamazmış gibi davranma eğilimi Julia'yı rahatsız ediyordu. Sanki, diye düşündü, kendisi farkında değilken, Thor çoktandır onu ciddiye almamaya karar vermişti.

Evlendiklerinde, Thor'un onun büyümesini, unutup durulmasını beklediği belliydi. Thor onu, bir bakıma, bir sorunu üstlenir gibi üstlenmişti. Her ikisi için de özellikle uygun bir ilişkiydi bu. Thor 1947'de, George Fox'un, o öfkeli ve azimli insanın içinde Tanrı çağrısının uyandığı yer olan Pendle Hill'i ziyaret etmek için İngiltere'nin kuzeyinde giriştiği kutsal yolculuk sırasında, o sıcak yaz boyunca onların evinde kalmıştı. Ama o tarihte yolculuğunu tamamlayamamıştı. Julia'yla birlikte sık sık yürüyüşe çıkmışlar, bu arada Julia ona Simon ve Cassandra'yla ilgili bütün sorunlarını sayıp dökmüştü. Öfkeden gözü dönmüştü. Bir yıldır her şeyi anlatabileceği birisini bekliyordu. Kendi davranışlarını açıklama provası yapa yapa sonunda bir budala durumuna düşmüştü. Gerçi iki çiftçiye ve çalıştığı gazeteden tanıdığı bir gazeteciye içini dökmüştü, ama hiçbiri soruna yeterince önem vermemişti. Julia, her şeyi herkese anlatırdı hep; insan ne çok şey anlatırsa anlatsın, yine de söylenemeyen derin bir gizemin mutlaka kalacağı, böylece sırların tümüyle ele verilmiş olmayacağı ilkesine dayanarak hiçbir şeyi saklamazdı.

"*Senin* anlayacağını biliyorum" diye pervasızca ve umutla haykırmıştı bu ciddi İskandinavyalIya. Çoğu kişi bunu göze almazdı. Julia ona içini dökerken, onun insanlarda doğal olarak güven uyandıran bir insan

olmadığını ve Thor'un da böyle bir insan olmak için içi gittiğini biliyordu. Hem karşısındakilerde korku uyandıran hem de olduğu gibi görünen bir adamdı. Julia'nın kendisiyle böylesine önceden tasarlanmamış bir içli dışlılık içinde konuşması gururunu okşamış ve duygulandırmıştı onu. Onun katı içine kapanıklığını kırmayı, kelli felli görünüşünü sarsmayı da Julia gurur okşayıcı ve duygulandırıcı bulmuştu. Thor önemli amaçlara yönelmiş, ama bu konuda suskun kalan, olgun bir adamdı. Julia'ya özgü boşboğazca içini dökme huyunun zerresi yoktu onda; işin kötüsü, Simon'da vardı bu. Ama başlangıçta, Thor'da bilgisizlikten doğan saygın bir masumluk sezmişti; ancak bir gece, Thor'un sessizce ve ansızın, umutsuz bir yüzle, upuzun, solgun bedeninden kıvrım kıvrım sarkan yeşil beyaz çizgili pijamasının altından çıplak ayakları görünerek kendi yatak odasına çıkagelmesinden sonra onunla evlenmeye karar vermişti.

Bu olay Thor'un ne öyle saygın ne de masum olmadığını gösteren bir kanıt olarak görünmüştü kendisine; annesinin babasının evindeki barış dolu düzende patlak veren gizli bir şiddetti: Pijamaların aptal, saygıdeğer görüntüsü, kendi odasının alışık olduğu ortamı, ahşap döşeme, çivilerle yere çakılmış yuvarlak halı, yüksek ahşap karyola, zaten adamakıllı romantik bulduğu bir durumu belirginleştiriyordu yalnızca.

Böylece de evleniverdi ve zaman zaman öylesine genç ve toyken acele evlenmekle aptallık edip etmediğini düşünüyordu belli belirsiz. Daha bir yıl geçmeden Deborah dünyaya gelmişti; ansızın, soluk almaya zaman kalmamacasına bir sürü sorumluluk, çok az uyku, yalnız kalamama, konuşacak zaman bulamama gibi durumlar başlamıştı, ikisi de çaba gösterdi; Thor bebekle uğraştı; Julia da elinden geldiğince az yakındı. Ama bir yıl sonra sinirsel çöküntüye uğradı. Deborah Eski Ev'e gelmiş, Julia nekahet döneminde ilk romanını yazmıştı; işin tuhafı, roman kabul edildi. Julia deli gibi sevinmişti. Deborah evine döndü; yoksullara yardım, yazarlık, tuvalet eğitimi, telefon görüşmeleri, diş çıkarma, sınırlı günlük programlar, arada sırada sohbet gibi durumlarla boğuştular. Yine de, gerekli değişiklikler yapılıyordu.

Julia aslında daha iyi üstesinden gelebileceğini düşünmüyordu; aklı başındaydı, üretkendi ve bunu Thor'a borçluydu. Ona bir şeyler yapma arzusu duyuyordu -onun için her şeyi yapabileceğine inanmak istiyordu- her şeyi, yani gerçekçi olarak yapabileceğine güvendiği her şeyi. Kendi sınırlarımızı bilmeliyiz; sık sık işlediği temalardan biriydi bu. Julia kendi

sınırlarını çok iyi tanıyordu. Şu anda keşke gidip onu arama cesaretini gösterebilseydi — ama bu konuda ne diyecekti ki ona? Ivan’ın mektubunu çıkarıp yeniden okudu. Sonra bir kez daha okudu.

Tam o anda, elinde bir deste mektup ve bir daktilo makinesiyle Thor girdi odaya. Julia’nın annesinin mektuplarıyla ilgilenmeye karar verdiği belliydi. Bu işi Julia da yapabilirdi. Eğer Thor önce davranmamış olsaydı.

“Ne yapıyorsun Julia?”

“Mektup okuyorum. Ivan’dan geldi.” Julia ona her zaman doğruyu söylerdi; bu bir onur meselesiydi.

“Bir sürü mektup yazıyorsunuz.”

“Biliyorum, gereksiz bir şey. Şuradan bir kurtulabilsek…”

“Bence böyle konuşmamalıyız.”

“Haklısın, özür dilerim.” Durdu. “Programla ilgili endişelerim var.”

“Bu ilk önerildiğinde, hatırladığıma göre, katılmak istememiştin.”

“Evet” dedi Julia, meselenin ne olduğunu tam anlamadan. “Evet, biliyorum. Ama bir şeyi üstlendiğim zaman, layıkıyla yapmayı isterim. Vicdanım böyle söyler.” Hafifçe gülümsedi.

“Vicdan!” diye bağırdı Thor. Yumruğunu şiddetle masaya indirince daktilo makinesinin tuşları tıkırdadı. “Vicdan! Tanrı aşkına, Julia…”

Tanrı’nın adını böyle anması çok enderdi. Julia gürültü üzerine sıçradı ve titremeye başladı. Sonra Thor sustu. Thor’un bir özelliği, Julia’nın başlangıçta değer verdiği ve şimdi yıldırıcı bulduğu bir özelliği de ani bir öfkeyi bir anda içine atabilme yeteneğiydi.

“Thor” dedi, “özür dilerim, aptalca davrandım. Yani, anlayamadım, senin ne derece önem verdiğini… Bak, sevgilim, eğer gerçekten gitmeyi istiyorsan, o zaman başka. Eğer bu *senin* gerçekten *istediğin* bir şeyse, o zaman ben… ben gerçekten sana engel olmak istemem. Dostlar’la görüştüğünü bilmiyordum…” Kendi söylediklerine yarı yarıya inananarak, çekingen bir tavırla yutkundu. Thor’un yüzü gerildi.

“Benim istediğim? Bunu benim bir isteğim olarak mı görüyorsun? Belki de haklısın.”

“Senin mutlu olmanı istiyorum.”

“Ah, evet” dedi, “mutlu.” Yatağa oturdu. “Julia, yardıma gereksinimim var. Seninle daha önce konuşmam gerekirdi. Her şeyi fazlasıyla içimde saklıyorum. Bunun bir hata olduğunu biliyorum. Ben… ben bir gereksinim, bir görev duygusu duyuyorum. Bilmiyorum — işe yaramak istiyorum. Bir şeyi sonuna kadar yapmayı. Anlayabiliyor musun? Tüm gücümü… harcamayı, Julia? Dünya öylesine ağır görevlerle dolu ki… bir kişinin gücü bir katkı sağlayabilir. Oysa biz bunları yerine getirmiyoruz. Çoğu zaman başaramadığımı hissediyorum. Bazen delireceğimi sanıyorum. Ben… ben kahramanlığı, durumun — bir durumun gerektirdiği bir şey olarak görürdüm hep. Bu durumu aramak yanlış olabilir. Bunu düşündüm ben. Çocukça bir kendini kanıtlama arzusundan da ileri gelebilir bu. Ya da şan şeref kazanma gereksiniminden. Ya da çocukça, silkinip kısıtlamalardan kurtulma gereksiniminden. Ahlak, kısıtlamaları kabul etmek demektir. İnsan, edindiği görevler içerisinde yaşamalıdır, biliyorum. Başıma buyruk davranmamı olanaksız kılan sorumluluklarım olduğunu da biliyorum. Belki de Tanrı, benim başıma buyruk yaşamamı istemiyor. Görevlendirilmiş birisi olmadığımı anlamak zorundayım. Görevlendirilmiş birisi olmadığımı anlıyorum. Ama Julia, aklım bunda. Hoş bir şey değil bu. Ama…”

Julia’nın cesaretini kıran bir ifadeyle pencereden dışarıya baktı. Tanrı’nın onu anlamlı bir amaçla belli bir yerde konumlandırdığı varsayımıyla ortaya çıkan bir sürü ahlaksal sorun yüzünden, dindar kişiyle dindar olmayan kişi birbirinden sonsuza dek ne kadar uzakta, diye düşündü Julia.

“Beni ve Deborah’yı kısıtlama olarak görmen beni korkutuyor. Böyle hissettiğini bilmiyordum.”

“Beni ve Deborah’yı kısıtlama olarak gören sensin. Bunu yazıyorsun.”

“Ah, evet, sevgilim. Ama ben bir kadınım ve kadınlar kısıtlanır. Erkekler için bir sürü seçenek vardır. Her türlü — bu tehlikeli olanı dışında. Benim kitaplarım da bizim birtakım şeyleri kabul etmemiz gerektiğini söylemeye çalışıyor, umarım, eninde sonunda kabullenmeyi söylüyorlar. Sevgi bir hapishanedir, böyle olmadığını varsaymak gerçekçilik olmaz. Herkesin olanakları kendi çevrelerinde somutlaşıp sınırlamalar haline gelir. Bu olağan bir durumdur.”

“Kabullenme mi? Bazen bununla fazla övündüğümüzü düşünüyorum. Bunu psikologlar öğretti bize. ‘Normaller’den falan söz ederek. ‘Uyum’ dediler. Of, boşver. Boşver.”

“Thor, eğer gerçekten oraya gitmek istiyorsan…” “Hayır, gitmeyeceğim. Gitmeyeceğimi biliyorsun. Deborah ne yapar sonra?” Birdenbire, hiç umulmaksızın, öfkesi kabardı. “Deborah’yı sana nasıl bırakabilirim?”

“Thor!”

“Kusura bakma. Dürüst olmayı öğrenmelisin. Önce, ben istersem benimle geleceğini, sonra da bunun dışında bir sürü seçeneğim olduğunu söyleyemezsin. Benimle gelmek aklından bile geçmiyor. Belki de geçmemesi gerekir. Ziyanı yok. Unut gitsin.”

“Tanrım, kendimi kötü bir insan olarak görüyorum.” “Kendini kötü görmemelisin. Çünkü haklısın. Dolayısıyla gerek yok.”

Bir an başını ellerinin arasına aldı. Julia tartışmayı yönlendirdiğinin belli olması yüzünden utanç duydu; açlıktan ölenlere yardım ve bir televizyon programı arasındaki çelişkinin adamakıllı farkındaydı.

“Biliyor musun, burada da işe yarayabilirsin” dedi ürkek bir sesle. Bunun üzerine Thor sessizce ve hızla, kapıyı arkasından sertçe kapatarak çıkıp gitti.

Oh Tanrım, diye düşündü Julia, ne kadar kötüyüm. Her zaman, olan bitenden sonra, yaptıklarını oldukça açık seçik ve gerçeklerden fazla kaçmayarak görme yeteneği vardı. Bu yüzden kendine hayranlık duyar, kendini aldatmamasını yedek bir güç kaynağı olarak görürdü.

Bu kez, ne pahasına olursa olsun Ivan’dan uzaklaşmaması gerektiği yolunda yoğun bir duygu içinde olduğunu fark etmek, onu hem rahatsız etti hem de hoşuna gitti. Yaşamı, mükemmel olma olasılığı taşıyan bir dizi arkadaşla bir dizi tutkulu buluşma ve onlardan bir dizi kaçıştan ibaretti. Thor’a, birkaç yıl önce, yalnızca bir kez sadakatsizlik etmişti, çünkü kendisine göre durum bunu mutlaka gerektirmişti ve Julia bir durumun güzelliğine kayıtsız şartsız boyun eğmekten hiç geri kalmazdı. Tam anlamıyla bilinçsiz bir biçimde, durumun tekrarlanmaması için özen gösterdiği doğruydu. Ama genellikle ya biraz âşık olmaya aşırı bir coşkuyla hazır ya da en son âşık oluşunun yarattığı sorunlardan sıyrılmak için yorgun bir çabalama durumu içinde oluyordu. Çok farklı olan Simon’u aklından geçirdi bir an ve sonra bir mektup yazmaya başladı.

“Sevgili Ivan, bunca zamandır burada karlar altında kalmak gittikçe dayanılmaz oluyor. Kömür ve sütün, hattâ insan için birer hak olan şeylerin ulaşamadığı bir yere ilkel şeylerin nasıl ulaşabileceğine inanamazsın.

Biliyor musun, bu ev zaten her zaman biraz böyleydi. Tüm olağan görünüşüne karşın, aslında işler pek yürümezdi. Bence zaruri olan maddeler ulaşamıyor ve insan aslında elinde bulunmayan birtakım gereçlerle yaşamak zorunda kalıyor. Kız kardeşim Cassandra doğal olarak bu düzeyde yaşar — sen ne dersen de, umarım o, benim tersime, ürkütücü ölçüde kendi kendine yeterli ve gerçek bir vesvesecidir. Şu anda iyi bir fıkra, şöyle açık saçık, teklifsiz bir fıkra dinlemek için can atıyorum. Cenaze töreninden sonra olsa bile. Thor, bazılarının uyuşturucuya alıştıkları gibi, benim de fıkralara alıştığımı söylüyor, ama ben başka türlü olamıyorum, insan olduğumu hatırlamak için katıla katıla gülme gereksinimi duyuyorum. Senin gibi, hataya düşebilen iyi insanları fena halde özlüyorum. Ah, niçin burada değilsin?"

Durakladı ve bu cümleyi karaladı. Yeniden yazmaya başladı: "Aslında bir kavga koptu; belki de okurken eğlenirsin, çünkü ben yine her zamanki gibi kötü davrandım…"

Altıncı Bölüm

Cassandra yatak odasına çıktı; Julia'nın kapısının önünden geçerken yüksek sesle konuşmalar işitti. Kapıyı içeriden kapattı ve cumbadaki sedirin kapağını kaldırdı. Boş vakitlerinde, adeta yasak bir coşku içinde, günlüğünün bütün eski ciltlerini ve öbür yazıları -serbest koşuk ve epik diyalog alıştırma kitaplarını, yazılmamış bir destan için alınmış notları-okuyordu. Şimdi köhne ve üst üste sıkıştırılmış duran bu tomarlar, bir zamanlar bir yaşam gücüne gebeydi. İçimizdekileri korkunç bir biçimde dile getiriyorduk, diye düşündü. Okumaya başlayınca, nesnel bir bakış açısından duygulardaki acemiliği fark etti; yarım saat sonra, okuduklarına dalıp gitmişti.

Birisi kapıyı vurdu. Cassandra, sanki bir kabahat işlerken yakalanmış gibi sıçradı, kâğıtları üst üste koyup seslendi: "Girin."

Deborah, neredeyse bir suç ortağı gibi içeriye girip kapıyı kapadı ve teyzesine baktı. Cassandra ayağa kalktı: "Evet?" dedi.

Deborah birkaç adım attı, sedirin kapağını kapattı, üzerine çıkıp oturdu ve dışarıya baktı. Julia'yı orada oturmuş, rahat rahat kitaplarını okur bulduğu, çıkıp gitmesini söylediği zaman onun kızarıp güldüğü zamanları

hatırlatan bu teklifsiz davranış Cassandra’yı sinirlendirdi. “Ne istiyorsun?” dedi, öfkeli yetişkin benliği ve üzerine sinen ürkütücü öğretim görevlisi kimliği arasında kalan, hırçın bir sesle.

“Sizinle konuşmak istiyordum. Ama eğer işiniz yoksa.”

“Hangi konuda konuşmak istiyordun?”

“Hangi konu olacağı… kendiliğinden gelişir diye umuyordum… Julia’nın ağlaması hoşuma gitmiyor.”

“O hep ağlar” dedi Cassandra, kendini tutamayıp. “Sen anneni hep adıyla mı çağırırsın?”

“Anne diye çağrılma düşüncesinden tiksindiğini söylüyor.” Pencereden dışarıya baktı. Üzerinde hardal renginde balıkçı yakalı bir süveter, pilili bir lacivert etek ve Cassandra’nın çirkin bulduğu kalın yünlü çoraplar vardı. “Bir sigara alır mısın?” dedi.

Deborah alttan aldı. “Teşekkür ederim. Ben… ben sigara içmiyorum, ama bir tane alırım.”

Cassandra sigara paketiyle kibrit kutusunu fırlattı ona; Deborah beceriksizce bir sigara yakıp dumanı içine çekti.

“Ben her zaman konuşabileceğim birisi olarak gördüm sizi.”

Anlıyorum. Ama büyük bir olasılıkla yanılıyorsun, diye düşündü Cassandra.

Deborah içini çekti: “Bu aileyle baş edemiyorum.” Sigarasının daha kül uzamamış ucunu silkti. “Hele Julia’nın ağlamasıyla hiç baş edemiyorum.”

“Baş etmek zorunda mısın?”

“Kendisine moral verilmesinden hoşlanıyor. Sonunda hep teselli ediyorum onu. Tuhaf olan da bu. Bir keresinde, okuldan bir kız arkadaşımın evinde kalmak üzere çağrılmıştım, *bana* sık sık olan bir şey değildir bu; ikinci gün telefon edip geri dönmemi, birbirimizi yeterince görmediğimizi, birlikte olmamız gerektiğini düşündüğünü söyledi. *Gümüş Kuğu’nun* baştan sona iç paralayıcı bir kendine acıma notası çaldığını söyledikleri sıralardaydı bu. Böylece ben de eve döndüm ve her yazarın yaşamında eleştirmenlerin, kendilerini yergi yağdıracak kadar önemli gördükleri bir dönemin olabileceğini söyledim ona…” Gözlerini yere indirip ellerini ovuşturdu. “Ama benden *hoşlanmıyor*[3]’ dedi.

“Hayır, hiç hoşlanmıyor. Bir bakıma aynı şey… Şimdi ağlamasının nedeni. Keşke… keşke bizim -babamla benim- onun değerini nasıl azalttığımızı, yaşamasına engel olduğumuzu anlatan kitaplar yazmasa hep… Ben onun yaşamasına engel olmak istemiyorum. Ben kendim yaşamak istiyorum. Ama o… Ama o… Onun nasıl birisi olduğunu bilirsiniz, belki beni anlarsınız.”

“Hepimiz birbirimizin değerini azaltıyoruz. Hepimiz birbirimize ayak bağı oluyoruz. Doğal bir şey bu.”

“Bir de sizi hatırlatıyorum ona” dedi Deborah. “Elimde değil. Ona -insanlara mektuplar yazıyor- hep böyle söylüyor. Var olmama izin vermiyor. Düşündüm ki… Belki de *siz* var olduğumu görürsünüz. Eğer sizinle birbirimizi doğru dürüst tanısaydık diye geçiriyordum aklımdan…”

Hepsi de çok iyi tasarlanmıştı. Cassandra hafifçe ürperdi. “Beni tanımıyorsun. İnsan, tanımadığı kimselerle ilgili olarak hayal gücünü kullanmamalı. Bu bir çeşit hırsızlıktır. Vahşiler fotoğrafların hırsızlık olduğuna inanırlar. Beklentiler de öyledir. Ben ne yapabilirim?” dedi.

Bu Deborah’yı şaşırttı. Yüzünü buruşturdu ve saldırıyı sürdürdü.

“O da hırsızlık yapıyor. Ona hiçbir zaman bir şey anlatmadığımı söylüyor, anlatınca da bunu kitaplarına koyuyor. Bana da kitaplarından birer tane veriyor. Böylece düşüncelerim artık benim olmuyor. Bakın… Bir keresinde… bir keresinde ona… bir keresinde okuldaki öğretmenlerden biri, benim açtığım sırlara onun saygı göstermesi gerektiğini bildiren bir mektup yazdı ona. Benim gereğinden fazla ağzı sıkı bir çocuk olduğumu yazdı.” Güldü. “Bunun üzerine Julia bana mektubu gösterdi, hıçkıra hıçkıra ağladı, ben de onu bu konuda teselli etmek zorunda kaldım. Bütün bunların budalaca şeyler olduğunu, bir kitabın yalnızca bir kitap, yaşamın da yaşam olduğunu bildiğimi ona söylemek zorunda kaldım… Pek de aldırmadım…”

“Ne söylememi istiyorsun? Elbette ki açtığın sırlara saygı duyulmalı.”

“Elbette.” Deborah’nın kendine güveni birden sarsıldı. Kuşkulu bir sesle: “Kitapları çok iyi elbette. Julia’nın yaratıcı bir yazar olduğunu biliyorum, insanlar bildikleri şeyleri yazmak zorunda…” dedi.

“Bence hiç kimsenin bildiği şeyleri yazmaya hakkı yok — bunu yazmaları kendileri için ne denli iyi olursa olsun. Ya da hattâ yazdıkları şeyler ne denli iyi olursa olsun. Yazılan bir şeyin iyi olması, başkalarına zarar vermek söz konusu olunca, başka konuların -ahlaksal konuların-

üzerinde tutulmamalı. Yayımlanmış söze anlamsız ölçüde değer kazandırılması olur bu.

“Ve bir Hıristiyan olarak, kullandığın ‘yaratıcı’ sözcüğüne karşı çıkıyorum. Yalnızca Tanrı yaratır. Yapıtlarımız, olsa olsa birer hayal ürünüdür. Eğer bir deneyimimizi *düşlüyorsak,* onu başka bir biçime dönüştürüyoruz — yeniden düzenliyoruz, üzerinde düşünüyoruz, ona başka bir ışık altında bakıyoruz, onu değiştiriyoruz, dünyanın geri kalan bölümüyle arasında bir ilişki kuruyoruz demektir. Öykülerin başlı başlarına bir hayal gücü değerleri olması gerekmez. Yalnızca yazar açısından tedavi edici bir nitelikleri olabilir. Tam anlamıyla tehlikeli olabilirler — olgulara ışık tutma değil, olguları göğüslemeyi yadsıma, bir çarpıtma biçiminde olabilirler. Çoğunlukla zararlı bir ölçüde olmasa bile, her zaman olur bu. Oysa hayal gücü vahim derecede tehlikeli olabilir. Yeterli olmaması - yalnızca kaydetme- değersizdir. Fazlası ise gerçekten kaçmaktır. Bunu biliyorum.”

Sert, nutuk verir gibi bir sesle yapılan bu konuşma Deborah’yı çok şaşırtmıştı. Cassandra parmağındaki lâl taşlı yüzüğü çevirdi. “Benim yaptığım çalışmada bile… olguların saptanması yeterli değil. Bunların düşlenmesi, üzerlerinde düşünülmesi, bunlara ışık tutulması gerekli… Sonunda kaçınılmaz olarak insanın kendi kişiliği işe karışıyor. İdeal olan, karışmaması. Olguların başlı başlarına yeterli olması gerekir. Ama hiçbir zaman böyle değildir.” “Sizin çalışmalarınız hoşuma gidiyor. Ben de bu tür bir şey yapmak istiyorum. Nesnel ve özel bir şey. Ben tarihçi olmak istiyorum. Oxford’a gitmek istiyorum.” Teyzesine baktı. “Size bu konuda bir mektup yazacaktım. Öğüt istemek için.” Başını eğdi. Cassandra etkilenmişti, ama tedbirliydi. Deborah’nın kin besleme bakımından sonsuz bir yeteneği olduğunu düşünüyordu; bu mizaç benzerliği de yakın ilişkiler için hiç de iyi bir temel oluşturmazdı; aynı zamanda, bir seslenişi de tanıyabiliyordu.

“Eğer yardım etmek için elimden bir şey gelirse, bunu yaparım.”

“Arada sırada mektup yazabilirsem iyi olur.”

“Elbette.”

Sustular. Deborah pencereden dışarıya bakmayı sürdürüyordu.

“Şurada görünen… Simon Moffitt’in evi, değil mi?”

“O Güney Amerika’da.”

“Evet, ama bu onun *evi,* değil mi? Onunla ilgili bir sürü şey biliyorum. Julia ondan çok söz ediyor, babama…’[1]

Cassandra irkildi. “Çok soru sormak doğru değil.”

“Ama bizim evde nasıl olsa öğrenirsiniz.” Deborah oturduğu yerden indi. “Bir efsane gibi, sizin çocukluğunuz. Size gıpta ettim, öyle çok şeye sahipmişsiniz ki…” Ekledi: “Bakın, anlamıyorsunuz, size anlatamam…Sizi tanıdığımı, sizin *bildiğinizi* hissediyorum…”

“Ya baban?”

“O önemser… Bütün bunlar onun için çok kötü. Sizce de öyle değil mi? Eğer bu onun için bir hakaret sayılmasaydı, onun hesabına kaygı duyardım. Ama sanki orada değil. İstediği, gerçekten istediği şey, süt ve penisilin dağıtmak.”

Bunu da biliyorum, diye düşündü Cassandra. Deborah’nın ilgisi onu ayartmıştı; ona sigara ikram ederek zaten kendine uymayan bir davranışta bulunmuştu ona karşı. Bildiği şeylere ilgi duyan, bunlardan yararlanacak birisi vardı karşısında. Ondan bir şeyler öğrenecek birisi. Aynı tedbirli bakışla baktılar birbirlerine. Deborah gülümsedi.

“Ben yalnızca konuşacak birisi olsun istiyorum.”

“Konuşmaktan bir zarar gelmez” dedi Cassandra. “Madem gerek duyuyorsun.”

“Sizi fazla rahatsız etmem.”

Cassandra gülümsedi. Deborah ona, özetle, bir insan olduğu duygusunu vermişti; ne korkulacak bir nesne ne de bir koruyucu. Yine de, bunun korkutucu bir yanı da yok değildi. Anne rolünü oynayabileceği en son çocuk da Julia’nın kızıydı.

“Şimdi, eğer konuşmak istediğin başka bir şey yoksa, ben de işime dönebilirim… İstediğin zaman yine gel.”

Deborah, yüzünde Cassandra’nın ‘işiyle’ ilgili soğukkanlı, rahat ve biraz alaylı bir ifadeyle hemen çıkıp gitti.

Cassandra sayfaları karıştırmayı sürdürdü, sonra sedire tırmandı ve, ilk kez olmamak üzere, karlı yamaçların ötesindeki Moffittler’in evinin bacalarına ve Şato’ya baktı. Deborah’nın varsayımı, zaman içinde, yalnızca kendi kafasında bir anlam taşıyan olayları somutlaştırmıştı sanki. Şu hırsızlık meselesi. Ve buna bağlı olan Simon Moffitt meselesi.

Julia’nın ilk yayımlanan yapıtını hatırladı. Kendisi on sekiz yaşındaydı, Oxford’a gidiyordu; Julia on altı yaşındaydı. Tıpkı *Küçük Kadınlardaki* bir karakter gibi, postaneden koşarak gelmişti, diye düşündü Cassandra. “Bakın bakın, ne oldu.” Hepsi bakmışlardı. Saman kâğıdına basılmış, ciddi bir çocuk dergisiydi. Julia, “1943 Kısa Öykü Yarışmamızı Kazanan Öykü. *Ormanda Geçen Gece*, yazarı Julia Corbett, Benstone, Northumberland” diye yazan sayfayı açmıştı. Julia tutamadığı gülümsemesini gizlemek için ellerini ağzına kapamıştı. Babaları, pek ender yaptığı bir şeyi yapmış, onu şapır şupur öpmüştü. Cassandra ne olup bittiğini hemen anlamıştı. Bunun böyle olacağını hep bildiğini ve bu fikri kafasından uzaklaştırdığını düşündü.

Sedirin altındaki sandıkta aynı öykünün birkaç yorumu vardı. Eski günlerden kalma efsanede önemli bir olaydı bu; karanlıkta ormanda kalan Sir Lancelot’u dört kraliçe zorla baştan çıkarmaya uğraşmışlardı. “Şimdi dördümüzden birini seçmek zorundasın. Ben Kraliçe Morgan le Fay, Gore ülkesinin kraliçesiyim; Kuzey Galis kraliçesi, Doğu Ülkesi kraliçesi ve Denizaşırı Adalar kraliçesi de buradalar. Şimdi birimizi seç, hangimizi seçersen, o senin sevgilin olacak, yoksa şu zindanda öleceksin.” “Bu çok zor” dedi Sir Lancelot, “aranızdan birini seçmektense, ölmeliyim… Evet, yaşamım pahasına” dedi Sir Lancelot, “sizi reddediyorum.”

Bu olay tekrar tekrar kurgulanmıştı; söz konusu olan mesele birden fazla açıdan kuşkuluydu. Cassandra’nın, yazıya dökmemiş olduğu, son derece karmaşık ve öznel bir şiddet içeren kendi yorumunun yanı sıra, izlenen yollar ve gerçekleştirilen kaçışların tasarlandığı birkaç halk öyküsü vardı; bir de, on beş yaşındayken, okulda ödev olarak hazırladığı, “Ormanda Bir Yürüyüş” başlıklı bir uyarlama yapmıştı. Bu ödev için İngilizce öğretmeni, “Bu, tam olarak benim istediğim biçimde değil. Sözcük bilgin iyi, ifaden de düzgün, ama etkili yazabilmek için hayal gücünün dehşete doğru yönelmesini dizginlemeyi ve daha disiplinli yazmayı öğrenmelisin” diye bir not düşmüştü. Karanlığın verdiği korku ve boğazlanan yırtıcı kraliçelerle ilgili bu yorumdan Cassandra deneme niteliğinde bir halk öyküsü geliştirmişti. Julia’nın yarışmada başarılı olduğu öykü de bunun bir uyarlamasıydı.

Cassandra rencide olmuştu. Julia’yı düpedüz hırsızlıkla suçlayamıyordu — öykü herkesin malıydı. Ayrıca Julia’nın öyküsü, kullanılan cümlelerde ve betimleme bölümlerinde bir sürü benzerlik taşımakla birlikte, pek çok

bakımdan kendi çalakalem öyküsünden daha iyiydi; daha disiplinliydi ve içindeki *art nouveau* sayılabilecek resimlerle vurgulanan eğlenceli bir ironi öğesi taşıyordu.

Oysa Cassandra, düşsel dünyanın tecavüze uğradığı duygusuna kapılmıştı; ortaya çıkması onu cansız bir dünyaya dönüştürmüştü. Uzun süren ortaklığın sonu gelmişti; artık Oyun oynanmadı; Cassandra ise aylarca hiçbir şey yazamadı. Oyun'un özü kapalılıktı; kapalılık da ancak mutlak sessizlikle korunabilirdi. Ama daha derinde, Cassandra, Günlük dışında, eline kâğıt kalem almaktan bir bakıma engellendi.

Julia'yı sessiz kalarak cezalandırdı. Cassandra, küsüp hiç konuşmama konusunda zaten her zaman yetenekliydi ve Julia da ideal bir kurbandı. Zorba Cassandra, başka her şeyde olduğu gibi, zamanla bunda da kuralları belirlemişti. Çocukluklarında görünüşte birlikte oynamaya çıkarlar, bahçe kapısının önünde ayrılırlar ve öğle yemeği saatine kadar bir araya gelmezlerdi. Julia, sofrada kendisine söylenen hangi sözlerin aileye karşı görünüşü kurtarmak, hangilerinin gerçekten yaklaşım olduğunu anlama konusunda deneyim kazanmıştı. Hep yaralandı; hiçbir zaman öğrenmedi; bu sefer de, daha önceki yaklaşımlarda da hep olduğu gibi, hiçe sayıldı. Bu kez bağımsızlığı denedi ve başka bir öykü yazdı, ama dergi bunu kabul etmedi; Oyun'u tek başına yürütemiyordu ve yapacak başka bir şeyi de yoktu; yoğun ve amaçsız bir umutsuzluk geçirdi.

Cassandra da umutsuzluk içindeydi; yaşamında ikinci kez kendisini felce uğratan, usdışı, bunaltıcı bir korku duyuyordu. Bu ilk kez okula gönderildiği zaman başına gelmişti; yeleği, buruşuk pamuklu çorapları ve tedbirli davranılarak bir boy daha büyük satın alınmış tüniği içinde, on bir yaşında solgun bir çocuk. Öteki kızlar düşmanlar, okul binası ürkütücü, eşyalar korkutucuydu: Üstüne tehlikeli iğneler saplanmış ilan tahtası, darağacını andıran tahta salıncak, pazar günleri yumurta yedikleri kaşıklar. Bütün gece ağlardı, sonraları ağlama gündüzlere de sarktı; ıslak bir yüzle bankların üzerine oturur, hiç kımıldamaz, gitgide zayıflardı. Duyduğu dehşet giderek azaldı; ertesi yıl Julia gelince, ders aralarında ve akşamları, ikisi özel yaşantılarını sürdürdüler. Cassandra'nın dersleri düzeldi ve sonunda öteki kızlara, aynen Julia'ya gösterdiği lütfedercesine yardımseverliği gösterdi.

1943 sonbaharında, Oxford'a gittiği zaman, dehşet duygusu geri döndü. Bütün bir yaz boyunca Julia ile konuşmamıştı. Oxford'da, insanlara

güvensizlik içinde yaklaştı, kendisinden nefret edilmesini bekledi ve arada bir kendinden emin, çatlak bir sesle edebi bildirilerde bulundu. Tek başına yemek yedi, tek başına derslere girdi, korkuyla penceresindeki çatlakları gözlüyor ve derslerde başkalarının kalemlerinden çıkan cızırtıları dinliyordu. Bir tutku halinde dersleri izliyordu; Malory ile ilgili bilgi edinmeye çalışırken Cloud of Unknowing, Ancrene Riwle ve Dame Julian konularında aydınlandığını fark etti. Unknowing özlem duyduğu şeydi, din ise Oyun'dan daha zor, daha kaçınılmaz ve daha güvenilirdi. Magdalen Kilisesi'ndeki akşam dualarına katıldı, mumların kokusu ve erkek çocukların seslerinde kendini kaybetti, Noel'de umarsızlık ve ilahilerden sarhoş olarak Benstone'a geldi ve soyut korku ve anlamsızlık duygusuna ilişkin umutsuz ve uzun uzadıya itiraflarda bulunmak üzere annesiyle babasının arkadaşı Edwin Merton'ın başına ekşidi. Merton utana sıkıla elinden geleni yaptı. Ayrıca Cassandra'yı Simon Moffitt ile tanıştırdı. Simon da umutsuzluk içindeydi; başlangıçta rastgele, sonraları sözleşerek birçok kez görüşüp konuştular. Simon'un umutsuzluk duyması için daha somut nedenleri vardı ve anlaşıldığı kadarıyla daha fazla manevi ilerleme kaydetmişti. Papaz olmaya niyetliydi.

Daha o sıralarda bile Simon'da düşsel dünyaya özgü bir göz kamaştırıcılık vardı. Aslında Cassandra'nın gözünde onun müthiş aile geçmişi de kısmen bunun bir parçasıydı.

Baskı altında bile Katolik kalmayı sürdürmekten başka kayda değer özellikleri olmayan eski bir Northumberland ailesinden geliyordu. Bir zamanlar Bevick'in, şimdiyse Simon'un resimlendirdiği *Northumberland'de Bitki ve Hayvanlar Âlemi* adlı iki ciltlik bir yapıtın sahibi olan bir Robert Moffitt vardı. Moffittler kendi içlerine kapanık yaşamışlardı. Simon'un, Birinci Dünya Savaşı'na katılmış olan ve bu konuda hükümet için çalışan babası, bir yıl önce izinli olarak evine gelmiş ve kendini vurmuştu. Simon'un annesi ise bunun hemen arkasından kendinden epeyce genç bir subayla evlenmişti. Cassandra'nın bildikleri bundan ibaretti; köy dedikodularına kulak kabartmaz ve bunlardan çoğunlukla habersiz kalırdı.

Mesafeli kibarlığı ve Cassandra'nın perişanlığı konusundaki açık ve doğrudan bilgisi dolayısıyla, bu uzun boylu ve keyifsiz delikanlı, bezgin rahipten daha iyi bir dert ortağı olup çıktı. Cassandra ya âşık olmaya ya da dinsel bir uyanışa uğramaya hazırdı, böylece birkaç ay boyunca bu iki

durumla epeyce başarılı bir biçimde becelleşti. Bu ilişki, kendisinin bir çeşit umutsuzluk yaratmasına ve bunu tartışmasına dayanıyordu; Simon'a âşık olmak ise başka bir çeşit umutsuzluk yarattı, böylelikle de dine sığınma zorunlu hale geldi. Simon'un kendisinden hoşlanıp hoşlanmadığını hiçbir zaman bilemedi; yürüyüş ve pikniklerinin, Simon bakımından, bir dinleyici gereksinimi ve yeni keşfedilmiş, üstünkörü bir Hıristiyan iyilikseverliği göstermek için alçakgönüllü bir arzunun karışımından kaynaklandığı kuşkusundaydı. Cassandra onun papazlık mesleğindeki ilk acemilik deneyiydi. Böyle olmaktan da memnundu; başka bir şey yapabilecek duruma gelmeden önce, kendisini değiştirmek için çok zamana gerek duyuyordu. Simon'un, durmadan konuştukları çilecilik ve benliği yadsıma dünyasında kendisini pek rahat hissetmediğini anlayacak kadar da kurnazdı; onun dünyadan elini eteğini çekişini biraz zoraki buluyor, huzura pek ulaşamadığını düşünüyordu. Yine de ona, güvene dayanan bir saygı gösterdi ve inceden inceye tartıştı onunla; Kilise'ye doğru uzanan uzun yolculuğunun hiçbir aşamasında bundan daha belirgin, hattâ daha öfkeli bir kuşkuculuk göstermemişti. Ne düşlediği, kendisini ilgilendirirdi. Düşler konusunda uzmandı. Okulda dönem boyunca ona mektuplar yazdı ve paskalyada yine görüştüler.

Cassandra'nın Günlüğü

Paskalya 1944

Bugün bana yılanları gösterdi. Onları çoğu kişiye göstermediğini tahmin ettiğim için, bana göstereceğini umuyordum. "Nedense" onları her zaman bir sır gibi sakladığını söylüyor. Dolayısıyla, benim gururum okşanmış oldu, ama istediğim kadar zekice ve hevesle konuşamadım. Bir şeyi paylaşma duygusu hissetmeyi umuyordum, ama adeta bir öğretmen havasındaydı — orada bulunmamı istemekten çok, buna izin veriyordu sanki. Söyledikleri sayesinde bilgim artıyor. "Benim yapabileceğim bir şey var mı?" dedim. "Sen orada otur, bana arkadaşlık et" dedi. Tuhaf bir biçimde hoşuma gitti bu. (Dikkat etmeliyim, yalan yok, yalan yok.) İnsan kendisine sunulandan fazlasını istememeli — daha erdemli bir davranış olduğundan değil, çünkü böyle yaparsa elindekinden de olur.

Yılanlar garip şeyler. Daha önce sandığım gibi kötü görünüşlü değiller, hiçbir şeye benzemiyorlar, yalnızca halat kıvrımları ya da insanın yere düşürdüğü bir şey gibiler. Onları bu mağarada saklı tutuyor. Cam kaplar

içinde. Bunların dibine toprak ve tuhaf tuhaf taşlar koyuyor, içinde yüzmeleri için de kapları suyla dolduruyor. Hiçbirisi yüzmüyordu. Ben olsam oraya daha güzel bir görünüş verirdim, ama anlaşılan o, görünüşe aldırmıyor. Arka duvardan su akıyor; taşlar gümüş, altın ve zeytin renginde; oyuklarda ufacık eğreltiotları büyümüş. Her yere eğreltiotları ekip duvarlara birkaç raf yerleştirilebilir belki.

Birisinin bu yılanları sevebileceğini düşünmek bana tuhaf geliyor -onları görmeden önce düşündüğümden de daha tuhaf- ama nedense onun sevdiği belli. On tane kara yılanı, üç tane adi yılanı, iki tane de çalılıkta yakaladığı zehirli yılanı var. Metal bir kutuda, muşambaya sarılı bir yılan derisi koleksiyonu ve gözlem defteri de var. Düşüncelerini hiç yazmamış, yalnızca nasıl dışkıladıkları, nasıl ve ne zaman deri değiştirdikleri, nasıl yuttukları, yiyeceksiz ne kadar zaman yaşadıkları, ne yedikleri ve yemedikleri konusunda notlar almış. Hiçbirinin adı yok, ama her birini ayrı ayrı tanıyor. Onların güzel olduğunu söyledi bana, sanırım bu da bir düşünce biçimi. Ben de onları güzel bulacağımı umuyordum -çünkü benden bu umulur- ama öyle bulmadım. Onlarda bir yavanlık, bir hiçlik vardı. Canlı olmalarına bile şaştım. Gerçekten de, *hiçbir şey değillerdi,* yalnızca rastgele boru biçimli şeylerdi. İlkbaharın geç kaldığını, bu yüzden uyuşuk olduklarını söylüyor; sanki yaşamdan ölüme atılan adım onlar için önemsizmiş gibi hareketsizler. Yılanların gözkapakları olmadığından insanın gözünün içine bakıyorlar; bu onlara büyüleyici olmaktan çok, aptalca bir görünüm veriyor.

Onlara bakarken ona bakmak hoşuma gidiyor. Onu tanımanın bir özelliği de, var oldukları dışında hiçbir zaman bir bilgi edinemeyeceğim şeylerle ilgili tüm doğrultuları tasarlamanın verdiği heyecan. (Düzyazı!!) Bana kendi isteğiyle anlattıklarından fazlasını bilmeyi gerçekten istemiyorum, belki de bir bakıma çekingen olduğum için. Çoğu zaman beklentili bir sessizlik içinde öylece duruyorum, ama buna fazla aldırış etmiyor. Umarım beklentim onu sıkmaz. Tanrı bilir böyle olmasını istemiyorum. Geçen hafta, benim durmadan kusur bulan birisi olduğumu söyledi, oysa, ah Simon, sana hiçbir zaman.

Geçen hafta öğleyin jambon, onun limonluğunda yetiştirilmiş domatesler, yarımşar haşlanmış yumurta ve bir elma yedik.

Enkarnasyon konusunda yeniden tartıştık. İsa’nın Tanrı olmasına ya da ölmesine *gerek* olmasını anlamadığımı söylemeye çalışıyordum, ileri sürülenlere oranla, çok az şeyi değiştirdi -yani, tarihsel açıdan- savaşı ya da

cinayeti ya da acımasızlığı değiştirmedi, *çoğu kişi* bu konuda hâlâ hiçbir şey bilmiyor. Tanrı'nın bir bedene bürünmesini istemediğimi, bana kalırsa, eğer Tanrı fikrinin bir anlamı varsa, bunun bir *bedene* bürünmemiş olması, başka bir şey, değişik bir şey olmasından kaynaklandığını söyledim. O zaman onun ulaşılmaz olduğu duygusuna kapılmaz mıyız dedi, ben de kişisel olarak, kendi açımdan, böyle hissettiğimi söyledim. Burada düşüncemdeki yanlışlığı görüyorum.

Dünyada bir şeylerin ters gittiğini mutlaka gördüğümü söyledi — "Korkunç bir çarpıklık" diye dile getirdi bunu. Bu çarpıklığı dengelemek için, bizim yapmadığımız geri burkma işlemini yapacak büyük çapta bir güç gerektiğini söyledi.

Bir şeylerin korkunç derecede ters gittiği kesin, ama bence bunlar *her zaman* tersti ve belli bir zamanda "ters gitmeye" başlamadı, dedim. Bu geri burkma işleminin sırf biz böyle gerektiğini düşündüğümüz için gerçekleştiğini düşünmeye hakkımız olmadığını söyledim. Çarmıha Gerilme'nin anlamının, bunun tarihte ebedi olanın işe karışması, böylece de etkilerinin de ebedi (artık, sonsuza kadar kurtulmuş durumdayız) ve tarihsel (bunun yorumlanması gerekiyor) olduğunu söyledi. Bunun aşırıya varan bir eğretileme olduğunu söyledim. Öfkeliydim, çünkü eğer "terslik" tarihsel değilse, kefaretin de tarihsel olması gerekmediğini anlayamıyordu. Bana kızdı; benim inanmamı istiyor.

Kurtarıcı olarak gördüğüm şeyin, insanın eşyada bulduğu, yolunda giden, anlamlı bir düzen ve yapı olduğunu söyledim ona. Bitkilerin büyümesi, kanın dolaşımı, çalışan kas ağları, yapraklardaki damarlar, gezegenlerin hareketi ve balık sürüleri. İnsanın görebildiği bir âhenk. İşte bunun için buradayız, bizi ve trajedilerimizi içinde tutan, tasarımlanmış bu güzel hareket dizgesini fark edelim diye. Acı çekme ve günah işlemenin bu dizgede bir kira verme olduğunu, İsa'nın bunların onarılması, dokunun yamanması için bir güvence olduğunu söyledi. Bence İsa'ya duyuları gereksinimin, niteliksiz, sevgisiz, insana aykırı, insanca olmayan bir şeyi, insanın çektiği acı niteliğine indirgeyerek bunu basitleştirme gereksinimi olduğunu söyledim.

Birbirimize kızgınlık duyduk. Keşke tartışmaları, özellikle onunla giriştiklerimi kazanmak zorunda olmasaydım. Benim fazla işime yaramıyor. Üstelik, somut acı çekme konusunda da o benden daha çok şey biliyor. Benim bildiklerim yalnızca akıl yoluyla. Ama o biliyor. Hep huzursuz ve

tedirgin olduğunu hissediyorum. Nedenini bilmiyorum. O evde nasıl yaşadığını tahmin etmeye çalışıyorum; içeriye girilmesi bile düşünülemez. Olağan şeyler yapıyor olmalı, saçlarını ve dişlerini fırçalıyordur, şöminenin karşısında oturuyordun.. Ailesinden söz etmiyor. Ben de sormuyorum.

Öğleden sonra, yılanlardan birine yem verdi.

Cassandra'nın Günlüğü

Şubat 1963

Hepimiz hâlâ Benstone'dayız; şimdiye kadar geri döneriz diye ummuştum. Ziyaretin uzaması herkesin sinirlerini bozuyor. J. her zamanki gibi başkalarının duygularına karşı yanlı ve yüzeysel bir ilgi gösteriyor; tam bir ilgisizlik gösterseydi, daha az incitebilirdi. Üstelik, kendi duygularını da öne çıkarıyor. Gençliğimde, duygusal benlikçiliğin cezasının ilerde ödenmesi gerektiğini düşünürdüm. Orta yaşa gelince, çocuklukta almayı öğrenenlerin, yetişkin olarak da almak için hazırlıklı olduklarını düşünmeye başladım. Katı bir düşünce. Katı gerçekleri kabul etmede, bir olguyu tanımanın onu hiç denecek kadar az değiştirdiğini anlar anlamaz çabucak sönüp giden, yoğun, aydınlık bir estetik zevk var. (İşte psikanalizin beylik umutlarının gerisinde yatan aldatmaca: Yoksulluğu, çirkinliği, korkuyu aklımızdan kovamayız.)

Olguların bu egemenliğini o anlamıştı ve anlıyor. İnsana ket vuran şeylerin var olduğunu ve bunların ket vurduğunu bilmenin zevki. Ama insanın hayal kurma gereksinimine yeterince önem vermiyor. Aslında, basit bir olguyu kabul edemeyiz ve yaşamak için olgulardan daha fazlasına gereksinim duyarız. Bizi en çok etkileyen şeyler olgusallıkları en iyi olasılıkla kuşku götüren şeyler.

Bu günlüğün bazı eski bölümlerini okuyordum — acı duyarak. Tıpkı dansçılar gibi, o da, ben de, yerlerimizi değiştirdik. O zamanlar ikimiz de Hıristiyanlık'ın tarihsel gerçeğiyle daha çok ilgiliydik. Şimdi İsa'nın ölümünün bizim için *düşsel* açıdan gerekli olduğunu anlamaya başladım. Hem olgusal hem de düşsel dünyanın mutlak olayı bu; anlamsız acı çekme demek olan olgusal dünya ile eylemin bir anlamı, sevginin de bir amacının olduğu düşsel dünya arasında bir ilişki kuruyor. Bu ilişkiye *gereksinim* duyuyoruz. İnsanın nasıl olması gerektiğini düşlüyorsak, çektiğimiz ne kadar olgusal acı varsa, O bunların ta kendisi. O acı çekti — çünkü her bir

insanın ölümü O’nun için, dayanılmaz bir acı. İşte burada dünyalarımız buluşuyor.

Simon sevgi ile acı çekmeyi uzlaştırma çabasından vazgeçmiş olsa bile, olguların düzenine, ulaşılabilecek yegâne gerçek gözüyle bakıyor ve hayal gücünü öncelikle bir bilimsel karşılaştırma aracı olarak kullanıyor. Farklılıklarda benzeşmeler algılıyor ve metafizik eğretilemeler değil, deneysel nitelikte bilimsel yasalar üretiyor. İkimiz de katılaştık, ikimiz de sınırlandık.

Ayrıca düşünüyorum da, belki biraz hayal olsa bile (bu konuyu uzun zaman, hiç dikkatim dağılmadan irdelediğimi Tanrı biliyor), o öğleden sonra yılanın yemek yemesini izlememizde bugünkü tutumlarımız gizliydi. Acı olguyu dayanılmaz bulan ben değil, oydu. Sanırım onun dindarlığı daha sağlamdı, çabucak teselli bulmak için daha basit bir gereksinimdi. Bu yüzden -buna bir de ergenlik çağının olağan asiliği de eklenince- Katolik Kilisesinden ayrıldı. Onaya gereksinimi yoktu, ama insanların güvenine (anlaşılan hâlâ kavuşamamış ve şimdi vazgeçmiş) gereksinimi vardı. Ah, Simon, nasıl da değişiyoruz. Eğer olup bitenler zamanla silinip gitseydi, seni tanıma olanağından daha kolay, daha onurlu bir biçimde vazgeçerdim.

Yılana -büyük kara yılanlarından birine- bu amaçla beslediği hayvanlarla dolu bir kaptan, canlı bir kurbağa vermişti.

Olanları Cassandra’ya açıkladı, sanki onun açıklamalarındaki bilgili şaşmazlık kurbağanın yutulması olgusuna karşı bir savunmaymış gibi göründü.

Avucuna aldığı kurbağanın ayaklarını nazikçe karnının altına sıkıştırarak hayvanı yılana verirken: “İyice kavrayabilmek için, kendi kafalarından daha büyük bir şeyden hoşlanıyorlar” dedi. Kurbağa sıçradı. “Hadi bakalım” dedi Simon yılana, onu biraz dürtükleyerek. “Bu elden beslenmeye alışık.”

Yılan birdenbire uzandı ve dişlerini kurbağaya batırdı. “Dişleri çok iyi tasarımlanmış. Tasarımdan söz edecek olursak. Arkaya doğru eğimli olmaları, avı iyi yakalamalarını sağlıyor.” Cassandra hiçbir şey söylemedi. Simon gözucuyla baktı ona, bir an yüzünde duran, sonra omuzunun üzerinde son bulan kaçamak bakışlarından biriydi bu. “Buna ölü yem yediremiyorum daha.”

Yılan gerilmiş ve hantal kafasını uzatarak kurbağanın üstünde ilerletmeye başladı. Kurbağa biraz debelenince yılan dişlerini daha da

batırdı.

"Her bir çenesinin her bir yarısı bağımsız hareket edebilir. Tıpkı bir çuvalı bir şeyin üstünden çekerken her yandan ayrı ayrı çekiştirmek gibi. Ağzına geniş bir parça geldiği zaman, alt çenesinin iki yarısını tamamıyla birbirinden ayırabilir. Sonra da boğaz kaslarını yana doğru açar. Bu büyük kurbağayı yutması uzunca bir zaman alacak. Salgıladığı tükürük, yutmasına yardım eder. Avlarını yumuşatmak için önce tükürükle ıslattıklarını belki bir yerde okumuşsundur" -Cassandra böyle bir şey okumamıştı- 'Biraz önce beslenmiş olan bir yılanı ürkütürsen, yuttuğu her şeyi kustuğu için, insanlar böyle bir fikre kapılıyorlar…"

Yılanın dört parçadan oluşan çenesi ve yemle tıka basa dolu ağzı ilerlemeyi sürdürüyordu.

"Kurbağanın bir ucunu yutarken, öbür ucunu sindirebilir. Sözgelimi, kurbağa ölmeden ayaklarını sindirebilir. Kurbağalar ölüme karşı çok dirençlidir."

Cassandra hareketsiz oturuyor, ne itirazda bulunuyor ne de kıpırdanıyordu. Simon'un bunları yasakladığı duygusu içindeydi. Daha sonra televizyonda, Simon'un gözlemi altında, bir anakondanın ufak bir domuzu yutmasını izlemişti, ama gerek onun açıklamalarının, gerek kendi gözleminin bir uzaklık, bir serinkanlılık kazandığını düşündü. Cengelde içindeki bir şeylerden kurtulmuştu belki de. Ekran, onu ve yılanını kendisi açısından nedense gerçekdışı kılsa da, izlerken acıma duymuyordu. Bu bir kayıp mıydı? insan tüm kurbağalar ve domuzlarla birlikte acı çekemezdi. Çekemezdi. Kara yılanının da, anakondanın da gerilmiş suratlarında katı, adsız bir sırıtış vardı.

Yedinci Bölüm

"Simon Moffitt konusunda üstü kapalı diye nitelendirdiğin ifadelerime gelince" diye yazdı Julia, "benim duygularımın üstü kapalı olması nedeniyle, bunlar da üstü kapalı. Sanırım onun benim ilk aşkım olduğunu söyleyebilirsin. (ilgini çekti mi, Ivan? Eğer çekmediyse, bu mektubu okumayabilirsin — kibarca dinliyor gibi görünmek zorunda değilsin.) O günlerde, Heathcliffe[1] ile Sebastian Flyte[2] arasında bir kavşak gözüyle bakıyordum ona. Brideshead'e özgü romantik bir çekiciliği vardı -köyde

epeyce söylentilere yol açan oldukça düzeysiz bir aile geçmişi- ve aile geleneğinden ayrılmanın verdiği bir çeşit çekicilik — ama ancak köy papazının kişiliğinde (o da cana yakın bir adam) İngiliz Kilisesi'yle flört edecek kadar. Gözünün önüne getir bakalım, işler karıştı, çünkü beni bir kenara bırak, sevdiğim ve korktuğum ablam onunla ilgili -yine üstü kapalı-yoğun duygular besliyordu. Her şey ucuz bir romana döndü. Bu da ablamı sinirlendirdi, basmakalıplığın bir zerresinden bile nefret eder. Aslında benim yaşamım bir roman gibi *olsa* da, melodramatik değil de, gürültüsüz çeşitten, en yüksek ortak coşku değil, en düşük ortak payda perdesinden olmasından hoşlanıyorum, umarım doğru terimler kullanmışımdır, canım?

"Simon doğru sözlü bir adam gibi görünmüyor; zaten doğru sözlü bir çocuk da *değildi.* Bir cinsel düzenbaz ve (bilinçsiz?) bir çapkındı… Kadınlarda, yanlış yere, onu kanıtlamak ya da yola getirmek için bir şeyler yapabilecekleri duygusunu uyandıran bir adam. İşte senin gençlerin, bunu da çok iyi anlıyorum…"

Postanenin önünde karşılaştılar. Julia madeni paralarını pul makinesine attı ve delikten çıkan pulları izledi. Pulları zarfın üstüne yapıştırdı ve bir yandan kendisini utandıracak bir şey olup olmadığını anlamak, bir yandan da kendi ifade yeteneğinden hoppaca bir zevk aldığı için, mektubu baştan sona okumak üzere zarfından çıkardı.

"Acaba sizde bir peni var mı? Yani, şu üç peniyi bozabilir misiniz?"

"Sanırım size bir peni *verebilirim."* Julia mendilini, anahtarını, bisküvi kırıntılarını avucunun içinde tutarak ceplerini tersyüz etti. Mektubu kaldırıma düştü, ikisi de beceriksizlik içinde yere eğildiler.

"Ne rastlantı" dedi delikanlı, bir elinde Julia'nın zarfını, öbür elinde kendi postalamaya geldiği zarfı ona doğru uzatarak. Her iki zarfın da üstünde Miss Cassandra Corbett, Oxford adresi yazılıydı. Delikanlının zarfı düzgün ve inceydi, içinde yalnızca ikiye katlanmış bir sayfa kâğıt olduğu izlenimini veriyordu. Julia, okul defteri karalamalarından oluşan tomarla dolu kendi zarfını uzattı:

"Ne tuhaf' dedi. "Benimkilere hemen hemen hiç cevap yazmaz…"

"Aslında ben de bu bakımdan çok kötü sayılırım. Mektup yazmaktan nefret ederim. Öyle sık sık yazmam…"

Julia ona bir peniyi verdi. Delikanlı pulu yapıştırıp zarfı kutuya attı.

“Siz kendinizinkini postalamayacak mısınız? Görünüşüne göre benimkinden çok daha ilginç bir mektup.” Güldü, oldukça sevimsiz bir gülüş diye düşündü Julia.

“Onun böyle düşüneceğini sanmıyorum. Aslında bunları kendim için yazıyorum. İnsan kendi kendine konuşamıyor.”

“Hadi postalayın onu.”

“Ama ben hep onun alay etmesinden korkuyorum.”

“Alay etmesinden mi?”

Julia zarfı yapıştırıp kutuya attı. “Aferin” dedi delikanlı. Elleri boşalmış olarak birbirlerine baktılar.

Onun umduğundan çok daha genç olduğunu düşündü Julia hemen. Dolgun, sarkık dudakları yüzüne, sivilcelerden kalan izler olduğu belli olan birkaç açık mor leke ve sanki bütün sakalı bundan ibaretmiş ve sık sık tıraş olması gerekmiyormuş gibi ağzının köşelerinde, çenesinin kenarında çıkmış, sert değil, ipeksi, tutam tutam sakallarla belirlenen biçimlenmemiş bir görünüm veriyordu. Karmakarışık bukleleri alnına düşmüştü. Kendine güvenli bir fiziksellikten yoksun olması Julia’yı yüreklendirdi. Aynı zamanda hayal kırıklığına da uğrattı, onun korkunç görünümlü olduğunu sanmıştı.

“Cassandra’nın birisiyle *alay etmesini* düşünemiyorum” dedi. “Öyle ciddi bir kız ki.”

“Herhalde sizinle alay etmez.” Julia sözlerini yuttu. Bu karşılaşmayı pek çok kez gözünün önüne getirmişti ve şimdi bundan nasıl yararlanacağını ya da süresini nasıl uzatacağını kestiremiyordu. Simon buna itiraz edercesine omuz silkti ve hiçbir şey söylemedi. Julia ona veda etmeden hızla yürümeye başladı. Delikanlı onun arkasından seğirtti, sonra da ona yetiştiğinde uzun bir adım atınca çarpıştılar.

“Lanet olsun” dedi. “Özür dilerim.”

Julia eliyle eteğinin tozlarını silkti ve güldü. Simon kızardı.

“Cassandra Oxford’u seviyor mu?”

“Hiç bilmiyorum. Ne düşündüğünü bana değil, size anlatması olasılığı daha büyük zaten.”

“Bek… leyin” dedi delikanlı. “Biz… biz birbirimizi tanımıyoruz, değil mi?”

“Ben sizin kim olduğunuzu biliyorum. Benim adım Julia.” Simon bekledi. “Julia Corbett.”

“Ha… Cassandra’nın *kız kardeşi*. Hatırlıyorum, şey demişti… Niçin sizinle daha önce tanışmadım?”

“Burada değildim, okuldaydım.”

“Ama siz benim kim olduğumu biliyorsunuz?”

“Evet. Sizinle ilgili pek çok şey biliyorum.” Bildiklerini Cassandra’nın günlüğünden öğrendiğini açıklamadı ona. “Her şeyi.”

“Ne gibi şeyler?”

“Hoş olmayan bir şey yok. Ne kadar akıllı olduğunuzu. Anlayışlı ve bilgili olduğunuzu. Bu gibi şeyler.”

Julia bunu biraz alaylı bir sesle söylemişti, delikanlı kuşkuyla baktı ona: “Bunu bilemem” dedi çabucak, kaşlarını çatarak. Julia birden kendini güçlü hissetti. “Cassandra adı tuhaf.”

“Sanırım öyle. On sekizinci yüzyılın başlarında ailede vardı bu ad. Sonra her kuşakta birer tane daha. Benim adım da bir aile adı. Ben ona Antimacassar diye seslenirdim. Cassowary dediğim de olurdu.”

Simon güldü.

“Çocuklar çok kötü ruhlu olurlar” dedi Julia. Delikanlı hiç cevap vermedi; Julia onun ilgisini yitirdiğinden korktu; aklına bir şey takılmış gibi, dalgın dalgın kaldırıma bakıyordu; Julia ise hafifçe gülümseyerek, sakin sakin onun yanında yürüyordu.

“Bakın” dedi Simon birdenbire. “Size çay ikram edebilir miyim? Galiba biraz yürüyüş yapacağız. Hiç de kötü değil.”

“Sevinirim” dedi Julia. “Çok sevinirim.”

“Cassandra’ya anlatacak bir şey çıkar.”

“Evet” dedi Julia uysal uysal.

“İkiniz de uzun uzun mektuplar yazıyorsunuz” dedi Simon. “Söyleyecek bu kadar çok şeyi nereden bulduğunuzu bilmiyorum…”

Julia ona bilgi verdi.

Bundan sonra Simon birkaç kez Eski Ev’e çay içmeye geldi. Cassandra’dan, sonra da yaşamdan söz ettiler. Onunla ilgili okuduklarından hiç aklına getirmediği dedikoducu bir özelliği ortaya çıktı. Julia onun için

giyinip kuşanmamaya dikkat ediyordu. Bu buluşmaların sonuncusunda, oturma odasında, şöminenin karşısında ikisi yalnız otururlarken Julia: “Cassandra gelecek hafta geliyor” dedi.

“iyi.”

“Sen ona… bu çay davetlerinden söz ettin mi?”

“Yok, hayır” dedi. “Söz etmeli miydim?” Uzun bedeniyle koltuğa yan oturmuş, bedeninin bir bölümü yastığa gömülmüş, öbür bölümleri gergin sarkıyordu. Rahat görünmüyordu. “Biz o çeşit mektuplar yazmıyoruz birbirimize.” Bir parmağını ağzının köşesine dayayınca dudakları öne doğru sarktı ve yüzünde çirkin bir somurtkanlık belirdi; sonra parmağını ağzından çekti. Julia onun çekici olmadığını düşündü. Daha sonraları da böyle düşünmüş olduğunu hatırladı. Dahası, ne açık sözlü ne de dürüst, diye geçirdi aklından.

“Ya sen?”

“Ben ne?”

“Cassandra’ya anlattın mı? Bence anlatmışsındır, yazdığın mektuplara bakılırsa.”

“Anlatacak pek bir şey olmadığını düşündüm.” “Doğru” diye onayladı Simon.

“Ama sence anlatmamız gerekmez mi? Yani, bu bir sır değil. Sır gibi de görünmemeli.”

“Sır olmadığına göre, senin yerinde olsam, üzerinde durmazdım.”

“Ama o bundan *hoşlanmayacaktır*, Si.”

Simon derlenip toparlandı ve biraz daha normal bir biçimde oturdu.

“Niye?”

“Çünkü… Çünkü sana çok değer veriyor. Seninle konuşmaya. Onun gözünde bir anlam taşıyorsun.” Ona bunun söylenmesine hep sinirlendiğini fark etmişti; yine de, kesin olarak gerekliydi.

“Bunun ne ilgisi var?”

“Ah Si, aptal olma. *Benden* hoşlanmaz, bunu söylemeye çalışıyorum. Hatırladığım kadarıyla, hiçbir zaman da hoşlanmadı. O… O paylaşmaktan hoşlanmaz. Özel arkadaşlarını paylaşmamı da istemeyecektir.”

“Senden niye hoşlanmıyor?”

“Çünkü… Bilmem. Ben… Ben ona tapardım. Hep… Hep onun peşindeydim. Ne yaptığını öğrenip aynı şeyi yapmaya çalışırdım. Bunun belki de insanı çileden çıkaracak bir şey olduğunu anlıyorum. Beni hiçe sayar. Orada yokmuşum gibi davranır. Yine de okulda… Aslında birbirimizden başka kimseyi tanımıyorduk. Onunla… Onunla geçinmek kolay değildir. İnsanları küçümser. Bazen düşünüyorum da, eğer bu kadar alıngan ve kibirli olmasaydı, daha çok arkadaş edinirdim ve ona gereksinim duymazdım… Çok zor oldu, aslında. Fazla bir şeyi olmadı. Sanki onun elinden bir şey alıyormuşum gibi görünmek istemiyorum.”

“Bu beni ilgilendirir” dedi Simon, çocuksu bir sağduyuyla. “Niye ondan bu kadar korkuyorsun?”

“Çok akıllıdır. Hiç ödün vermez. Olanaksız ölçütler koyar.” Dahası, Oyun’u yönlendirir.

“Evet, ama bence ona aldırış etmemelisin. Onda olmayan bir sürü üstünlük var sende. Seni kıskanmasını anlayabilirim, bu mantıklı. Nasıl söylesem, sen yaşamla iç içesin. Cassandra, akıllı olsa da, biraz budala sayılır. Cassandra’nın sorunu, hiçbir zaman onun karşında durduğunu hissedemiyorsun, öyle değil mi? Kusura bakma, bunu kötü anlamda söylemedim. Ama sanki var olmuyor.” Julia bunun zevkli ve korkunç bir ihanet olduğunu düşündü. Simon onu görüyordu, onu insan yerine koyuyordu. Simon kıpırdandı ve yine koltuğa gömüldü. Birden sıcak, sorgu dolu bir bakışla gülümsedi. Julia da çekinerek gülümsedi.

“Eğer bu onu kızdıracaksa, ille de anlatmanın bir anlamı yok. Bir çözüm buluruz.”

Julia, Cassandra’ya bir şey anlatmak için özel bir arzu duymadığından, konuyu kapattı.

Cassandra’nın eve dönmesinden bir gün önce Simon, Julia’ya uğrayıp günübirliğine Craster’e götürdü onu. Eski Ev’de bir süre Jonathan Corbett’le konuşup laf olsun diye havadan ve savaştan söz etti. Julia’ya kaygı veren şeylerden biri de, annesinin babasının -ve Inge ile Elsie’nın- açıkça ve anlayışla Simon’u onun ilk flörtü olarak görmeleriydi. Onun hesabına seviniyorlardı; Cassandra için Oxford vardı; yerel gazetecilere çay ikram etmek için okuldan ayrılmakta diretmişti. Inge bir paket sandviç ile şekerli sıcak çay dolu bir termos getirdi. Taşlara ve yosunlardan dolayı kayganlaşmış kayalara basarak kuzeye, Bamburgh’a doğru yürüdükten sonra plajda oturdular ve bunları yiyip içtiler.

“Babandan hoşlanıyorum Julia. Yaşamın çaba göstermeye değer olduğunu düşünüyor. Bu hoşuma gidiyor. Ona gıpta ediyorum.”

“Çok severim onu” dedi Julia. “iyi bir insandır. Çok çaba gösteriyor. Bizim yanımızda daha çok kalmadığı için Cass öfkeleniyor. *Bu* savaş yüzünden, devlet hesabına durmadan hapse girmeye hakkı olmadığını söylüyor. Öfkeleniyor işte. Ama birisinin bir şeye değer vermesi benim çok hoşuma gidiyor. Ona gerçekten hayranlık duyuyorum.”

“Biliyor musun, benim babam kendini vurdu?”

“Evet” dedi Julia. Hemen ekledi: “Bütün bildiğim bu kadar. Birisi söyledi. Postanede.”

“Herkes de sana bir şeyler söylüyor.”

“Niye vurdu, Si?”

“Bir sürü nedeni vardı. Senin baban gibi değildi o. Son savaşta, siperlerde zehirli gaza maruz kaldı. Sürekli olarak bununla ilgili kâbuslar görüyordu. Durmadan siperlerde olan biteni anlatırdı. Korkunç ayrıntılarla dolu öyküler. Tahmin edersin. Hayır, belki de edemezsin. O zamandan beri olan biten hiçbir şeyin ona gerçek gibi görünmediğini sanıyorum. Bu savaş korkunç bir darbeydi. Nedense… Nedense bunu, uygar dünyanın sonu olarak gördü. Zaten annemin yanında olmaması onun için yeterince kötüydü. Postanede annemden de söz ettiler mi sana?”

“Hayır” dedi Julia yalan söyleyerek.

“Annem çok aptal bir kadındır. Güzeldir, tıpkı bir genç kız gibidir. Önüne gelenle yatar.”

“Anlıyorum.”

“Daha çok Londra’da otururduk, bu yüzden seninle hiç rastlaşmadık. Annem bana sırlarını açardı.” Simon omuzlarını silkip gülümsedi: “Sanki onun bir hanım arkadaşıymışım gibi. Durmadan toplumun çöktüğünü, insanların umutsuz olduklarını ve canlarının istediğini yaptıklarını söylerdi. Mektuplarını saklamak falan gibi şeyler yapardım onun için. Dikkatsizdir. Benim bunu romantik bulduğumu sanırdı. Aslında ben her şeyi epeyce iğrenç bulurdum…”

Julia üzüntü içinde haykırdı: “Bu sana normal bir yetişme fırsatı vermedi, değil mi? Çocukların sahip oldukları -sahip olmaları gereken- şeylere sahip olmak gibi?” “Çok doğru. Ben de tıpatıp böyle…”

“Bu yüzden babana acıyordun.”

“Babam bunu kolaylaştırmadı. İkimiz de… annemle ben… ondan korkardık. Kötü huylu bir insandı. Hayal kırıklığına uğramıştı. Yalnızca annem yüzünden değil. Ciddi bir politikacı olmak istiyordu ve hiçbir zaman bunu başaramadı. Çok eski kafalıydı. Benden hoşlanmazdı. Hoşlanmadığının farkında değildi, ama ben biliyordum.

“Papaz olmaya karar verdiğimde, ona anlatmak için çok uğraştım. Papaz olmam düşüncesinden nefret ediyordu, bunun yarım insanlar için olduğunu söylüyordu. Benim korkum arttıkça… onun kızgınlığı da artıyordu… Bazen beni ağlatırdı, buna da çok öfkelenirdi.”

“Sanırım papazlık konusunda ben de öyle düşünüyorum bir bakıma. Normal yaşamla becelleşme -her ne pahasına olursa olsun, yaşamdan kopmama- eğilimim dolayısıyla. Papazlık insanı yaşamdan koparır. Kusura bakma, Si…”

“Hayır.” Simon durdu. Sonra ona bir göz atıp ekledi: “Din tuhaf bir şey. insanın ona umutsuz bir gereksinim duyduğu anlar oluyor. Hepsi bu kadar. Bir düzene -birtakım kurallara, ne yapması gerektiğine ilişkin bir fikre, eylemlerine son vermeye- gereksinim duyduğu anlar. Derken bir sabah uyanıp her şeyin tümüyle anlamsız olduğunu anlıyor. Tümüyle. Artık eskisi gibi olmadığını fark ediyor. Her şey saçma, zoraki ve çirkef görünüyor. Hepsinden önemlisi, zoraki.”

“Biliyorum.” Hiçbir zaman bir anlık bir dindarlık nöbetinden daha fazla bir şey hissetmemiş ve gönül rahatlığı içinde anlamsızlık duygusuna kapılmanın eninde sonunda, yaşamda değilse bile ölümde, her dindar kişiyi beklediğini düşünen Julia: “Biliyorum” dedi. Bir sessizliği paylaştılar. Zavallı Cassandra, diye düşündü Julia. “Yani babana ne oldu?” diye sordu. Julia’nın merakı onu canlandırdı. Hevesle anlattı: “Annem başını belaya soktu. Eskiden beri bilinen bir belaya. Babamla ben… içeriye girdik… ve onu suçüstü yakaladık” diye gururlu bir sesle bitirdi sözlerini, Julia elinde olmadan kahkaha atmamak için kendini tuttu.

“Kanıt olması onun bir şeyler yapması gerektiği anlamına geliyordu, anlıyorsun ya. Beni eve getirdi, bir hafta boyunca oturup kara kara düşündük. Mektuplar yazdı, geceleri bağırırdı, ben durmadan kalkıp…

“Sonra bir gün beni ve köpeği limonluğa götürdü. O sırada durumu çok kötüydü. Köpeğe: ‘Buraya gel bakalım’ dedi… Onu biraz itekledi… Köpek

karşı koydu… Sonra… Sonra köpeği vurdu. Derken bana: ‘Buraya gel’ dedi. Ben… Ben damacananın arkasına saklandım, o da biraz bekledi… Aptal aptal duruyordu, sonra bir hırıltı çıkardı ve şaşkın bir sesle: ‘Boşver’ dedi, sonra da… kendini vurdu. Bunun üzerine paramparça olan camlar aşağıya döküldü, saksılar raflardan yere düştü. Bunlardan biri bana çarptı. Omuzuma.”

Julia elinde olmadan bir kahkaha atmamak için elini yüzüne kapatıp bir kez daha kendini tuttu.

“Ah, zavallı Simon. Ne alçakça bir şey. Senin önünde… Ne alçaklık.”

“Evet, ben de öyle düşündüm. Yalnızca öyle değil…” Eğilip yerden iki taş aldı ve bunları rastgele denize doğru, köpük çizgisinin ötesine fırlattı; hiçbiri sekmedi, ikisi de battı. “Sana bütün bunları niye anlattım? Sen herkesin bir şeyler anlattığı birisin, değil mi? Sana anlatılanları kabul ediyorsun.”

Öyküsü Julia’ya gerçekdışı görünmüştü, Cassandra’nın Byronvari uyduruklarını andırıyordu. Cassandra’nın aynı öyküyü somurtkan bir yüzle ve gergin bir saygıyla, her tabanca sesiyle acı çekerek dinlemesini gözünün önüne getirdi bir an.

“Seni hiçbir şey sarsmıyor. Nedenlerden biri bu.” “İnsan sarsılmayı göze alamaz. Bence sen bunun alçakça bir şey olduğunu düşünüp kızmalısın. Kendi yaşamını yaşamaya bak, onunkini geri veremezsin.”

Simon bu basmakalıp sözlere, onun söylediği her şeye gösterdiği aynı sabırlı, biraz dalgın ilgiyi gösterdi. Sonra hafifçe kekeleyerek: “Normal olma gereksinimi konusunda haklısın. Senin normal *olduğunu* düşünmeliydim. Sana çekicilik kazandıran şeylerden biri de bu” dedi.

“Ama ne büyük bir çaba göstererek normal” dedi Julia hevesle. “Quaker’lar normal olmakla övünürler, hiçbir yasa yoktur, yalnızca başkalarının olduğu gibi kabul ettikleri konularda her zaman kılı kırk yaran kararlar vermek demek olan bir çeşit *bırakınız yapsınlar* püritanizmi vardır. Bu bir gerilim. Evimiz de hep darmadağınıktır — evde her zaman göçmenler, işsiz kalmış maden işçileri, şartlı salıverilmiş mahkûmlar ve evlenmemiş anneler vardır. Biz son derece akla yakın davranırız ve bu da büyük bir gerilim yaratır. Biz normal bir aile gibi *davranırız.* Bu konuda çok şey biliriz, ama böyle *olmak* için harcayacak zamanımız kalmaz. Zaten Cassandra ile birlikte yaşamak normal sayılamaz.”

Bu konuşmanın büyük bir bölümü Cassandra'nın bir zamanlar öfkeyle kendisine söyledikleriydi. Ayrıca kendisinin de düşünüp karar verdiği bir fikirdi.

"Olan bitenden, fazlasıyla haberin var" dedi Simon, içini dökme faslını kapatıp yine sağduyulu, karakter sahibi öğrenci tutumuna bürünerek. "Seninle konuşmak hoşuma gidiyor."

Beceriksizce Julia'nın elini tuttu; parmakları kenetlendi. Eli soğuk ve nemliydi; parmaklarının üzerini uzunlamasına kaplayan sık, siyah kıllar Julia'nın derisine batıyordu biraz. Julia bunun önemli bir an olduğunu -bir şeyin değiştiğini- ve Simon'un kendisine dokunmasını istemediği duygusuna kapıldı. Delikanlının elini hafifçe sıktı, okşar gibi yaptı, sonra ayağa kalkıp deniz kenarına koştu. Aralık güneşinin parladığı, bulutsuz, rüzgârsız bir gündü. Kıyıya çarparak kırılan dalgaların sesi ve denizin kokusu Julia'yı, sarhoşluk da böyle bir duygu olmalı, diye düşündürdü. Ailesi dolayısıyla, ağzına içki koymamıştı.

Bir tahta parçasıyla karaya vuran nesneleri yokladı. "Bazen burada çok güzel taşlar buluruz" dedi. Çamurlaşmış kumla karışarak ağ gibi dolaşmış bir deniz yosunu topağını kenara itince altından bir küme ıslak ve kopuk kuştüyü ile boş göz yuvalarıyla ve oval çene kemiğinde dizili iğne gibi ince dişleriyle ağzı açık bakan, bağırsakları kuma dağılmış, yarım bir morina balığı leşi göründü. Tüylerle pulların üstünde ufak yaratıklar sıçrayıp kaçıştı. Bir koku vardı; yumuşak bir çürüme kokusu değil, soğuk, tuzlu ve pis bir koku.

"Tanrım" dedi Julia, "ne iğrenç." Deniz kabukları ve yosunların oluşturduğu siyah çizgi boyunca hızla yürüdü. "Neler de bulunuyor." Yerden iki yassı taş toplayıp denizde sektirdi. Geride kalan Simon, yere çömelip omuzlarını dizlerine yaklaştırarak balığı yavaş yavaş ters çevirdi, içini dökmüş olması Julia'nın değerini arttırmıştı; kendisini güçlü hissederek plaj boyunca şarkılar mırıldanarak koştu.

Julia bunların hepsini değilse bile bir bölümünü mektubuna yazdı. Sözlerini şöyle bitirdi: "Yine de, Ivan, bir yandan onun, öbür yandan ablamın istekleri yüzünden hep öyle itilip kakılıyordum ki, hiç şansım yok gibi geliyordu. Gerçekdışı görünen yalnızca ablam değildi — Simon da öyleydi, ne kadar çok şeyi anlamadığımı hiçbir zaman bilmedi. Bana bir şeyler anlatması bende bir heyecan uyandırıyordu elbet -başlangıçta ona tabu gözüyle bakıyordum- hattâ sonunda her şey olup bittikten çok sonra

bile, bu bana zevk veren bir günah işleme duygusuydu. Sanırım sevdim onu. Eğer, bir anlamda, çırılçıplak karşılaşsaydık, sanırım sevebilirdim onu. Ama Cassandra *gözetlerken* — bir gün uyanıp Cassandra'nın zihnindeki bir düşünceden başka hiçbir şey olmadığımı anlayacağım diye ödüm kopardı.

"Oturup konuşurken, 'Ne diye Cassandra'dan söz etmekten vazgeçmiyorsun?' derdik birbirimize. O daha sık söylerdi bu sözü. Herhalde ben daha çok söz ederdim.

"Sen iyisi mi yazılmamış bir romanın ilk bölümü olarak oku bunu. Julia Corbett'in yalın, gösterişsiz ruhu. Tanrım, eğer bu eve kapanıp kalmasaydık, bunu düşünmezdim, inan bana. Biliyor musun, hattâ yan yana oturup televizyonda onu izledik. Ablamın tüm duyguları gerçekdışı, gerçekdışı şeylere bağlı, buna karşın başkalarının yaşamlarını etkiliyor…"

1

Heathcliff: Emily Bronte'nin *Wuthering Heights (Uğultulu Tepeler)* adlı romanındaki erkek karakter. (Çev. n.)

2

Sebastian Flyte: Evelyn Waugh'nun *Briclesbead Revisited* (*Bridesbeud'e Son Gidiş)* adlı romanındaki erkek karakter. (Çev. n.)

Sekizinci Bölüm

Cassandra televizyonu açtı. Julia orada değildi. Ekran yine karlıydı ve görüntü iyi değildi. Güzel kızın aptal yüzünde metal pırıltılar yanıp sönüyordu. Simon göründüğünde, durağan, nemli cengelinin içinde, arkasında şimşek çalıları ve gök gürültüsü gümbürtüleriyle, sesi doğanın uğultusunu ancak zaman zaman bastırarak, kayıtsızca dolaşıp durdu. Cassandra şömineye bir odun daha koyarak televizyonun sesini açtı.

“Bu insanlara ateşli silahlar ve viski yoluyla ölüm getiriyoruz” dedi birdenbire, işitilir bir sesle. Birçoğu çıplak, kimi gebe, kimi kucaklarında bebek taşıyan, pek azı boyu onun dirsek hizasını geçen boyda, hepsinin de burunları basık ve bakışları karanlık, ifadesiz kadınlardan oluşan bir yarım dairenin ortasındaydı şimdi. “Onları zührevi hastalıklar ve griple öldürüyoruz.” Cassandra’nın açık seçik hatırladığı, belirsiz, küstah bir utangaçlıkla kendi ayaklarına bakıyordu. “Onlardan yararlanıyoruz. Buraya gelip fotoğraf çekiyoruz. Kişilik hırsızlığı olarak görüyorlar bunu. Oysa bunlara” -eliyle çevresindekileri gösterdi- “karşılık olarak sık sık boncuklar veriliyor, çıkıp geliyorlar ve fotoğrafları çekilsin diye bağırıp çağırıyorlar.” Gülümsedi.

“Onların cinsel ve dinsel davranışlarını sınıflandırıp kendimizinkileri onlara göre yorumluyoruz. Endişeyle başını kaldırdı. “Onların yaşamlarının ritmini altüst edip karşılığında hiçbir iyilikte bulunmuyoruz onlara. Aslında iyilikte *bulunabilirdik*, ama şu andaki durumlarında değil, ancak o kadar çok değişikliğe uğratarak ki, sonunda bu süreç onlardan bir şeyleri kaybettirirdi. Şu anda yalnızca kendilerini fark etmelerine yol açıyoruz -bizim gözümüzle kendilerini fark etmelerine- ve temel özsaygılarını, *kendi* yaşamları içinde kendilerini algılamalarını yıpratıyoruz. Duygusal davranmıyorum. Farklılıkları görmezden geliyoruz — köklü farklılıkları.” Umutsuzca ekledi: “insanların kardeşliği daha ziyade bir söylence. Ben bu insanları hiçbir zaman tanıyamayacağım. Önemli bakımlardan -önemli bakımlardan- onlar gibi *değilim.”*

Basık suratlar belirsizleşti, ekranda kara bir delik belirip Simon’un yüzünün ortasını kapladı. Görüntüye hücum eden ufak gümüş renkli çizgiler, mızrak uçları, su serpintileri Simon’un kollarını, bacaklarını biçti.

Düşük perdeden başlayan bir vızıltı giderek arttı. Simon'un korkunç derece biçimsizleşmiş kafasında dudakları kıpırdıyor, ama sesi duyulmuyordu — büyük bir olasılıkla insan iletişiminin sınırlarından söz ediyordu. Kara delik yayılarak ağzını kapladı, bedeni büyüdü, alabildiğine titreşime uğradı. Cassandra hiç kımıldamadan ona bakmayı sürdürüyordu.

Farkına varılmadan aşağıya inen Thor onun yanındaki koltukta oturuyordu.

"Kopuk görüntüleri bile izlemeyi sürdürüyorsun." Hafifçe gülümsedi. "Ne dersin, kapatayım mı?"

Cassandra ayağa kalkıp televizyonun düğmesini çevirince Simon önce bir çizgiye dönüşüp sonra yok oldu.

"Uyandırdığı hayranlığı bir türlü anlayamıyorum. Bütün güncel klişelerimizi üretiyor, ilkel ve hayvansal olana abartılı bir saygı. Bunun yanı sıra günümüzde moda olan umutsuzluk. Köklerimizi buluyoruz ve bunların vahşi ve yabanıl olduğunu anlıyoruz, ama bunlara saygı duyuyoruz. Böylece her şeyden vazgeçiyoruz. Dünya savaşları ve yılanlar her zaman akıl ve yardımseverliğin ötesinde olacaktır. Basit fikirli bir adam bu."

"Basit fikirlilik doğru fikirlilik de olabilir" dedi Cassandra usulca. "Öyle derler."

"Uyandırdığı hayranlığı bir türlü anlayamıyorum" diye, inatla tekrarladı kayınbiraderi, sanki bu cümle hoşuna gitmiş gibi.

"Sanırım biraz önce uyandırdığı hayranlığı tam anlamıyla tanımladın" dedi Cassandra. "Simon Moffitt hiçbir zaman özgün bir düşünür değildi. Bu onun kendi *kişiliği* — bu gibi şeylerin onu düpedüz etkilemesi. Fiziksel olgular konusundaki manevi yorumları bu yoldan kamuoyuna duyurma girişiminde bulunacağı aklıma gelmezdi. Ama şimdi bu girişimde bulunduğuna göre, onda her zaman böyle bir eğilim bulunduğunu anlıyorum." Konu onu giderek sarıyordu. "Aslında Simon, günümüzde yavaş yavaş bilincimizi yüzeyden sarmaya başlayan bir gereksinimi karşılıyor. Akıl ile beden arasında bir ilişki kurma gereksinimini, ilkel canlılar, kan ve yiyecek, öncesiz sonrasız ritimler, kaçınılmaz yokoluş gibi açılardan kendimizi bir bütünün parçası olarak görme gereksinimini. Ölümcül bir kopukluk duygusu içindeyiz, öyle değil mi?" Ürperdi. "Ve nasıl toplum bir bütün olarak bu gereksinimin farkına vardıysa -anladığım

kadarıyla herkesin dinlediği şu cengel müziği gibi şeyler yoluyla- bunu yaşayan bir adam var karşımızda. Bence bu işi çok iyi yapıyor.”

“Evet, doğru” dedi Thor. “Bu adam bir *kişilik.* Başkalarına ruhunu açıyor. Tıpkı o vahşilerin onun kamerasına bedenlerini açtıkları gibi. Simon da onları hor görüyor. Albert Schweitzer’i anlayabiliyorum ve hayranlık duyabiliyorum ona. Ama bu, kendini beğenmişlik.”

“Hayır, kendini beğenmişlik olduğunu sanmıyorum” diye söze başladı Cassandra, sağduyusuna dayanarak. Simon’a duyduğu sevgi her zaman onun basitliklerine karşı bir ölçüde de küçümsemeyi içermişti. İlk günlerde, tapma gereksinimi duyduğu zamanlarda, bu küçümseme kendisine özel ve üzerinde durmadığı bir zevk vermişti. Sonraları, kendisini teselli etmek için buna gereksinim duymuş, bunu geliştirmiş ve irdelemişti. “Kendini beğenmişlik değil. Bence yaptığı şeyin kamuoyu bakımından ne anlam taşıdığının farkında değil. Simon doğal, çünkü izleyicilere seslenme amacı gütmüyor. Ama seslenmediği anlamını da taşımaz bu…”

Thor bunun üzerine, Cassandra’nın sonradan onun sırf bu amaçla aşağıya indiğine karar verdiği bir sözle onun konuşmasını kesti:

“Ama bütün bunların sana ve Julia’ya ne yararı var? Sence deşmesen daha iyi değil mi?”

Cassandra, derisinde bir karıncalanma hissetti. Sert sert baktı ve onun terbiyeli, biraz kızarmış yüzünde bir yardım etme isteği, kararlı bir iyi niyet görerek şaşırdı.

“Julia’nın ne düşündüğünü bilemem. Bu onu ilgilendirir.”

“Bence seni ilgilendirmek.”

“Birbirimizi çok seyrek görüyoruz.”

“Sence yeterince zarar vermedin mi?” Cassandra ağzını sımsıkı kapatıp bu sözün anlamını bulmaya çalışarak oturdu. Thor sert, yargılayıcı bir ses tonuyla ekledi: “Niçin peşini bırakmıyorsun? Julia senden korkuyor. Simon’un peşini bırak, Julia’nın da peşini bırak. Julia’ya bir jestte bulun. Julia kadar kendini de özgür bırakmış olursun. Bu Simon’un bununla hiçbir ilgisi yok. Böyle açıkça konuştuğum için bağışla beni, ama birisi konuşmalı. Pireyi deve yapmadığımı sen de biliyorsun.”

Cassandra ayağa kalktı. “Anlaşılan Julia ile benden söz etmişsiniz. Tahmin etmeliydim. Ama bunu düşünmekten nefret ediyorum.” Sustu.

“Sana bir ölçüde hak veriyorum. Julia’nın anlattıklarını tekrar tekrar dinlemek insanı bezdirebilir. Ama bunun sonucunda başkalarına ne söylediğine de daha dikkat etmelisin.”

Merdivenlere doğru yürüdü, sonra dönüp baktı. “İkiniz de gerçekleri kabul etmeyeceksiniz” dedi Thor, onu alıkoymak için hiçbir girişimde bulunmaksızın. Şömineden vuran ışıkta, yüzünde Julia’nın Kongo’ya gitmeyi reddettiği zaman beliren aynı sinirli ve öfkeli yargı ifadesi vardı. Cassandra hafifçe titreyerek sessizce merdivenlerden çıkıp odasına girdi.

Perdeleri çekti, ateşi yaktı, ellerini kavuşturarak dizlerinin üstüne koyup bir iki dakika oturdu, sonra bir sigara yaktı ve yatağın ayakucunda adeta askerce bir şaşmazlıkla topuğunun üzerinde dönerek gidip gelmeye başladı.

“Sence yeterince zarar vermedin mi?”

Zarar derken ne demek istemişti? Oysa yalnızca kendisini korumuş ve meydanı Julia’ya bırakmıştı, iyilikte bulunmak için Afrika cengeline gitmeye heveslenirken, eşinin, Amerika cengelinde para ve teşhircilik peşinde koşan bir şarlatanı can kulağıyla dinleyerek heyecanlanması gücüne gidiyor olsa gerek, diye düşündü Cassandra, uzaktan uzağa kötü duygular besleyerek. Ona neler anlatıldığını merak etti ve geçmişteki utançları hatırlayınca içini öyle keskin ve boşuna bir acı kapladı ki, soluğu kesildi, başını salladı ve yüksek sesle-. “Hayır” dedi bir iki kez. Zamanla aşacağını sanarak yanıldığı bir acıydı bu. Tıpkı Simon’u ve Simon yüzünden uğradığı küçük düşmeyi aşacağını sandığı gibi. Sözlerine yanıltıcı bir kişisellik ve içlidışlılık izlenimi veren televizyonda görüneli beri, Simon’un yine hayal gücüne, tartışmaya, düşünceye ve düşlere girmesi olasılığı belirmişti. Onu düşünmenin dayanılmaz olmadığı bir alan yaratmıştı. Oysa ev, Deborah ve Thor, kendisinin her zamanki gibi Julia’nın kurgu ve masallarında yer aldığını anlamasına yol açmışlardı. Tanrı bilir, bundan kaçınmak için çok çaba göstermişti. Ne pahasına olursa olsun. Topuğunun üzerinde döndü ve sigarasının ucunda uzayan külü çöp sepetine silkti.

“Cass, seninle dost olmak, uzun vadede Simon’un benim için taşıyabileceği bir anlamdan çok daha önemli.”

Ona kalsa bu doğru değildi. Ama doğru olması gerekiyordu. Yavaş yavaş başka bağlamlarda söylediği kendi cümleleri geldi aklına geçmişten. “Julia’nın anlattıklarını dinlemek insanı bezdirebilir (…) Julia ile benden söz etmişsiniz-, buna dayanamam (…) Simon’un benim için taşıyabileceği bir anlamdan çok daha önemli…” Yo, hayır.

Oxford’dan döndüğü gün, Julia ile birlikte mutfakta oturup çay içtiler. Evde ikisinden başka kimse yoktu; Inge, Nelly ve bir grup göçmen çocuk, Batı Hint Adaları Noel Kermesi’ne gitmişlerdi. Cassandra içeriye girdi, bütün kâğıtlarının kendisine güvenlik verecek derecede soğuk ve tozlu olup olmadığına baktı, günlüğünü yazı masasına kilitledi, holde Simon’dan gelen mektubu buldu ve daha sonra okumak üzere cebine soktu. Cassandra her şeyin zamanını beklemesini bilirdi.

Julia çaydanlığı ocağa koyuyordu. Çok genç görünüyordu; üzerinde sarı renkte polo yakalı bir kazakla Black Watch ekose etek vardı. İçeriye girince dönüp bakmaması Cassandra’yı belli belirsiz sinirlendirdi; bu kez, kim olduğundan oldukça emin olan Cassandra, onu gördüğüne seviniyordu. Yardım etmeyi önerdi; üzgün gözlerle bakan Julia, hayır dedi, her şey hemen hemen hazırdı zaten; Cassandra mutfak masasına oturup Julia’ya Oxford’dan, Sir Gawaine ile Grene Knight’tan, Ortaçağ İngilizcesinin telaffuzundan, ırmaklardan, çanlardan, üniversite âdetlerinden, yemek porsiyonlarından söz etti. Aralarında en kolay ilişkinin kurulduğu anlar her zaman Cassandra’nın bilgiler sayıp döktüğü anlar olurdu; Cassandra oldukça neşelendi. Julia ekmeği kesti, tost dilimlerini ekmek kızartıcısına yerleştirdi; arada bir, “Ne aksilik” ve “Ah, Cass” gibi sözler ediyordu. Cassandra durakladığında:

“Sana söylemem gereken bir şey var” dedi.

“Evet?”

“Ben… Ben sık sık Simon ile görüşüyorum.”

“Evet?” dedi Cassandra daha sert bir sesle.

“Beni çaya çağırdı. Bir iki kez. Buraya da geldi.”

Cassandra hiçbir şey söylemedi.

“Özür dilerim, Cass.”

“Tostu yakacaksın, Tanrı aşkına dikkat et.”

“Aslında tuhaftı, ikimiz de sana mektup postaladığımız için tanıştık.”

Cassandra, dış çevresini kapatarak bunun var olmadığı yanılsamasını edinmek isteyen bir çocuk gibi, gözlerini yumdu. Gözlerini açtığında, Julia yüzünde sevecen bir kaygıyla kendisine bakıyordu.

“Buraya senden söz etmek hoşuna gittiği için geldi yalnızca. Seni tanıdığı için.”

“Benden söz edilmesinden hoşlanmam. Düşünülmekten hoşlanmam, insanın kendisinden söz edilmemesi gereğinin insan haklarından biri olmadığını biliyorum.” Cassandra ayağa kalktı ve odasına gitmek üzere yöneldi.

“Cass… Dur bekle… Cass… dinle… Yarın birlikte ona çay içmeye gidip gidemeyeceğimizi sana sormamı istedi. Seni görmek istiyor.”

Cassandra kendini topladı. “Öyleyse, gitmek zorundayız.” Nasıl olduysa, mutfaktan çıktı. Arkasında Julia hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı, durumun önemini somutlaştırmak için, diye düşündü Cassandra.

Simon mektubunda kendisinin ona yazdığı son iki mektup için teşekkür ediyor, cevap vermekte geciktiği için özür diliyor, erkek çocukların davranışlarındaki yıkıcılığın, ilk günah konusunda açık bir kanıt olduğuna değiniyor ve mektubunu şöyle bitiriyordu: “Julia’yı da çağırdım. Sevgiler, Simon.”

Cassandra Oxford’da bütün dönem boyunca tekrar tekrar aynı kâbusu gördü. Hâlâ görüyordu bunu. Parlak renklerle siyah ve beyaz karışıktı. Yalnızca kilim renkliydi — pembe ve gümüş renkli güller ve kafes deseniyle bezenmiş çimen yeşili, geniş bir kilimin serili olduğu odanın uzak köşesinde, siyah beyaz renkte, yanlarında servis masaları, ortalıkta sehpalarla, divanlarda, koltuklarda, fotoğraf gibi hiç kımıldamadan ailesi oturuyordu.

Kapı yavaş yavaş açılıyor ve içeriye çekingen, zarif haliyle Simon giriyordu. Bu aşamada Cassandra onu bunca somut bir buyurganlıkla anımsadığı için kendine şaşacak kadar, adeta uyanıklığa varan bir çabada bulunuyordu hep; sanki daha hayal meyal ya da daha yamuk olması gerekirdi gibi geliyordu ona. Simon nesnel bir dostlukla ona gülümsüyor, ellerini sıkıyor, Julia’yı, annesini, Inge’yi öpüyor ve dönüp kendisine bakıyordu. Cassandra da parlak renkli kilimde, ellerinin ve dizlerinin üzerinde sürünüp, soluk soluğa ve yılgınlık içinde, divanın arkasına geçip yüzünü yere gömecek kadar alçalıyordu. Sesler işitiyordu; kopuk kopuk mırıltılar, divanın yaylarının gıcırtısı, oynayan, sandviçleri çiğneyen çenelerin, çabucak yudumlanan çayı yutkunma sesleri. Bu dehşetin, bilincinin baskı altına aldığı, çocukluğundaki bir huysuzluk nöbetinden kaynaklandığını düşünüyordu şimdi. Düşün bir yerinde her zaman, yüzünün tümüyle, Simon’u görüyordu, yemek yerken ve kibarca gülümserken, boynundaki âdemelması aşağı yukarı oynayarak.

Cassandra en yolunda giden çay davetlerinden bile hoşlanmazdı. Simon'un çay davetini de şimdi elinden geldiğince aklına getirmiyordu; sırf niçin gitmediği sorulmasın diye gitmişti oraya; gelecekte kendisine bu çeşit bir soru sorulmamasını sağlama alsın diye. Üzerlerinde pazar günü giysileri, kendisi iki adım geriden yürüyen Julia'ya tembihlerde bulunmak üzere arada bir duraklayarak yürümüşlerdi oraya kadar. Sürekli olarak hızını değiştirmekten, Cassandra'ya sanki diyaframı patlayacakmış gibi geliyordu.

“İnan bana Cass, eğer sen istemiyorsan gelmek istemiyorum. Onunla baş başa konuşmak falan istiyorsan, anlayış göstermeyeceğimi düşünme. Cass, bilirsin senin canını sıkmamak için elimden ne gelirse yaparım.”

“Seni o çağırdı” dedi Cassandra. “Öyle değil mi?”

Çay davetleri Cassandra için, ürktüğü ve kaçındığı birer beylik davranış gösterisiydi. Normal ve küçülmüş görünen Simon, Cassandra'nın hiçbir zaman kapısından içeriye girmeyeceğini belli belirsiz umduğu iyi döşenmiş, kasvetli eve aldı onları. Julia, ceketlerini nereye asacaklarını ve ekmek bıçağıyla nihalenin yerini bildiğini girişken bir biçimde belli etti. Julia'nın Cassandra'ya söylediğine göre, eskiden Simon'un babasının çalışma odası olan odada çaylarını içtiler; duvarlarda kitap rafları olan, kasvetli, kırmızı deri koltuklar ve pirinç kulplu çekmeceleri olan ve üzerine Simon'un irili ufaklı esmer ekmek dilimleri ve evde yapılmış reçel kavanozunu koyduğu bir maun yazıhanenin bulunduğu bir odaydı bu. Şöminenin üzerinde çok büyük bir Aziz Sebastiao'nun Ölümü tablosu asılıydı; azizin kollarıyla bacakları upuzun ve kadınsıydı; somurtmayla için için gülümseme arasında bir izlenim veren bir ağzı vardı; okların deldiği tenindeki yaralar, lastik emziklerin kabarık kırmızı ağızlarını hatırlatıyordu. Acıdan duyulan zevk, ama ortada acı yok, diye düşünmüştü Cassandra. Bu düşünceyi iletmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Hiç aksamadan sürüp gitmesine karşın konuşmayı pek hatırlamıyordu; konuşma niyetiyle gitmemişti oraya. Öbür ikisi, büyük bir hevesle sözlerini ona yöneltiyorlar, onun görüşlerine saygı gösteriyorlardı; onlara kısa, yarım yamalak cevaplar veriyor, dimdik oturup pencereden uzaklara bakıyordu.

Şimdi Simon'un bu çay davetine ne anlam verdiğini ya da bununla ne amaçladığını merak ediyordu. Simon, başından sonuna kadar durmadan gülümsemiş, rahat ve canlı bir tavırla oturmuş, ikisinin karşısında, en azından kendisiyle yalnızken olduğundan daha belirgin bir açıklıkla konuşmuştu. Kendi yarattığı durumu hem rahat hem de doyurucu buluyor

gibiydi. Cassandra, uzun ve özenle geliştirilen bir karşılıklı birbirini tanıma döneminden sonra -her ikisinin de değişime uğramasından sonra- sonunda onunla birtakım normal şeyleri paylaşabileceğini ummuştu bir zamanlar; o zaman çay davetleri, kendi öteki dünyasının serüveni, kaçınılmazlığı, güzelliği, özgürlüğü olacaktı. Ama onunla bu koşullarda görüşmek, başka türlü görüşmeyi sonsuza kadar olanaksız kılıyordu. Onun Julia'yla birlikte gülmesini izledi ve onu tanıyamayacağını ve tanımamış olduğunu düşündü. Ne kadar usturuplu, ne kadar ateşli olursa olsun, iyi bir gözlemde bulunma, Simon için hiçbir zaman görüşlerini iletme arzusunun yerini tutamazdı. Cassandra kendini soyutlayarak, duyduğu küçümsemenin gelişmesine izin verdi sonunda; daha önce görmezlikten geldiği şeyleri, beceriksizlikleri, kusurları, ufak acımasızlıkları, Peder'e karşı gereksiz yaltaklanmaları hatırladı. Bunlara tutundu. Simon'u bir daha hiç görmemeye gereğinden çabuk karar vermiş, hattâ neredeyse yakışık almayacak kadar aklına koymuştu. Acımasız ve kesin bir biçimde caymıştı.

O öğleden sonradan beri, kibarlık gereği kendisinden beklenenin ötesinde, ne Simon'la ne de kız kardeşiyle konuşmamıştı. Kibarca ve açık bahaneler uydurarak daha sonraki davetlerden yan çizmiş, kaçınılmaz olarak Simon onların evine geldiği zaman da ondan kaçmıştı. Platon konusundaki bir kitapla ilgili mektubunu da cevapsız bırakmıştı. Çay daveti, onurundan verdiği bir ödündü. Bundan başka yapabileceği bir şey yoktu. Bir kez, birkaç hafta sonra, kazara ona kapıyı açmıştı.

"A, Cassandra" dedi Simon. "Gelip yılanları görmek ister misin?"

"İşim var."

"Bunu söyleme. Kendini hapsediyorsun. Senin için iyi değil." Bunu cevaplamadı; Simon'un, kendisinden Julia'ya söz ettiğinden beri, gösterdiği sevecenlik bir hakaretti. Hep öyle olmuştu. Cassandra farkına varmamayı seçmişti. Simon hiç olmazsa doğrudan doğruya bir soru soramıyordu.

"Kendini hapsetmemelisin. İnsanlarla ilişki kurmalısın."

"Kendime göre kuruyorum. Ne yaptığımı biliyorum." "Emin değilim. Ne sen ne de ben, bunu bilmiyoruz." Cassandra hafifçe ilgi duyarak baktı ona. "Yaptıklarımızın önemli olmadığını düşünüyoruz. Ama önemli. Bak Julia" dedi, "Julia…"

"Julia bahçede."

"Dur, bekle. Cassandra…"

Kendisine olanlar pahasına, Simon'un nasıl hâlâ kendine olumlu gözle baktığını anlayamıyordu. Cassandra'yı yiyip bitiren, bu kısa karşılaşmaları reddetmekti; bir de, Julia'nın içini dökme, tartışma ya da gerginliği yatıştırma girişimlerini geçiştirmek. Yürüyüp uzaklaştı ondan. Simon'un bunu beklediğini sanmıyordu; ama kendisine kalırsa, artık yapılacak tek şey onu aklında yok etmekti. Eğer ilişkiyi engellenmeksizin yürütebilseydi, eğer onu başından atıp artık birbirlerine söyleyecek bir şeyleri kalmayınca ilginç bir anı olarak saklayabilseydi, şimdi onun kendisiyle ilgili, Julia'yla paylaştığı ve değiştirdiği görüşlerinde böyle güdükleşmiş, tuzağa düşmüş hissetmeyecekti kendini. Simon sanki hiç var olmamış gibi davranmaktan başka yapacak bir şey yoktu.

Öte yandan, Julia gerçekti ve tehlikeliydi. Başlangıçta yalnızca kilitli kapının ötesindeki sorgu dolu bir çift göz, ayak hışırtısı ve sahip çıkan bir meraklılıktı. Ama son zamanlarda onu hemen hemen kişisel olmayan bir tehlike, hiç şaşmadan kendisinin, Cassandra'nın, istediği bir şeyi elinden alacak, çünkü tek amacı ille de bunu istemek olan bir şey olarak görmeye başlamıştı. Öyküyü almıştı. Ama onu bir kenara bırakabilirdi. Simon'u da almıştı. Onu da unutabilirdi. Önemli olan, şimdi ne istediğini ondan saklamaktı — bu ne olursa olsun. O zamanlar, davranışlarına bir kılavuz olarak, bundaki acımasız mantık hoşuna gitmişti, ikisinin bir aradayken ne yaptıklarını umursamadan Oxford'a geri döndü.

Bir dönem ve bir tatil daha geçtikten sonra Julia onu bahçenin ucunda, elinde bahçe makasıyla leylak dallarına uzanmış, Toplantıevi'ndeki masaya ve mihraba koyulacak paskalya vazoları için dalları keserken kıstırdı. Julia kasıtlı olarak patikanın sonunda göründü. Son zamanlarda tam anlamıyla bir muhabir olmuştu ve pek evde bulunmuyordu. Yüzü ve açık renk gözleri her zamankinden daha renksiz görünüyordu; yaklaştıkça Cassandra onun yüzünde her zamanki alttan alan gülümsemeden oldukça farklı, sert bir ifade gördü. Cassandra'ya karşı çok sabırlı davranmış, sayısız kez azarlanmayı göze almış, ısrarla ve tatlılıkla konuşmak için konu açmış ve karşılığında suskunlukla aşağılanmaya razı olmuştu.

Cassandra görme alanının dallar ve birbirine bitişik beyaz çiçeklerle engellenmesi için başını ağacın içine doğru soktu.

"Seninle konuşmak istiyorum. Senden başka kimse yok." Cassandra iki ince dalı kesti ve başını eğdi.

“Simon’un gittiğini biliyor muydun?” diye birdenbire durumu ona haber verdi Julia. Cassandra yutkundu ve ses çıkarmadı. “Bir hafta önce Londra’ya gitti. Şimdi bir zooloji ekibiyle Malaya yolunda olduğunu yazıyor. Haftalardır… aylardır gideceğini biliyordu herhalde. Sinsi sinsi hazırlık yapıyordu. Bana adeta özür diler gibi bir mektup yazmış. Bir veda mektubu, ilişkiyi kesiyor.” Ekledi: “Biliyor musun Cass, son derece uçarı gönüllü bir adam o.”

“Kendini adamaktan korkuyor. Ve hissetmekten korkuyor” dedi Cassandra. “Başkalarının duygularını yarı yarıya kendisinde duygu olup olmadığını anlamak için yokluyor -kendisinde duygu olmayabileceğinden korkuyor- yarı yarıya da başkalarını kendinden uzakta tutmak için. Araya mesafe koymak için.”

Küçümsemesini inceden inceye dile getiriyordu. Cassandra’nın Simon’la ilgili olarak Julia’ya söylediği ilk şeydi bu. Julia’nın da bundan cesaret aldığı belliydi.

“Evet” diye haykırdı, “ben de tıpatıp böyle hissediyorum.” Üzüntüyle ekledi: “Bilmene çok sevindim. Bilmediğini sanıyordum.”

Cassandra yeniden başını dalların arasına soktu ve bahçe makasını doğrultarak birkaç dal kesti; leylak demetleri yere düşüp ayaklarının dibine yığıldı.

“Çok zor günler geçirdim Cass. Ona karşı ne hissettiğimi hiç mi hiç bilmiyorum… Gerçekten bilmiyorum.

Öyle tuhaf bir insan ki. Çoğu zaman ne dediğini anlamıyorum. Ya da niçin… Bazen öylesine umutsuz ve ısrarlı bazen de öylesine ilgisiz ve kibar. Hayatımda kendimi hiç bu kadar kararsız hissetmemiştim. Yalvardı, yalvardı … derken tam sen boyun eğince, kalkıp *gidiyor…*”

Sesini yükseltti. “Cass, dinlemelisin, tanıdığım tek kişi sensin, anlayabilecek tek kişi sensin.”

“Ben anlayamam. Kesin olan tek şey bu gibi geliyor bana.”

“Hayır, bu kez bırak konuşayım. Bunu çözümlemek zorundayız. Yaşadığımız sürece birbirimizi tanımayı sürdürmek zorundayız. Cass, seninle dost olmak, uzun vadede, Simon’un benim için ifade ettiği her şeyden daha önemli.”

“Konuşmanın bir yararı olmaz.”

“Olur, olur. Cassandra, biliyorum… Simon’la… Sen sanıyorsun ki ben… Sırf sen…”

“Evet” dedi Cassandra. Kollarından sarkan leylak salkımlarıyla, duygularının yüzünden okunmasına olanak vermeden duruyordu.

“Ama bunun haksızlık olduğunu biliyorsun. Ya *ona* ne demeli? Ona ne demeli? O da birisi değil mi, birtakım şeyleri istiyor, birtakım şeyler yapıyor değil mi, her şeyi başlatan o değil mi? Arada sen olduğun için yapamayacağımı söyledim ona. Sen olmasaydın… Ama o var, onu *fark etmemek* elimden gelmez.”

Cassandra’nın yüzü değişti.

“Neden her şeyden ben suçlu oluyorum hep?” Suçluydu da ondan, diye düşünmüştü Cassandra. Julia’nın, kendisine ayrıntıları anlatmak zorunda olduğunu da düşünmüştü, çünkü kendisi izleyici konumuna sokulup her şeyi öğreninceye kadar onların yaptıkları ne olursa olsun, bir gerçeklik ya da tamamlanmışlık kazanmıyordu. Onlar sanki yalnızca onun kendi yazgısında, kendi öyküsünde, paylarına düşen rolü oynuyorlardı; aralarındaki sevgi, ya da bu her neyse, yalnızca onun kendi korkusunun bir izdüşümüydü. Böylece kalmalıydı öyleyse; bir oyuncu sıfatıyla karışarak ya da Julia’yla birlikte acı çekerek, elindeki gücü yitirmeyecekti. Son kısıtlama, son sınır olacaktı bu. Özgürlüğün, nesnelliğin ya da bilmezliğin sağlayacağı şeyi elinde tutacaktı.

“Sana anlatmama izin vermelisin.”

“Her şeyin bir arada olamayacağını öğrendiğin zaman” dedi Cassandra, “büyümeye başlayacaksın. Öğrenmek istemiyorum.”

Başı yukarıda, elleri kolları dallar ve çiçeklerle dolu, kız kardeşinin yanından yürüyüp geçti. Arkasında Julia’nın öbür yöne doğru koştuğunu, tökezlediğini işitti. Kendisinin en duyarlı yanını Julia’nın bildiğini, ama buna hiçbir zaman inanmadığı için durmadan yoklamak zorunda kaldığını düşündü. Bu ancak kısmen Julia’nın suçuydu. Julia’nın yanından ayrıldıktan hemen sonra hep olduğu gibi, bir çeşit boşuna, kabullenici sevecenlik duygusuna, eylemsiz bir anlayışlılığa kapıldı.

Ayrıca “tam sen boyun eğince” sözlerinden incinmişti. Belki de, kendisine her şeyin fazlasıyla anlatılmasına göz yummuştu.

Cassandra bir süre yürüdükten sonra, ellerini yüzünün altında kavuşturup burnunu parmaklarının boğumlarına dayayarak yatağına uzandı. Bunu

çocukluğundan beri yapardı. Gevşeme değildi bu; güç harcıyordu; ama bir süre sonra çoğunlukla bilincini, kafasındaki kara bir boşluktan ve ayak bileklerindeki çevresel, belirleyici bir rahatsızlık, soğukluk ya da ağrıdan başka hiçbir şeyi algılamayacak bir biçimde daraltırdı. Karanlıkta, gözkapaklarının arkasında, camgöbeği renginde bitkiler büyür ve parçalanarak ışık yongaları oluştururdu; kızıl bir sıvı kabarır ve bir anlık küresel biçimlere bürünürdü; yeşil camsı ipliklerin oluşturduğu oynaşan bir ağda Simon'un gök mavisi kelebeklerini andıran görüntüler dağılıp cisimsizleşirdi. Cassandra bedenini kastı. Parmak boğumlarındaki basıncı gevşetirse, ışık desenleri önce silikleşir, sonra da durulurdu.

Julia birbirleri için her şeyden daha gerçek, daha sürekli olmaları gerektiğini varsaymıştı. Eh, bunda bir doğruluk payı vardı. En iyisinde de, en kötüsünde de, aynı düşünceleri paylaşarak, birbirleri için fazlasıyla gerçektiler. Dolayısıyla da, birbirlerinden ayrılmak için tanımlanmayan bir savaşıma girişmişlerdi. İdeal olan, birbirleri için başka birisinden ne daha fazla ne de daha az gerçek olmalarıydı. Sözgelimi, Thor. Ya da Simon.

Bir panik halinde, yaptığım şey, benim için en çok anlam taşıyan şey, kendi ellerimin gözlerimdeki basıncının yarattığı desenler, diye düşündü. Julia'nın dokunuşunun Simon'u nasıl sonsuza kadar ulaşılamaz kıldığını unutma izni vermişti kendisine. Televizyon ekranı, ötesinde birtakım yasaların geçerli olmadığı, değişik bir mekânın bulunduğu ayna gibiydi. Kendisi bu dünyaya girmiş, sürüngenlerin sırtına binmiş, iz sürmüş, böceklerin vızıltısını ve papağanların çığlığını incelemiş, sineklere ve sıcağa katlanmış, ırmak kıyısındaki taşların üstünde tencere ovmuştu. İncelediği edebiyatta, düş bir bilgi

yöntemiydi. Simon'un ötesinde, çalılıklar arasında uzak şövalyeler vardı ve diz boyu yükselen, narin, çimen yeşili ormanın esirgeyici duvarları içindeki âşık, yüzünde ciddi, kaygılı ifadesiyle, sonunda gülü koparmak için elini uzatıyordu.

Cassandra, büyük imgelerin doyum bulmamış arzunun biçimselleşmesiyle, bir kaygı tarzına dönüşmesiyle ilgili imgeler olduğu bir çalışma alanını seçmiş olmam hiç de raslantı değil, diye düşündü.

Yatakta yer değiştirince, kafasının içindeki ışıkların hepsi beyazlaşıp birleşti.

Dokuzuncu Bölüm

Sonra, birdenbire buzlar çözüldü. Bütün gece, damdaki karlar parça parça kopup ivme kazandı, oluktan akıp patikalara ve bahçeye yayıldı. Çiçek tarhlarındaki karlar derinleşen bir göl oluşturdu ve sabahleyin çimenler beyaz üstüne siyah beneklerle lekelendi — tıpkı kremalı pasta gibi. Elisabeth Corbett, bu kez de sel yüzünden alıkoyulmamak için hep birlikte oradan ayrılmaları gerektiğini söyledi. Thor aynı fikirde olduğunu söyleyerek istasyona telefon etti. O akşam bavullarını topladılar.

Julia onu bulduğunda Cassandra bavulunu topluyordu. Yatağının üzerine, uzun rulolar haline getirilmiş birbirinin eşi siyah giysiler yayılmıştı. Tuvalet masasında kâğıt mendil ve güderiyle sarılmaya hazır bir yığın mücevher vardı: Zincirler, broşlar, yüzükler, tek tek taşlardan oluşan bir küme. Yoğun bir deri ve eski kitap kokusu vardı; Julia hafif bir tütsü kokusu duyar gibi oldu. Kendisi, mor tayt ve mor süet çizmeler üstüne siyah ve zeytin yeşili desenli mor renkte kapüşonlu ve püsküllü İskandinav jarsesi içinde görüntüye kayıtsızca uyuyordu. Thor'un bana verdiklerini giydiğimde Cassandra'ya kolayca uyması da işin şakası, diye düşündü. Odaya girip kapıyı kapattı.

“Girebilir miyim?”

“Her zamanki gibi, yaptıktan sonra soruyorsun. Bir koltuğun üzerini boşaltıp otur.”

Julia, Cassandra'nın yuvarlak, oymalı, mor kadife koltuğunun üzerinden hırkaya benzeyen bir giysiyle, bel lastiği kopmuş, iki yerden düğümlü, yünden örme külodu kaldırdı. Bunları elinde katlayarak oturdu: “Senin kolej buz gibi olsa gerek” dedi.

“Öyle.”

Cassandra mücevherleri ufak kâğıt mendil parçalarıyla sarmaya başladı.

“Ama döndüğüne seviniyorsun herhalde?”

“İnsan kendi alışık olduğu düzeni arıyor.”

“Eğer Thor istediğini gerçekleştirseydi, bizim düzenimiz de bozulacaktı. Yeni bir yaşam başlayacaktı. Cass, bu konuda haksız olduğumu düşünmüyorsun, değil mi?” Cassandra belirgin bir biçimde duraladı. “Hayır” dedi, sonra da, “Ya Thor?” diye sordu.

“Doğrusunu istersen onun ne düşündüğünü bilmiyorum. Hattâ bazen bunu benim blöfüme meydan okumak için ortaya attığını bile düşünüyorum.”

Cassandra’nın dudaklarının büzülmesini ve yüzündeki, “Julia içini döküyor” düşüncesini izledi. Oysa Cassandra şaşırtıcı bir biçimde: “Ne blöfü?” dedi.

“Ben o kitapları yazıyorum. Evcil bir basınç-hücresine kısılmış insanlarla ilgili. Bir feveran, içlerinden kopup gelen bir davranış, bir çeşit taşkınlık ya da şiddet gereksinimi içinde olan insanlar…”

Cassandra kitapları okuyup okumadığını söylemedi. “Sence, bu duygular içinde olanın yalnızca sen olmadığını bilmeni istiyor.”

“Öyle olabilir.”

“Ya da ev dışı sorunlara gerçekten ilgi duyuyor olabilir.”

Cassandra yatağın altından bir bavul çekip çıkardı ve okula gitmek için yola çıkacakları zaman yaptığı gibi rulo haline getirilmiş çorap ve mendilleri pabuçlarının içine tıkmaya başladı.

“Buraya geldiğimizden beri Thor biraz tuhaf. Bilmem farkına vardın mı? Soğuk bir havası var. Son zamanlarda benimle ilgili her şeye *içerliyor.* Ama benim… nasıl bir insan olduğumu bilmesi gerekirdi.”

“Belki de değişebileceğini düşünmüştür.”

Julia bunu algıladı. “Evet, öyle düşündü. Ben de öyle düşündüm. Ama asıl değişen o. O… ben…”

“Değişti mi?”

“Onunla evlendiğimde, sağlam görünüyordu. Gerçek şeylerle ilgiliydi. Burada yaşadıktan sonra. Ben kendime ait gerçek bir yaşam istedim. Thor çok *normal* görünüyordu.”

“Biraz babama benziyor” dedi Cassandra. “Elbette hiç kimse insanın başlangıçta sandığı kadar bir başkasına benzemez.”

“Çok akıllıca bir söz. Evet, anlamak istiyor ve kendi iyiliğiyle sınırlanmış durumda. Senin için kötü düşünemez ya da hoş görüşüz olamaz ya da sezgi yoluyla kötücüllüğü anlayamaz. Eskiden bunun harika bir şey olduğunu, zamanla erişeceğim gerçek bir bilgelik olduğunu düşünürdüm.”

“Ya şimdi?”

“Şimdi Thor beni korkutuyor. Ve daha iyi anlıyorum. Cinsel bakımdan doğal değil, biliyor musun, ve mesafeli kalarak bunu daha da zorlaştırıyor — daha gençken zorlaştırıyordu. Hiçbir zaman işi oluruna bırakmayı bilemedi. Bu yüzden, tanıştığımızda — insanların üzerine düştüğümü biliyorum, oysa her zaman başıma dert açtığı için böyle yapmamaya da çalışıyorum” -Julia aceleyle konuşmasını sürdürdü- “bana kapıldı ve bunu, âşık olduğu konusunda Tanrı’nın bir işareti saydı. Yok, sırıtma, öyle düşündü, bana söyledi bunu. Lanet olsun” dedi Julia. “Her zaman sanki ne yaptığını biliyor gibi *görünüyor”*

Evlilikte yatak odasında olup bitenlerin neredeyse tümüyle açığa vurulmasından biraz tedirgin olan Cassandra, daha fazlasını öğrenme konusunda hem cinsel bir merak hem de içgüdüsel bir korku duyarak tarafsız bir ses çıkardı ve bir kavanoz yüz kremi ile bir şişe lavanta suyuyla ilgilendi.

“Buna layık değildim. Bir sürü nedenden ötürü buna layık değildim. Ben… Ben onu aldatmış oldum. Umduğu gibi çıkmadım. Ben… öyle değilim… Olmadığımı da bilmiyordum. Şimdi de hüsrana uğramış bir aziz gibi davranarak dolaşıyor ortalıkta. Belki de öyledir, ama mesele yalnızca aziz olması değil… Her neyse, bütün suçun *bende* olduğunu düşünüyor.”

Cassandra yatağın ayak ucundan kenara doğru geldi ve oradan sargıya benzer bir tomar topladı.

“Suçun bir bölümünü de bana yüklüyor” dedi Cassandra. “Öyle dedi. Televizyonu izlerken.”

“Ama ben seni hiçbir zaman ne görüyorum ne de düşünüyorum” dedi Julia kendiliğinden ve apaçık bir gerçeğe aykırılıkla.

“Yeterince zarar verip vermediğimi sordu bana.” Bunu sessiz kalarak düşündüler ve sonra meraklı bir suç ortaklığı içinde bakıştılar; Cassandra hafif bir sesle sözlerini bitirdi: “Ne kastettiğini tam olarak anlayamadım.”

“Buraya gelmek ortaya mesele çıkarıyor. Eski korkuları. Herkesin bana karşı olduğu duygusu içindeyim. Herkesin beni aptal sandığı duygusu içindeyim. Her şey fazlasıyla önemli. Bunaltıcı bir şey bu.”

“Bu doğal bir şey.”

“Ya, öyle mi düşünüyorsun? Bence o bizim doğal olmadığımızı, bir sorunumuz olduğunu düşünüyor. Anormal *olduğumuzu.* Kapana kısıldığımızı.”

“Sen her zaman doğal ya da normal olana aklını taktın. Belki de normalsin. Birçok kişinin beni böyle tanımlayacağını sanmıyorum. Bunun beni kaygılandırdığını da söyleyemem.”

“İşte yine beni başından savıyorsun.”

“Seni başımdan savmıyorum.”

“Hep böyle yaptın. Buna… Buna bir son vermek istedim. Seni şaşırtmak… elimden geldiğini sana göstermek istedim…” Parmaklarındaki yüzüklerden birkaçını çıkardı, birini halının üzerine düşürdü, yere eğildi. Koltuğun altından sesi geliyordu: “Bunu hâlâ istediğim anlamına gelmez bu, ama arada bir aklıma geliyor. Çocukluğum boyunca!” -suçluyor, öneriyor, dizlerinin üstünde doğruluyordu- “Erişip seni sarsacak bir şey yapmak istedim yalnızca, bana hayranlık duymanı sağlayacak bir şey. O zaman seninle dost olabilirdik. Ama işleri karıştırdık. Simon ile bizim aramızda.”

Cassandra cumbadaki sedire doğru yöneldi. Haritayı kıvırmaya ve kâğıtları desteleyip bağlamaya başladı.

“Ne yapıyorsun onlarla?”

“Kaldırıyorum.” Kısaca gülümsedi. “Yeterince zarar verdi.”

“Sana mı zarar verdi?”

“Tam olarak değil. Ben onu düşünmüyordum. Bundan bir yaşam yarattım, bir bakıma.”

“Hayır, ama Cass, sen bunu mu *istiyordun*? Bütün istediğin bu muydu?”

“Bütün istediğim değil, hayır.”

“Yazmalıydın” diye haykırdı Julia, sevgiyle, acımayla, eski hayranlıkla, hırka ve örgü külodun yarattığı alay duygusuna öfke duyarak. Tartışma kabul etmeyen geçmiş zaman kipinden incinen Cassandra. Sedirin altındaki sandığa eğilerek kil oyuncakları koyduğu ayakkabı kutusunun çevresine bir lastik taktı.

“Ah, o zamanki yaşamımız nereye vardı Cassandra? Şimdi yapabileceğimiz hiçbir şeyin, düşlediğimiz bütün o şeylerin… Bütün o şeylerin düpedüz zorunluluğuna, güzelliğine ve önemine denk düşemeyeceği seni dehşete düşürmüyor mu? Yazdığım türden şeyleri yazmayı istemedim. Sanırım sen de… Bir şeyin dışında kaldığını

hissetmiyor musun? Özlem çekmiyor musun? Ben çekiyorum. Çoğu zaman.”

Soru içtenliksizdi. Julia, buz gibi kolejdeki Cassandra’nın tıpkı kendisini Bramvell ve Zamorna’dan uzak kalan Charlotte Bronte gibi, tıpkı sessizce başka bir dünyayı özleyen Emily gibi hissettiğini biliyordu. Cassandra’nın, tıpkı kendisi gibi, geçmişin büyük bir bölümünü yeniden yaşadığını da biliyordu. Cassandra konuştuğunda yine de şaşırdı.

“Kapının önündeki alevden kılıçla, Cennet’in dışında kalmak mı? Evet, özlem çekiyorum. Senin sözcüklerinle. Ama bence çekmemeliyiz.” Sesi kum ve ukala çıkıyordu; başladıkları yere dönmüşlerdi ve Cassandra konferans veriyordu. “Sence yasal olmayan bir şekilde, hakkımız olmayan türde ve yoğunlukla bir deneyimi kendimize mal etmiyor muyduk? Bu biraz da bizim aile geçmişimizden dolayıydı bence. Tüm Quaker geleneği, düşsel olan pahasına uygulanabilir olanı vurgular — elbette, Iç Aydınlık deneyimini düşsel deneyim kapsamına almazsan. Böyle olabilirdi, ama değil; gerçek dünyayı aydınlatan ve tecelli ettiren o aydınlık. Ama Quaker’lar -tarihsel olarak- gerçek dünyayla, eylemle, birtakım şeyleri değiştirmekle ilgilenerek katılaştılar. Babam bu geleneğin uç noktasıydı. Biz çöküşe rastlıyoruz. Şimdi vurgulanan liberal eğitim, hizmetçilerin dedikodusu, Inge’nin öyküleri, sürekli dışarıya taşma ve hoş görü kavramının silinip gitmesi — müzik ve resmin kötü, romansların yalan sayıldığı günlerden çok uzaklaşmıştık.

“Böylece sen ve ben bir dünya yarattık, kendi deneyimimizde yetersiz olan şeyleri hayal gücünde araştırdık. Bu normal bir işlemdi, sanırım, ne var ki, biz bunu normal sayılabilecek noktanın ötesine taşıdık. Yarattığımız yaşamla yaşadığımız yaşam arasında bir uçurum vardı. Zamanla arada bir köprü kurabilmeyi ummuştum.” Durakladı. “Normal olmayı istemekte haklıydın. Seninle alay etmeme hiçbir zaman izin vermemeliydin. Günlük yaşamını gerçek ve yeterince dolu bulmak senin için mümkün olmalı şimdi?”

“Bütün yaptığım, günlük yaşamımı düşsel kitaplara dönüştürmek.”

“Biliyor musun, Julia” dedi Cassandra, “bence belki de insanın kendi şöhret duygusu gereksiniminden vazgeçmek için gerçek bir ahlaksal çabada bulunması gerekiyor.”

Çılgın bir steno dili konuşuyor, diye düşündü Julia, ama ben anlıyorum, çünkü bunu paylaşıyorum.

“Her şeyi daha donuk, daha sığ, daha yüzeyde görmemiz gerekir.”

“Ne gibi şeyleri? Hayır Cass, yaşam yüzeyde *olmamalı* kesinlikle.”

“Sanırım birbirimizi öyle görmemiz gerektiğini kastettim. Eşinin söylediklerini düşünüyordum.”

Julia, Simon’dan söz edecek bir gedik bulamadı. “Yani alelade dostlar olmamızın daha iyi olacağını kastediyorsun.”

“Ben senin dostluk yeteneğinle kutsanmış değilim. Ama evet, bunun gibi bir şey.”

Sessiz kaldılar. Cassandra’nın böylesine bir iletişim çabasında bulunmuş olması Julia’yı şaşırtmış, duygulandırmıştı. Thor onda Julia’nın umduğundan daha çok etki göstermişti. Cassandra’nın, kendisinden daha kötü durumda olduğunu düşündü; Oyun’a bağlılık Cassandra’yı yeterince korunmasız bir yalnızlığa düşürmüştü. Julia yine de, mantıksız bir kıskançlık kıvılcımı hissetti; Cassandra ortak dünyalarına sahip çıkmış, bunu kendine aktarmış ve içine kapanmıştı. Julia’ya karşı iyi davranmak elinden geliyordu, çünkü sonunda onu dışarıda bırakmayı becermişti. Cassandra kaşlarını çatmış, tozlu elleriyle kâğıtları derliyordu. Sonra bunları birbirlerine sürttü, sandığın kapağını kapattı ve üzerine oturdu.

“Evet?” dedi.

“Birbirimizi daha çok görmeliyiz. Birbirimize alışmamız… Alışmamız gerekir, doğru. İkimiz de canavar değiliz. Her şey çok aptalcaydı. Seninle başka hiç kimseyle konuşamadığım kadar iyi konuştuğum hâlâ doğru — biraz önce yaptığımız gerçek bir konuşmaydı, yıllardır yaptığım ilk iyi konuşma. Artık… öbürünü aşmış olmamız gereken bir yaştayız.”

“Evet.” Cassandra kendini yorgun hissediyordu; karşısındaki Julia’nın korkunç değil, hattâ sevimli olduğu yolunda yeterince bildik bir duygu hissetti kendinde.

“Niçin Oxford’a gelip sana uğramıyorum? Birlikte kenti gezebiliriz. Oturup normal bir iki fincan çay içebiliriz.” Julia, yaşamını saran ağdaki gediği sonunda örüp kapatıyormuş gibi harika bir duyguya kapıldı. Cassandra da kısaca gülümsedi: “Eğer vakit bulabilirsen, buna sevinirim” dedi. Odaya bakındı. Deborah’ya yaptığı jesti biraz gecikmeli olarak tekrarlayarak. “Bir sigara yak” dedi. Julia gülümseyerek aldı; okulda bıraktıkları yerden sürdürebilirlerdi. Birbirlerinin yüzüne bakıp

büyüyebilirlerdi. Birbirlerinin zihinlerinde küçülüp ölçülü oranlara gelebilirlerdi.

Cassandra, sarışın İskandinavyalIya borcunu ödemek için en azından bir çabada bulunmuş olduğu için kendini kutlayarak yatmaya gitti. Onun söyledikleri yüzünden, bir olguyu cesaretle karşılamaya çalışmıştı ve şimdi bunu oldukça yorucu buluyordu. Tıpkı Julia gibi, birçok bakımdan, hamleleri ve haritaları ondan çok daha önce belirlenmiş Ayna'daki satranç oyununda başka bir piyon olduğunu düşündüğü Simon'dan söz edememişti. Simon'un kendine özgü gerçek bir varlığı vardı, ama Cassandra ne umarsa umsun, ne isterse istesin bu kendisini ilgilendirmiyordu. Yeterince uzaktaydı artık. Oysa Julia elinin altındaydı. İnsan gerçek dünyada yaşamalı, dedi kendi kendine, yatağa girerken.

O gece yine, Simon'un gitmesinden kısa bir süre sonra, ülkeden ayrıldığının varsayıldığı sırada başlayan ve değişken bir sıklıkla tekrarlayan kâbuslarından birini gördü. Bu düşlerden uyandığında kendini her zaman değişmiş — rahatlamış, bilgilenmiş, duygulanmış, korkmuş, başını yastığa koyan kadından farklı bir kadın bulurdu. Bunları gidermek, hiçbir şeyin olmadığına ya da olmayacağına kendini inandırmak için epeyce manevi ve duygusal çaba gösterirdi. Öylesine canlı ve renkliydiler ki.

Yabancı bir manzarada — çayırlıkta, çölde, cengel sürüngenleri arasında, tropikal plajlarda, pırıl pırıl güneş ışığında, olanaksız bir duruluk içinde yürürken bulurdu hep kendini. Bu düşlerde, Cassandra'nın bir parçası olan o görsel ayrıntı saplantısı olurdu. Aylar boyunca, yıllar boyunca tüm bir bitki örtüsü ve hayvan türlerini incelemişti. Elinde ufacık kuşlar tutmuştu ve pembe bacaklarının soğuk, ince dallara benzer dokusunu, minicik pençelerinin dokunuşunu, altın gibi gözlerinin çevresindeki mavi, duyarlı deri bölgesini, iğne inceliğindeki kara gagalarını hatırlıyordu. Bir gece, yastık kılıfını andıran iri bedenlerinden mor ve altın renkli tüylerin sarktığı, köpek büyüklüğünde kuşlardan oluşan bir sürünün tünediği bir ormanın kumlu zemininde yürümüş, ağaçların dalları arasından sallanan bu tüyler saçlarına sürünmüştü. Başka bir gece, otların arasına uzun, koşuşan yaratıklar üşüşmüş, kara burunlu, ufacık kan kırmızısı elleri olan farelerle kertenkeleler geçişmişti.

İlk başlarda, kendisinde bir enginlik duygusu oluyordu. Manzara, yaşam türleri, uçsuz bucaksız uzanıyordu. Bir sıcaklık ve ışık sarıyordu çevresini, tıpkı migren başlamadan önce olduğu gibi.

Acelesiz yürüyen Simon beliriyordu. Cassandra'yı gördüğüne seviniyor, ellerini uzatıyordu, ama kendisi hiçbir zaman tutmuyordu bu elleri: Olanaksız kucaklamanın kesinlikle gerçekleşeceğini, ama dünyanın sonuna kadar zamanları olduğunu biliyordu. Konuşuyorlardı: Onun ne söylediğini çoğunlukla hatırlardı. Dağ patikalarından tırmanıyorlar, tavşan deliklerini gözetliyorlardı. Simon yaprakları aralayarak kendisine belki, yanardöner camgöbeği renginde sırtları, kıpır kıpır, püskül gibi bacaklı, oval ve dairesel böceklerin yuvasını gösteriyordu. Fiziksel varlığı oturma odası düşündeki gibi otoriterdi, hızlı hızlı hareket ediyordu, gülüyordu: Ona yetişmek için kendisinin çaba göstermesi gerekiyordu. Bazen de tuhaf bir kılıkta oluyordu. Bir kez kızıl bir tayt, kılıç ve kırmalı göğüslükle göründü. Daha sık olarak da, üzerinde kirli gri flanel pantolonu ve canlı renkli spor ceketi oluyordu. Cassandra onun çoraplarındaki kırışıkları sayabilirdi. Son zamanlarda ise, orman kılığındaydı ve tıraş olmamış bir görünümü vardı.

Yürüyüşten ve gerçekleşmesi kesin bir beklentiyi paylaştıktan sonra her şey hız kazanıyordu, tıpkı yanlış bir hızla çekilmiş bir film gibi. Yapraklar ve çalılar kıpraşmaya başlıyordu. Yaratıklar çoğalıyordu. Gözüne, bir ağaç kütüğünden kaçışan fareler ya da birbirleri üzerinden yürüyen, çabuk çabuk yürüyen, düşen sayısız böceğin üşüştüğü bir patika çarpıyordu. Kendi dikkati başka bir yere yöneldiğinde, Simon'un sıcak varlığı yitiyordu. Tanıdığı şeyleri görüyordu; ağaçlardan soğuk, tüysüz kuş yavruları, ince üçgen kafalı kör sürüngenler düşüyordu. Kahverengileşen bir fare leşinin üzerinde biçimsizce kümeleşen kurtçuklar. Kenarları kanlı bir kapı paspasını andıran yassı bir kirpi. Dişlerini yandan kullanarak bir tavşanın kaburga kafesini kemiren, ağzına gelen bir dişi tükürmek için başını iki yana sallayan, boğazından cızırtılı bir ses çıkaran kedi.

Onuncu Bölüm

Cassandra, duman rengi ve çamurlu Oxford'a döndüğüne memnundu. Kapısını kapatıp yalnız kaldığına memnundu ve ortak yüzeysel sohbetin oluşturduğu ufak ipliklerle ne kadar çok kişiyle bağlantılı olduğunu görmek onu sevindiriyor ve şaşırtıyordu. Eski Ev ona her zaman sosyal olarak sanki tümüyle soyutlanmışçasına, abartılı bir duygu veriyordu. Ama güç kazanmış olarak geri döndü, kendisi birtakım çabalarda bulundu ve herkeste

genellikle yumuşadığı düşüncesini uyandırdı. Bir hafta sonra gidip kendisine bir televizyon kiraladı ve herkese yakında kız kardeşinin televizyona çıkacağını açıkladı. Televizyonun üzerine, Northumberland'den gelirken getirdiği, Morgan'ın ufak kilden yapılmış heykelciğini koydu. Bu nesnelerden ikisi de orada yersiz görünüyordu.

Daha canlıydı, ama aynı zamanda huzursuzdu da; ırmağın sularının taştığı botanik bahçelerinde öğleden sonraları uzun yürüyüşlere çıkıyordu; çimenler donmuş çamurlu su gölleri halindeydi, kenarlardaki otların üzerinde de çıtır çıtır buzlar vardı. Cassandra, her gün oraya gelerek, suların dünyanın her yerinden oraya getirilmiş tuhaf ağaççık ve çalıların üzerinden yükselişini, sonra altta kalan dalların üzerinde birtakım kökler ve ölü ot kalıntıları bırakarak yeniden alçalışını izliyordu. Yapraksız kalınca hepsi birbirine benziyordu. Kendisine Wellington çizmeleri satın alan Cassandra, bir koleksiyoncuya özgü katalog bilgisi hevesiyle, bu bitkileri ayıran ve etiketleyen ufak metal levhaları okuyarak çamurlara bata çıka yürüyordu. Bu geziler ona canlılık veriyor, yüzünde bir gülümsemeyle koleje dönüyordu.

Ailesiyle pek teması yoktu. Deborah birkaç kez uzun, düşüncelerini dikkatlice dile getirdiği, daha çok edebiyat konularını içeren hoş mektuplar yazmıştı. Bunlarda Cassandra'nın korktuğu hırçınlık ya da kötücüllükten eser yoktu; kendisi de titizce ve bir ölçüde zevk duyarak cevap yazdı. Sürdürülen bu kişisel olmayan temas, onun da hoşuna gidiyordu.

Deborah, Julia'dan hiç söz etmiyordu. Cassandra, *Canlı Sanatlar'ın* ilk programını izledi. Dizinin, adı “Hepsi Bir Günde” olan bu ilk bölümü stüdyo ve konser salonu küpleriyle, kendilerini ve yöntemlerini açıklayan sanatçılarla yapılan söyleşileri birleştiriyordu. Cassandra, Julia'nın, dirseğinin dibinde ses çıkarmadan duran Deborah'yla birlikte, İsveç tipi bir sedire kıvrılıp oturduğu yerden, aslında gerçek olmayan bir şeyi, bir yerlere sıkıştırarak bir kitaba koymayı olanaksız bulduğu yolunda açıklamada bulunmasını izledi. “Ben somut şeylerle temasta olmalıyım.” Cassandra, Julia'nın evine hiç gitmemişti; tıpkı Simon'un karanlık kulübesi gibi orası da, boyutlarının kestirilmek, hayal edilmek üzere orada, geride var olduğu, dünyanın görünebilen bir köşesiydi.

Bundan üç gün sonra Julia'dan bir mektup aldı.

Çok sevgili Cass,

Tam, anlamıyla bitkinim ve tuhaf bir ruh hali var üzerimde, kendime bir günlük tatil versem iyi olacak. Seninle söz ettiğimiz ziyareti yapmak üzere gelsem mi diye düşünüyorum. Yoksa laf olsun diye mi bundan söz etmiştik? Böyle olmadığını düşünmek isterim. Beni bu hafta sonu için falan davet edebilir misin? Bakalım başarabilecek miyiz? Oxford yılın bu zamanında oldukça yaslı bir görünüm içindedir sanırım. Yapılara ciddi bir göz atma isteği duyuyorum, gereksinim duyduğum şey bu.

O televizyon programı iğrençti Cass, izlediğini sanmıyorum. İş o noktaya gelince, düşündüklerimi söylemek bana dehşet duygusu veriyor, açıklamada bulunmak zorunda bırakılmaya gerçekten dayanamıyorum. Herhalde yeterince düşünmüyorum, bu yüzden belirsiz görünüyor. Yine de, galiba iyi başardım, insanlar durmadan mektup yazıp saçımdan bir tel ve pek söz edilemeyecek şeyler istiyorlar benden, bir düşün! Ama ben biraz hafife alınmış ve aşağılanmış hissediyorum kendimi, nedenini tam bilmiyorum, belki sen bilirsin.

Anlaşılan Debbie'ye mektuplar yazıyorsun. Aferin sana. Bana söyleyecek pek fazla bir şeyi yok, ama genç kız anneleri için normal sayılır bu. Oysa sen benim bu yönümü pek tanımazsın, değil mi?

Thor iyi. Bir sürü sofu hanımı ağırlıyor ve günde en az on sekiz saat çalışıyor, bu da onunla birlikte yaşamayı yorucu kılıyor.

Bir sonraki kitabımda fena halde batağa saplandım. Galiba bir duraklama noktasına vardım, nedenini bilmiyorum. Her şeyi -tüm yazma biçimimi, konumu, her şeyi- değiştirmem gerektiği duygusu içindeyim. Daha derinden kazıp daha geniş bir alana yayılmam gerekiyor. Birkaç simge ve bir Mesaj içeren bir şey yazmak istiyorum. Televizyon insanın bir Mesajdan yoksun olduğunun fena halde bilincine varmasına neden oluyor.

Benim yansıtacağım kişilik öylesine kaypak, şekilsiz ki, hiç tutulacak yeri yok. Seninkinin olurdu. Seninle gerçekten konuşmak istiyorum. Bak, bu mektuba cevap ver Cass, cevabına gereksinim duyuyorum.

Sevgiler, J.

Cassandra bu mektubu birkaç kez okudu. Tonunu tuhaf bir biçimde tehdit edici buldu. Bu mektubun, Julia'ya karşı duyduğu, geçmişten izi kalan, ama zaman zaman güçlü olan koruyuculuk duygusuna hesaplı bir sesleniş olup olmadığını bilmiyordu. Hesaplı olmayabileceğine, ama mektubu cevaplayıp

nazik bir dille çok meşgul olduğunu bildirmeye karar verdi. Sonra mektubu yeniden okudu ve tehdit edici şeyin kendisinin ona katkısı olduğuna ve yegâne onurlu yolun, bu duyguları göz ardı etmek olduğuna karar verdi. Böylece kolejin konuk odasını ayırttı, Julia'ya mektup yazıp onu iki hafta sonra, cuma gününden pazara kadar davet etti, hattâ cumartesi gecesi için bir akşam yemeği ziyafeti bile düzenledi. Son zamanlarda yemeklere, gittikçe daha az davet ediliyordu ve kendisinin davet borcu olan az sayıda kişiyi bir araya getirmek için bu vesileyi yararlı buldu.

Günü geldiğinde Julia'yı istasyonda karşılamaya gitti ve endişeyle dişlerini gıcırdattığını fark etti. Siyah fitilli kadife pantolonu, mor süveteri, mor çorapları ve yüzünü sımsıkı saran, kürklü kapişonlu, siyah renkli yumuşak deri ceketiyle bir üniversite öğrencisini andıran Julia, tam zamanında gelen trenden indi. Cassandra'nın duyduğu müthiş korku, ufak tefek, ağırbaşlı birisinin geldiğini görünce geçti. Topaz iğneli kadife şapkası öne eğilmiş olarak ilerledi. Julia, buluşmanın sevinciyle bir çığlık attı ve kısa bir duralamadan sonra el sıkıştılar. Sırf birbirleriyle görüşmek amacıyla ilk kez buluşmuşlar ya da buluşmayı tasarlamışlardı.

Julia hızlı hızlı konuşmaya başladı: "Harika bir şey bu. *Oxford.* Beni rehberli gerçek bir turistik geziye götürmeni istiyorum. Her şeyi, tam anlamıyla her şeyi görmek istiyorum…"

Cassandra, Julia'nın valizini küçücük, siyah eldivenli eline aldı ve bir taksi çağırdılar.

"Bu gece, akşam yemeğini Yemek Salonu'nda yemeyi ilginç bulursun, diye düşündüm. Yoksa bir restorana gitmeyi mi yeğlerdin? Yemek Salonu'ndaki yemeğin çok kötü olduğu söylenir."

"Yo, hayır. Yemek Salonu'nda yemeyi çok isterim. Senin nasıl yaşadığını tümüyle görmek istiyorum. Sana söyledim ya. Her şeyi görmek istiyorum…"

"Öyle çok ilginç değil" dedi Cassandra birden, savunmaya geçerek.

Yemek Salonu'ndaki akşam yemeği Julia'nın beklediğinden daha büyük bir sıkıntı oldu. Aşağıda, sıra sıra oturmuş kız öğrencilere bakarak, yan yana Büyük Masa'ya oturdular. Cassandra, zaten üzerinde fazlasıyla bol duran siyah giysisinin üstüne giydiği siyah cübbesinin kıvrımlarına gömülmüştü; içinden bileklerinin ve solgun, sopa gibi, çilli, hafifçe parlayan boynunun çıktığı bir top kumaş gibi, diye düşündü Julia.

Kendisine kalsa, tokalı kemerleri şişkin göbeklerinin üzerinde kalan ya da büzülmüş kalçalarının üzerine düşen, şarap rengi, zümrüt yeşili, gri giysili bu kadınlardan çok, öğrenciler arasında otursa daha az yabancılık çekerdi. Daha genç yaşta olanların üzerlerinde tüvit etek ve aynı renk süveter ve hırka vardı. İçlerinden biri çatlak bir sesle şükran duasını okudu ve hep birlikte oturdular. Yemek Salonu'nun tümünü kaplayan, miyavlamayla cıyaklama arası gürültü, konuşmayı güçleştirdiğinden, Julia bir iki dakika ablasının düzenli olarak ağzına getirip götürdüğü çorba kaşığını taşıyan mücevherli elini izleyerek sessiz kaldı. Yanı başında oturan, balıketinde, ürkek görünüşlü, saçları Beyaz Kraliçe'yi andıran bir yaratık olan ve Cassandra'nın tanıştırmak için hiçbir girişimde bulunmadığı kadına dönüp kulak tırmalayıcı bir sesle, neredeyse bağırarak, büyük bir coşkuyla, lisansüstü öğrenim yapmadığına ne denli pişman olduğunu söyledi. Bu itiraf, belirsiz bir onay mırıldanmasıyla karşılandı; Julia'nın bundan anladığı kadarıyla, kolej yaşamını arzulamak doğaldı, ama kendisi buraya gelmediğine göre anlaşılan buna uygun değildi. Söylenenleri pek işitemiyordu ve tartışmaya da niyetli değildi. Kabuğuna çekilip gözlemci olarak kaldı.

Ana yemek, kurutulmuş pirzola, kurutulmuş patates püresi ve domates soslu kurutulmuş konserve spagettiydi. Birisiyle konuşmak için uzanan Cassandra'nın boynundan sarkan haç spagettiye dolandı. Silinip temizlenmesi gerekiyordu. Julia utançtan kaskatı kesildi; haçın kollarına takılan kıpkırmızı makarna halkalarının görünümüyle, ablasını gülünç, hattâ tuhaf gördü; onunla göz göze gelemedi. Bu çeşit, gereğinden fazla sayıda anlamsız olgu anımsadığını düşündü; kitaplarını bunlar oluşturmuştu. Bunlar insanın dikkatini özden uzaklaştırıyordu — oysa insanın başkalarına karşı tutumunu oluşturan da mutlaka bu gibi olgu kırıntıları değil miydi? Mavi damarlı, beceriksiz, narin bir çift elin titreyerek bir ekmek kabuğunu ufalayışını aç gözlerle izledi. Acaba eksikliğini duyduğu bu öz neydi, diye merak etti. Masa boyunca bütün yüzlere teker teker baktı. Cinsiyetsiz, çekingen, yargılayan, kaygılı, bitkin yüzler ne istiyorlardı? Hiç, aşağıdaki çığlık atan, el kol sallayan kızlar gibi olmuşlar mıydı? Cassandra gibi, her şeyin daha yetkin ve daha yoğun gerçekleştiği başka bir dünyaya mı çekilmişlerdi? Masanın karşı kenarında iki kadın, yemek boyunca dikiş makinesi markaları ve dayanıklılıklarıyla ilgili bir sohbet sürdürmüşlerdi. İstedikleri bilgi miydi, güç müydü, gençliklerinde onları ayrıcalıklı kılan akademik övgüye mi açlık duymuşlardı? Yüzlerindeki ifadeyi, sevgiye

yakın diyebileceği, düşünceli bir merakla algıladı. Cassandra'ya dönüp bakınca gözlendiğini gördü.

“Bence kahvemizi benim odamda içelim” dedi Cassandra.

Daha önce Cassandra'nın kaldığı odalara hiç uğramamışlardı. Cassandra kahve yaparken, Julia her şeye dokunarak, şöminenin üzerindeki nesneleri elleyerek, yazı masasındaki kalemleri sıraya dizerek, yazılmış denemeleri ucundan kenarından okuyarak, parmağıyla dokunup küreyi çevirerek, odada bir aşağı, bir yukarı dolaştı.

“Otursana” dedi Cassandra.

Julia elini televizyonun üzerinde gezdirdi. “Bakıyorum Morgan'ı buraya koymuşsun.”

“Evet” dedi Cassandra. Fincanlarla şekeri koydu sehpaya. “Sütlü mü, sütsüz mü içersin?”

“Sütsüz. Bunlar ne?”

“Açıklamalı bir *Morte d'Arthur* baskısı. Öğrenciler için. Tamamlanmak üzere.” Bir puf çekti, kırmızı koltuğa oturup yerleşti, sedef bir ağızlığın ucuna sigara taktı, fincanına kahve koydu ve yineledi: “Otursana.”

Julia kahvesini aldı, ablasının karşısına, bir pufa oturdu. Bir saatin tiktakları duyuluyordu.

“Bu şirin heykelcikleri nereden aldın Cass? Günlük yaşantını anlat bana… Zamanını nasıl geçiriyorsun? Öğretmekten hoşlanıyor musun? Öğrencilerini seviyor musun? Kutsal Kâse öyküsünün aslında bir doğurganlık mitosu olduğuna sen de inanıyor musun? Sence…”

Cassandra kuru ve eğitici bir sesle anlattı ona. Özel hocalık sisteminden, kendisinin Ravenna'da geçirdiği yazlardan, Balıkçı Kral ile, yazgı öyle gerektirdiği için kardeşi Baldur'u öldüren kör İskandinav Tanrısı Hothur ile mızrağı İsa'nın böğrünü deldiği zaman akan kanla yeniden görmeye başlayan kör savaşçı Longinus arasındaki ilişkiden söz ederek Arimethea'lı Joseph'in kâsesiyle ilgili Kutsal Kâse söylencesine geçti. İkisi de, bunlardan söz ederek, eski ilişkilerinin iyi yönlerini, masum bir biçimde, yeniden oluşturduklarını algılıyorlardı.

“Tıpkı… *Tıpkı* bir aynada yalnızca bir köşesini gördüğün bir odada bulunmak gibi” dedi Julia. “Her şeyi çok düşündüm. Bunlar gerçekleştiği için, burada olduğum için seviniyorum.”

Cassandra, koltuğunun kenarları arasından dik dik baktı ona. Buna vereceği cevap boşlukta kaldı, çünkü kapı vuruldu ve içeriye elinde yarım kalmış bir denemeyle özür dileyen bir kız girdi. Julia ayağa kalkıp Cassandra'nın yatak odasına sıvıştı. Çıkarken, duraksamalı bir açıklamanın başlangıcını işitti.

Cassandra'nın kapıya asılı sabahlığını elleyerek, karyolanın başucundaki duvarı kaplayan kitapların pırıl pırıl ve el değmemiş görünümlü olmalarına şaşıp başlıklarını okuyarak yatak odasını baştan başa inceledi. *Gümüş*

Kuğu, yazarı Julia Corbett, bir de *Sıradan Yaşam.* Julia bunları raftan indirdi ve kitabın gömleği üzerindeki, özür dileyen ve çağrıda bulunan kendi gülümsemesini inceledi. "Julia Corbett, yaman bir kesinlikle, sıradan kadınların deneyimlerini ele alan olağanüstü bir kadındır." Tanrım! Kitapları yerine koydu. Cassandra bunları okumuş muydu? Yoksa bunları ona birisi göndermiş, o da okumadan buraya mı kaldırmıştı? Cassandra'nın günlüğünü içeren birkaç kilitli cilt buldu, yalnızca yılını gösteren düzgün etiketler yapıştırılmıştı üzerlerine. Demek bunu sürdürüyordu. Cassandra'nın yatak örtüsünü açıp yastığın altındaki uzun kollu, lacivert geceliğe ve dantel lizöze baktı. Komodinin üzerinde duran dergileri karıştırdı. *Speculum, Ortaçağ İngiliz İncelemeleri Dergisi, Bibliyografya Bilgini, St. Eusebius Cemaati Dergisi, Doğa Dünyası.* Bu, bir ay öncekiydi. On ikinci sayfada bir makale vardı: *Dünyada en az araştırılmış hayvanlar.* "Simon Moffitt, Amazon havzasındaki ufak sürüngenlerle ilgili yeni bulguları anlatıyor. Yeni bir dev kurbağa türü."

Demek böyle. Julia üzgün ifadeli, hafif sakallı yüze tırnağıyla bir fiske vurup dergiyi aldığı yere koydu. Demek böyle.

Yine komodinin üzerinde, ufak bir gümüş vazonun içinde, ufak bir haç ve Gerald Rowell'ın bir mektubu vardı. Rahip mektupta, daveti için Cassandra'ya teşekkür ediyor ve papazın son vaazında dile getirdiği, Tanrı katına ulaşan kilise üyelerine ilişkin görüşlerin yanıltıcı olabileceği konusunda kendisinin de hemfikir olduğunu belirtiyordu. "Pek çok genç gibi, o da koyu inançlı. Doğal olarak, bu konuda kendisiyle görüştüm." Mektup şöyle sona eriyordu: "Senin açından her şeyin yolunda gittiğini ve duyduğun dehşet duygusunun azaldığını öğrendiğim için ne kadar sevindiğimi bilemezsin. Gerek dehşetin gerçek ve korkunç olduğunu bildiğimi, gerek senin bunu aşabileceğine gerçekten inandığımı söylersem, bu sana güvence verebilir. Büyük bir cesarete sahipsin."

Başka bir gizemli Cassandra daha. Julia bir an düşündü. Kapının önünden geçerken ablasının konferans veren, konu ele alındıktan sonra vurgulamak için her suçlamayı bir kez daha yineleyen, kesin, alaycı sesini işitti. Cassandra'nın aynasında kendi canlı ve ürkek yüzüne bakıp kendini bir anlık salt nefret duygusuna kaptırdı. Cassandra'nın, insanları böylesine yıpratmayı, aşağılamayı, incitmeyi nereden öğrendiğini biliyordu.

Öbür odaya öyle bir anda girdi ki, kapıdan çıkmakta olan öğrencinin kendi giysilerine ya da yüzüne, ya da her ikisine birden yönelttiği hayranlık dolu bakışı yakaladı. Cassandra gömüldüğü koltuktan seslendi: "Bir kadeh brendi içer miydin?" Julia dikkatle baktı ona, kendi başarısızlık ve körelmiş sevgi duygusu aracılığıyla, kat kat giysilerin altında, o sert sesin arkasında, bu odalarda yalnız başına yaşayan insanı görmeye çalıştı. Cassandra gibi olmak nasıl bir şeydi? Bir ağın içindeki bir örümcek gibi, bekleyerek. Hayır, Cassandra ile ilgili kendi duygusuydu bu. "İçmek isterim."

Cassandra ayağa kalkıp bir dolabın içini aradı. "Kızlarla aram iyi değil. Fazla sabırsızım. Aldırdıkları yok ya!" Sanırım buradaki kadınların çoğu gibi, onları sevimli bulmuyor. Yalnızca kıskanıyor onları. Beni olduğu gibi.

Cassandra, bir likör kadehi içinde, kadınlara yakışacak miktarda brendi verdi ona.

"Sohbetimizden hoşlandım Cass. Geldiğim için çok memnunum. Senin nasıl yaşadığını görmek hoşuma gidiyor; benim açımdan, senin *gerçek* olmanın zamanı gelmişti. Ne demek istediğimi biliyor musun?"

"Evet, biliyorum."

"Buluşup bundan hoşlanabileceğiz ve birbirimizi düşünüp taşınmayabileceğiz, değil mi? Farklı yoğun yaşamlarımız dışında, buluşan *gerçek kişiler"*

"Evet" dedi Cassandra gülümseyerek.

"Benimle dalga geçiyorsun."

"Sen her zaman böyle düşünmeye hazırsındır."

"Yani, biz yalnızca dünyadaki öbür kişilerdeniz, ancak birbirimizi iyi tanıyoruz, o kadar."

"Evet, aynı fikirdeyim" diye gülümsedi Cassandra. "Tümüyle normal bir şey yapıyoruz ve kendimizi akıllı sanıyoruz."

“Eh, birbirimizi gerçek yüzlerimizle görmenin zamanı geldi artık” dedi Julia; tuhaf bir nezaketle karşılıklı kadeh kaldırıp içkilerini içtiler.

Julia konuk odasında yatmaya gidince, Cassandra kendi odasında perdeleri ve koltuk örtülerini çimdikleyerek dolaştı. Biraz düşünüp Kraliçe Morgan’ı bir çekmeceye kaldırdı. Biraz daha düşünüp *Doğa Dünyası* dergisinin sayfalarını kopararak “Sir Percivale: Çeşitlemeler” etiketli bir dosyanın altına tıktı.

Cumartesi günü Julia, Cassandra’nın dikkatle tasarlamış olduğundan daha da yoğun bir çevre gezisi yapma konusunda diretti. Ayaklarında uzun konçlu siyah rugan çizmeler ve konçları kürklü botlarla, ıslak Bodleian, Ashmolean, Sheldonian sokaklarını, birkaç kolej şapelini ve kitaplığını birlikte dolaştılar. Julia oymalar ve vitraylarla ilgili zekice sorular sordu ve Deborah -“yakınacak birisi olarak seni bulduğu için talihli”- ve Thor konusunda Cassandra’ya açıldı. “Durum kolaylaştı. Bir sürü ziyaretçisi oluyor. Bana tanıştırmadığı, pis kokan yaşlı kadınlar. Türbanlı Hintliler. İşi başından aşkın. Beni pek umursadığı yok — hiçbir bakımdan. Sanırım her şeyi daha da kolaylaştırıyor bu.”

“Onun bir şekilde kendini denetleyeceğinden kuşkum yok” dedi Cassandra. “Buna niyetli görünüyor.” Julia ona kuşkuyla baktı ve yine düşünmeye başladı: Cassandra gibi olmak nasıl bir şeydi? Bunu bilebileceğini hissetmeye başlıyordu; bayırdan tırmanarak geri dönerlerken, uzun bir tanışıklığın verdiği kaçınılmaz bilginin zeki bir sevgiye dönüşebildiği noktaya sonunda vardıkları duygusuna kapıldı. Yanındaki kemikli, sert profili inceledi ve bir an, Cassandra’nın katı amaçlarını, Cassandra’nın bahanelerini, Cassandra’nın yalnızlığını paylaştığını hissetti.

Öğleden sonra Cassandra’nın bir görüşmeyi yönetmesi gerekiyordu. Julia, Deborah için bir şey almak amacıyla High’daki hediyelik eşya dükkânlarını dolaştı. Çay saatinde, elinde bir paketle Cassandra’nın odasına döndü.

“Sana bir armağan aldım Cass. Uygun göründü. Umarım uygundur. Çok güzel bir şey. Umarım zevksiz bulmazsın. Bunu görür görmez senin olması gerektiğini düşündüm.”

Cassandra ağır ağır ambalajı yırtmaya koyuldu. Seloteyp ve iki kat koyu yeşil yumuşak kâğıt. Julia’nın armağanı yaklaşık altmış santimetre uzunluğunda, kükürt sarısı camdan yapılmış bir yılandı. Yüzeyine kıvrımlı bir izlenim verilerek biçimlenmiş olmakla birlikte, başından kuyruğuna

kadar eğilip bükülmez bir parçaydı; başı, gövdesiyle aynı hizadaydı ve alt yüzeyi, dokununca, gevşek bir kas dağılımı duygusu veriyordu. Başı yassı ve geniş burunluydu, burun deliğinin üzerinde boynuzumsu bir çıkıntı vardı. Çok güzel renklerle bezenmişti, gövde iki ayrı mat yeşil tonu ve bir koyu altın renginde dörtgenler ve pullar arasından geçen siyah bir çizgiyle örülmüştü. içinde, yeşil ve altın renginin arkasından yanıp dönen ve iç organları ya da bir sinir sistemi görüntüsünü anımsatan karmaşık bir kırmızı çizgi ağı görünüyordu. Kızıl, hafifçe dışbükey gözlerinden içeriye doğru uzanan kızıl boruların sivrilen uçları kafatasının içinde birleşiyordu. Yassı dudaklarının arasında, incecik kıvrık dişlerinin gerisindeki siyah çatallı dilinin kökü, gözlerinin bitişme noktasına kadar uzanıyordu. Cassandra soğuk camı elinde evirip çevirdi.

“Tuhaf derecede gerçekçi” dedi Julia. “Yani, ne denli yapay olduğu düşünülünce, aslında gerçekçi. Hem de üç boyutlu — saydam olduğu için sanırım.”

“İçselliğin bir boyutu” dedi Cassandra ağır ağır. Cassandra’nın armağanı kabul etmesi Julia için önemliydi, çünkü bir barışmadan sonra iki tarafın da kavganın konusuyla ilgili bir şakayı kabul etmeleri, hattâ paylaşmaları önemlidir. Bu, ikisinin arasında geçen bir şeydi.

“İnsan buna uzun uzun bakıp bakmayı tamamlayamayabilir” dedi Cassandra. “Teşekkür ederim.”

Yılanı dikkatle televizyonun üzerine koydu. Julia, Morgan le Fay’in bir gece önce oradan kaldırıldığını o zaman fark etti.

Yemek davetine ilk gelen konuk olan Peder Rowell’ı, kolejin Havisham salonundaki ürkütücü beyaz mermer şöminenin önünde yan yana durarak karşıladılar. Bu salona aslında, bağışta bulunan kişinin adı verilmişti, ama kuşaklar boyunca saygısız öğrencilerde bu salon, soylu ve örümcek ağı bağlamış bir yer duygusu uyandırmıştı. Julia’nın üzerinde, salon serin olduğu için uzun kollu olmasından memnun olduğu, uzun, sade, alev kırmızısı, yünlü bir giysi vardı. Saçlarını topuz yapıp başının üzerinde gümüş bir tokayla tutturmuştu. Boynuna yassı halkalardan oluşan bir kolye takmıştı. Görünümü, önceden tasarlanmış bir görgüsüzlük izlenimi yaratıyordu. Cassandra’nın üzerinde ise bütün yemek davetlerinde giydiği yegâne gece giysisi vardı; yeşil ve altın renginde, uzun ve genişleyen kolları olan bir giysiydi bu. Giysinin oyuk yaka çizgisinin üzerinde, bir sürü kolyeyle boynunu doldurmuştu ve ince altın zincirlerin aralarından

köprücük kemiklerinin yumruları çıkıyordu. Elizabeth Çağı ile Taş Devri arasında bir yerde sahnelenen kötü bir çağdaş prodüksiyonda rol alan Goneril ile Regan'a benziyoruz, diye düşündü Julia. Tek eksiğimiz, bir beyaz ve Yunanlı Cordelia. Cassandra'ya karşı hâlâ büyük bir sevecenlik ve sıcak duygular besliyordu ve ablasının giysisinin kol altı dikişlerinin sökülmek üzere olduğunu görmek onu üzdü. Cassandra bu gibi şeyler konusunda uyarılabilecek bir kadın değildi. Kendisi ise bunlardan fazlasıyla utanan bir kadındı. Peder Rowell eğilip Cassandra'nın elini öptü. "Sevgili Cassandra. Umarım iyisindir."

Cassandra gerildi.

"Sizi kız kardeşim Mrs. Julia Eskelund'la tanıştırabilir miyim?"

"Memnun oldum." Rahip bir çırpıda kemiksiz elini uzattı. "Memnun oldum."

Bakışları Julian'ınkilerle karşılaştı, burada odaklaştıktan sonra onun başının üzerinde bir noktaya kaydı. Tuhaf, diye düşündü Julia. Erkeklerde eşcinselliği ânında tanıdığını ileri süren kadınlardandı; "Gözlerdeki bir şey" diye açıklardı, bilgece. Peder Rowell'ın gözleri, altın çerçeveli gözlüklerinin arkasında, çok seyreltilmiş bir maviydi. Yüzünde balmumunun koyu pürüzsüzlüğü vardı; kulaklarının üzerindeki çok soluk, sarımtırak iki tutam saç dışında kafası da öyleydi. Üzerindeki, Julia'nın uzun bir siyah etek gözüyle baktığı giysinin altından çizmeleri kocaman ve hantal görünüyordu. Daha çok, kasıtlı bir kabalık izlenimi vermekle birlikte, belki de utangaçlıktan, Julia'yla konuşmayıp ona omzunu dönerek Cassandra'ya: "Galiba bu yıl bizimle birlikte Glastonbury'ye gelmiyorsun, öyle mi?" dedi.

"Şey…" dedi Cassandra, "yapılacak bir sürü şey var…" "Belki de bir sürü iş" dedi rahip.

Julia, onların ses tonlarına dikkat ederek çabucak sırayla ikisini de gözledi. Ne birisini Cassandra'yla böylesine hoş görülü bir yetkiyle konuşurken işitmişti ne de Cassandra'nın bu utangaç, yatıştırıcı halini tanımıştı. Sarum ve Roma cüppeleriyle ilgili, Julia'ya bayağı bir komedi gibi gelen, bir konuya geçtiler; ablasının üzerine gelen çekingen ve yapay evcimenlik hali ona son derece dokunaklı geldi. Ulaşabildiği bir rahibe, duygularını mandallayan orta yaşlı kadınlardan biri, diye düşündü; Cassandra'nın, bunun bilincine vararak bir anda ürktüğünün farkına varmadı.

Öbür konukların hepsi birlikte geldiler. Bunlar, bir Ortaçağ uzmanı olan Profesör Nathaniel Storrin, bir kolejde öğretim üyesi olan Martin Redman, beş yıl önce

Cassandra'nın öğrencisi olan, onun eşi Sylvia ve Cassandra'nın bölümünde öğretim üyesi ve Huysmans konusunda uzman olan Miss Vanessa Curtess'di. Profesör Storrin, Cassandra'yı, iki kolunu birden ona doğru uzatarak aceleci bir biçimde selamladı. Cassandra da ona doğru uzanınca dikişler iyice söküldü, şimdi epeyce büyük bir solgun ten parçası görünüyordu. Storrin vakur ve bilgili görünen, uzun, kartalı andıran İngiliz suratlı, ağarmış saçları ve uzun boylu olduğundan kambur bir duruşu olan bir adamdı. Martin Redman geniş omuzlu ve tıknazdı; eşi onun ayaklarının dibinden ayrılmıyordu; tombalak, kırmızı yanaklı, saçları küt kesimli bir kızdı; üzerindeki kısa, zümrüt yeşili tafta giysinin kalça bölümüne bir fiyonk iliştirilmişti. Vanessa Curtess şişman, esmer, saçları alagarson kesimli bir kadındı. Üzerindeki kahverengi dantel giysinin dört köşe göğüs kesimi, bir teknenin pruvası gibi öne doğru çıkıntı yaparak, sıkı sutyeninin göğüslerinin kabarıklığını kestiği çizgiyi ortaya çıkarıyordu. Julia'yla tanıştırıldığında, boynundan kaşlarına kadar kızardı. Julia kendini mutlu hissetmeye başlamıştı. Davetlerden anlardı, böyle olanlarından bile. Yazdığı romanların hepsinde davetler olurdu.

Bir hizmetkâr kız, elinde sek sherry doldurulmuş kadehlerle dolu bir tepsiyle önlerinde eğildi. Cassandra, Gerald Rowell ve Storrin, Kelt Kuramı konusunda bilgili bir sohbete koyulmuşlardı. Julia bir an dönüp Martin Redman'e baktı, ama Miss Curtess ona cahil dar görüşlülük konusunda bir şey söylüyor ve kızgın görünüyordu. Onun dirseğinin dibinde de Sylvia Redman vardı.

"Siz gerçekten de Julia Corbett olmalısınız. Sizi televizyonda gördüm. Bizim Miss Corbett'le ilişkiniz olduğu hiç aklıma gelmedi. Hiç benzemiyorsunuz."

"Hayır, ben *aslında* Mrs. Eskelund'um. Evde bir kocam ve kocaman bir kızım var. "

"Evet, biliyorum. Bunu biliyorum elbette. Ben… Ben sizin kitaplarınızı beğeniyorum. Gerçek… Gerçek bir sorunu ele alıyorlar, hiç kimsenin bir şeyler yapılması gerektiğini düşünmediği bir sorunu. Yani… birdenbire bütün gün eve kapanmaya itilen kadınları, zeki kadınları. Gerçek… sıkıntıyı. Ben… Ben bebeklerimi çok seviyorum… İki bebeğim var. Ama

bazı günler oturup bir… bir beyhudelik duygusu içinde ağlayıp duruyorum. Beyhudelik. Bir kadın olmanın onursuzluğu ve beyhudeliği. Biliyorum. Üniversite öğrencisiyken olduğumdan çok daha az ilgi çekiciyim. Bunu umursamadığımı da söyleyemem.” “Ben hiç üniversite öğrencisi olmadım. Ama beyhudelik konusunda haklı olduğunuzdan eminim. Romanın irdeleyebileceği bir şey bu. Roman, sıkıcı olmaktan kurtarıyor bunu.”

“Şan, şöhret ve dehşet ve sıkıntı” dedi Sylvia Redman, tahmin edileceği gibi. Julia, Cassandra’nın, “İnsan kendi şan şöhret gereksiniminden vazgeçmeli” sözünü anımsadı. Böyle bir gereksinim, insanı tuhaf alışkanlıklara sürükler, diye düşündü ve kırmızı giysiyi kalçaları üzerinden çekiştirdi.

“Yaşam insanı sarar, tam da siz bunun tersinin olacağını düşündüğünüz zaman” dedi hevesli kız. “Şimdi hiçbir şeyden geri kalmamam gerektiğini söyleyip duruyorum kendime. Sistemli bir okuma uğraşı falan gibi. Ama… sırf geri kalmamak uğruna geri kalmamak… çok sudan geliyor nedense. Yenilgiyi kabul etmemekten öte bir şey değil. Bebeklerin doğumundan beri de çok yoruluyorum. Onlar yormuyor beni, çok çalışıyor değilim, ama yaşam yorucu. Akşamları yataktan fırlama çabası. Ve eğer fırlarsam, onların ağlamaya başlamalarının korkunçluğu.”

“Evet, bunu biliyorum.” Julia dalgın dalgın inceledi onu. Herkese bunu söylüyorsun, diye düşündü, düşündüğün yegâne düşünce bu. Pek de savaşımda bulunmadan pes ettin gibi geliyor bana. Bu yeşil tafta giysi de, şan, şöhret ve dehşeti gerçekten tanımış olmaya hiç de kanıt oluşturmuyor. Eğer yeterince önem verdiğin bir şey olsaydı, diye düşündü Julia, akşamları hemen yine yataktan fırlardın. Bu düşünce üzerine çabucak kendi kendine gülümsedi, başını kaldırdı ve pederin soğuk ve yargılayıcı bakışlarıyla karşılaştı. Martin Redman, Miss Curtess’den kurtulmaya çalışıyor gibiydi; peşinde onunla, ansızın Julia ile Sylvia’nın yanlarına geldi.

“Tüm bu kuralcı ahlaksal sağlıklılık” diyordu, “son derece kısıtlayıcı. Bize daha edilgen bir özgürlük gerek — gerçek yozlaşmamızın karmaşıklıklarını araştırabilmemiz için, gücümüzün neye yettiğini nesnel olarak bilebilmemiz için…”

“O çeşit tiksindirici özgürlüğü istemem, teşekkürler” dedi Martin. “Ben namusa değer veririm. Vicdanlılığa. Sağduyuya.”

“Lawrence” dedi Vanessa Curtess, “ne vicdanlıydı ne de sağduyulu.”

“Aman Tanrım” dedi Martin. Yana doğru çekilerek Ortaçağ uzmanlarının da gruba katılması için halkayı genişletti.

“Sevgilim” dedi Sylvia, “Miss Corbett’in kız kardeşinin aslında roman yazarı Julia Corbett olduğunu biliyor muydun?”

Martin, Julia’yı süzdü.

“Sizi televizyonda gördüm” dedi. “Sanatınızdan söz ediyordunuz. Kocanızın karakterine de verip veriştiriyordunuz. Onun yerinde olsam, buna katlanamazdım. Kitaplarınızdan hiçbirini okumadım. Yalnızca o adamın *musique concrete* konusunda neler söyleyeceğini öğrenmek için televizyonu açmıştım, ama yaptığı tek şey bir laternayla maymun gibi oynamak oldu. Sizce de bu tür bir program, sanatı umutsuzca rezil etmiyor mu? Aynı zamanda hem işinizi ciddiye alıp hem de bu tür bir olaya nasıl karışabiliyorsunuz?”

“Ben yaptığım işin bu açıdan ciddiye alınacak kadar iyi olduğunu düşünmüyorum” dedi Julia ağır ağır. “Ancak, belki zaman zaman. Halk yığınları için dürüst bir rahatlama aracı, hepsi bu, sosyolog için de yem. Ama dürüst olduğunu söyleyebilirim, önemsenmeye değmez de değil. Sosyologlara bir parça hayal gücü gerekli.”

Sözlerini sürdürüp televizyonu savunmayı düşündü, ama bundan vazgeçti; o noktada onunla bir duygu birliğine varma olasılığını yitirecekti. Çok gençti ve kabalığı, yalnızca uzlaşmaz ahlak ilkelerini değil, aynı zamanda etki altında kalmayacak bir iradeyi de kapsıyor, diye düşündü; bu da, kolayca âşık olabileceğine işaret ediyordu. Yarı yarıya alaycı bir tutumla, kadınların boyun eğmeleri konusunda bağnaz Lawrence’çı bir görüş taşıdığını söyledi ona. Kendisine gelince, talihi yaver gitmiş ve normal kadın uğraşlarını engellemeksizin bunlarla uyuşan bir yaşam biçimi bulmuştu. O da, bunun kendisine birtakım kısıtlamalar getirdiğini hesaba katmalıydı. Her şeyi, gerçeğe tam uygun biçimde kaydetme erdeminden öte hiçbir amacı yoktu; gösterişçi altyazın kaleme almıyordu. Bir açıdan karşısındakindeki gösteriş ya da yutturmaca korkusunu gideren, başka bir açıdan ise doğrudan doğruya cinsel kışkırtma olan bir tür hevesle, apaçık bir dürüstlükle, çok ciddi bir sesle konuştu. Adam yumuşadı; sanat ve ahlak konusundaki görüşlerini sayıp döktü; dürüst eleştirmene karşı dürüstlük her zaman dost kazandırır. Julia onun kendisi gibi birisiyle başa çıkma duygusunun tadını çıkardığını algılayabiliyordu. “Sizde en azından bir başarı dürtüsü var” dedi Martin, coşkun bir hayranlıkla.

Cassandra, sevgi beslediği az sayıda öğrenciden biri olan Sylvia'nın sıkıntılı göründüğünü gözledi. Martin'in, kadınların boyun eğmesine ilişkin yararlı görüşlerinden zaten yeterince acı çekti, diye düşündü; üstüne üstlük onun Julia'nın acımasızlığına hayranlığını izlemesi fazlaydı doğrusu.

"Senin şiirlerin ne oldu, Sylvia" diye sordu birdenbire. Sylvia kızardı. "Oh, pek bir şey olmadı. İyi değillerdi aslında. Korkunç derecede çocukçaydılar."

Martin adeta bu görüşü paylaşıyormuş gibi görünüyordu. Cassandra sinirlendi. Sylvia, Meryem Ana'nın, gebe kalmadan önceki imgeleri konusunda iyi bir tez yazmış ve Cassandra'ya, Glastonbury ya da Norwich'li Dame Julian'ı konu alan uzun, uzaktan uzağa Hıristiyan bir içerik taşıyan bir iki şiir getirmişti.

"Çok umut vericiydi o şiirler" diye üsteledi Cassandra. "Çok fazla sözcükle doluydular, çok fazla Dylan Thotnasvariydiler, ama sen bunları aşmışsındır. Senin şiirlerin imge yüklüydü."

Sylvia boynunu büktü, sıkıntı içindeydi.

"Bana kalırsa, Dylan Thomas'dan çok Charles Williams" diye söze karıştı Martin. Cassandra her şeyi daha da bozduğunu ve küçümsendiğini anladı. Yemek masasına doğru beceriksizce yürüdü. Martin ile Julia birbirlerine dönüp hafifçe omuz silktiler; bu ortaklığın arkasındaki mantıksızlık Cassandra'yı çileden çıkardı. Yemek masasındaki yerleri, Julia'nın Peder Rowell ile Profesör Storrin'in arasında oturacağı ve Martin'in de Vanessa Curtess ile kesintiye uğrayan tartışmasını sürdürebileceği bir biçimde düzenledi.

Yemek, öğrenci şölenlerinde kolejin ikram ettiği yiyeceklerden oluşuyordu. Greyfurt kokteylleri, piliç rosto ve Brüksel lahanası, çikolata soslu dondurma, peynir tabağı: Camembert, Roquefort, Edam. Julia dikkatini Profesör Storrin'e yöneltti.

Storrin kendisini bir hayat adamı olarak görüyordu ve hiç değilse bu toplantıda Julia ile birbirlerinin dengi olduklarına çoktan karar vermişti. Ortaçağ uzmanı olmasının nedenleri Cassandra'nınkinden farklıydı. Öğretim görevlisinin soylu yaşamını seviyordu ve Ortaçağ incelemeleri konusunu, akıllı bir adamın çabucak kendini kanıtlamaya yeterli buluşlarda bulunabileceği, geniş çaplı bir sürülmemiş toprak olduğu için seçmişti. Somut ve titiz bir dilbilim çalışması yapmış, Ölüm Dansı konulu zarif ve

duygu yüklü bir kitap yazmış ve televizyonda boy göstererek sık sık eğitim, atom bombası, evlilik öncesi cinsel ilişki, günümüzdeki şiddet düşkünlüğünün onur kırıcı yönleri, çocuk yetiştirme ve ineklerin boğazlarını kesme töresiyle ilgili olarak üniversitenin görüşlerini dile getirmişti. Julia'nın tanıdığı tipte birisiydi. Bu çeşit kişilerle Londra'da tanışmıştı ve ona nasıl davranacağını biliyordu. Bir süre, nazik bir vakar içinde Julia'nın gezip gördüğü yapılardan ve ciddi konuların televizyonda bir sorumluluk anlayışı içinde özetlenmesinin gerçek değerinden söz ettiler. Ama herkes, kolejin ikramı olan iyi Riesling şarabından birkaç kadeh içip de Vanessa Curtess'in, Lawrence'ın Karanlık Tanrıları ile Baudelaire'in ışıktan kopmuş olmamızı gerçekten bilmesi arasındaki ayrımları anlatan sesi yükselince, Storrin sır verircesine Julia'ya doğru eğildi ve uzun biçimli, derviş elini hafifçe onun elinin üzerine koyarak, ortak tanıdıklarla, daha sonra da, kahveyi beklerlerken, orada bulunanlarla bile ilgili kişisel eleştirilerini mırıldandı. Perdesi çok iyi ayarlanmış alçak bir ses tonuyla, Martin'in farkına varmadan sofrada yaptığı bir kabalığı ve buna Martin aleyhine verilen yanlış anlamı anlattı. Julia'ya, şişman, kırmızı bir kadın olmanın ve *la vie Boheme* ya da Baudelaire âşığı olmanın tehlikeleri konusunda bir ders verdi. "Ne gibi bakire yoksunlukları burada besleniyor, Mrs. Eskelund, ne gibi bilinçdışı gereksinimler saygınlaştırılıyor, nasıl bir bilgi -herhalde birtakım fiziksel olumsuzluklar yüzünden- başkası aracılığıyla ediniliyor ve, bağlam dışı olsa da Rimbaud'nun deyimiyle, idealleştiriliyor…" Kül rengi kirpiklerinin gerisindeki duru gözlerinde neşe okunuyordu; her şey gülünçtü. Son derece mutlu olan Julia, bildik bir dansın bildik devinimlerine ayak uyduruyordu. Kahve gelince genel sohbet tavsadı ve Storrin ile Julia duruma el koyarak, az çok tanıdıkları birkaç tanınmış kişinin fiziksel, duygusal, cinsel ve zihinsel tuhaflıklarını konu alan kaçamak bir gösteri sundular. Martin gülmekten katıldı. Vanessa Curtess atmosferi hem itici hem de ilginç buluyordu. Sylvia, Martin'i izliyor, Julia'nın küçümseyici gülümsemesini inceliyordu.

Cassandra mutlu değildi. Kendisi, Storrin'in şu anda sergilediği taşkın hınca neden olacak bir kadın değildi. Her zaman, bir çeşit masumluk içinde, ondan bir bilim adamına yakışan ağırbaşlılığı beklemiş, o da bunu çaba göstermeksizin yerine getirmişti. Onun çalışmalarını, dolayısıyla kendisini de, biraz sıradan buluyordu. Tıpkı Charlotte Bronte gibi onulmaz bir romantik olan Cassandra, kendisini, destan yazdıktan sonra, tüm dürüstlüğüyle yazın dünyasına katılacak ve biraz geç olsa da o günün

Thackeray’ince kutlanacak birisi olarak hayal ediyordu. Bu dünyanın, düşündüğü gibi olmadığını ve kendisi için sonsuza dek kapalı kalacağını görüyordu şimdi, daha da kötüsü, Julia’nın onun kendi dünyasına saldırısı, bunun da, anlamaya gücünün yetmediği boyutları olduğunu açığa vurmuştu ona. Kiremit rengi meslektaşına Storrin ve Julia’nın gözleriyle baktı ve kendisi için duyduğu korkuyla midesi kasıldı. Simon’un çay davetini anımsadı.

Julia, sanki onun bu düşüncesini okumuşçasına, birdenbire davetlilere Simon Moffitt’in bir parodisi olan bir televizyon programındaki tiplemenin taklidini yaptı.

“Biz onu tanırdık, değil mi Cass?” diye laf attı ona, meydan okuyarak, paylaşmak için direterek. Simon’un dudak sarkıtışının sevimli, ama başarısız bir taklidini yapmak amacıyla alt dudağını sarkıttı. “Hepimiz acı çekmek zorundayız” diye uğuldadı. “Büyük masraflarla buraya uyku hastalığı, diş ağrısı, nem, atbalığı, piranalar, boğan ve sokan yılanlara kendimi sunmak üzere geldim, sırf bunlardan payıma düşenden yoksun kalmamak için.”

Herkes güldü, Sylvia bile. Cassandra parmağıyla giysisinin kadifesine dokundu ve ikinci kez kahve ikramında bulunmayı unuttu. Bunun sonucunda, davet erken sona erdi.

“Eh, akademik yaşantı konulu özgün bir kitap için elinizde epeyce gereç olacak, Mrs. Eskelund” dedi Storrin. Julia onu Londra’ya birlikte bir kadeh içki içmeye ve Ivan’la tanışmaya davet etti; özel bir tanışıklık ve sevgi yansıtan bir sesle arada bir Ivan’ın adını etmekten kendini alıkoyamamıştı. Gerald Rowell’ı uğurlarken bir an kanı dondu.

“iyi geceler, Peder” dedi canlı bir sesle. Rahip ona solgun, dalgın bir bakış ve bir buyruk yöneltti.

“İyi geceler, Mrs. Eskelund. Sizi yarın, Aşai Rabbani Ayini’nden sonra görmek isterim, iyi geceler.”

Herkes gittikten sonra Julia, ablasına döndü.

“Harika bir davetti” dedi sıcak bir sesle.

“Böyle düşünmene sevindim” dedi eski, kapanık, kayıtsız Cassandra. “Ben yatmaya gidiyorum, izin verirsen.” Bırakmış olabileceği kötü bir izlenimin izlerini sileceğine inandığı, hafifçe sarhoş, hoş bir abla-kardeş

sohbeti için hazırlanmış olan Julia, kendini önce aldatılmış, sonra da incitilmiş hissetti.

Cassandra pazar günleri kahvaltı yapmıyordu. Julia tek başına kahvaltısını ettikten sonra onunla birlikte kiliseye gidip gitmeyeceğini sordu.

"Gitmek isteyeceğin aklıma gelmezdi."

"Ah, evet, istiyorum."

"Beni hoşnut etmek için gelme sakın."

"Yo, hayır. Ondan değil. Ben gelmek istiyorum, lütfen. Bir şapka getirdim."

Gerçekten de, yola çıkarlarken, yanında getirdiği kenarlı deri şapkayı başına geçirdi. Cassandra hızlı hızlı ve sessiz yürüyordu. Julia kendini kötü hissetti, ağlamak istiyordu. ikisi de dünkü gönül rahatlığını yitirmişler, yeniden kuşkuya düşmüşlerdi. Julia suçu yüklenmeye hazırdı, suçu hep onun yükleneceği aralarında kararlaştırılmıştı. Ama bunun için bile ona hiçbir çıkış noktası tanınmamıştı.

Kilisede, Cassandra mihrabın önünde eğilince, Julia utancından gerildi; Cassandra başı eğik dururken, kendisi sıralardan birinde oturarak çevresine bakındı. Önlerindeki sıraya kadın diyakozlar oturmuştu; solda ciddi suratlı öğrenciler vardı; geri kalan sıralarda, yer yer yaşlı kadınlar, siyah fötr şapkalar, kurşuni renkte tüylü şapkalar, türbanlar, mırıldanan dudaklar görülüyordu.

Ayin beklediğinden daha yabancı geldi ona, zaman zaman çoğu da işitilmiyordu. Bir sürü cüppe arasında oradan oraya koşuşan Gerald Rowell'ı az gülünç bulmadı; rahip dua okumaya başlayınca Julia irkildi. Bir koro, tiz ve tatlı bir sesle ilahi okumaya başladı; bu duru ses, yaşlı kadınlardan gelen çatlak, koroya ayak uyduramayan, rahatsız bir derya üzerinde yüzüyor gibiydi. Julia sözcüklerden duygulanmayı isterdi, ama duygulanamadı. Bunlara tepkisi fazlasıyla Noel kartlarındaki kasnaklı giysilere ve mumlara karşı içinden boşalan duyguları andırıyordu. Bunların Cassandra için ne anlama geldiğini düşünmeye çalıştı. Biçim mi, kesinlik mi? Cassandra'nın dua okuyan sesini çocukluklarından hatırlıyordu. Törenlere yatkın olan hep Cassandra olmuştu, oysa kutsal Galahad'a ibadet eden, kendi yalınlığı içinde, asıl kendisiydi. Eza çeken Lancelot'taki

dramatik değeri Cassandra çabucak fark etmişti. Kendi kendisine, Cassandra’nın günah çıkarırken ne gibi itiraflarda bulunduğunu sordu.

Cassandra düşüncelerinin üzerinde Julia’nın dikkatini delici bir ışık gibi hissetti ve bir boş inana kapılarak zihninden geçen dua okunur korkusuyla dua edemedi. Başını kaldırıp tavandaki kıvrım kıvrım, çaprazlama iç içe, dantel gibi oymaların alçalarak sıraların sonunda oluşturduğu bir yığın yaprağa, asma dallarının ucundan sarkan üzümlere baktı. Julia’nın sorgulayan bakışlarına kilisenin nasıl göründüğünü tasarlamaya çalıştı. Biraz bayat, biraz iç bulandırıcı tütsü kokusu. Soğuktan kaçıp ısınmaya gelen bir sürü buruşuk yaşlı kadın. Şapkası ve ellerindeki mücevherlere karşın, kendisi de giderek onlardan biri oluyordu. Julia soğuk soğuk yargılardı bunu, cüppeler, ilahiler, çan sesleri, şanı şöhreti simgeleyen bir cafcaflılık. Kendi şan şöhret kavramımıza uygun böyle simgeler yaratıyoruz. Cassandra, bir an, ilk kez değil, Toplantıevi’ndeki yalınlığa şiddetli bir açlık duydu.

Daha sonra, Cassandra kadın diyakozların arasına katıldı; Julia da kendisini kilisenin avlu kapısının önünde Gerald Rowell ile baş başa buldu. Rahibin başında, kendi başındakini andıran, yassı, yuvarlak bir şapka vardı.

“Günaydın, Mrs. Eskelund. Aramızdan ne zaman ayrılıyorsunuz?”

“Bugün öğleden sonra. Burada iyi vakit geçirdim.” Rahip bir an sustu. “Cassandra’yı nasıl buldunuz?” “Şey” dedi Julia. “iyi değil mi?” Yüzüklerini çekiştirdi. “Size söylemeyi umduğum bir şey vardı da.” Yine bir an sustu. “Bilmem ki.”

“ Söylemezseniz bilemezsiniz. ”

“Evet. Dün akşam, Cassandra bakımından pek düşünceli davranmadınız. Beni bağışlayın.”

Julia kasıldı.

“Aranızda özel bir dostluk olmadığını biliyorum. Ama bilmem ki başka kime…”

“Birbirimizi çok az görüyoruz, hepsi bu. Eminim siz onu benden daha iyi tanıyorsunuzdur.”

“O kendisinin tanınmasına izin veren bir kadın değildir. Ya da sevilmesine. Sizden yardım mı rica ettiğimi, yoksa sizi uyardığımı mı keşke

bilseydim, Mrs. Eskelund. Her neyse… Evet… bence bilmeniz gerek. Cassandra… iyi değil. Bir süredir iyi değil.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Psikiyatri konusunda, kuşkusuz, olmam gerektiği kadar bilgili değilim. Bence bir psikiyatrist, bir tür şizofreni tanısı koyabilirdi. Bu da pek çok hastalığı kapsar. Cassandra’nın…” Uygun nitelikte sözcükler bulmaya çalıştı, “gerçeklikle ancak çok zayıf bir bağı var. Bunun bilincinde olması da durumu bazı bakımlardan daha da kötüleştiriyor. Bu elbette, bir bakıma, bir meslek riski. Ama onun dünyası, kolej yaşamının olağan, çevreden kopuk anormalliklerinden epeyce uzak.”

“Onun her zaman güçlü bir hayal gücü vardı” dedi Julia, pederin gözlerinin içine bakarak.

“Çok doğru. Onun tehlikede olduğuna gerçekten inanıyorum. Cesur bir kadın. Kendisi için birtakım şeyleri kolaylaştırmıyor. ”

“Ne yapmam gerekiyor, Peder?”

“Görüyorum ki, onu bir parça günlük yaşamın içine çekiyorsunuz sanki… Bilmiyorum, ama ben de bunu ummuştum. Acaba çevresindeki olanakları genişletmek olabilir mi? Gerçi yanlış bir tür gerçekliğin… fazlası… çok kararsız bir dengeyi büsbütün de bozabilir. Evet.”

“Onu gerçekten seviyorum” dedi Julia yalın bir sesle. “Çok kuşkucu bir insan. Sanırım yapabileceğim hemen hemen hiçbir şey yok. Ama onu gerçekten seviyorum ve elimden geleni yaparım, iyiliğini isterim.”

“Sizinle konuşmam belki de uygunsuzdu. Eminim… ablanız… bunu güveni kötüye kullanmak sayardı. Ama bilmeniz gerektiği duygusuna kapıldım.”

“Teşekkür ederim” dedi Julia ciddi bir sesle. Başını eğdi. “Kötü davrandığımı söylemekte de haklıydınız. Özür dilerim.”

“Bundan söz etmem kabalıktı” dedi Peder ve bir kilise cemiyeti üyesini selamlamak üzere döndü.

Julia trende neredeyse hemen uykuya daldı ve tren hızlanınca dişlerinin ve yüzünü yasladığı cama değen kemiklerinin tıkırtısıyla uyandı. Güç harcayarak doğrulup oturdu. Trenlerde derin düşüncelere dalma alışkanlığı vardı; zorunlu yalnızlık ve kimsesizlik onu düşünüp taşınmaya itiyordu. Böyle sürdüremem, diye düşündü. Oxford’a bu düşünceyle gelmişti;

şimdiyse daha da tedirgindi, aklına takılan hiçbir şey durulmamıştı. Son zamanlarda, evindeyken duyduğu korkuları -gerek kendine güvensizliğini, gerek sürdürdüğü yaşamın sudan ve anlamsız olduğu duygusunu- giderek artan bir saplantı halinde Cassandra'ya bağlamıştı. Bunların hepsi, hepsi geriye, Oyun'un üstü örtülü dolambaçlarına uzanıyordu. Tren gürültüyle yol alıyor, onun bedeni sarsılıyordu.

Rahiple yaptığı konuşmayı ve onun Cassandra'ya yazdığı mektubu düşündü. Cassandra'nın "gerçeklikle ancak çok zayıf bir bağı" vardı, öyle miydi? Peki, ne tür "şanlı" bir gerçeklikte yaşıyordu? *Doğa Dünyası* dergisini, kendisini de hiç de olumsuz olmayan bir biçimde heyecanlandıran fotoğrafı anımsadı ve bir şey bildiğini düşündü. Ah, Cassandra…

Ben, diye düşündü, hayal gücümü yeterince kullanmıyorum, o ise kendisininkini fazlasıyla kullanıyor. Wordsworth ve Coleridge gibi, biri 'günlük şeylere yeniliğin çekiciliğini verir', bu arada öbürü -Julia'nın belleği yıllarca önce Cassandra'dan dinlediği bir araştırma konusuyla boğuşuyordu- öbürü 'doğaüstü ya da hiç değilse romantik kişileri ve karakterleri' sever. Nasıl devam ediyordu? İnsanın ilgisini "iç doğamızdan" uzaklaştırmaya ilişkin bir şey ve "bu hayal gücü gölgelerine bir an için inançsızlığı duraklatma isteği vermeye yeterli bir gerçeklik sureti…" -ah, evet- "bu şiirsel inancı oluşturuyor." Her ikimiz de çok aşırıyız. Benimle ilgili söyledikleri doğru. Ben olgulardan yakınma düzeyinde kalıyorum.

İşte sana bir roman konusu, diye düşündü: Hayal gücü ve gerçeklik arasındaki dengesizlik konulu bir roman. "Çok zayıf bir bağ…" Bunu yapabilirim sanıyorum. Oyun'la hesaplaşma anlamına gelebilir bu. Beni korkutan şeyle, anlayabileceğim, ama anlamadığım şeyle hesaplaşmak anlamına gelir bu. Bir yakınmaya değil, gerçek bir fikre dayanan bir roman olur bu. Cassandra'yla hesaplaşmanın, ama aynı zamanda, ikimizi ayrı kılmanın bir yolu olur. Onu ayrı bir birey olarak görmenin bir yolu olur. Hem sonra, bilmek sevmek demek. Başkasına ışık tutmak.

Storrin'in sesini anımsadı. "Akademik yaşantı konulu özgün bir kitap için elinizde epeyce gereç olacak." Bu gerçekleşemezdi elbette. Cassandra bunu yalnızca bir saldırı olarak görürdü. Tüm vakarına ve hayal gücüne karşın, hiç kuşkusuz paranoyaktı o. Romanda bunu da irdelemek ilginç olurdu. Gerçekleşememesi çok yazıktı. Geçirdiği hafta sonunun bazı anlarını aklına getirmekten kaçınan Julia birden doğrulup bilinçli olarak her şeyi hatırlamaya, bir anla öbürü arasında, simgesel olarak bir olayla öbürü

arasında ilişki kurmaya koyuldu. Hepsi de bir dizgenin aydınlatılmış ve göze çarpan bölümleriydi; insan bunlara egemen oluyor ve aynı çaba içinde kendini bunlardan ayrı kılıyordu. Aşağılanmalar bile değerliydi. Bu gibi hayal gücü görüntüleri ender ve değerliydi — bilgi, her çeşit bilgi, güzeldi; yüzeysel ya da duygusal her olay, kendi açısından sırf görme istemi dışında hiçbir çaba gerektirmeksizin, birbiriyle bağlanıyordu.

İyi bir roman olurdu bu, çünkü kendisiyle ilgili olmazdı. Gerçekleşememesi çok yazıktı.

On Birinci Bölüm

Julia salona girdiğinde telefon çalıyordu. Merdivenlerden çıkarken zilin sesini duymuştu. Bavulunu yere bırakıp alıcıyı kaldırdı. Telefondaki ses hemen konuşmaya başladı.

“Mr. Eskelund, Mr. Eskelund.” Ağlamaklı, tiz bir sesti.

“Ben Mrs. Eskelund” dedi Julia. “Kusura bakmayın” diye ekledi.

“Peki kendisi orada mı? Onu bulabilir misiniz? Lütfen bir bakın. Onunla konuşmalıyım.”

“Bakarım” dedi Julia. “Şimdi içeri girdim. Sanırım evde değil.”

Buna bir cevap gelmedi. Julia alıcıyı rafa koyup dairenin içini dolaştı. Evde hiç kimsenin olmadığını hissedebiliyordu. Salonda sicimle bağlanmış dört büyük torbadan oluşan bir yığın, bir de bebek banyosu vardı. Yatak odasında, yatak düzeltilmemişti. Deborah’nın odasının kapısına raptiyeyle bir not asılmıştı: “İçeriye girmeyin. Çalışıyorum. Yani size söylüyorum.” Julia kapıyı tıklatıp girdi. Deborah’nın yazı masasının üzerindeki kâğıt tomarlarını karıştırdı ve bir anı defterinin kapağını açtı; sayfaları çevirince, ufacık harflerle aralıksız doldurulmuş satırlar gördü. Durup defterin ilk sayfasını okumaya başladı.. “Gerçekten ne hissettiğim konusunda fikir yürütmek için bir günlük tutmaya karar verdim. Sırf olup bitenleri, unutulursa bir şey yitirilmeyecek günlük olayları kaydetme zahmetine girmeyeceğim. Bunu yapsaydım, hu günlük 50 yıl sonra ilginç olur, tarihçi ve romancıları ilgilendirecek ayrıntılar içerirdi. Bu haliyle mutlaka aşırı derecede sıradan olacak. *Ama ben bunu kendim için yapıyorum.* Kendim için, şimdi. Yazdıklarımı okumayacağıma göre de, utandırıcı olmasına aldırmayacağım.” “Fena değil” diye düşündü Julia ve telefonu hatırladı. “Orada mısınız? Eşim evde değil.”

“Öyleyse nerede? Ona ulaşabilir misiniz?” “Bilmiyorum. Şimdi geldim eve.”

“Onunla konuşmam gerekiyor. Eve ne zaman dönecek?”

“Bilmiyorum.”

“Erken mi döner, geç mi?”

“Ben…”

“Çok acil bir durum.”

“Notunuz varsa alabilir miyim?”

“Hayır, hayır. Ben sonra yine ararım. En iyisi bu.” “Benim yapabileceğim bir şey var mı?”

“Ben sonra yine ararım. Teşekkürler.”

“Aradığınızı ona söylerim.”

“Hayır, söylemeyin. Ben sonra yine ararım. En iyisi bu.”

“Acaba siz…” diye söze başladı Julia, ama arayan kişi telefonu kapatmıştı. Biraz meraklanan Julia yeniden salona geçerek yabancı görünüşlü torbaları inceledi. Bebek banyosu epeyce eskiydi, plastikte çizik ve çentikler vardı, tümü biraz bozlaşmıştı. Ayağının ucuyla torbaları hafifçe dürttü. Kumaş türünden bir şeyler vardı içlerinde.

Ailesinin yokluğunun yarattığı hayal kırıklığı içinde ceketiyle şapkasını çıkardı ve yeniden Deborah’nın odasına yöneldiği sırada ön kapının zili çaldı. Aynı zamanda da telefon yine çınladı. Julia kapıyı açtı, eşikte duran adama içeri girmesi için belli belirsiz bir işaret yapıp telefona koştu.

“Alo, ben Julia Eskelund.”

“Mr. Eskelund orada mı?”

Julia bu sesin deminki olup olmadığını anlayamadı.

“Hayır. Nerede olduğunu bilmiyorum.”

“Tanrım” diye bir haykırış. Sonra, adeta kafa tutarcasına: “Hiç anlamıyorum.”

“Notunuz varsa alabilir miyim?” dedi Julia, ama bağlantı kesildi.

Arkasında, yün ceketli bir adam antreden içeriye bir battaniye dengi taşıyor, kareli çoraplar giymiş bir kadınla, saçları yer yer bukleli ve üzerinde omuzlarına kepek dökülmüş zeytin yeşili bir süveter olan bir delikanlı da bir beşik, bir oturak, bir de bebek sandalyesi parçası taşıyorlardı salona. Julia kaygıyla izledi onları.

“Merhaba” dedi. “Ben Julia Eskelund’um.”

“Ben Bili Terry” dedi adam. Boynu sarkıktı ve çaba harcadığı için terlemişti. Soluk soluğaydı ve ağzından başka söz çıkmadı. Julia öbürlerine döndü.

“Ben Lorna Terry. Bu da Douglas” dedi kadın, ellerini ovuşturarak. “Beşikleri nereye koyalım, Mrs. Eskelund?”

“Bilmem… Eşim… Eşimin nerede olduğunu bilmiyorum…”

Julia işlerinin ne olduğunu sormayı kendine yediremedi. Thor’la bir ilişkileri olduğu yeterince belliydi.

“Ben gidip şilteleri getireyim” dedi Bili. Julia içeriye getirilebilecek başka şeylere yer açmak için boşuna bir çabayla kendi mobilyalarını duvara doğru çekmeye koyuldu. Dairenin Oxfam için bir eşya deposu haline geldiği düşüncesi geçti aklından. Nedense, soru sorarak bu varsayımın doğruluğunu sınamadı.

“Kahve içer miydiniz?” dedi, mutfak kapısının eşiğinde bir beşiğin iki kenarını vidalamakta olan Lorna Tery’ye. Telefon çaldı.

“Bir kadın durmadan telefon edip beni korkutuyor” dedi Lorna’ya derdini dökercesine. Lorna beşiğin parmaklıkları arasından kısaca gülümsedi. Delikanlı, yani Douglas, bir nedenle torbaları çözüyordu. Julia’ya kaygı verdi bu. Telefonu açmaya gitti.

“Lütfen” dedi Julia, “lütfen siz…”

“Ah, Ju. Ben Ivan.

“*Sevgilim*” dedi Julia. “Sevgilim, öyle bir keşmekeş içindeyim ki.”

“Her zamanki gibi, güzelim. Bu kez ne oldu?” Julia sesini alçaltıp eliyle ağzını örttü. “Tam olarak bilmiyorum.” “Ne dedin?”

“Boşver, sonra anlatırım.”

“Aklının gerçekten karıştığı sesinden anlaşılıyor. Şeytan çıkarma nasıl gitti?”

“Şeytan çıkarma değildi. Bir ziyaretti.”

“Sana tapıyorum. Sana bir yararı dokunmadığı belli oluyor. Geleyim mi?”

“Şu anda gelme. Burada öyle bir keşmekeş var ki.” “Gelip yardım edemez miyim?”

“Pek edemezsin” dedi Julia. “Gerçi *ne olursa olsun* bana yardım etmene bayılırım sevgilim, ama senin hoşlanacağın bir şey değil bu. Bir iki dakika sonra ne olduğunu anlamayı umduğum bir şey. Bir tür *istila*.”

Bili Terry sırtında bir ikiz şilteyle daire kapısından girdi, şilteyi antredeki dolaba dayadı ve daha da soluk soluğa eşini aramaya gitti.

“Ben artık kendi yaşamımı anlamıyorum” dedi Julia. “Bir anlam veremiyorum. Yardıma gereksinim duyuyorum. Aklımı başıma getirmen için sana güveniyorum sevgilim.”

Bu konuşma sırasında Thor, daire kapısından girip antreden geçti.

“Gelip seni koruyayım mı?”

“Hayır canım. Hayır, şimdi olmaz.”

“Senin gerçekten elin ayağın birbirine karışmış.” “Öyleyim, öyleyim. Seni görmem gerek.”

“Bense senin yepyeni bir kadın olarak döneceğini sanıyordum. Gel yemek yiyelim ve her şeyi anlat.”

“Çok isterdim.”

“Ben seni ararım. Bak, Ju…”

“Efendim?”

“Soğukkanlı ol. Git her şeyi yaz.”

Julia telefonu kapadı. Kocasının peşinden odaya geçti. Thor, Lorna Terry’nin beşiğinin öbür yanında diz çökmüş, parçaların vidalanmasına yardım ediyordu. Douglas torbayı açmış, her boyda kız ve erkek çocuk giysilerini şaşkın ama amaçlı bir tavırla halının üzerine diziyordu.

“Ben eve döndüm” dedi Julia.

“Görüyorum.” Thor ayağa kalktı ve ona sarıldı.

“Sana anlatacağım bir sürü şey var. Uzun uzun düşündüm…”

“Memnuniyetle dinlerim” dedi Thor kibarca.

Yine telefon çaldı.

“Debbie nerede?” dedi Julia ve ekledi: “Thor, korkunç bir kadın…”

“izninle, telefon” dedi Thor ve odadan çıkıp kapıyı arkasından kapattı.

Julia, Douglas’a yardım etmeyi düşündü.

“Neye göre ayırıp diziyorsunuz?” diye sordu.

“Erkek giysileri buraya, kadınlarınki şuraya, bebeklere uygun şeyler şu köşeye, onarılamayacaklar da şu koltuğun üstüne. Sizce bu takım elbisenin

pantolonuna düğme dikilebilir mi? Rengi tuhaf, ama iyi onarılmış, düğmeler dışında.”

“Bakalım neler var?” dedi Julia sıkı sıkı işe sarılarak, her ne olursa olsun. Douglas minnetle gülümsedi ona. Julia kendini daha iyi hissediyordu — kabul görmüştü, uğraşı vardı. Thor geldi. “Bili, Lorna, çay içer miydiniz?” dedi.

“Çayı ben yaparım” diye seslendi Julia.

“Çok naziksin” dedi Thor, ciddi bir sesle. Julia, çimen yeşili ve sarı karışımı tüvit bir giysiyi bir koltuğun kenarına bırakıp beşiğin yanından sürünerek mutfağa geçti. Thor ikinci bir beşik monte etmeye koyuldu. Kendi kendine bir ezgi mırıldanıyordu. Ilımlı görünüyordu. Julia onun neler olup bittiğini kendisine niçin anlatmadığını merak etti.

Julia fincanlarla tabakları dizerken, canlanan bir ilgiyle konukları inceledi. Bill’in dolgun, yumuşak parmakları vardı; çenesinin altındaki balon gibi duran pürüzsüz ikinci çeneyi tanımlamak için sözcükler bulunabilirdi; derisi ışıltılı gibiydi, ama parlamıyordu; bir teravet taşıyacak kadar gergindiyse de, teravet sözcüğünden normalde anlaşılacak görünümde de değildi. Asıl kendisine düğmeler gerekiyordu ve ceketiyle pantolonunun dokusunda göze batmayan tarazlanmış iplikler vardı. Julia onu yumuşak başlı, sevecen, düşüncesi ağır bir adam olarak niteledi. Lorna’nın dişlerinin takma olduğu belliydi; parıltılı plastik bir bütünlükleri vardı, uçlarında hiçbir yeşillik, sarılık, kahverengilik ya da çentik yoktu. Ona bu yapay havayı bu veriyor, diye karar verdi Julia, bukleleri ve dudak rujuyla birlikte. Giysileri yerindeydi, ama onu belli bir sınıfa sokuyordu; gri bir pilili etek, saç örgülü bir süveter, erkek pabuçları. Hiç kuşkusuz, dışarıda püsküllü bir kukuleta takıyordu başına. Douglas’ın elleri yapış yapış, çorapları buruşuktu. Ya amatör bir orkestrada nefesli bir çalgı çaldığına ya da kötü şiirler yazdığına karar verdi Julia. Sürekli bir umutsuz aydın olduğunun göstergesi, yüzüydü. Şakaklarındaki bukleler yağlıydı. Olasılıkla ilkeleri yüzünden hapiste yattığına, sonra da bu sıralarda bir cankurtaran ekibine katıldığına karar verdi Julia. Neşe içinde kaynar suyu demliğe boşalttı ve Thor’a seslendi. “Sevgilim, Debbie nerede?”

“Bilmiyorum.”

Julia çay tepsisini eline alarak beşiğin kenarından sürünerek geçmeye başladı. Kapının zili çaldı, uzun uzun, Julia’nın tepsisi kaykılınca dökülen çay, fincan tabaklarının arasına yayıldı.

“Herhalde Baker’lar geldi” dedi Bili.

“Ben açarım” dedi Douglas.

“Hayır” dedi Thor. “Ben açarım.”

“Kim?..” dedi Julia. “Süt, şeker?” dedi Loma’ya ama cevap alamadı.

Thor geri döndü. Peşinden, başında yumuşak, gri yünden bir şapka, üzerinde bir işçi ceketi olan uzun boylu bir adam, ilikleri sökülmüş uzun bir mavi keçe manto giymiş bir kadın ve iki ufak çocuk girdi. Julia çocuklarla ilgili hiçbir şey hatırlamıyordu, ama bunların ikisi de, daha boyları büyümemiş tombalak yaştaydı, birinin de eteğinin altından ıslak çocuk bezi sarkıyordu. Kadının kucağında bir bebek vardı. Adamın adamakıllı Siyah olduğu belliydi; karısı beyaz tenliydi, çocukların esmer bukleleri, kocaman kahverengi gözleri vardı ve ciltleri kir ve yapışkanlığın altında, pelür kâğıdına sarılıp kaynatılmış paskalya yumurtaları gibi hafif bir altın rengindeydi. Boş bakışlarla onlar Julia’ya baktılar, Julia da onlara. Daha küçük olanı başparmağını ağzına soktu ve işaret parmağıyla da burnunu düşünceli düşünceli kaşıdı.

“Oturun” dedi Thor. “Herkese yetecek kadar çay var.”

“Ceketlerinizi alabilir miyim?” dedi Julia. Thor meraklı bir dikkatle baktı ona. Benden ne bekliyor, diye kendi kendine sordu Julia. Eşikte duran Baker’lar huzursuzluk içinde, ağırlıklarını durmadan bir ayaklarından öbürüne aktarıyorlardı.

“Sana Fred Baker’ı tanıştırayım” dedi Thor. “Eşi Edna. Çocuklar Trevor ve Rosie, bebeğin adı da Dawn.” Kocasının adları aklında tutmayı pek başaramadığını bilen Julia, bunları öğrenmeyi iyi başarmış, diye düşündü. “Umduğumuz kadar olmadı, ama bence gereksindiğiniz her şeyi bulduğumuzu göreceksiniz. Yatak takımları ve bir miktar da giysi var.”

“Biz kendi giyeceklerimizi getirdik” dedi Mrs. Baker dobra dobra. “Antreye bıraktık onları.” Douglas’ın yaptığı işe baktı. “Giysilerimiz var” dedi. Bir koltuğa ilişti ve çocuklara yaklaşmalarını işaret etti. Mr. Baker uysal uysal şapkasını çıkarıp önünde tuttu. Gözleri sararmış ve kanlanmıştı. O anda Julia, Thor’un belki de bu insanları evine almaya niyetli olduğunu düşündü; bunun süresini merak etti. Bir hafta süreyle ya da bir geceliğine, salondaki divanda yatırdıkları Afrikalı ve Hintli öğrenciler olmuştu; Devrim’den hemen sonra, İngiltere de hiç görülmeyen çeşitten, öğrenci ve gangster arası aç ve solgun suratlı iki Macar delikanlı kalmıştı evlerinde.

Yine kocasına baktı, sonra canlı bir sesle odadaki herkese sordu. “Sırada ne iş var?”

Thor başını kaldırıp ona baktı, yüzünü buruşturdu -şaşırmış mıydı, yoksa hoşuna mı gitmişti?- ve suskun kaldı. Lorna Terry tatlı bir sesle sordu:

“Acaba yeriniz var mı? *Çok* naziksiniz, Mrs. Eskelund. *Gerçekten* çok cömertsiniz…”

“Gerçekten çok naziksiniz” dedi tınısız sesiyle, Julia’nın arkasında kalan Edna Baker. Oturmayıp ayakta duran Fred Baker öksürdü.

Thor, Julia’ya bakmaksızın: “Mr. ve Mrs. Baker’ın bizim fazla odamızda kalabileceklerini düşündüm. Bebekle birlikte. Benim çalışma odamda yer açarız, Trevor ile Rosie de orada yatarlar. Salonla mutfağı paylaşırız” dedi. Julia bir an irkildikten sonra kendini toparladı. “Tamam” dedi, “işe çalışma odasından başlayalım.” Mrs. Baker, kendini savunurcasına: “Yalnızca, Fred bir iş bulup kendimize bir yer edininceye kadar” dedi.

Julia ona döndü. “Elbette” dedi. “Elbette. Şimdi, *lütfen* kendinizi evinizde gibi sayın. Bir çırpıda her şeyi ayarlarız. Size mutfağı göstereyim. Çocuklar da banyo yapabilirler…”

Thor ona bakıp kısaca gülümsedi. Yine telefon çaldı, dönüp antreye yöneldi. Julia, beşiğin öbür ucunu tutması için Lorna Terry’ye işaret etti; beşiği çalışma odasına taşımaya koyuldular. Thor geri döndü, solgun ve gergin görünüyordu.

“Gitmem gerekiyor” dedi.

Julia odadakilerin başları arasından ona tatlı ve nazik bir biçimde gülümsedi.

“Merak etme” dedi. “Ben hallederim. Ben her şeyi ayarlarım, geri döndüğünde her şey düzene girmiş olur.”

Thor üzgün gözlerle baktı ona. Julia, öfkelenseydim onun için daha kolay olurdu, diye düşündü. Ya da bağırıp çagırsaydım. Sonra da. Böyle yapmayacağım işte. Gülümsemeyi sürdürdü. Thor, paltosunu giydi.

Ertesi hafta Julia, Ivan’la onun evinde akşam yemeği yedi, ikisi de şöminenin birer yanında, gençler gibi bağdaş kurarak oturup çay kaşıklarıyla avokado yiyorlardı. Aralarında, elektrikli bir tabak ısıtıcısının üzerinde, büyük bir kâse baharatlı pilav vardı. Ivan’ın dairesi siyah ve beyaz deri, tuğla, paslanmaz çelik ve mor camdan lambalarla döşeliydi. Bir

aktris olan karısı Merle çalışıyordu. Ivan'ın kendisi ufak tefek, tombalak, gamzeli, Çinlilere özgü siyah saçları yer yer dökülmüş, göz uçları hafifçe aşağıya sarkık bir adamdı. Şaşırtıcı derecede tok bir sesi vardı.

"Peki sonra neler oldu, meleğim?"

"Sonra, oldukça korkunç bir biçimde işe ben el koydum, yatakları hazırladık. Oğlana, yani Trevor'a, ikinci yatağı verdik, şilteleri yerleştirdik ve…"

"Eşya listesine boşver. Görüyorum ki, zihnini epeyce uğraştırmış."

"Sonra çocuklara *banyo yaptırdım*, sevgilim, biri küvete çişini yaptı. Sonra hep birlikte yemek yedik -yemeği ben pişirdim- daha sonra, yaşça daha büyük olan Terry'ler Baker'lara giysi vermeye başladılar, Douglas'la ben de bulaşığı yıkadık, bana olan biteni anlattı. Douglas'ı sevdim" dedi Julia düşünceli düşünceli, Douglas'ın kendisini sevdiğini kastederek. Ivan yumuşak kirpiklerini kıpırdatarak gülümsedi.

" *Olan biten* neymiş?"

"Bunlar Londra'daki evsiz barksız yoksullardanmış, adam üç kez hapse girmiş — bir kez haneye tecavüzden, iki kez kasten adam yaralamaktan. Çocuklar yataklarını ıslatıyorlar ve ailenin parçalanması istenmiyor. Thor'un onları nereden bulduğunu bilmiyorum -kurul üyesi olarak katıldığı bu hayır kurumlarının sayısı gittikçe artıyor- ama anlaşılan onları Toplantı'ya getirmiş, sonra da ayağa kalkıp kırk beş dakika başkalarının çektikleri acıdan nasıl kaçtığımızdan ve yaşamlarımız karışmasın diye para ödediğimizden, herkesin bir zamanlar Macar Devrimi'nden nasıl romantik bir heyecana kapılıp sığınmacıları barındırdığından, ama şimdi kimsenin muhtaç durumda olanları barındırmayı düşünmediğinden, yaşamımızda başkalarının çektikleri acının da yer almasının bizim görevimiz olduğundan ve kendisine kalırsa çoğu Dost'un, kapladıkları yer kadar yere sahip olmaya ahlaksal bakımdan hakları olmadığından söz etmiş. Onun yerinde başkası olsaydı, on beş dakika sonra kilise mütevelli heyetine üye seçilirdi. Aslında, şakalar falan yaparak Douglas'ın ağzını aradığım için anladığım kadarıyla, değerli Dostlar'ın hepsini iyice kızdırmış ve yatak ıslatma falan filan gibi şeylerden *onların önünde* söz ederek Baker'ların da gururunu incitmiş." Bir an durup düşündü. "Biliyor musun, İsa, Aziz Francis ve öbürlerinin hepsi, hattâ Aziz Paul -ki ben, Ivan, tenkitçiliği yüzünden ondan *nefret* ederim- insanları duygulandırırlardı, onların hayal gücüne seslenirlerdi, insanları yönlendirirlerdi. Ben Thor'u tanırım; konuşurken işittim onu. Apaçık

olgular ve ahlaksal zorunluluklarla insanlarla başa çıkabileceğini sanıyor. Hem de, lafı ağzında geveliyor ve çekingen duruyor. Bu yüzden de insanlar biraz suçluluk duygusuna kapılıp ona karşı da biraz düşmanlık duyuyorlar, ama onunla işbirliği kurmak istemiyorlar. Böylece, sonuçta kimse gönüllü olmayınca, Thor onları barındıracağını söylemiş. Ama Dostlar, ne kadar istemedikleri giysi, battaniye, tencere, evde pişirilmiş kek ve işe yarar basma parçası varsa, hepsini bize gönderecek kadar suçluluk duygusuna kapılmışlar. Biz de bunların hepsini sarıp sarmalayıp, Mrs. Baker'ın kendi evleri *olduğunda* kullanmaktan hoşlanacağı şeyler dışında, kamyonlarla Oxfam'a taşımak zorunda kalıyoruz. Kendi evleriymiş gibi davranmalarını söyledim, onlar da öyle davrandılar, bunun için onlara teşekkür borçlu olmam gerekiyor sanırım. Ne var ki, kahrolası telefon şimdi durmadan çalıyor — bence yalnızca *bir* kadın değil, dört kadar kadın var ve öylesine… öylesine *inatçılar* ki. Sanırım Thor kendi hayırseverliğini *yaşamına geçirmeye* karar verdi. Ama beceremiyor ve hepimizin yaşamı etkileniyor."

Ivan gülmeye başladı.

"Hayır, gülme. Komik değil. Daire zaten çok küçük, bu yüzden sevmiştim orayı. *Onlar* da küçük buluyorlar, durmadan bunu söylüyorlar bana. Banyo, kurusun diye asılmış çarşaf ve bebek bezleriyle dolu. Thor, çocukları yıkarken kafalarını ovalamamam gerektiğini söylüyor, onurları kırılıyormuş."

Ivan yine güldü. Ağzını kapalı tutarak güldü ve siyah süet ayakkabı ve mor çoraplı ayağını zarif bir biçimde kıvırdı.

"Bu bir karar, Ju. Seni dışarı atmak istiyor. Sana hiç yer bırakmamak istiyor."

"Hayır, ondan değil. Bunu düşündüm. Öyle olsa anlardım, *o kadar da,* anlayışsız değilim. Hayır, o gerçekten de iyilik yapmaya adamış kendini. Bir bakıma haklı da. Birincil ilkelerden başlarsan, insanlar, kadın erkek ayrı yatakhanelerde yatarlarken, bizim bir dairede kalmaya hakkımız olmaması anlam *taşıyor."*

"Çağdaş adaletin karmaşıklığını düşünürsen, oldukça uzak ve karanlık bir anlam, canım."

"Adaletin daha basit olması gerektiğini söylüyor. Ona hayranım."

"Ya onlar? Bu insanlar?"

“Onları… idare ediyor. Bir işe girmek *zorunda* olduklarını söylüyor. Onların gurur ve özsaygıları konusunda hep dikkatli. Bunu anlıyorlar, ama onun istediği biçimde değil. Ama ona efendileriymiş gibi davranıyorlar. Ona yalan söylüyorlar. Ufak tefek şeyler konusunda… Kırılan şeyler, telefon konuşmaları. Yalan söylediklerini biliyor, pek aldırmıyor. Bir parça beceriksiz — yanlış zamanlarda onlara saygı gösteriyor, derken biraz göz yumması gerektiği zaman sinirleniyor.”

“Ama sen sinirlenmiyorsun?”

“Beni seviyorlar. Onu sevmiyorlar, ama beni seviyorlar. Mrs. Baker, yüzüne dökülen darmadağınık saçlarının arasından gözlerini bana dikip yaşamını anlatarak odadan odaya peşimde dolaşıyor. Onun yaşamıyla ilgili pek çok şey biliyorum. İki kez ölü bebek dünyaya getirmiş ve Mr. Baker dayak atıyor ona. Bir otelde çalışmış, işi çarşafları değiştirmekmiş. Adam da asansörde görevliymiş, kısa bir süre sonra kovulmuş, karısını da işten almış. Yaptığı her şey için benden özür diliyor. Meydan okurcasına. *Her şey için.* Her sözüne, “Üzgünüm ama…” diye başlıyor ve, “Kusura bakmazsanız…” diye bitiriyor. *Konuşma* zorunluluğu duyuyor. Oturup yazmaya başlasam, otomatik patates soyma makinesini nasıl çalıştıracağını -onu zaten kırdı- ve komşuların yatak odasını gözetlemelerini önlemek için Terry’lerin getirdikleri dantel perdeleri nasıl asacağı gibi bir soruyla karşıma dikiliyor. Ben dantel perdeden *nefret ederim.* Sonra… Sonra sürekli olarak benim banyo lifimi kullanıyor ve üzerinde siyah saçlar bırakıyor, hepsi birden banyoya girdiklerinde kim bilir başka neyimi kullanıyor.”

“Pilavını ye, Ju. Soğuyacak.”

“Küçücük plastik bardak altlıklarıyla, benim için birtakım şeyleri güzelleştiriyor…”

“Sevgilim.”

“Ah, dinliyorum, dinliyorum. Git başımdan diyecek yapıda değilim ben. ‘Herhalde çok korkunçtu’ diyorum. Ona ‘yaptıklarım’ düşündüğü şeyler yüzünden herkesten nefret ediyor. Farklı bir şey de beklemiyor, hiçbir zaman.”

“Eh, sen de tüm evcil romanlara son verecek bir evcil roman yazabilirsin, sabun köpükleri ve bebek bezleri arasında.”

“Debbie de böyle söyledi. Debbie ateş püskürüyor. Kendisini odasına kilitliyor ve eğer Thor evde yoksa sofraya oturmak dışında odadan

çıkmıyor. Bana bir şey dedi -Julia buna kırıldığı için sinirli sinirli güldü- şimdi hiç değilse gerçek bir kitaba konu olacak birtakım gerçek zorluklarla karşılaştın, dedi bana."

"Şirin bir çocuk. Senin kızını sevmiyorum." Deborah'yı kimsenin sevemeyeceği bir biçimde tanıtmaya alışık olan Julia, bundan, tersine incindi. Ivan da romanlarla ilgili yargıya karşı çıkmamıştı.

"Yalnızca duyarlı bir yaşta. Keşke bir erkek arkadaşı olsa."

"Olsa da, bunu bilmene izin vermezdi, güzelim." Ivan bembeyaz bir gülümsemeyle tüm azıdişlerini gösterdi ve çubuklarla tuttuğu pirinç tanelerini ağzına atmaya koyuldu. "Böylece bütün yapabileceğin, Mrs. Baker'ın dertleri konusunda sayfa sayfa notlar tutmak."

"Hayır" diye sızlandı Julia. "Bunu yapamam. Çünkü onun yaşamı *gerçekten* korkunç ve onu bir çeşit acıklı-komik gündelikçi kadına dönüştürürüm. Thor bana ateş püskürür ve haklı da olur."

"Aldırma. Hep böyle süremez. Feci bir şey mutlaka olur tatlım, sonra her şey geçer."

Julia diretti: "Ben sakinleşip hiçbir çalışma yapamıyorum. Kendimi her şeyden kopuk hissediyorum, yaptığım her şey anlamsız geliyor. Hattâ… Thor'la yatakta bile… Hiçbir yerde konuşamıyorum, çünkü onlar hep ortalıkta dolaşıyorlar ve ben, otelinde her şeyi gören Mrs. Baker'ı hatırlıyorum.

"Uğraşıp *gerçek* bir kitap yazmaya niyetliydim — karmaşık bir kitap -kendimle ilgili değil- ve dikkatimi toplayacak zamanım da, yerim de yok."

Ivan güldü. "Hepiniz buna özenirsiniz. Bir hata bu.

Sen son derece normal, oldukça kendi halinde, hiç de gereksiz derecede zeki olmayan bir kadınsın ve akıllı, sınırları belirli, iğneleyici ufak kitaplar yazıyorsun, ama bir kadın peygamber ya da bir zavallı olmaya için gidiyor — kurtul bundan, Julia."

"Buna böyle baktığın için üzüldüm."

"Aptalsın. Olduğun gibiyken son derece iyisin." Ivan şöminenin önündeki halının üzerinde çocuk gibi yuvarlanıp onun ayak bileğini yakaladı ve kemiklerini sıktı. Julia buna izin verdi. Ivan birkaç dakika sessizce onun bacağını okşadı. Julia bacaklarını bitiştirip öne doğru uzatmış, dimdik oturuyordu. Ivan eliyle onun bacaklarından yukarıya,

eteğinin altına doğru uzanıp baldırını okşadı. Julia, onun yaklaşımlarına değinmeksizin: “Baker’ın bir iş bulacağını sanmıyorum” dedi. “Thor, kamyonlara binip onu iş aramaya götürüyor. Ama onuru yüzünden yapamayacağı çok iş var. Thor istiyor ki…”

“Sus” dedi Ivan. Ansızın doğrulup Julia’yı sırtüstü yatırdı. Julia yattığı yerden oldukça acıklı gözlerle bakıyordu ona.

“Bana da, işin sonu buna mı vardı, diye sorar gibi bakma, çünkü hep buraya varıyordu ve sen de bunu biliyorsun. Sen benim tanıdığım en ayartıcı kadınsın, ikinci buluşmada tastamam her şeyi sunuyorsun. Ben de seni deli gibi istiyorum. Onun için, dürüst ol canım, tadını çıkar.”

“Dalga geçme” dedi Julia. Aklında çeşitli rahatsız hesaplar dönüp dolaşıyordu. Bacaklarını bir milim daha bitiştirdi.

“Dalga geçmiyorum. Son derece ciddiyim. Hattâ senin kitaplarından birindeki bencil âşık gibi görünmek için kendimi ortaya koyuyorum. Aşkta bundan daha ötesi yoktur, Julia” dedi, ona sokulup kuzguni gözleriyle bakarak. “Seninle konuşmak için başka bir yol bulamıyorum. Hevesin kaçmasın.” Parmağını uzatıp gerçek ya da takınılmış bir çekingenlikle onun dudaklarında gezdirdi. Julia bundan etkilendi; etkilenmeye her zaman hazırdı.

“Hem zaten Merle nerede? Bu durumlar çok *karmaşık*, Ivan. Her şeyi berbat ediyor.”

“Sen cesur değilsin.”

“Cesurum. Ama ben bir anlamda namusuma *düşkünüm.* Ben dostluktan hoşlanırım, tutkudan değil. Oysa ablamda kesinlikle Byronvari bir tutku özlemi vardır ve bunu yaşama geçirme fırsatını da pek elde edemez. Ama benim bu tarakta bezim yok.”

“Şu bir anlık garez sana bir şey kazandırmaz. Kendini savun sevgilim.”

Julia doğrudan bir saldırı karşısında özsavunmada bulunamazdı ve birisi bacaklarını dürtünce uysalca açardı. Kolay kolay duygularına yenilmezdi ve Simon’un onu ilk öpme girişiminden beri kendisinde nörotik bir izlenme korkusu oluşmuştu; bunun hiç de kibarca bir davranış olmadığını bilmekle birlikte, odaya birdenbire insanların doluşup doluşmadığını görmek için kafasını iki yana oynatmaktan kendini alamamıştı. Daha sonra, bir sıcaklık duymuş ve terlemiş ve Ivan üzerinden çıkardığı giyim eşyalarını kendisine uzatınca da geçici bir rahatlama duymuştu. Bu da, hiç olmazsa, divanda

Ivan’ın erkeksi sıcaklığına huzur içinde yaslanabileceği anlamına geliyordu, çünkü zaten ayartılmış durumda bulunan birisini ayartmaktan korkması gerekmiyordu.

“Bana gerçekten darılmadın, değil mi?” dedi Ivan. “Yo, hayır. Hayır.”

Bir sessizlik oldu.

“Arkadaşın Simon Moffitt’in başına işler açıldığını biliyor muydun? Kameramanını bir timsaha kaptırmış falan. Ellerinde bir yığın film var, ama anlaşılan şu anda bunlar son filmler.”

Julia, Simon’u ve onun sevişmesindeki aşırı duygululuğu düşündü, içi özlemle doldu. Kendini daha çok vermesi gerekirdi. Onun yumru yumru yüzünü, telaşlı halini ve kendi işlerine burnunu sokmasını düşündü. “Zavallı Si.”

“Nasıl bir insandı?”

“Hiç anımsamıyorum. Belki de hiçbir zaman onu tanımadım. Onu seviyordum.”

“Aferin ona” dedi Ivan. İçeriye, beyaz bir yağmurluğa sarınmış olarak Merle girdi, gülümsüyordu.

“Siz ikiniz çok rahat görünüyorsunuz.”

“Ben kahve yapacağım” dedi Ivan, Julia’yı öpüp ayağa kalkarak. Karısına döndü: “Simon Moffitt’ten söz ediyorduk. Julia için Moffitt önemli. Gerçek bir genç kızlık tutkusu. Bunun *nedeni* anlaşılıyor, değil mi?”

“Pek sağlıklı değil” dedi Merle. “Yani, yaptığı iş, bu işi yaptığı yer. Düşündükçe tüylerim diken diken oluyor, gerçekten, sevgilim.”

Ertesi gün Julia sabah erkenden evden çıktı, elinde bir evrak çantası ve birkaç defterle. Russell Meydanı’nın çevresinde, süslü püslü çay büfesinin, üzerindeki ince borulardan su fışkıran granit çeşmelerin önünden geçerek birkaç kez dolaştı. Gece, davetkâr davranmayı deneyerek elini Thor’un kocaman kaburga kafesinin üzerinde dolaştırmıştı; Thor tepki göstermemişti. Dışarıda çocuklardan biri öksürüyordu ve Mrs. Baker’ın halı üzerindeki ayak seslerini işitiyordu. Mahremiyetiyle birlikte, kimlik duygusunu da yitiriyordu. Thor onu dışlıyordu ve Ivan’ın, güzelce bir cinsel nesne olarak tanımlayan kucaklayışı küçültüyor ve aşağılıyordu onu. Kendisinin ayartıcı olduğunu söylemişti; mademki öyleydi, orada olduğunu

kanıtlaması gerekiyordu; oysa, çelişkili olarak, kanıt onu her zaman daha da belirsiz bir suçluluk ve kendinden iğrenme ıstırabına sürüklüyordu.

Oldukça metin bir biçimde, yalnız başına kalmak ona iyi geldi. Benim için daha çok *olanaklar* bulunmalı, dedi kendi kendine. Kısıtlamalar üzerinde çok duruyorum. Olanaklılık duygumu yitirdim. Ne evlilik ne de doğumdu bunun sorumlusu; başarısızlığın kökleri daha eski ve daha derindi. Bu olanak ve kısıtlama fikrini aklında tartıp biçti. Çağdaş romanlar -bu arada kendisininkiler- bu kısıtlamalara aşırı öncelik tanıyordu. Bunları asık bir suratla göz önüne seriyorlardı. Bir roman, ideal olarak, gerçek bir insan olanakları bilinci karşısında gerçek kısıtlanma duygusunu bir jonklör becerisiyle sürekli olarak dengelemeliydi. Örneğin Cassandra, olanaklılığın görkeminin bilincindeydi, ama kendi kısıtlamalarını gerçekçi bir biçimde araştırmayı tümüyle reddetmişti. Hepsi belirsizdi. Cassandra yalnız bir benlikti. Oysa kişi -kişiyi kısıtlayan gerçeklikte- her şeye karşın parıldayan ve uzanan olanaklılığı görebilseydi… Her şeyden önemlisi, yargıya varmak ya da pes etmek değil… Cassandra’nın bir zafer duygusu peşinde koşması bir anlamda doğru ve yerindeydi, keşke bunun gerçek dünyayla bir ilgisi olsaydı.

Julia’nın birbirini izleyen bunca soyut düşünceyi aklından geçirmesi çok enderdi. Bu düşünceler onu canlandırıyordu — Thor’dan, Ivan’dan, Baker’lardan kurtarıyordu onu. Bu romana *Zafer Duygusu* adını verirdim, diye düşündü. Cass’ın Simon’a ne gözle baktığını ele alan bir roman olurdu — son derece anlamlı, gerçekdışı. Televizyon da bu etkiyi yapıyor zaten. Simon’u ekranda görünce oluşan duygularımdan biliyorum bunu. Onu kanlı canlı gördüğümde emin olamadığım somut, önemli bir görünüm kazanıyor. Kendisinden kaynaklanan, el değmemiş, değişik, tüm bir gerçeklik taşıyan bir put. Başka bir dünyayı içeren bir dünya.

Örneğin kendi olanaklarını aşan bir hayal dünyası olan bir kadını konu alan bu romanı yazabilirdim. Bu dünyaya gerçek bir erkeği sokuyor ve bu yoldan onun *bir yönünü* anlıyor — gerçekten anlıyor. Julia’nın ayağı birisinin velospetine takıldı; gülümsedi, özür diledi ve aceleyle yoluna devam etti. Ve güzel hayal dünyası, uzun bir süre sonra onunla yeniden karşılaştığında yıkılıyor.

Bir televizyon kahramanı bulmalıyım, bu, zafer duygusu için çok iyi bir imge olur. Bir doğabilimci kullanamam.

Peder Rowell'ı ve Cassandra'nın ona duyduğu saygıyı, sonra da Simon'un ilk televizyon programını ve bir sonraki programı salık veren rahibi düşündü. Bu erkeği, televizyonda vaaz veren bir din adamı yapabilirim. Şen şakrak bir rahip değil. Tumturaklı -Si gibi- öyle senli benli değil. Hattâ, onu yakından tanıyıncaya dek, Tanrısal. Akıllı olmalı, ama fazla akıllı değil. Cass'ı anlamayacaktır elbette, usturuplu bir biçimde umutlarını kıracaktır onun. Cass için mutlak kısıtlama ve sonsuz olanak olacak.

Hayır, bu benim, diye düşündü ve meydandan çıkıp Southampton Row'dan aşağı doğru yürümeye koyuldu. Gergin bir zindelik içinde Theobold's Road'daki halk kitaplığına ulaştı, asansöre binip Referans Kitaplığı'na çıktı. Orada, kalabalık bir Afrikalı ve Asyalı öğrenci grubu arasında makul bir tanınmazlık içinde oturup yaşamındaki en hızlı ve en az değişikliğe uğrayan yapıtı üzerinde çalışmaya başladı. Sonunda, bu neredeyse kendi kendine sürüp giden bir çalışma oldu çıktı; bunun üzerinde, görünüşte daha sıradan ve sohbet türü yapıtlarından daha az çalıştı. Bundan sonraki birkaç haftayı, fırsat bulduğu her dakikada kitaplığa kapanarak çalışmakla geçirdi.

On İkinci Bölüm

Casandra'nın Günlüğü

Nisan

Nesnelerin despotluğu. Birtakım iskemlelerin ya da kâğıt ağırlıklarının görünür düşmanlığının, eğer üzerinde durulursa, gülünç olmaktan çıktığı bir nokta var. Sanki insanı ezebilirler ya da sıkıştırıp yer bırakmayabilirler gibi. İnsanlar için de geçerli olabilir bu. Ben kendim, üst dudağının -azıcık şiş-biçimiyle bağlantılı olarak ağzının köşelerindeki koyu renkli kıllardan dolayı, sözgelimi Miss Barton'da düşmanlık buluyorum. Aslında, tehdit eden şey bu fiziksel olgular değil, açıkça — bunlar yalnızca benim onda bulunduğunu varsaydığım düşmanlığa içerlemem için bir odak oluşturuyor olmalı. Gerçek düşmanlık da var elbette. Dün Gillian Sachur'a göndermede bulunmasını reddetmekle katı davrandığımdan söz etme gereği duydu. Aptal bir kız. Ben uzun uzadıya düşünüp karar vermiştim. Haklı olarak

onun da bir görüşü olabilir. Ama bunu düşmanlıkla dile getirdi ve hınç dolu bakışlarını hoşuma gitmeyecek ölçüde ellerime dikti.

Yine de Miss Barton ile iskemleler ya da kâğıt ağırlıkları arasında bir fark gözetmeliyim.

İskemle ve kâğıt ağırlığının somut varlığıyla iletilen basit gerçeklik fikrine içerlediğim ileri sürülebilir. Özellikle cam nesneler bana rahatsızlık veriyor -şu yılana sahip olduğumdan beri giderek artan bir biçimde- çünkü saydam olduklarından, yalnızca somut olmadıkları fikrini içeriyorlar.

Cama bakan bir adamın

Camda kalabilir bakışı

Ya da isterse camı delip

Semaya ilişebilir gözü

İşte tüm görüntüdeki çelişki de burada. Ama bu nesnelerin, saydam oldukları kadar, birer ağırlıklarının da olduğu unutulmamalı. Yalnızca yüzey ve yüzeyin ötesinde sema değil, aynı zamanda hantal bir ağırlık. Bunu açık seçik dile getiremiyorum. Herhangi bir zamanda, tüm nesnelerde algılanacak gerçeklik dereceleri ve kendimizde de bunları algılama yeterliği dereceleri var.

Tüm nesneler, *nesne olarak*, özlerinde durağan ve ölüdür.’ Onları düşmanca kılan da işte bu durağan, ölü ağırlıktır.

Camın biçimleri. Sözgelimi, odamın içinden bahçeyi görmeme olanak veren pencere camı. Dün gece, aydınlatılmış bir odadan baktığımda ayı gördüm. Pencere camı, lamba ışığının sarı parıltısını yansıtıyordu; böylelikle somut görünüyordu. Oysa lambayla cam arasında durduğumda, başımın karanlık, yuvarlak gölgesi ayın solgun gümüşiliğini kapsadı. İşte bir görüntü imgesi — zincirleme bir ışık, yansıyan ışık ve karanlık almaşıklığı. Kişi, kendisinin bir gölgesi olan -kişinin yokluğunun bir yansıması olan- bir karanlık yoluyla bu solgun ışığı görüyor, bu ise aslında hemen her zaman yalnızca karanlıkta, güneşin yaşamsal, görünmeyen ışığının -başka bir ölü, cansız, somut yüzeyde- kısmen yansımasında görülebiliyor. Kişi, parlak lamba ışığıyla, bunu yansıtan, görünüşte somut olan cam yüzey arasına kendi somutluğunu koyarak bir boşluk, bir karanlık

yaratıyor, bunu görmek için. Böylelikle de tüm somutluğu yoksuyor. Hepsi kafada, benim kafamda.

Başka bir cam biçimi. Aynalar elbette saydam değildir; tersine, bir somutluk güvencesidir. Yüzüm bir eşikler dizisinde aptalca tekrarlanarak, aynada yansıyan ayna koridorlarının iç içe uzaklaşan mağaraları ile benim gölgemin, düz camın ötesinde sanki aydınlattığı, uzaklaşan açık mekân arasında mutlak bir fark var. Aynaların güvencesini gereksinmiyorum ya da bundan hoşlanmıyorum; kafatasının içindeki boşluğu yansıtmıyorlar, yolları kapatıyorlar. Aynalar kısmi gerçeklerdir, tıpkı sanat yapıtı sayılan yapıtlar gibi. Hemen hemen tüm sanat yapıtları gibi.

Televizyon ekranı da bir ayna biçimi. Arzularımızın, görme yollarımızın aynası.

J. dün gece, sanatla yaşam arasındaki ilişkiden konuştu ekranda. Ben bu konuda yetkili saymıyorum onu. Ekran onun kafatasının kemiklerini belirginleştiriyor; fazlasıyla belirginleştiriyor; daha açık seçik, daha az yumuşak, daha az kanlı canlı görünüyor ve daha kararlı konuşuyor, gerçi arada bir görünmeyen izleyicilere ufak yakarılar gönderiyor. Benim aynadaki görüntüm — ikimizde de olan belli bir kafa sallayış belirginleşiyor, ayrıca zamanla kaybolmayan birtakım konuşma hileleri de. Bunlar görüntünün büyümesiyle daha kolay fark ediliyor.

“Neden yazıyorsunuz, Miss Corbett?” diye sordular ona. “Hangi dürtüyle?” Biraz cesaretlendikten sonra, gülücükler içinde, anladığım kadarıyla ne “kendini dile getirmek için”, ne okurlarına herhangi bir toplumsal ya da ahlaksal gerçeği aşılamak için ne de “yaşamla ilgili bir görüş ileri sürmek için” yazmadığını söyleyerek cevapladı bunu. Bir zorunluk duygusu içinde, “kendi yaşamındaki ya da başkalarının yaşamlarındaki olayları anlamak için” yazdığını söyledi. “Romanlarınızın özyaşam öyküsel olduğunu söyleyebilir misiniz, Miss Corbett?” diye sordular ona. “Öyleydiler. Şu anda üzerinde çalıştığım kitap ise özyaşam öyküsel değil.” Bu, olağan cevap olabilir sanırım. Kendi yaşamını denetlemeye yarayıp yaramadığını sordular, yaramadığını söyledi. Sormayı sürdürdüler: “Bir kitabı bitirdiğinizde zafer mi, yoksa doyum duygusu mu duyarsınız, yoksa hayal kırıklığına mı uğrarsınız?” Bunların hiçbiri, anlaşılan. Kameraya dürüstçe bakarak, gözleri içten bir ifadeyle parlayarak: “Hayır, hayır, çok daha ılımlı bir duygu. Bir özgürleşme duygusu.

Tazelenen bir canlılık. Başka bir şeye yeni baştan başlamaya hazır hissederim kendimi" dedi.

Deborah'yı düşündüm, baştan savıldığına ilişkin dert yanmasını. Gerekçesi vardı.

J.'nin televizyon görüntülerinde bir küçülme yansıması duygusuna kapılıyorum. Öte yandan, S.'ninkilerde, çözünen cam, ayna yoluyla sonsuza kadar yayılan bir dünya yanılsamasına kapılıyorum. Bu gerçekdışı olsa gerek, ve tehlikeli. Bir yerlerde, bir okyanus ve bir kıta ötesinde, görünmeyen bir cengelde, gerçek bir erkek, Simon, sevdiğim erkek, şu anda gerçek sularda kürek çekiyor, ya da gerçek toprağı eşeliyor, ya da sıyrılan, yahut kesilen, yahut sineklerin soktuğu elleri gerçekten, kıpkırmızı kanıyor. Burada şimdi ben, gerçekdışı sürüngenler arasında yürüyorum, gerçekdışı toprağı ve suyu inceliyorum.

Ekranda gördüğüm, bir imge; ama yalnızca kendimin değil, aynı zamanda gerçek bir insanın imgesi. Onunla ilgili bazı düşüncelerim de fantezi değil, bilgi. Söylediklerini, gösterdiklerini, arada bir, büyük bir dikkatle öğrenebilir ve kestirebilirim. Onun mutlaka gördüğü, ekranın göstermediği ve benim görmediğim bitkileri tıpatıp betimleyebilirim. Bundan da öte, onun neden korktuğunu — bunu ne kadar iyi bildiğimi hiçbir zaman söylemeyeceğim ve ne düşündüğünü bir ölçüde biliyorum. Sevgi dikkattir, gerçi bu, gerçeğin yalnızca bir kısmı. Fantezi ve gerçek arasında sonsuz dereceler vardır ve arada bir, bir deneyimi ya da bir düşünceyi paylaştığımız yanılsamasına (ya da daha fazlasına) kapılıyorum. Ya kendi somutluğumu yadsıyarak, onu olduğu gibi görürsem? Öyle olsa bile, cam engel somut; ekran, pencere ya da ayna. Somut olmasaydı? Hayır. Somutluk olgu, olgu, salt tehdite çevrilemez.

Fanteziyle gerçeklik arasında düşler var. İster istemez dokunduğumuz şeyler; sahip olduğumuz şeyler; bastığımız, ayak değmemiş patikalar. Bu bizi değiştirir. Nesnelerin ölü ağırlıklarını da değiştirir bu. Arada bir -nasıl olduğu konusunda fikir yormuyorum- ne düşledim, ne yazdıysam, S. sonradan söyledi. Onun söylemediği şeyler de düşledim. Bu gece, deri değiştiren bir yılandan söz etti. Bunu daha önce duymuştum. Biliyordum. Bu kurtuluşu, düşümdeki gibi, görüntüyle birleştirdi.

Önce hayvanın kımıltısız yatışını gösterdi; sonra derinin yanlışını; derken hayvanın deriyi bırakıp gidişini — kaygan muşamba gibi, gürül gürül akan bir arşınlık dere gibi. S.'nin önünde kalan katı, yarı saydam kabuğun

üzerindeki pullar daha sert ve daha büyük görünüyordu. “Yalnızca kabuk üzerindeki işaretlere göre karar vermek zorunda olsaydık, yılanları dış kabuklarına bakarak ayırt etme olanağı bulamazdık” dedi.

Deri değiştirmeden hemen önceki dönemde yılanın rengi değişir; parlaklık kaybolur; bunu gösterdi ve bu yılanın derisi üzerindeki siyah lekelerin “ölgün bir mavi” renkte olduğuna, süt beyaz alt yüzeyin ve zeytin rengindeki halkaların sanki donuk, akçıl bir deriyle kaplı gibi olduğuna işaret etti. Sertleşmiş, soyulmaya başlamış bir katmanla kaplı gözleri gösterdi. Gözler ifadesizdi, hiçbir şey yansıtmayan yalın birer yüzeydiler. Yılanların deri değiştirme sırasında tümüyle kör olduklarını söylemenin doğru olmadığını belirtti. Gözlerin üzerini kaplayan bombe göz merceği de deriyle birlikte atılır. “Normalde” dedi, “yılanların gözleri iyi görür. Toprağı oyarak yuva yapan hayvanların çoğunda görme yeteneği büyük ölçüde zarara uğradığı için, toprağı oyma sırasında yılanların da uzantılarını, gözkapaklarını ve kulak deliklerini yitirdiklerini sananlar yanılırlar. Üstelik, bu yılan bir tırmanıcı ve gözleri keskin.”

Yılanın deri değiştirmeye bağlı bu cansızlığı ve kısmi körlüğü ile yenilenme ve yeniden doğuş mitosları arasında ilişki kurdu. “Yeni bir yaşam, bir başarı ya da yeni bir anlayıştan önce” dedi, “bir cansızlık ve aptallık dönemi olduğunu gördüm.” Bu basit benzetmelerden nefret ediyorum; süslü konuşan iyi bir vaiz olurdu, yılanı da herhalde eşsiz bir *exemplum* oluştururdu — ama vaaz verircesine, ayrıntılar, imge karmaşasının tınısını bozdu. Gerçi yaşamımız, onu oluşturan basit olgulardan daha yüce bir şeyin imgesi, ama bu ses tonuyla değil.

S. hayvanın uzaklaşıp gidişini sessiz kalarak izledi. Sanki her bir kıvrım ayrı ayrı arkadan itiliyormuş, tüm beden, aranarak ilerleyen kafanın peşinde, bir dizi birbiriyle bağıntılı, akışkan, belirsizce amaçlı, deneyip bulurcasına yönelen devinimlerle kasılıp sürükleniyormuş gibi. Atılıp bırakılmış deriyi eliyle duyumsayıp katlayışını izledim. Ne duyumsadığını biliyorum. Parça parça ölüyoruz, kuruyup sonra yenileniyoruz — yalnızca bir süre için. “Bu ıslak, parlak ışıltı haliyle uzun süre kalmaz, deri matlaşıp sertleşir” dedi. Sol kulağının hemen altında yeni bir bere var, ya da hiç değilse ben öyle sanıyorum; geçen sefer, yüzünün sol yanının görünmemiş olması mümkün, ama olasılık dışı.

Yaşamımızdaki tüm olgular, tüm olgular, tüm somut olgular ve nesneler hep, hem kendileri hem de kendilerinden öte. Bu yüzden ben de ölüme

değgin herhangi bir eğretilemenin, fanatik mi, gerçekçi mi kim bilir, profesyonelce, hevesle ardına takılıyorum. İtiraf etmeliyim ki, Kilise (kendi itibarı pahasına) benim gözümde onu da, yılanını da küçültüyor ve tutunmak için sımsıkı bağlı olduğuna inandığım düşünce ipleri ansızın gevşiyor, kopuyor ve dağılıp savruluyor. Anlamsızca, bağlıyorum, bağlıyorum. J.'nin "özgürleşme duygusu", S.'nin yeniden doğuş palavrası, çevremdeki nesnelerin düşmanlığı ve benim bunlardan kurtulup özgürleşme gereksinimim. Bu bir oyun mu, yoksa bir eylem mi? Bu gerçekten bir soru mu?

İki dünyada birden yaşıyorum. Bunlardan biri katı, aleyhimde, yabani, saldırgan, her şeyin nesne olduğu ve dolayısıyla despotça olduğu bir yerde nesnelerin despotluğu. Öbürü, sonsuz bir dünya: Cennet, pencere camının ötesinde, ayna dünyası. İnsan, salt görüntü olan o dünyaya dalıp özgürleşmeyi düşlüyor ve kazanılacak olan şeyin delilik olduğunu biliyor; tek bir dünya ve dayanılmaz.

Simon'un kucaklaması (olanaksız değilse bile), olup bitenin, yanlış anlaşılanın, başka kucaklayışların bu dünyadaki bir işlevi. Öbür dünyada ise, bir özgürleşme.

Bildiğim tek şey, ne pahasına olursa olsun, dünyalar arasındaki cam kırılmamak. Yılanın gözünün üzerindeki merceğin işlevini görüyor belki de. ideal olarak, iki dünyanın birbirine doğru akması gerekiyor gibi görünüyor; ama pratikte insan bunun yıkıcı olacağını biliyor. Yalıtılmış olarak kalmalıyım.

Işıklı cam bir kutunun dışında, cam bir kafesin içinde ışıkla sarılmış olarak.

Kendim için bir imge? Toprağı oyarak biçimlenmiş, kulaksız, uzantısız ya da gözkapaksız, sağır, devinebilmekten yoksun, gözleri keskin bir hayvan?

Cassandra. Değerli Jane'in[1] kız kardeşi ve destekçisi Cassandra Austen değil. Apollon'un rahibesi olan ve -Esin Perileri'nin Tanrısı Apollon'un rahibesi olan ve onunla ilişkide bulunmayı reddettiği ve böylelikle sanatçı sayılmadığı için- iletişim yeteneğinden yoksun kalan Cassandra. Çevresindeki nesneler dünyasıyla bağı olmayan Cassandra. (Apollon, Esin Perileri'nin Tanrısı olmasının yanı sıra, Işık Tanrısı'ydı ve böylelikle

olanaksız bir iffet adına çifte gerekçeyle reddedilmişti.) Benim gibi, Cassandra, benim gibi, yararsız bir bilgi dalı uzmanı.

Ayrıca, Lady of Shallot.[2] Ağ, ayna, aynada yansıyan ve ağa örülmüş, güneşin altında parlayan şövalye. Gölgelerden yan yarıya usandım. Herkesin düşündüğünden epeyce daha zekice yazılmış bir şiir. Tennyson bu şiirde kendi Ortaçağ romantizmine hem kendini kaptırmış hem de ona bir yorum getirmiş. Bkz. *Sanat Sarayı*. Yansımalarla bağıntılı yalnızlık.

Delilik habercilerini tanımaya ve bile bile barındırmaya olanak var mı? Ben Swift'le[3] ilgili dersler verdim ve düşünce yapısı o kadar tutarlı olduğuna göre onun deli olarak betimlenemeyeceğini ileri sürdüm. Fazla basitleştirme.

Julia'nın ziyaretinden beri Cassandra, yaşam biçiminde birçok değişiklik yapmıştı. Malory baskısıyla ilgili çalışma pek bir ilerleme kaydetmemişti. Eskiden Peder Rowell ile birlikte sık sık katıldığı, bölümler arası Augustinian Grubu'nun toplantılarına da gitmemişti. Ayrı ayrı seferlerde, bir gemici şapkası, fırçalar, dolmakalemler ve mürekkepler, pastel boyalar, bloknotlar ve tuvaller satın almıştı. Böylece, Julia kütüphaneye kapanıp yazarken, Cassandra da üzerinde baskı yaratan nesnelere karşı savaş açmıştı.

İç mekânlarda bulunan birtakım şeylerin resmini yaptı: Şömineler, trabzanlar, öğrencilerin başlarını ya da bacaklarını gösteren bir iki taslak. Yine de, giderek daha çok zamanını botanik bahçelerindeki ıslak banklara oturup ağaç köklerine dolanan ıslak otların resmini çizmeye ayırdı; sayfalar dolusu kırılmış dal, çamur ve yaprak resimleri yaptı. Seraları keşfetti ve hepsi de çok yakından olmak üzere bir dizi çiçek ve sarmaşık eskizi yaptı. Bu resimler, aynı zamanda hem şiddet hem de bir denetim yüklüydü. Yalnızca kâğıdın kenarlarından oluşan bir çerçeveye sığdırılmış, yer yer hafifçe koyu bir çizgiyle bir desenin vurgulandığı, özenle üretilen bir doğal karmaşa cümbüşü. Odası bunlarla dolup taştı, çalılıklar, cengeller, iskemle ayağı çizimleri. Sonunda kendine fitilli kadife bir pantolon, bir de su geçirmez, altın sarısı bir pelerin satın aldı. Üzerinde bu giysiler, elinde resim gereçlerini koyduğu bez çantayla, gittikçe süresi uzayan kır gezintilerine çıktı. Yollarda ya da köprülerde onunla karşılaşmalara, gemici şapkasının altından görünen kızıl saçlarına, yaptığı resmi acele içinde koluyla örtmesine, sessiz, öfke dolu, uzak bakışlarına değinen, Oxford'daki

hoş görülü ve bire bin katan merakın izlerini taşıyan söylentiler çıktı giderek.

On Üçüncü Bölüm

“Niye benimle yatmayı sürdürüyorsun, Ju?”

“Herhalde hoşlanıyorum da ondan” dedi Julia, daha başka olumlu gerekçe bulamayarak. Ayak parmağını Ivan’ın bacağından aşağı kaydırdı ve dönüp yüzüstü yattı. Mayıs sonlarıydı. Merle, Birmingham’da bir televizyon çekimindeydi. Julia, Ivan’ın yatağındaydı. Öğleden sonra saat dörttü.

“Pek hoşlanıyor gibi değilsin.”

“Öyle mi?” Julia bu olguyu gizlemede oldukça başarılı olduğunu düşünmüştü. Ivan ayağıyla onu dürttü.

“Sen aslında sonradan beni okşamaktan hoşlanıyorsun, evcil bir hayvanmışım gibi.”

“Sence bunun bir sakıncası mı var?”

Ivan duraladı. “Sakıncası yok, hayır. Ama bunun senin için iyi bir şey olduğunu söyleyemem.” Julia birden öfkeye kapılarak, hoşlandığı yegâne şeyin, sonraki dinginlik olduğunu ve şimdi bunun da paramparça edildiğini düşündü. Ivan üsteledi. “En başında seninle sevişmeme izin verdin, çünkü beni durdurursan senden hoşlanmam diye ödün patlıyordu. Öyle değil mi? Şimdi de, bunu sürdürmeme izin verdiğin için artık senden hoşlanmam diye ödün patlıyor. Öyle değil mi?” insanın, birisinin sandığından daha sezgili olduğu ortaya çıktığı zaman duyduğu öfkeye kapıldı Julia. “Eh, bunların ikisi de epeyce normal erkekçe tepkiler” dedi. Durup düşündü.

“Öncesinde ve sonrasında, bu konuda ahlak dersi vermek de öyle. Sen, olduğundan daha hevesli olma zorunluğu duymaksızın, benim olduğumdan daha hevesli olmamı istiyorsun. Bunu kabul et. Eh, ben de olmayacağım.”

Ivan doğruldu. “Ben yalnızca senin biraz tadını çıkarmanı istiyorum.”

“Ama ben kendime göre tadını çıkarıyorum.” Julia yüzünü yastığa gömüp içini çekti.

“Senin gibi kadınların, erkeklerin insan olduklarını öğrenmeleri gerek. Sanırım, senin o çeşit olduğunu kitaplarından bilmem gerekirdi. Sen korkunç bir genellemecisin Ju. Zamanını listesini yapmakla geçirdiğin bütün şu ‘erkekçe tepkiler’ bende yok değil. Çoğu zaman ikimizin de -çoğu insanın da- önceden kestirilebilir genellemelere uymadığımızı söyleyemeyiz. Ben ne olduğumu biliyorum. İflah olmaz bir cinsellik düşkünü ve duygusal tembel. Gel gelelim, sen de biliyorsun, aptal değilim. Sana da değer veriyorum. Seni kullanıyorum diye, ola ki başına iş açıyorum diye falan biraz pişmanlık duyuyorum.”

“Durmadan cinsellik konusunda *zeki* sözler üreten insanlardan bıktım. Senden hoşlanıyorum, ama cinsellikten de biraz bıktım. Yani kültürel bakımdan tatlım, senden değil. Şu pişmanlığa gelince de, ben olsam bununla övünmezdim. Cefa çekmenin, öne çıkan, başka bir biçimi bu. Sen de öyle düşünmüyor musun?”

Ivan yüzünü buruşturdu. “Demek sana göre, sen kendini bırakmadığın için benim erkeklik gururum inciniyor, öyle mi? Niçin yatakta hep öyle kibar davranıyorsun?”

“Belki de hep öyle davranmıyorumdur.”

Ivan yorganın altından elini uzatıp ona vurdu. “Bence öylesin. Yaşamına yol gösteren ışık, bu sevilme gereksinimin. Vermek istemiyorsun.”

“Eğer istemiyorsam, buna serinkanlılıkla bakman senin için daha iyi olur. Böyle yoklayıp çözümlemeye hakkın olduğunu sanmıyorum. Bunlar işe yaramaz. Artık seninle yatmayayım mı?”

“Bunu yaparsın, değil mi? Hemen yarın, hiç pişmanlık duymadan?”

“Elbette.” Julia güldü ve bir hareketle yataktan kalktı.

“Yalnız şu var ki, o zaman artık benden hoşlanmazsın. Buna üzülürüm.”

Gülüştüler. Julia giysilerini giymeye koyuldu. “Ben senden *hoşlanıyorum* sevgilim” dedi Ivan ve yine gülüştüler. Julia bir rahatlama duydu.

“Kitap nasıl gidiyor?”

Julia iç çamaşırlarıyla, beyaz pöstekiden yuvarlak bir pufa oturdu.

“Bitirdim. Hayatımda hiç bu kadar hızlı yazdığım bir şey olmamıştı. Bir çeşit aman vermez iç monolog. Yer yer de epeyce kesin ve tümüyle nesnel dış betimlemelerle karışık. Sırf bir karşıtlık sağlaması için. İşe yaradı sanırım. Buna uzaktan yakından benzer hiçbir şey yapmamıştım. Ne var ki

ben… Ben konuyu *ondan* uzaklaştırmaya çalıştım, ama belki de yeterince uzaklaştıramadım sanırım. Aslında gerçek, çok daha zorlayıcı. Ama sanırım bunun yayımlanmaması gerekir. Belki de bunu gerçekleştirmiş olmak yeterli.”

“iyi mi bari?”

Julia pufun üzerinde çocuk gibi toplanıp oturdu; çıplak dizlerinin üzerinden ona gülümsemesinde, biraz önceki sevişmelerinde göstermeyi belirgin bir biçimde başaramadığı bir coşku sezdi Ivan.

“Nereden bileyim? insan bilir mi? Galiba iyiye çalan sıradanlıkta bölümler var. Ama kendimi iyi hissediyorum. Bayağı iyi hissediyorum. *Bitti*. Biliyor musun sevgilim, benim dışımda, nesnel gözle bakabileceğim bir şey oldu. Şimdiye dek hiç bu duyguyu tatmamıştım.

“Ve… Ve işin tuhafı, bunun beni ondan kopardığını hissediyorum, aynı zamanda da, onun için öylesine büyük bir çaba harcadım ki, onu sevdiğimi hissediyorum. Artık kendi başıma erginleşebilirim, onu da gerçekten seviyorum. Dost olabiliriz, görüşebiliriz, paylaşabiliriz… Bazen düşünüyorum da, bunu okusa sevgiyle yazıldığını görürdü. Çünkü öyle. Gerçek sevgi, içimde hissediyorum bunu.”

“Kendince” dedi Ivan. “Aslında sen, ‘Kötü niyetle bir kitap yazdım ve kendimi kuzu gibi günahsız hissediyorum’ demek istiyorsun.”

Julia’nın yalnızca bir an benzi attı. “Kim söyledi bunu?”

“Melville. *Moby Dick*'le ilgili olarak. Kişisel olmayan, hatırı sayılır bir edebiyat yapıtı. Yine de Ju, bunu yayımla ve cezanı çek. Vicdanının sesini dinleyemezsin. Bir yazar, elinde iyi malzeme varken, bunu yapamaz. Her şeyden önde gelir bu. Koltuğunun altına sıkıştırıp yayıncıya git.”

Julia kızararak ve gülümseyerek başını eğdi.

“Gittim bile.”

Bunun üzerine bir an duraklayan Ivan, bu arada külodunu, koyu gri gömleğini ve açık gri çoraplarını giydi. Sonra Julia’ya dönüp: “Eh, ben iyisi mi artık sana ne yap-inan gerektiğini söylemeyeyim, değil mi? Çünkü sen bunu biliyorsun, öyle mi? Öyleyse, sonunda ne olduğunu söyle bana? Tek yanlı denklemini nasıl çözdün? Tek yanlı, çünkü zalim kadın roman yazarını işe karıştırmamışsın. Bilgeliğinin sonucu ne?”

“Sonu o kadar iyi değil sanırım. Onu giderek gerçek insan ilişkilerinden uzaklaştırıp televizyondaki tatlı dilli son sözcü din adamıyla olan tuhaf ve düşsel ilişkinin içine itiyorum. Az çok bile bile çevresindeki ilişkileri koparttırıyorum ona.”

“Bir roman yazarının böyle soğukkanlı bir biçimde, Ona şunu ya da bunu yaptırıyorum’ demesinden nefret ediyorum. Daha sonra ne ‘yaptırıyorsun’ ona?”

“Hayır sevgilim, ona değil, erkek kahramana yaptırıyorum. Geri dönüyor. Onu Kilise’nin hep verdiği o görevlerden biri dolayısıyla Oxford’a gönderiyorum ve karşılaşıyorlar. Din adamı onu bir bakıma hatırlıyor ve, işin acıklı yanı, ondan hoşlanıyor, gerçekten hoşlanıyor, ama kadın, aralarındaki o hayal *ormanları* varken ne söyleyebilir ona? Onun gitmesine izin veriyor, elini uzatıp durdurmuyor onu. Ama haliyle kendisi de artık hayal kurmayı sürdüremiyor. Trene bindirip uğurluyor onu. Sonucu belirsiz bırakıyorum. Biliyor musun, bu biraz Ibsen’in yaşam-yalanına benziyor: Erkeğin gerçek varlığı kadını onsuz bir dünyada yaşamak için özgür mü bırakıyor, yoksa kendi sanrısını yitirmek onu öldürüyor mu? Onu peronda” dedi Julia azametle, heyecanlı, “tüm kısıtlanma ve olanaklarının demiryolundan akıp gidişini izlerken bıraktım.”

“Harika bir içerik.” Ivan’ın sesinde bir coşku tınısı vardı. “Edebiyatın kehanet işlevine inanır mısın?”

“Hayır” dedi Julia. “Bir ara kendimi kâhin sanmakla suçlamıştın beni. Ama ben buna inanmıyorum. Cassandra öyledir, *Cassandra.* Ben olayların önemini ancak sonradan kavrarım.”

“Hm” dedi Ivan. “Söyleyebileceğim çok şey var ama söylemeyeceğim. Giyin de seni evine götüreyim. Bu ‘tüm kısıtlanmalarının ve olanaklarının’ ne kadarının ablan, ne kadarının sen olduğu konusunda ise biraz merak duyduğumu itiraf etmeliyim. Moffitt’le yataktayken de bu kadar terbiyeli miydin?”

Julia bunu cevaplamadı. Bir dakika sonra da ekledi: “Romanımdaki Emily, karma bir portre, bütün roman kahramanları gibi. Elbette Cassandra ve ben — karma bir yaratık, bir bakıma bir çift değişkenli bölünüm.” Ivan’a yaklaşıp öptü onu: “O *kadar da* terbiyeli olduğumu söyleyemem, aslında.” Başını onun omzuna koyarak: “Ivan, sence o şimdiye dek hiç?.. Günümüzde artık böyle hiç kimsenin kalmadığını sanırdım” dedi.

“Edebi bir gelenek” dedi Ivan, bembeyaz gülümsemesiyle.

Gemi Southampton’a bulutlu bir günde, tan ağarırken vardı. Simon Moffitt güvertede, geminin, arkasında bıraktığı köpükleri, halatlar geminin ağır ve hantal gövdesini bir bu yana, bir o yana sürüklerken suyun beyazlı mavili mermersi oluklar, köpürüp aklaşan kabarıklıklar oluşturmasını izliyordu. Derken yüzeyde bir çırpıntı, yuvarlanıp anaforlaşan şekilsiz bir keşmekeş belirdi. Simon bir an hafifçe gülümsedi.

Dirseklerini küpeşteye dayamıştı. Gemi ilerleyip dönünce, sıra sıra hangarları, koyu renkli metali gördü sonunda. Gökyüzü kapalı ve koyuydu; cengeldeki sürekli yoğun neme hiç benzemeyen, esintili hafif bir çiseleme vardı. Aşağıdaki bir lumbozdan birisi bir balık fırlattı; balığın kavisli gövdesi, kuyruğunda hafif bir titreşmeyle havaya yükseldi ve bütün martılar boğuk çığlıklarla, çıkardıkları gürültü birden artarak oraya üşüştüler. Bir tanesi suyun üzerinden süzülerek döndü ve balığı kapıp yükseldi; kötücül gagasından kızıl lekeli, parlak sarı renkte bir kuyruk sarkıyordu; martı yutkundu, silkelendi ve yine çığlık attı. Simon denize doğru eğildi ve bu olayı eylemsiz bir dikkatle izledi.

Bir an sonra, o da silkelendi ve aşağıya baktı. Tam anlamıyla düşünmüyor değildi; kendi kendine, ağır ağır **In Memoriam’*dan hatırladığı dizeleri tekrarlıyordu; çocukluğunda ona, büyük olasılıkla dinsel anlamda bir teslimiyet alıştırması olarak bu şiirden uzun bölümler ezberlettirilmiş olmasına karşın, hatırladıkları oldukça azdı. Ama şimdi bu yönüyle düşünmüyordu onu; şu anda, şiirin belirsiz, boz hüznü, kendisinin eve dönüşüne uygun düşüyordu. İngiltere’yi sevmiyordu. “Çıplak sokaklarda bomboş bir gün doğuyor” diye geçirdi aklından. Zaman ve yer ötesinde geçen bu yolculuğun yalnızlığı sona erdiği için ve bu nemli serinlikte sonra erdiği için üzgündü. Geminin düdükleri öterken ve zincirler şıngırdarken, yılanlarının, kurbağalarının, bitkilerinin gemiden indirilmesini denetlemek üzere yeniden aşağıya indi. Ayaklarını biraz dışa doğru basıp sürüyerek, düşünceli bir yürüyüşü vardı. Üzerinde beyazımsı bir binici yağmurluğu, başında da su geçirmez, tepesi basık bir Amerikan şapka vardı; her ikisi de üzerinde iğreti duruyordu.

**In Memoriam-,* Victoria Dönemi İngiliz şairlerinden Alfred Lord Tennyson’un dinse! içerikli bir şiiri. (Çev. n.)

Rıhtımda bir muhabir, yılan dolu, çadır bezinden çuvalların, uzun sandıkların, hayvan kafeslerinin fotoğraflarını çekiyordu. Yağmurluklu,

üzgün, kamburlaşmış bedeni ve neşesiz, fazla gür olmamakla birilikte yaygın sakalıyla Simon'un da birkaç resmini çekti. Sorduğu soruları Simon, bakışlarını yere ya da gökyüzüne dikerek, ellerini ovuşturarak kibarca cevapladı. Ertesi gün, bir akşam gazetesinin günlük haber sütununda fotoğraf yayımlandı.

"Dün, TV'deki *Koltuk Gezginleri* dizisinin binlerce izleyicisinin yakından tanıdığı, İngiliz yılan koleksiyoncusu Simon Moffitt, hayvanat bahçelerini ve kendi cebini zenginleştirecek, bir çuval dolusu benzersiz, zehirli ve zararsız, yabanıl ve çekici sürüngen ve böceklerle, gün-doğumunda anavatanına döndü. Kendisi son on yıldır, çoğu zaman çok ilkel ve tehlikeli koşullarda, çadırlarda yatıp kalkarak ülke dışında yaşıyordu. Doğabilimciyle, bir bölgedeki hayvan ve bitki varlığı arasında sürekli bir ilişkinin paha biçilmez değer taşıdığına inanıyor. Gerçi, zaman zaman yangın ya da sel nedeniyle kamp değiştirmek zorunda kaldığı da olmuş. Kendisine, oraya bir heyecan uğruna mı gittiğini, yoksa rahatsızlıktan gerçekten zevk mi aldığını sordum. 'Neyse ki, başımıza ne işler açtığınızı ancak sonradan anlıyorsunuz' dedi. Yeryüzünün binalar ve makinelerle örtülmediği yerlere özlem duyuyor. 'Oralarda her şeyin daha gerçek olduğu duygusunun mantıklı olmadığını biliyorum, ama benim duygularım böyle.' Bu duyguyu paylaşan çok kişi var, bunu yalnızca Simon Moffitt'in heyecan dolu programlarını izleyerek tadıyor olsalar da.

"Simon Moffitt'in hemen başka bir gezi düzenlemek gibi bir planı yok. 'Sonuçları kaleme almam, hayvanlarımı barındırmam ve düşünmem gerekiyor' diyor. Uzun boylu, siyah sakallı, romantik Simon Moffitt bekâr ve kendisine kalırsa böyle kalma niyetinde olduğunu söylüyor. Acaba 'hayranlarından' kaç tanesi onun timsahlarla bataklıklarda geçirdiği münzevi yaşamını paylaşmayı göze alabilir?"

Julia bu haberi bir gün sonra kahvaltı sofrasında okudu. Sürekli okuduğu bir gazetede yayımlanmamıştı ve kesilerek bir zarf içinde ona gönderilmişti. Ivan bunu gönderirken, yazının ve resmin çevresini çalılar arasında sakallı, insan başlı yılanlarla süslemiş, kocaman incir yapraklarıyla örtünmüş ve aslında görünüşe göre kendisi ile Julia olan bir Âdem ve bir Havva çizmiş ve hepsini de ince kırmızı, yeşil ve tükenmez kalem çizgileriyle, süslü elyazmalarındaki gibi, bir tropikal dal ve yaprak cümbüşüyle çerçevelemişti. Julia, Simon'un yüzünü öyle yakından inceledi ki, sonunda yalnızca baskıdaki noktaları gördü; herhangi birisi olabilirdi bu. Ivan onun

boynuna kırmızı bir yılan dolamış, bedenine yeşil bir yılan tırmandırmıştı; şapkasının kenarından da iki tane küçük siyah yılan görünüyordu.

Deborah, annesinin omzundan bakarak seslendi: “Bak, birisi Julia’ya ne göndermiş…” Thor önünde duran mektuplardan başını kaldırdı. Mutfaktan, üzerinde çirkin bir gecelikle, ayaklarını sürüyerek, Edna Baker çıktı, peşinden Trevor ile Rosie geliyorlardı. Aynı zamanda hem yemek yiyip hem de yattıkları odaya ulaşmak için durmadan

Eskelundların salonundan geçmeleri gerekiyordu. Deborah haberi okudu: “Uzun boylu, siyah sakallı, romantik Simon Moffitt…”

“Şuna bir bakayım” dedi Thor. Julia yazıyı ona uzattı. Bebeğin çığlığı bütün evi kapladı. Ortalıkta kirli bebek bezi kokusu vardı. Mrs. Baker eve ilk geldiğinde hevesle günde iki kez bez yıkıyordu, ama artık durum böyle değildi ve Julia durumun düzelmesini isterse kızgın bakışlarla karşılaşmaktan çok çekiniyordu.

“Kim gönderdi bunu sana?” dedi Thor, çoğu zaman gerçek duyguları dile getiren, anlamsız, aşırı çarpıcı bir sesle. Julia kafasını kaldırıp sitemli bir ifadeyle baktı ona. Mrs. Baker arkasına dönüp onları izlemek için duraklayınca, elinde salladığı sürahinin içindeki süt Julia’nın halısına döküldü.

“Ivan göndermiş” dedi Julia, “Ivan’ın işi.”

“Niye göndermiş?”

“Niye göndermesin?” dedi Deborah.

“Sen karışma” dedi Thor, kızma. Julia birdenbire, onun hoşnutsuzluğunun asıl nedenini kavradı. Kendisinin Ivan’a, onu böyle bir resim gönderecek konuma sokacak kadar fazla şey anlatmış olmasına kızmıştı Thor. Julia’nın duygusallıklarına hoşgörü göstermekle gururlanırdı; onun göreviydi bu, ama Julia’nın, önüne gelenle gevezelik etmesini kaldıramıyordu. Julia anlayışla haykırdı: ‘Üzgünüm. Üzgünüm.”

“Evet, sen her ne zaman sorun çıkarsan” dedi Thor, “hep üzgünsündür. Ama yaptıklarına değil.”

“Sakın” diye haykırdı Julia, “sakın bir çocukmuşum gibi öğüt vermeye kalkma bana. Çocuk değilim. Ben sorumluluk taşıyan bir kadınım.”

“Öyle davranmıyorsun ama.”

Julia ayağa kalkıp bağırmaya başladı: “Üstelik, bana eziyet etmek için eve aldığın bütün şu kahrolası pis insanların önünde yapıyorsun bunu. Ama *senin* gerekçelerin eleştirilemez elbette. Hayırseverlik her şeyi haklı kılar. Yargılamaktan vazgeçmelisin, yoksa sen de yargılanırsın, sen de yargılanırsın.” Thor hiç sesini çıkarmadı. Ağlamak üzere yüzünü buruşturan Julia, onun hasta göründüğünü düşündü. Thor’un yüzünde, onu ilk tanıdığında gördüğü gergin, dik dik bakan ifade vardı; dudakları karanlık bir çizgiyle kıvrılmıştı. Julia çaresizlik ve öfkeyle ona baktı, döndü ve koşup arkasından kapıyı çarparak yatak odasına kapandı. Mrs. Baker süt sürahisini elinden düşürdü ve iç geçirdi; çocuklar bağrıştılar. Thor gidip beceriksizce ve bütün ağırlığıyla kolunu Mrs. Baker’ın omuzlarına doladı. Bebeğin şimdi çılgın gibi, soluk soluğa haykırdığı odadan, saldırgan bir tavırla, senedeleyerek Mr. Baker çıktı. Deborah, bütün patırtının nedeni olan gazete kupürünü toparlayıp odasına götürdü.

Gazete kupürü Cassandra’ya iki gün sonra ulaştı. Aşai Rabbani törenine gitmek üzere çıkarken buldu zarfı; siyah eldivenli parmaklarıyla beceriksizce açarken, kupür uçarak yere düştü. Bir de mektup vardı.

“Sevgili Cassandra Teyze, Julia’nın televizyoncu ahbabı ona bunu göndermiş. Her nedense, evde bu yüzden büyük bir patırtı koptu. Şimdi hiçbirimiz birbirimizle konuşmuyoruz. Yalnızca bebek çığlıklar atıyor.

“Bunun en çok sende olması gerektiğini düşündüm; gerçi benim ne düşündüğümün pek önemi olmasa gerek. Sende olmasını yeğlerim bunun. Umarım iyisindir; son mektubuma hiç cevap vermedin. Senden mektup almadan edemiyorum. Artık bizde bir ev dolusu gecekonducu olduğu için, kendimin olan tek şey mektuplarım; durum içler acısı. Senin ve benim birtakım şeylerden haberdar edilmemiz gerekir gibi geliyor bana — olan biteni öğrenmeyi eskisinden daha çok iş edinmemiz gerekiyor. Belki de sana yazmamalıyım. Julia’nın tersine, her şeyin ne kadar korkunç olduğunu yazma gücüm yok, ama korkunç olduğuna n’olur inan. Bana inanılmasına gereksinim duyuyorum, sanırım ortalıkta korkunç bir şeyler dönüyor. İnsanlar ne bir şey anlatıyor ne de gizliyor; bu müthiş bir gerilim, ne demek istediğimi anlıyor musun?

“Oldukça vesveseli bir mektup oldu bu, Cassandra Teyze. Bana fazla sinirlenmeden önce, şimdiye dek sana hiç böyle bir mektup yazmadığımı ve şimdi bunun için birçok nedenim olduğunu düşün. Nasıl bir duygu içindeyim, biliyor musun? Sanki ayağımın altındaki çalıların arasında bir

şey sürünüyor, tepemde üzerine basmaktan korktukları için kımıldamaya cesaret edemeyen bir şeylerin çarpıştığını ve dövüştüğünü duyumsuyorum; haliyle, yine de, basabilirler de. Bütün kitaplar, çocuğu düşünün, der. Bana mektup yaz ve kendi ayaklarımın üzerinde durmam gerektiğini söyle; *sen* söylersen, inanırım. Sevgili teyzeciğim. Seni seven yeğenin Deborah."

Cassandra kupürü dikkatle inceledi: Simon'un gölgeli yüzünü, Ivan'ın yılan süslemelerini, yağmurluğu, incir yapraklarını. Düşünceli düşünceli katlayıp çantasına koydu. Mektubu ise yırtıp çöp kutusuna attı. Kiliseye gitti.

Oturduğuna sevindi. Haftalardır kendisini iyi hissetmiyordu ve uzaklıklar konusunda yanılgıya düşmesi, diz çöktüğünde önündeki sıraya uzak düşmesi, olduğundan daha uzak görünen basamaklara ayağının takılması olasıydı. Çevresinin düşmanca görünümü artarak sanrıya dönüşmüştü. Kilisede, yapının bir çiçek gibi açıldığı, sonra bir yanının, sıraları bitiştirerek, sütunları birbirlerine doğru yamultarak, öbür yanının üzerine kapandığı duygusuna kapılıyordu. Ya da Yemek Salonu'nda, tavandaki Ortaçağ taklidi kirişler yavaş yavaş alçalarak, kızların gürültüsünü yoğunlaştırıp dayanılmaz bir çığlığa dönüştürüyordu. Giderek sayıları artan bitki eskizlerine, inceden inceye ayrıntılı olarak çizdiği birkaç tavan kirişi ve kabartma eklemişti. Bu çizimlerdeki çizgiler de daha sertleşmişti.

Dalgın dalgın, oturduğu sıranın ucuna göz attı, eldivenlerini çıkardı ve Tanrı'ya yöneldi. Gençliğinde, Toplantı'da Tanrı'ya boz bir ibrişim yumağından geçerek yaklaşılırdı; düşüncelerini acı duyarak yoğunlaştırdıkça kalınlaşan bir yalıtımdı bu, ta ki bu düşünceler, sıkıştırılmış amyanttan oluşan bir tavanda körelinceye dek. Bu çabalarının sonucunda çoğu kez, yenilgi içinde, kendi yaşamındaki Ortaçağ uğraşına dönüş yapardı. Kilisede ise, aynı çaba zorunlu değildi; kendi dışındaki başkalarınca yaratılan sesler, sözcükler ve nesneler arasındaki uyumda Tanrı yeterince var oluyordu. Gençliğinde, edebiyatın kendi amaçsız coşkusuna verdiği bu ikincil, daha yoğun yaşamı, Kilise, Tanrı'ya veriyordu sanki; ne süslü ne de umutsuz. Oysa son zamanlarda bu uyum onu kucaklamıyordu. Giderek, amyantla giriştiği öznel savaşımına yönelmişti. Renk ve ses solmuştu. Havada uçuşan yumakların arasından küskünce: "Biz yalnızca verdiğimizi alırız" dedi Tanrı'ya, kendisini mi yoksa O'nu mu suçladığından emin olamayarak. Bu özel savaşım her an onu bekliyordu; bunu üstlenemeyecek kadar kötü duyumsuyordu kendini.

Peder Rowell şarapla ekmeği uzatınca, Cassandra yaşlı hanımlarla birlikte, oturduğu bölmeden çıkarak mihraba doğru yöneldi. Kımıldadığı zamanlar görüntüler daha da kötüleşiyordu. Sütunların tepesinde ölü kelebekler gibi kümelenen amyant parçacıkları gördü; sütunlar kabarcıklanan boz bir kabukla kaplı dev mumlar gibi yamuklaşıyorlardı. Haçın üzerinden kordon gibi sarkan ve sanki hava yanarak uçuşan küllerle katılaşmışçasına, havada bir araya gelen bir şeyleri, yüzünden kovarcasına ellerini kaldırdı. Bir mırıldanma ve şarkı işitti.

“Miss Corbett!” dedi Peder Rowell.

Cassandra bir adım attı ve başını sıranın ayağına çarptı.

“Şu isterik kadın öğretim üyeleri” dedi bir öğrenci öbürüne.

Cassandra kendi boğazından gelen hırıltılı bir sesle ayıldı ve kendini Gerald Rowell’ın divanında uzanmış, siyah ipek çoraplı ayaklarına bakar buldu. Peder’in ince altın çerçeveli gözlüklerinin gerisindeki açık renk gözlerini gördü; kafasını oynatınca ışık, gözlük camlarının yüzeyinde gezindi. Peder onun konuşmasını bekliyordu.

“Özür dilerim, Peder. Kabalık etmiş oldum.”

“Önemi yok. Niçin olduğunu biliyor musun, Cassandra?”

“Çok yorgunum” dedi Cassandra, beylik bir cevapla. Peder ona bir bardak su uzattı; Cassandra doğrulup bir yudum aldı.

“Eskiden bana güvenirdin.”

“Evet” dedi Cassandra belli belirsiz. Peder’in yüzündeki ifadeden anlam çıkaramıyordu.

“Kendini bu kadar yormaya hakkın yok. Hiçbirimizin kendimizi yok etmeye hakkımız yok. Ne söylemeye çalıştığımı biliyorsun.”

“Evet.” Cassandra pek onu dinlemiyordu. “Metafizik bir bunalım geçiriyorum. Büyük olasılıkla önemsiz. Bence bundan söz etmenin bir yararı yok.”

“Bundan emin olamazsın.” Peder bekledi. “Dokunduğum her şey… Dokunduğum her şey… küle dönüşüyor.” Peder’in bunun ne denli kelimesi kelimesine doğru olduğunu bilemeyeceği düşüncesiyle kendi kendine gülümsedi. “Hem zaten bu dünyada, her şeyin küle dönüşmesi gerekiyor” dedi, Peder’in vaazlarda kullandığı, olağandışı kuru bir sesle. “Bu sınamaları kabullenmeliyiz.”

“Seninle konuşmayı olanaksız kılıyorsun.”

“Konuşma hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmez. Çok konuşuyoruz. Susmalı ve dikkatimizi yaşamı sürdürmeye yoğunlaştırmalıyız. Boş bakışlarını Peder’in arkasında kalan odaya dikti, sonra yine bedenini kastı, hafifçe gülümsedi. Sanki orada bile bir şey pusuda bekliyordu. Her neyse, onu izliyordu ve Peder Rowell da onu izliyordu.

“Tanrı bizi, yaşamı sürdürmenin büyük önem taşıdığı bir konuma koymadı, Cassandra. Sen ve ben uygar, bilinçli, zeki ve fiziksel açıdan talihli olarak doğduk. Bu dünyada yaşamak zorundayız. Birbirimizle konuşmak zorundayız. Çok fazla enerjiye sahip olduğumuz bir konuma yerleştirildik; bunu sevgiye harcamak bizim *görevimiz*. Başkalarına sevgi. Tanrı’ya sevgi.”

“Cam” dedi Cassandra, başını sallayarak ve onun gözlüğüne ve gözlüğünün arkasındaki gözlerine bakarak, “ve camın gerisindekiler. Biliyorum, bunu söylüyoruz.” “Doğru olan bu.”

“Evet evet” dedi sabırsızlık içinde, “ama başka doğrular da var.”

Birden ayağa kalkıp eldivenleriyle çantasını aldı. “Dediğim gibi, biraz kabalık etmiş oldum. Bunu bir alışkanlık haline getirmeyeceğim için aklayacaksın beni. Ama bundan, sanki önemliymiş gibi söz ederek durumu daha da kötüleştirmeyelim.”

“Ne gibi başka doğrular?” dedi Peder Rowell. Cassandra düzgün adımlarla kapıya doğru yürüdü. “İzin ver de hiç olmazsa bir taksi çağırayım sana.” “Hayır, hayır… yürüyebilirim.”

“Eğer… Eğer bir şey konuşmak istersen, fikrini değiştirirsen, ben buradayım.”

“Biliyorum” dedi Cassandra. “Biliyorum.”

Odasında, gazete kupürünü çıkarıp yine inceledi. Simon’un yeniden İngiltere’de olmasının ve kendisinin bundan haberdar olmasının pek fark etmediğini düşündü. Ama Simon cengelde değilken, onu orada hayal ederek zaman harcamıştı ve bu da kendi varlığının bilincini biraz daha tüketiyordu.

Geçenlerde bir şövale satın almıştı; şimdi başka bir resim yapmaya koyuldu. Bir ağacın altında duran yağmurluktu bir adam çizdi. Sonra dikkatle, sanki öbür bütün çalışmaları buna ön hazırlıkmış gibi, adamın arkasına ufak, biçimselleştirilmiş, sarmaşık uzantılarına, eğreltiotlarına,

büyük yapraklara pençe ve dokunaçlarıyla tutunan, gelişigüzel düşsel yaratıklarla dolu karmaşık bir bitki ağı serpiştirmeye başladı. Yakından dikkatle bakarak, santimetre karelik alanları sırayla dolduruyordu. Derinlik kazanan arka manzaranın önünde ağaç, bir sütun gibi yükseldi. Cassandra bunun üzerini, büyük fırça darbeleriyle, dalları seyrelten ve tüm manzaranın üzerinde egemen olan boz ve kapalı bir gökyüzüyle kapladı.

On Dördüncü Bölüm

"Evet, biliyorsun, ama ben…"

"Bir sanat biçimi bu. Sinema için ne söylediklerini düşün. Hayır, bak, yeni sanat *aracı* televizyon. Bütün öbür biçimlerin işlerliği bitti… *İşlerliği bitti...* ONLAR fazla benlikçi. Sanatçılar sanki biçimlerle oynuyor. Durmadan *biçim* ile zaman harcıyorlar."

"Ama…"

"Şimdi… bir sanat aracı olarak televizyon, kurduğu *yakınlık* dolayısıyla, *bütün öbür sanat biçimleri* karşısında bir üstünlük taşıyor ya da taşıması gerekir. Çok büyük bir esneklik ve çeşitlilik taşıyor, tamam, ama aynı zamanda bu *yakınlığı* da taşıyor. Bir sürü yeni keşfe yol açabilir. Neden olmasın? Yani, sanatı insanların evlerine soktuğuna ilişkin beylik sözler aslında doğru. Hemen hemen herkesin yaşamının olağan bir parçası olan bir *sanat aracının* ne denli güçlü olduğunun farkında mısın? Yani, işte *hemen orada,* insanların yaşamlarında. Düşüncelerini ondan alıyorlar. Korkunç bir sorumluluk bu."

"Bence…"

"Hayır, dinle. Bu program. *Canlı Sanatlar.* Kurduğu bu yakınlıkla, her noktadaki sanatçıyla insanların yaşama biçimleri arasında bir ilişki kurma girişimi. Şimdi bak… Sanat insanın benlik bilincinin bir işlevi. Sanat, onun yaşamının *bilincinde* olması olgusunu yorumlama biçimi.

Bir hayvan gibi değil. Ya da daha soyut şeylerin bilincinde olması, renk ve ses gibi. Şimdi bak, şimdi bak, televizyon artık, insanın benlik bilinci. Demek istiyorum ki, kaç kişi yaşamı, iletişim aracının onlara gösterdiği açıdan görür? Pek çoğu bunu bir Shakespeare oyunu ya da Tolstoy romanı ya da hattâ Charlie Chaplin açısından görmüştür. Şimdi, bu programın

amacı, onları bizim sunduğumuz şey konusunda bilinçli kılmak. Ben kültür konularını irdeleyip sunan, güzel sanatlar meraklısı bir öğretim üyesi değilim. Bir dava adamı değilim ben — onlara kendilerini toplumsal bakımdan nasıl yükselteceklerini söylemek istemiyorum. Anlamak için yaşam boyu bir eğitim gerektiren çeşitten sanatla ilgilenmiyorum. Ben yalnızca sıradan insanın bilincini arttırmak istiyorum. Kendisiyle ilgili bilincini. Sanatçının onunla ilgili bilincini. Çevresindeki şeylerle ilgili bilincini. Sanatçının önem duygusunu insanların yaşamlarıyla *dokumak* istiyorum. Bu bir şey ifade ediyor mu sana?”

“Ben…”

“İşte televizyon da, sanata -bu bilince- şimdiye dek var olmayan ya da konudışı tutulan her çeşit şey için pencere açıyor. Senin konun gibi.”

“Evet. Benim çalışmalarımın onlar için sürükleyici bir ilginçlik -ya da önem- taşıdığı aklıma gelmemişti.” “Aldığın reytingler böyle söylemiyor. Yok, açıkçası, onlara harikalar gösteriyorsun.”

“Benim söylemek istediğim şey, ben bir sanatçı değilim.”

“Anlamadım.”

“Dinlemiyorsun. Eğer… Eğer bir sanatçı vardıysa, o da arkadaşım Antony Miller’di. Öldü. Filmleri o çekti. Oysa ben… senin kullandığın terimlerden kuşkuluyum. Parmağımı basamıyorum, ama ben…”

“Eh, elimizde sen varsın.” Ivan elini şöyle bir salladı. “O olmasa bile. Shakespeare’siz Hamlet. Televizyona çıkmayı kabul ettin.”

“Evet.” Simon döndü, buz kovasına doğru eğildi ve maşayla tuttuğu iki buz parçasını içki bardağına attı. Adeta kızgın bir hareketti bu. Ivan onu izliyordu. Her nedense, öfkeli görünüyordu. Simon’la ilk karşılaştığında, bu sabırlı yüzü canlı olarak karşısında gördüğünde, gevşemiş, sakinleşmiş, tuhaf bir biçimde ona yakınlık duymuştu. Aslında anlam yüklü, bir anlık gergin bir sessizlikten sonra, inandığı şeyler konusunda, alaycılıktan uzak, konuşma, uzun uzun konuşma zorunluluğu duymuştu. iki üç dakika süresince, karşısında kendisini büyük bir hayranlıkla dinleyen birisiyle konuştuğunu sanmıştı. Şimdiyse, karşısında kimse yoktu sanki. Simon onu sessizce, bir şekilde, atlatmıştı. Simon Moffitt’in, cengelde her ne idiyse bile, bu programda yetersiz ve utandırıcı bir sunucu olacağı yolunda mesleki bir düşünceye sığındı. Derken, mesleki düşünce yerini özel düşüncelere bırakınca, Julia’nın şimdi bu huysuz adamı çekici

bulamayacağına karar verdi. Ivan kendi bedeninden hoşnuttu ve ona bakıyordu. Julia bu çopur suratı, bu oynak ademelmasını, bu gevşek dudakları beğenemezdi. Simon’un sakalını tıraş ettiği yerde feci bir kızartı oluşmuş ve yüzünü alacalı bulacak bir görünüme büründürmüştü. Simon’la göz göze geldiler.

“Adamakıllı bir yüzeysel çalışma gerekiyor” dedi, eliyle onun yüzünü göstererek.

“Efendim?”

“Yüzeysel çalışma. Çekim için.”

“Oh” dedi Simon yalnızca, ağzına büyük ve görünüşe göre zorlukla yuttuğu bir yudum cin alarak. *Canlı Sanat* ekibinin öbür üyeleri gelinceye kadar da, bunu izleyen gergin sessizliği sürdürdü.

Bunlar bir şair, bir müzisyen, bir de heykeltıraştı. Müzisyen olanı, Percy Mottram adlı sarışın genç, en iyisiydi: Hem besteciydi hem de keman çalıyordu. Öbür sanatçılar arasında pek gözde değildi, ama aynı nedenlerle halkın gözdesiydi: Çok güzeldi, utangaç ve çekici bir yüzü vardı ve tartışmaya, sanki sokaktaki adam adına konuşuyormuş gibi, kişisel, gerçekçi, saçmalık içermeyen bir katkıda bulundu. Öbür sanatçılar bunu bozgunculuk olarak yorumladılar. Ben Mclntyre, heykeltıraş olanı, bir zamanlar Percy’nin, arada sırada bir melek gibi yazıyorsa da, hiç şaşmaz bir biçimde, birçok opera güftesindeki bayağılık ve düzeysizlikle konuştuğunu söylemişti. Ben yaygaracıydı. Gür bir kızıl sakalı, üzerinde de balıkçı yakalı bir gemici süveteri vardı; koku sürünmüştü. Istırap içinde, yarı-insan bir figürü hapseden ve onun ancak bir asma kilitler, ipten ipuçları ve manivelalar yoluyla kaçma olanağının bulunduğu, kıvrık ya da oynak çubuklardan oluşan telden bir kördüğüm saplantısını yansıtan yapıtlarıyla ilgili iyi bir televizyon programı çekilmişti. Ne var ki bu figür, ya tabana kaynaklanmış ya da korkunç televizyon antenlerinden oluşan bir ormanın ortasında zincirle asılı oluyordu. Bu yapıtlar, kameranın hareketli gözüyle, bir kaide ya da platform üzerinde tek başına durduklarından daha etkileyici görünmüşlerdi. Şair olanı, Gordon Bottome, bir üniversitenin teknik bölümünde öğretmendi, oturumlara başkanlık ediyordu ve bütün sessizliklerde ve boşluklarda akıcı bir biçimde konuşabiliyordu. Kelimeleri ölçülüydü, sol eğilimliydi, uygarlığın yeniden oluşturulmasına inanabildiği ölçüde edebiyatı uygarlığı yeniden oluşturabilecek bir güç olarak görüyordu ve otobüslerde ya da istasyon büfelerinde karşılaşılan yabancılar üzerine

alaycı düşünceler, bir de şiirin ne işe yaradığı yahut insana ne verdiği konusunda derin yazılar yazıyordu. Ivan'ın sinirine dokunuyordu ve Ivan'ın üstlerince Ivan'ın kendi gücüne duyduğu fanatik inancı dizginlemek ve Ivan'ın aşırı hırslı yahut aşırı karmaşık görünme girişimlerini engellemek amacıyla Ivan'ın üstlerince programa katılması sağlanmıştı. Ivan ona sanatçı değil, öncelikle eğitimci olduğunu söyledi; o da, eğer böyleyse, bundan utanmadığı cevabını verdi. Ayrıca, izleyicilerin belli bir konuda "neyi alabileceklerine" ilişkin kuralların belirlenmesinden yanaydı, izleyicilerin alabilecekleri genellikle en azda kalıyordu.

Ivan bu kişilere Simon Moffitt'i tanıştırdı. Simon gergin bir biçimde yutkunup öksürdü. Önce Simon'un birkaç filmini izleyeceklerini, sonra da onun çalışmasına ilişkin "tümüyle gelişigüzel" bir tartışmada bulunacaklarını açıkladı onlara; bu tartışmanın bant kaydından, program için daha ciddi bir tartışma tasarlanabilir ve belirlenebilirdi. Simon, gözleri yarı kapalı, bardağına bakıyordu. Ivan ekip üzerinde Simon'un etkisini değerlendirmeye çalıştı; Simon'un, onun önemine duyulan ve birlikte olumlu bir çalışma yapacaklarsa gerekli olan fanatik inancı sürdürecek bir şey yapmasını ya da söylemesini diledi. Onun açıklamaları sırasında Julia, her zamanki gibi geç kalmış olarak içeriye girdi.

Son zamanlarda *Canlı Sanatlar* toplantılarına gelmekten nefret eder olmuştu. Ekipteki tek kadın olduğu için, başlangıçta sırf bu nedenle bir ilgi odağı olmuştu, sonraları da ona, yerinde başka bir kadın olsa bundan kaçınabileceği duygusu veren, bir çeşit dışlanmaya uğramıştı. Bu seferinde de, tam evden çıkarken pek de akıllıca davranmayarak Mrs. Baker'a banyodaki kovayı taşarcasına dolduran kirli bebek bezlerini yıkamasını söylediği için çıkan bir tartışma yüzünden sinirleri bozulmuştu. Julia, Mrs. Baker'ın artık, kendisini hayırseverce yardım gören birisinden çok, evdeki bir iç savaş silahı olarak görmekle daha çok güvence duyduğuna karar vermişti. Böylece, kendi kirli tulumu ile Julia'nın yuvarlak yakalı, açık kayısı renginde, genç kız giysisi gibi göğüslerinin altından bir şeritle büzülmüş, şık yünlü giysisi arasındaki farka dokundurmuştu. Julia kendini kötü hissediyordu. Sırf, evde kalıp kendini kötü hissetmesin diye, tam kapıdan çıkarken söylenmişti bu sözler. Ama kapıdan çıktıktan sonra kendini şaşkın ve gereksiz ölçüde yılgın hissetmişti.

Simon onu görmeden önce, Julia onu gördü. Ben'in ötesinde, omuzları sarkmış, olağanüstü önemli görünüşüyle oturuyordu. Yüreği çarptı ve bir an

çıkıp gitmeyi düşündü. Ivan onun dirseğini tutarak: “Gel de konuğumuzla tanış, Ju” dedi.

Simon başını kaldırdı, elmacıkkemiklerinin üzerinde gözlerinin altı kırışarak. “Aa Julia” dedi ve sonra şaşırtıcı bir davranışla odanın ortasına kadar yürüyerek onu öptü. Odadaki öbür erkeklerden herhangi birinde bu davranışı belki de normal bulacak olan Julia, titreyerek ona sarıldı.

“Simon ile Julia çocukluk arkadaşları” dedi Ivan, Çinli sırıtışıyla.

“Bu sizin yaşamınız demek” dedi Percy. Ben, Percy ve Gordon da sırıttılar.

“Simon.” Julia ondan uzaklaştı ve kendini toparladı. “Her bir programını baştan sona izledim. İnsanda tek yönlü, tuhaf bir buluşma duygusu uyandırıyor. Ama sen aslında temelli gittin. Doğrusu geri döneceğin hiç aklıma gelmezdi. İyi misin?”

Simon başını salladı, yüzünü buruşturdu, dikkatle ona baktı ve belli berlirsiz bir sesle: “Evet, elbette. Sen nasılsın? Cassandra nasıl?” diye sordu.

“İyi” dedi Julia dikkatle. Simon hiçbir şey söylemedi. Julia bir açıklama çabası gösterdi. “Fazla değişmedi. Çok değil. Biliyor musun, Oxford’da öğretim üyesi. İnsan, sandığı kadar çok değişmiyor” diye fikir yürüttü.

“Öyle. Ama herhalde ikiniz de…” Çevresine bakındı, bir yudum cin aldı, kendi ayaklarına baktı, eliyle bir hareket yaptı. “Herhalde ikiniz de şimdi biraz daha normalsinizdir.” Güldü. Ivan kahkahalar attı. Percy, Ben ve Gordon da güldüler. Julia kendine güvenen bir sesle: “Eh, biraz daha normaliz” dedi. Ama tıpkı Simon'unki gibi, kendi yanakları da yanıyordu. Söylenmesi tuhaf bir şeydi.

Ivan bir kadehe cin koydu ve: “Normalden ne kastettiğine bağlı, Simon” dedi. “Onları tanıdığım kadarıyla, ikisi de canavar.” Yine güldü. Simon’un bakışları bir an ona takıldı, sonra Julia’ya çevrildi. Julia birdenbire Ivan’ın, onun kitabını anlatmaya koyulacağı korkusuna kapıldı ve bunu önlemek için söyleyecek hiçbir şey gelmedi aklına. Umutsuzluk içinde Simon’a, onun alacalı, pençe pençe kırmızı, sivilceli, gözkapaklarında bile sayısız böcek sokmasından kalma ufak, morarmış yarayla dolu yüzüne baktı. Ona karşı birtakım duygular besledim, diye düşündü, evet, duygular besledim.

“Ailen nasıl?” diye sürdürdü Simon, inatla. “Baban nasıl?”

“Öldü. Şubatta.”

“Çok üzgünüm” diye haykırdı Simon, ani, beceriksiz bir kederle. *“Çok* üzgünüm.” Omuzlarını ondan öteye çevirdi ve ellerini ovuşturdu. “Sormamam gerekirdi.”

“Zarar yok. İnsan sürekli duyarlı kalamıyor. Yani, insan bundan konuşabilmeli, elbette konuşabilmeli, insanın birtakım şeyleri yenmesi gerek.”

“Öyle mi dersin?” dedi Simon, ani bir ilgiyle ona doğru eğilerek. “Sence bu kolay mı? Sence… Sence… Söyle bana, Julia…”

“Yılanlardan söz etme sırası geldi” dedi Ivan. “Birbirinizden daha sonra söz edersiniz.”

Ekip üyeleri, birlikte bir mobilya sergisinden seçip aldıkları Arne Jacobsen koltuklarında oturup Simon’un birkaç filmini izlediler. Julia bunları, anlamadığı ve anlamını çözümlememeyi yeğlediği bir dizi yalın, geliştirilmiş görüntü halinde yeni baştan görmekten dehşete kapıldı ve etkilendi. Ekranda yılan derisinden bir kabuk vardı, kayarak başka bir yere uzaklaşan hayvanın kurumuş, tam bir maskesi; kelebeklerin kanını emdiği ölü bir domuz vardı; suyun yüzeyindeki çiçeklerin oluşturduğu beyazlığın altında kara bir oyuk halinde kıvrılmış, desenli derisi ışık ve gölgelerle alacalanan anakonda; Simon onun boğaz kasları konusunda uzun uzadıya açıklamalarda bulunurken, bir beyaz fareyi yutan ufak boa yılanı ve ağzının kenarından sarkan pullu, soluk renkli kuyruğun isyan içinde seğirmesi. Bir iki kez Simon’a baktı; görünüşe göre kendi kendisiyle büyülenmiş olarak, heyecanla gözlerini kırpıştırarak ve elindeki sigarayla beceriksizce oynayarak ekrana bakıyordu.

Daha sonra Ivan: “Şimdi, bu filmlerle ilgili olarak hepinizin kendi fikirlerinizi ileri sürdüğünüz iyi bir genel tartışmayı banda kaydetmek istiyorum, bakalım fikirlerinizden nereye varacağız. Burada Simon ile bu konuyu konuşuyordum, ama sanırım size nereden başlayacağınız konusunda bir ipucu vermek için biraz açıklama yapayım” dedi.

“Şimdi, bu programda, değişik iletişim araçlarında insan deneyiminin ne çeşit alanlarının ele alınabileceğine ilişkin elimizde epeyce gereç var. Philip Larkin çıktı, eskiden her şeyle ilgili şiir yazılabileceğine inandığını, oysa şimdi özel olarak *şiirsel konular* bulunduğunu düşündüğünü falan filan söyledi. Şimdi, TV hemen hemen el değmemiş ve kullanılmamış bir *sanat*

aracı ve biz bu konuda hiçbir söz söylemedik — televizyon tiyatrosu ile canlı tiyatro arasında ne gibi farklar bulunduğu konusundaki o sert ve düzeysiz tartışma dışında. Şimdi, gerçekten iyi kotarılmış bir belgesel, günümüzde benzersiz bir değer taşıyor. Bence göründüğünden daha önemli, nedenlerini söyleyeceğim. Ama ilk söylemek istediğim şey, belgeselden belgesele fark var. Bazıları, doymak bilmez bir izleyici kitlesine başsız dipsiz bilgiler kakalıyor. Bazıları ise başka türlü. Ben Simon Moffitt'in programlarını son derece etkileyici -son derece etkileyici- buluyorum, tıpkı bir sanat yapıtı gibi. Sizler nasıl buluyorsunuz bilmiyorum.

“Şimdi, iyice anlamanızı istediğim ilk düşünce, yaşama aşın derecede ayrımlar yaparak yaklaşıyoruz. Bazı şeylere sanat, bazılarına bilim, bazılarına da bilgi ve benzeri gözüyle bakıyoruz. Bunun kötü bir yanı, sanatlar *anlaşıyor.* Soyut resimler, simgesel şiirler, *musique concrete*, insanlarla değil simgelerle dolu romanlar, ne demek istediğimi hepimiz biliyoruz. Şimdi, kültürümüzü niteleyen tek şeyin *olgulara* duyulan açlık olduğunu söyleyebilirim. Yaşadığımız somut dünyayı anlamak, haritasını çıkarmak, ona inanmak için duyulan muazzam bir gereksinim. Sanat bunu eskiden olduğu gibi vermiyor. Aslında, olgularla savaşmaya çalışıyor — kendi kendini yok eden mekanik heykeller. Pop Art sigara makinelerini gülünçleştiriyor ya da sanrılaştırıyor falan. Şimdi bakın, şimdi bakın, insanlar bunu alamazlar. Giderek daha çok yaşam öyküsü, halka indirgenmiş bilim, psikolojik vakalar, gezi edebiyatı okuyorlar; TV'de neden hoşlandıklarına bakacak olursanız -ister öğrenimli, ister öğrenimsiz- hepsi de *Z Arabaları*'na bayılıyorlar — onların tanıdıkları bir gerçekliği yansıtan bir şey bu. Şimdi, bir zamanlar sanatçı -oh, Flaman ressamları düşünün, Victoria Dönemi romancılarını düşünün- yaşadığı dünyanın ayrıntılarını yansıtmaktan hoşlanırdı. Ama artık böyle değil. Bize sunulan belgesel sanat biraz sığ ve sönük. Peki bizim gerçek belgesellerimiz nerede? Artık film, her şeyin bir parodi ya da özel düşünceler noktasına varıncaya kadar benlikçi olmadığı yegâne sanat aracı. Belki de biz sanatçılar, öncelikle olgularla ilgilenen insanlarla birlikte olmaya daha fazla zaman ayırmalıyız. Ya da belki de biz artık gerçek sanatçılar değiliz. Belki de Simon Moffitt gibi kişiler gerçek sanatçı. Dolayısıyla, bu filmlerden ne elde ettiğimizi çözümlememizi istiyorum.”

Julia, Simon'a bakınca onun elleri titreyerek bir sigaranın izmaritinden başka bir sigara yaktığını gördü.

Gordon Bottome: “Yaşamlarımızın aşırı derecede kutulara bölünmüş olduğu konusundaki görüşünü ele alıyorum, Ivan” dedi. “Ne çare ki, bunun gerekli olduğunu düşünüyorum. Bir yaşam boyu, var olduğunu bildiğimiz bilgi alanlarının ya da yaşam tarzlarının büyük bir bölümüyle uğraşmaya başlamayı bile umamayız. Ama belki de daha az seçici olmak için bilinçli bir çaba göstermemiz gerekir. Onyedinci yüzyılda, herhangi bir bilimsel inceleme, edebiyat olabiliyordu, sanat olabiliyordu. *The Compleat Angler*'ı düşünün. Ya da tıbbi bir metin olan *The Anatomy of Melanchotyyi*. Ya da, iddialı bir bilimsel girişim olan, Sir Thomas Browne’ın *Garden of Cyrus*[1] unu. Ya da Bacon’ı. Hiçbir çağdaş sanat alanının, ne kadar iyi yazılmış olursa olsun, bunlara eşdeğer bir bakış getirdiğini sanmıyorum. Üstelik, ne yazık ki, çoğu da pek iyi yazılmamış oluyor. Kültürümüz gerçekten bir bölünme içinde. Kullandığımız dil körelmiş bir araç.” Çevresindekilere baktı. Percy: “Evet” dedi. Kimse onun ileri sürdüklerini geliştirmeye hevesli değildi. Bir dakika sonra ekledi: “Sanatı, bir felsefe olarak değil de, bir teknik olarak görmemiz daha doğru olur. Onyedinci yüzyılda birisi için ‘Sanattan yoksun’ dediğin zaman, ‘yaşamda özel bir anlamla ilgili özel bir görüsü yok’ anlamına gelmezdi. ‘Söylediklerini tutarlı, anlamlı ve hoş kılma gücünden yoksun’ anlamına gelirdi. Eğer buna dönecek olursa, belki de hattâ şimdi, sanki bir koku salıyorlarmış gibi sakındığımız bilimsel ve teknolojik konuları da -bazılarımız- kabullenebiliriz.”

Ivan: “Sen ne düşünüyorsun, Simon?” diye sordu.

“Ben mi? Ben… Ben sunuş konusunu pek düşünmüyorum. Hayır, düşündüğümü söyleyemem.”

Bir sessizlik oldu.

Ben: “Ben sana itiraz ediyorum, Ivan” dedi. “Sanatın anlaşmış olduğu konusundaki görüşünü pek tutmadım. Sanki sanat bunu bilerek yapıyormuş ve sen biraz ders verirsen bu önlenebilirmiş gibi, üzüntünü dile getiriyorsun. Sanatın bir felsefe değil, bir teknik olduğu konusunda Gordon’un görüşünü de tutmadım. Teknik ancak yaşamla ilgili bir görüyü sunma aracı olarak yararlıdır. Sanat bir görüdür. Öyle olması gerekir, yoksa hiçbir şey olmaz, anlıyor musun? Ve günümüzde sanat neredeyse *salt görü*, her şeyi olduğu gibi, *özünde* nasılsa öyle, görmeye çalışıyoruz, başlangıçta göründüğü gibi değil. Olgulara duyulan açlık bakımından da konunun çok uzağındasın. Yaşamımızda çok fazla olgu var. Bizi eziyorlar. Pop Art ve kendi kendini yok eden makineler, ruhun bu ölümcül, ruhu yok eden

olgulara karşı giriştiği bir gerilla savaşı, anlıyor musun? Bundan kaçamazsın Ivan, çağdaş insan kendini özünde, ortamının bir *kurbanı* olarak görüyor — nereye bakarsan bak, umutsuzluk içinde, yaşamlarının sanrı gibi olduğunu bildiklerini yazan, düşünen insanlar görüyorsun, gerçeğin tümüyle bu olmadığını biliyor, ama…”

“Ben, bu da kanıtlar ki…”

“Bir dakika sus. Sanat, bu görüyü dile getirir. Amacı da budur. Beylik bir laf edeceğim. Fotoğraf, doğalcı sanata duyulan gereksinimi temelli yok etti. Sanırım, tıpkı sosyoloji ve TV’nin doğalcı romanı” Julia’ya bir göz attı, “gerçekçi oyunu, savaş epiklerini, anlamlarından yoksun bırakarak, yok ettikleri gibi. Artık her bir siğili, her bir sivilceyi” Simon’a göz attı, “yansıtmak zorunda değiliz. Bunlar geçmişte kaldı. Hayır, bak, *bir sanatçı*, kendi bireysel görüsünü uygulayarak, Moffitt’in malzemesinden şöyle bir şey yaratabilir. ”

Ben’in görüşlerinin “görsel” açıklamaları için orada her zaman büyük bir şövale bulunurdu. Ben şimdi acele acele, açık seçik, yükselen bir kıvrım boyunca biçimselleştirilmiş dişler, buna çapraz bir biçimde de fare kuyruğunu temsil eden daha yumuşak bir eğri çizdi. Bir de, benekli beyaz bir halkanın yanı sıra, geometrik olmakla birlikte deri değiştiren yılanı yansıtan, uzaklaşan siyah bir halka çizdi. Arkasından, kâğıdın üzerine, geometrik bir dansı andıran, karşı karşıya bir sürü siyahlı beyazlı biçimselleştirilmiş yılan deseni yerleştirdi. “Bana verdiği duygu bu. Bir şey, başka bir şeyin içinde, olumlu ve olumsuz, birbirini yutan ve kaçan, karanlık ve ışık. Bu yoğunlaştırıyor…” Yerine oturdu.

“Simon?” dedi Ivan.

“Ben… Ben böyle bakmadım. Ben… hayır… ben böyle bakmadım.”

“Senin için bir anlam taşıyor mu?”

“Çok değil. Yani…”

Ben çengellerden oluşan bir desen çiziyordu. Percy: “Bence filmlerin orijinallerine bakalım. Daha çok şey buluruz” dedi.

Gordon: “Bence Ben’in o yılanlarla yaptığı şey yalnızca Simon’un yaptıklarının aşırıya kaçan bir yorumu” dedi. “Benim anladığım anlamda ‘Sanat’. Seçim, perspektif, vurgu, açımlama. Örneğin, deri değişiminden önceki ve sonraki büyütülmüş göz çekimini ele alın. Burada bir görüş ileri sürülüyordu. Ya da… yeni yılanın neredeyse mucizevi nitelikteki çekimini

ele alın… Eskisinin derisi *aracılığıyla.* Simon orada bize, düşündüğü bir şeyleri anlatıyordu ve… sanatsal yöntemler kullanarak.”

“Evet, ve biliyor musun” diye heyecanla söze karıştı Percy, “sence de Ben’in yaptığından daha *belirsiz* değil mi, aynı zamanda da daha yakın olması, adeta anlamını arttırıyor…”

“Ne gibi bir gerçek anlamı olduğuna bağlı.” Bu Gordon’du. “Yani, Simon’un ‘anlamı’ nasıl ilettiğinden söz etmeyi bırakıp *ne* demek istediğinden söz etmeliyiz. Böyle bir şey varsa. Bize yılan göstermeyi neden önemli buluyor? Ya da biz bunları izlemeyi neden önemli buluyoruz? Ben açıkça bunu önemli buluyor.”

Simon konuşmaya ilk kez katkıda bulundu. “O yılanlar gerçek yılanlar” dedi. “Bir yılanı yemek yerken izliyorsunuz. Onu, *yerken* izliyorsunuz. Önce, onu izliyorsunuz.”

“Tamam” dedi Ben, “izliyoruz.”

“Belki de bunu nasıl yaptığını merak ediyorsunuzdur. Neden olmasın? Yalnızca bunu öğrenmek istiyorsunuzdur.”

“İnsanı etkiliyor” dedi Percy.

“Etkilemeyebilir de. Niye etkilesin? Niye sizinle ilgili olması gerekiyor? O kendi midesini dolduruyor. Biz bunun nasıl bir duygu olduğunu bilmiyoruz. Bu olay oluyor. Ben… Ben yalnızca… öğrenmeyi, ölçmeyi istedim.”

“Simon…” dedi Julia aceleyle.

“Bilimsel bilgi…” dedi Simon, “başlı başına…”

Percy birden konuşmaya başladı: “Hayır, açıkçası, bununla savuşturamazsın. Yani, doğal olaylara mal edilen insansı özelliklerle ilgili bütün o saçmalıklar varken. Yılanlar sıradan adam için tam anlamıyla anlam *yüklü* -sen programlarında onları oldukça doğal açıdan ele aldın-ölüm ve yeniden doğuş, kötülük ve iyileşme, su ve ışık… Biliyorsun canım, ve cinsellik, Freud’u unutma.”

“Her şey ve hiçbir şey” dedi Ivan.

“Ben’in resimlerinin tersine, senin filmlerinde hoşuma giden şey, nesnenin kendisinin orada olması. Anlamların toplamından daha fazla bir şey bu. Ben belirsizlikten bunu kastediyorum. Şimdi, nesnenin kendisi niye gerçekten bir ‘anlama’ gelmesin? Niçin çağlar boyunca bu mitos

anlamlarını taşıdı diye buna yaklaşmanın yegâne doğru yolunun bilim olduğunu varsayıyoruz? Tüm bu kişisellikten yoksun ölçümler, tartımlar ve açımlamalar. Yayındayken böyle konuşmuyorsun, biliyorsun, yoksa insanlar seni dinlemekten vazgeçerler. Yılanlar sanki çaresizcesine bizim dünyamıza ait değilmiş gibi *konuşmuyorsun.* Sanki onlarla *tek* ilişkimiz ölçümmüş gibi. Doğa ile kişisel olmayan ve nesnel bir ilişki kurabilirmişiz *-tümüyle* bize yabancıymış- gibi davranmak, yalnızca bizim geçici ruhsal durumlarımızı yansıtıyormuş gibi davranmak kadar saçma görünüyor bana. Biz onun bir parçasıyız."

"Sen bilim, sanat ve dini birbirlerine karıştırıyorsun" dedi Simon.

"Neden olmasın?" dedi Percy.

"Oh Tanrım, Tanrım" dedi Ben, koltuğunda geriye yaslanarak.

"Tanrı aşkına, niçin kimse yararlı bir söz edemiyor?" dedi Ivan.

"Gordon'un söylediklerine dönecek olursak" dedi Julia, "Simon'un bir sanatçı olması ve bize yılanlarla ilgili kendi görüşünü göstermesi. Onu bu kadarıyla görmemiz önemli değil mi? Ve konuşmasını dinlememiz? Onun kişiliğini görüyoruz. Onu görüntüden çıkaramayız ki. Aslında, neden orada olduğunu anlamamız gerekir. Ne dersin Simon, sence seni bu… Bu çalışmaya iten şey nedir?"

Simon pusuya düşmüş gibi baktı. "Ben yılanları severim. Sanırım… Sanırım nesnel bir şey yapmak istediğim için doğabilimci oldum. Merakın" kızardı, "sırf merak olarak kaldığı bir şey."

"Ve masum?"

"Evet" dedi Simon çabucak.

"Yılan meraklısı olmanın bilinçaltından gelen herhangi bir kötülük kavramıyla ilgili olduğunu düşünmüyorsun, öyle mi?" dedi Percy.

"Ya da cinsellikle?" dedi Ben, iğneli bir sesle.

'Julia bana" dedi Ivan, "eskiden Kilise'ye girmek istediğini söyledi."

"Tıpkı yılanlarıma çeşitli yorumlarda bulunduğunuz gibi" dedi Simon, "benimle de ilgili çeşitli yorumlarda bulunabilirsiniz. Ama bundan hoşlanmıyorum. Ben buraya psikanaliz edilmek için gelmedim. Ben buraya çalışmamı tartışmak için geldim. *Benim* çalışmam" dedi. "Sonuçlar, sayılar ve benzeri…"

Kıpkırmızıydı.

“Acaba içinizden birisi söylenenlerden ne kadar azının” dedi Ivan, “işe yarayacağının farkında mı bilmiyorum. Ya basmakalıp ya da abartılı. Simon’un burada olmasını ne derecede değerlendirdiğiniz düşünülürse, burada olmasa da olurdu. Açık konuşmaya *çalışmalısın* Simon, sence bir sakıncası yoksa. Burada çekingenliğe yer yok, sen bizim konuğumuzsun, sesini daha çok duymalıyız. Şimdi, yeniden başlayalım. Ve tartışmayı yalın ve somut yürütelim, olur mu?”

Julia, bir dizi yalın ve somut soru ve cevabın banda kaydedilmesinden önce, artık neredeyse yendiğini düşündüğü, paniğe uğramışçasına bir sahne korkusuna kapıldı. Konuştuklarından geriye kalanlar daha çok, Ben’in resimleri, yılanlarla ilgili mitoslar konusunda Percy’nin düşünceleri (Simon’a bunlardan bir ikisiyle ilgili ayrıntılı bilimsel açıklamalar yaptırılmıştı) ve Simon’un kişiliğinin, seçtiği uğraş üzerindeki etkileriyle ilgili kendisinin sorduğu sorulardı. Ivan, Simon’dan bu konularda bir dizi zoraki cevap koparmıştı. Sonunda konuşmalar, bir tartışmadan çok, biraz düşmanca bir söyleşiye dönüşmüştü.

Julia’nın aynalarla dolu ve gizli aydınlatmalı soyunma odası sıcaktı. Ter içinde, aynalardan birinde dudak boyasıyla rimelini tazeledi. Ivan içeriye girip kapıyı kapattı. Kollarını onun omuzlarına doladı.

“Bırak beni. Bıraksana. Saçımı bozacaksın.”

Ivan onu bıraktı. “Böylece karşılaşmanızı gördüm.” “Umarım aydınlanmışsındır.”

“Senin bakımından, evet. Sen herhalde çok tatlı bir kız öğrenciydin. Gordon, *onun* bir hata olduğunu söylüyor. Onda pek hayat yok diyor.”

“Gordon ne isterse söylesin.”

“Gordon bunları söyleyecektir, boşver. Sen ne yapacaksın şimdi?”

“Sen git de onun sanatından söz et. O bunun sanat olmadığını söylüyor. Beni rahat bıraksana.”

“Yapma böyle” dedi Ivan, dargın bir sesle, “keşke birisi benim, televizyonun *yakınlığı* ile ilgili görüşlerimi anlasaydı. Sürekli bir benlik bilinci olduğu ile ilgili görüşlerimi.”

“Ama çoğu zaman pek de hoş olmayan.”

Ivan gibi kişilerin *Canlı Sanatlar* gibi programları ciddiye almalarını, Julia’nın hiç aklı almıyordu, çünkü bu, onların kişiliklerine ve yayınlanan

çoğu programa, hattâ aslında *Canlı Sanatlar programına*, bile, ters düşüyordu. Bir an Ivan'ın zihninin bir köşesinde beslediği beklentileri gerçekleştirememekten dolayı suçluluk duydu.

"Ne olursa olsun, seni öptü ya" dedi Ivan.

Kendisi de aynı şeyi düşünmüş olan Julia, bunu tartışmak istemedi.

Program başlayıncaya kadar Julia, kalıcı olmayan pek çok şey gibi bunun da hoş, hattâ keyif verici olacağı umudunu beslemişti. Simon'a çok yakın oturuyordu ve bu, onu tedirgin ediyordu. Simon da çok tedirgindi, ter içindeydi ve sorulara ya tek heceli ya da ters ve neredeyse saldırgan bir ilgisizlikle cevaplar veriyordu. Sonuçta, gafiller, yetersizler, dengesizler ve fazla akıllı olanlar için tuzaklar içeren işyeri kişilik anketlerini çok andıran çeşitten bir söyleşiye, yalnızca kazara girişmiş bir grup görünümüne bürünen ekibin konuşmaları düşmanca ve kafa tutarcasına bir tartışmaya dönüştü. Bunun da Simon'da hiçbir canlandırıcı etkisi olmadı, yalnızca daha da kabalaşarak uzaklaştı.

Buna iki dakika dayanan Julia, bayılmaktan ciddi olarak korkmaya başladı. Bakışları çılgın gibiydi. Rahat bir oda görünümü veren bir set önünde, bir platformun üzerinde oturuyorlardı; sehpalardan birinin üzerinde, Ben'in solgun bir mantarı andıran kafeslerinden biri duruyordu. Ötelerinde, stüdyonun tozlu köhneliği ve birtakım insanların bağlantıları denetledikleri aydınlık cam bölme vardı. Tepelerindeki ağdan, halka halka tellerin uçlarındaki sayısız mikrofon ve spot kümeleri sarkıyordu. Kot pantolonlu teknisyenler, donanımın gerisinde bir görünüp bir kayboluyorlar, kameraları gezdiriyorlar, kabloları yerde sürüklüyorlar, Julia'nın başının üzerinden birbirlerine işaretler gönderiyorlardı.

Işıklar yanıp sönüyordu; ışığın tüm sıcaklığı Julia'nın üzerindeydi. Kapının yanında, yüzüne gölge vurmuş olarak Ivan yayılıp oturmuştu. Midesi bulanan ve başı dönen Julia'ya konuşma sırasının geldiğinin hatırlatılması gerekiyordu; derken, soracağı soruyu ve anlamını unutuyordu. Boş bir sesle sorusunu Simon'a yöneltiyor, herkesi sinir eden tuhaf bir hareketle elini durmadan kaşlarının üzerinde gezdiriyordu. Gordon araya girme gereği duydu, "insanın asıl sinirini bozan şey, yaptığın herhangi bir yanlışlığı milyonlarca izleyicinin görmesi. Kırdığın herhangi bir potu, bir kabalığı" demişti Ivan bir zamanlar, yatakta.

Dikkatini yalnızca dayanmaya, bayılmamaya yoğunlaştırdı. Beni ve duygularımı, bu kablo ve ışıkların altında tuzağa düşürmekle Ivan kabalık

etti, diye düşündü.

Programdan sonra, Ivan konukseverlik adına epeyce sarhoş oldu. Julia'ya birkaç kez: "Şu kahrolası program bir türlü kahrolası yerden kalkışa geçemedi, geçemedi işte" dedi. Julia mesleki ilişkilerde yersiz bir yakınlaşmanın birtakım olumlu yönleri olduğunu düşündü. "Sana gelince, bir ara kusacaksın falan sandım, korkunç görünüyordun."

"Benim özel yaşamımda impresario rolü oynamamalısın" dedi Julia. "Her şey bir arada olamaz."

Ivan eliyle onun giysisinin önünü tuttu. Parmaklarının boğumları Julia'nın cildine değiyordu. "Yaratıcı bir çalışma istiyorum."

"Benden isteme."

"Senin konuşman hoşuma gidiyor. Biraz daha konuş. *Kendi* yaratıcı çalışmandan söz et. Tamamlanan ürünün yaratma süreciyle özdeş olduğu çalışmadan. Kan revan içinde, iğrenç evcil ıstırabın sindirilmemiş parçaları." Julia'ya baktı. "Ya da belki *hepsi* değil. Benden yakınmaya ne hakkın var anlamıyorum…"

"Bak…" dedi Julia.

Ciddi ve kıpkırmızı bir yüzle, Simon göründü. "Gitmemem için bir neden var mı?"

"Hiçbir neden yok" dedi Ivan.

"Geliyor musun, Julia?"

"Bence git" dedi Ivan, çabucak. Julia, Simon'un koluna girdi.

"Evet" dedi. "Lütfen, evet."

Bir taksiye bindiler. "Nereye gitmesini söyleyeyim?" diye sordu Simon. "Nerede oturuyorsun?"

"Eve gitmek istemiyorum" dedi Julia.

Simon bunu düşündü. Taksinin arka koltuğunda, ondan uzakta, kendi köşesinde, hemen hemen görünmez bir biçimde, arkasına yaslanıp oturmuştu.

"Nereye gitmek istiyorsun?"

"Bir yere gidip konuşabilir miyiz?"

"Nereye gidebiliriz? Ben Londra'da değildim, uzun zamandır…"

“Nerede kalıyorsun?”

“Bir yerlerde bir otelde. Oraya gidemeyiz.” Sabırla bekledi.

“Bir pub’a gidebiliriz. Ya da bir cafe’ye. Yahut da yürüyebiliriz.”

“Nerede yürüyeceğiz?”

“Irmak kıyısında.”

Simon, sürücüye onları Westminster rıhtımına götürmesini söyledi. Taksi hareket edince: “Bu show’lara bir daha çıkmayacağım, insana kendisini saldırıya uğramış duygusu veriyor. Düşündürmek için yem olmak.”

“Biliyorum. Oldukça tatsız.”

“Korkunç bir iş. Her zaman, üzerinde fikir yürütecek bir şey bulmak zorundalar. Görüşler. Tutumlar. Sözcük ağları. Televizyonun teolojisi. O adam benden yapıtlarımdan söz etmemi istedi. Ben sanattan söz etmek istemiyorum. Ben bir sürüngen bilimciyim.”

“Aynı fikirdeyim.”

“Doğrusu, bütün bu kopuk uçları birleştirme bana çok namussuzca görünüyor.”

“Oh, ben de aynı fikirdeyim. Eğer üzerinde kafa yormazsam, kendi yaratıcı çalışmam gözüme daha iyi görünüyor.”

“Ben tabii senin kitaplarını okumadım” dedi Simon, tarafsız bir sesle ve bir bakıma hiçbir zaman da okumayacağı duygusu uyandıran bir kesinlikle. Bir zamanlar, bu ufak tefek sertliklerle Julia’yı avucunun içine almıştı. Sözlerine başka bir şey eklemeyince, Julia: “Seni eve götürmeyi önermememin nedeni, evimde bir sürü asalak bulunması ve insanın kendi konuşmasını bile duyamaması” dedi ona.

“Ailen kaç kişi?”

“Bir kocam, bir de kızım var. On beş yaşında. Bir de, sokaklardan toplanıp eve getirilmiş bir sürü insan. Ben bir çeşit aziz ile evlendim.”

“Baban gibi.”

“Biraz. Tam değil.”

Simon’un, babasına duyduğu özlem dolu sevginin anısı Julia’ya başka anıları çağrıştırdı. Bunları zihninden uzaklaştırmak için, sırf onu eğlendirsin diye, Baker’ların yaptıkları kötülükleri bir bir sayıp dökmeye başladı ona. Simon bir iki kez güldü ve arada bir bacak bacak üstüne attı.

Irmak kıyısında taksiden indiler. Simon, sürücüye parasını öderken düşürdüğü bir avuç dolusu bozuk para kaldırımda ses çıkardıktan sonra su oluklarının dibinde parıldadı. İkisi de yere eğildiler ve başları hafifçe birbirine çarptı; Julia elini uzatıp onun omzuna tutunarak doğruldu. Bu temas onu etkiledi; yağmurluğun altında Simon'un cüssesini algıladı ve bir an, aptalca bir ona dokunma gereksinimi duydu. Her iki elini de yağmurluğun altına sokarak ona sarılmak istedi. Madeni paraları yerden toplayıp doğruldular ve ırmak kıyısı boyunca yürümeye başladılar. Simon'un yürüyüşü eskisinden daha dengeli değildi; kavak ağacı gibi sallanarak yürüyor ve ara sıra bacakları adeta birbirine dolanıyordu. Birbirlerinden oldukça uzakta, ayrı ayrı yürüyorlardı, ama Simon'un Coleridgevari hareketleri yüzünden sık sık çarpışıyorlardı. Her çarpışmalarında Julia, içinden kopan bir acı çığlığını bastırıyordu.

Bu şekilde, *Discovery*ye vardılar. Simon duvardan aşağıya eğilerek gemiye baktı. Julia onun yanında durup halatlardan birinin ucunun suda bıraktığı izi ve gemiden sarkan kırmızı bir ışığın sudaki bir yağ birikimi üzerinde parıldayışını gözledi. Simon ün ne düşündüğünü bilmiyordu.

"Ne düşünüyorsun, Simon?"

"İnsanların aslında pek de komik olmayan birtakım şeyleri komik bulmalarının tuhaf olduğunu düşünüyordum."

"Baker'ları mı kastediyorsun?"

"Onları düşünmüyordum. Senin dostunu düşünüyordum."

"Ivan'ı mı?"

"Evet."

"Neyi komik buldu, Simon?"

"Piranaları."

"Piranaları mı?"

"Balıkları. Et yiyen balıkları." Sanki ellerinde bir pirana varmış gibi avuçlarını birleştirdi. "Bu büyüklükte." Julia ürperdi. "Tam da onun komik bulacağı çeşitten bir şey." Simon buna hiçbir cevap vermedi.

"Bir insanı on dakika içinde bir iskelete dönüştürdüklerini okumuştum. Yoksa senin konuşmalarının birinden mi öğrendimdi bunu?"

"Ben bunu gözlerimle gördüm." Dönüp Julia'ya baktı, sonra çabucak başını çevirdi.

“Simon!”

“O bunu komik buldu.”

“Biliyor musun, onun komik bulma zorunluğu duyacağı çeşitten, korkunç bir şey bu. Yani, son derece tüyler ürpertici ve *tipik* olduğu için. Bir zamanlar, amcası yamyamlarca yenen bir adam tanımıştım. Vejeteryan bir amca. Ailede bir şaka konusu olmuştu bu.”

“Anlıyorum.”

Uzun bir sessizlik oldu.

“Seni gördüğüm için çok mutluyum, Si. Sen bunu bilemezsin. Biliyor musun, ben hiçbir zaman sana anlatacak birtakım şeyler biriktirme alışkanlığımdan kurtulamadım — bir sürü ufak tefek şey. İlişkilerin, yalnızca geçen zamana bağlı olarak, insan hiçbir şey yapmasa bile, geliştiğine inanıyorum gerçekten. Ama büyük olasılıkla bir sanrı bu. Eğer seni bir gün görürsem, tam anlamıyla bir yabancı gibi bulacağımı sanıyordum. Ama değilsin.” “Çok uzun zaman oldu” dedi Simon, boğuk bir sesle. “Hiç beni düşündün mü, Si? Gideli beri? Hiç düşündün mü?”

Simon duraksadı. “Ah, evet. Sık sık.” Gülümsedi. “Düşünecek çok fazla insan tanımıyorum. Sanırım evlendiğin söylendi bana. Bir mektup yazıp mutluluklar dilemeyi düşündüm.”

“Hiç yazmadın.”

“Hayır.”

Julia şöyle bir koluna dokundu onun. “Keşke yazsaydın. Bunca yıldan sonra, yabancılar gibi karşılaştıktan sonra, niçin… niçin ansızın gidiverdiğini sormak aptalca olur mu?”

Julia, karanlıkta onun gözlerine bakmak istedi, ama yalnızca pürüzlü yanaklarını ve üzerlerindeki çukurları görebildi. “Yoksa unuttun mu?”

“Hayır, hayır, unutmadım. Ben… hiçbir yere varamıyorum gibi geldi, sanırım. Hiçbir yere varamıyordum. Bunu bildiğini sanıyordum.”

Doyurucu bir cevap sayılmazdı bu.

“Ama ben seni seviyordum. Korkunç bir sarsıntı geçirdim.”

“Ben tam tersi olduğunu düşünüyordum” dedi, yerini değiştirerek. “Neyse. Özür dilerim.”

“Yo, hayır…”

Bir sessizlik daha oldu.

"Mutlu olduğuna sevindim, Julia. Mutlu olman gerekir diye düşünüyordum. Yaşamak için… yaşamı göğüslemek için, öylesine bir yeteneğin vardı ki. Mutlusun, değil mi?" Bir çeşit içtenlikle sordu bunu.

"Evet" dedi Julia. "Genelde, çok mutluyum." Mutlu olup olmadığını bilmiyordu, ama Simon'un onun mutlu olmasını istediği belliydi.

"Ben de öyle düşündüm." Yeniden dönüp suya baktığında dudakları kıpırdıyordu.

"Oh, seni gördüğüm için gerçekten mutluyum."

Simon, suya bakarak: "Sen beni görme konusunda hep iki türlü durumda olurdun. Hep. Biliyorsun, öyleydin."

"Ama şimdi değil. Şimdi yalnızca mutluyum."

"İyi." Simon yeniden suskun kaldı.

Julia bir şeylerin başarıldığı, sonunda asıl erkekle konuştuğu, daha da konuşma olanağı bulunduğu duygusu içindeydi. En basitinden artık, onu görme konusunda iki türlü durumda değildi; Simon da artık, eskiden hatırladığı gibi, biraz itici ya da biraz ürkütücü değildi. Julia'da yeniden ona dokunma, yalnızca dokunma arzusu uyandı; onun esmer yüzüne, kamburlaşmış omuzlarına sevgiyle baktı ve teninde bir karıncalanma duydu. Düşüncelerimin ve bedenimin ve tüm dikkatimin aynı yerde var olduğu çok seyrek anlardan biri bu, diye düşündü.

"O palyaço…" dedi Simon.

"Evet?"

"Senin giysinin önünü tuttu. Hoşlanmadım bundan."

Julia bunu nasıl yorumlayacağını bilemedi. Aslında bir çeşit kıskançlık ifadesi olabilirdi, ama daha çok Simon'un arada bir kapıldığı beceriksizce ahlak hocalığı girişimlerinden birine benziyordu. Yüzünde ayıplayan bir hoşnutsuzluk ifadesi vardı. "Onun tarzı böyledir" dedi Julia.

"Belki de."

"Biraz yürüyüş yapalım mı?" dedi Julia, onun ilgisini başka yöne çekmek için. Simon bir uykudan uyanır gibi oldu. "Hayır" dedi. "Hayır, seni eve götüreyim."

1

Roman yazarı Jane Austen. (Çev. n.)

2

Bazı şiirlerinde, düşman bir dünyadan elini eteğini çekerek ölüme ya da ide

3

al bir düş dünyasına sığınma temasını işleyen, Victoria Dönemi İngiliz şairi Lord Alfred Tennyson'un "The Lady of Shallot" şiirine gönderme. (Çev. n.) Jonathan Swift, İngiliz edebiyatında düzyazı yergileriyle ünlü, *Gûlliver'in Seyahatleri* adlı romanın yazarı. (Çev. n.)

On Beşinci Bölüm

Sonraki üç gün boyunca Julia, Simon'dan başka hiçbir şey düşünmedi. Aralarında geçen sonuçsuz konuşmayı aklından birkaç kez geçirdi. Çarpıştıkları dakikanın anısı ve ona dokunma gereksinimi duymuş olduğu fikri aklına takılmıştı. Eskiden, aynı zamanda bir isteksizlik duymaksızın, hiç ona böyle dokunma isteği duymazdı: Simon'a dokunmanın "her şeyi gerçek kılacağı" yorumunu yaptı, iki kez onu düşünde gördü; ayrıntılarını hatırladığı, sıcak bir erotizm taşıyan düşlerdi bunlar -bu da eskiden hiç olmamıştı- ve bir kayıp duygusuyla uyandı. Onunla karşılaşmanın, onunla yeniden görüşmenin kendi yaşamının bir bölümünün tamamlanması ve yeni bir anlayış taşıyan yeni bir bölümünün, yeni bir esinin başlaması olduğu duygusu içindeydi. Onda da bu duyguyu sezdiğini düşünüyordu. Oysa Simon, bir taksi çağırmış, onu eve getirmiş, kapının önünde indirmiş ve kendisi daha başını çevirip bir adres bile soramadan uzaklaşıp gitmişti.

Son aylarda, babasının ölümünden sonra ve özellikle *Zafer Duygusu*'nun bitmesinden sonra, davranışlarını dayandıracağı yeni bir kimlik bilinci edinmişti. Eskiden hep çocuk kalmak gelirdi içinden — eh, büyümeye hazırdı şimdi. Dişleri çıkmıştı artık, suçsuz ve sorumluydu. Simon'a dokunmak bunu bir biçimde kanıtlamak içindi.

Biraz daha düşündükten sonra, Simon'un olası özel gerçekliği konusundaki yeni duygusunu -o görüşme sırasında- Cassandra'nın kendisini gözlediği duygusunun hiç olmamasına bağladı. Şimdiye dek hep kendi davranışlarını Cassandra'nın korkusunun, Cassandra'nın beklentilerinin, Cassandra'nın Simon konusundaki fikirlerinin "yarattığı" duygusuna kapılırdı. Oysa bu görüşme, kendi görüşmesi gibi gelmişti ona. Kendisine ait şeylere sahip olmaya hazırdı şimdi. Bir kez, Cassandra'nın gözlediği duygusu uyandı mı, bu suçsuzluk duygusunun birazı yitip gidiyordu; ama Simon'u görmemesi ve ısıracak hiçbir şey bulamaması yüzündendi bu, diye geçirdi aklından. Zamanını onun otel odasını hayal ederek, umulmadık görüşmeler hayal ederek, ırmak kıyısındaki konuşmaya açıklayıcı tümceler ekleyerek geçirdi. Ivan'dan kaçıyordu.

Dördüncü gün telefonun sesiyle uyandı. Telefon birkaç kez çaldıktan sonra, Julia yataktan kalkmaya çabaladı; Thor ortada yoktu ve telefona

cevap vermek gerekiyordu. Antreye geldiğinde, Thor alıcıyı eline almıştı.

“Evet” dedi Thor. “Hayır, tam tersi. Elbette hatırlıyorum, çok iyi.” Dinledi. “Eminim ister. Evet, evet, elbette. Ben de sizi görmeyi çok isterim. Gerçekten.” Telefonu kapadı.

“Simon Moffitt’ti” dedi. “Hayvanat bahçesine gitmeyi isteyip istemediğini sordu.”

“Hayvanat bahçesine mi?”

“Seni almaya buraya geliyor.”

“Ben onunla konuşmak isterdim. Niçin konuşmama izin vermedin?

“Seninle konuşmak istemedi” dedi Thor. “Beni görmeyi istediğini söyledi.”

Şaşırıp kalan Julia telefona bakıyordu.

“Senin yerinde olsam” dedi Thor, “gidip giyinirdim.”

Simon’un üzerinde, belden aşağısı bol, modası geçmiş bir spor ceket, ayaklarında da kocaman bir çift **veldtschoen* vardı. Ellerinde yağmurluğu, bez bir çanta, bir evrak çantası, bir şemsiye, bir de üzeri etiketli, sıkı sıkı bağlanmış, tıklım tıkış doldurulmuş, uzun bir bez çanta daha taşıyordu. Bunu gelişigüzel bir koltuğa koyup öbürlerini buna dayamaya çalıştı; bununla uğraşırken Thor salondan çıkıp geldi, Baker’lar salonda toplandılar, Deborah da, üzerinde pijamaları ve sabahlığıyla, yalınayak odasından çıktı.

*Ham deriden yapılan bir spor ayakkabı türü. (Çev. n.)

“Ah, siz Mr. Moffitt’siniz, değil mi?” Julia bunun rastlantısal bir ifade tarzı mı, yoksa kasıtlı bir şaka mı olduğunu kestiremedi. Simon doğrulup elini uzattı.

“Biz Julia’yla eski arkadaşız.”

“Biliyorum. Biliyorum.”

“Hayvanat bahçesine gitmem gerekiyordu, düşündüm ki…” Susup Deborah’ya baktı.

“Kızım Deborah” dedi Julia.

Simon onu inceledi. “Cassandra’ya benziyor. Ama sanırım bunu herkes size söylüyordur.”

“Cassandra Teyze bile bunu kabul ediyor.”

“Bence hayvanat bahçesine götürülecek yaşta değilsin.” Deborah gülümsedi.

“Hayvanat bahçesine gelmek ister miydin?”

“Yo, hayır. Sanmıyorum. Bugün olmaz, teşekkür ederim. Pek gitmem.”

“Üzüldüm” dedi Simon. “Başka bir zaman.”

“Ah, evet. Başka bir zaman, çok sevinirim.”

Simon ellerini ovuşturdu, sonra da, pabucunun çözülen bir bağını bağlamak için ansızın yere çömeldi.

“Ceketini al, Julia” dedi Thor. Simon’a döndü: “Akşama döndüğünüzde birlikte yemek yiyebiliriz belki? Güney Afrika’daki durumu birinci ağızdan öğrenmek için sabırsızlanıyorum. Oradaki sağlık öğrenimi kuramlarıyla yazışıyorduk. Şimdiye kadar size sorulan sorulardan daha bıkmadıysanız, size soracak bir sürü sorum var.” “Çok sevinirim” dedi Simon, başını kaldırmadan. “Çok naziksiniz. Mutlaka gelirim.”

Koltukta duran çanta, yerinden kayar gibi oldu. Thor, Simon’un eşyalarını toplayıp teker teker ona verdi. Evrak çantasını Julia’ya verdi.

“İyi eğlenceler” dedi. “Deborah ile birlikte akşam yemeğini hazırlarız, sen bize bırak.”

Simon, Regent’s Park’a gitmek üzere bir taksi çağırdı; sonra da, Julia’yı hayvanat bahçesi binalarına kadar yürüttü. Evrak çantasıyla şemsiyeyi şimdi Julia taşıyordu; bundan dolayı da onun üzerinde bir egemenlik kurduğu duygusu içindeydi. Simon ne akşam yemeği çağrısıyla ne de üç günlük suskunluğuyla ilgili bir açıklamada bulunmadı; bir iki kez durup, yüzünde daha çok kaygılı bir ifadeyle, Julia’ya baktı, ama konuştuğunda da, sanki bir iş arkadaşıyla ya da eğlendirmek zorunda kaldığı bir yeğeniyle konuşuyormuşçasına mesafeli bir sesle konuşuyordu.

“Benim… Benim burada… biraz işim var. Umarım seni biraz dolaştırırsam… dolaştırırsam kusura bakmazsın.” “Ne münasebet.”

“iyi. Sonra bir şeyler yeriz diye düşündüm. Bir şeyler yeriz.”

“ *Gerçekten* de hayvanat bahçesine gitmek istediğini bilmiyordum” dedi Julia, ifadesiz bir sesle. *Woman’s Ovun* dergisinde yayımlanan çeşitten bir buluşma gibi gelmişti ona.

“Hayvanat bahçesinden hoşlanmaz mısın?”

“Elbette hoşlanırım… ama…”

“Ben… buraya sık sık gelmek zorundayım. Pek hoşlanmam. Ama… buluşmak için iyi bir yer gibi geldi bana. Bu koşullarda.”

Binaya girdiler. Julia, Simon’un yağmurluğunu aldı ve evrak çantasını ona verdi. Aslında gerçekten de biraz dolaşmak gerektiğini çabucak anladı; bir bürodan öbürüne, Simon’un peşine takıldı, büyük çantadan çıkardığı daktiloda yazılmış sayfaları, ufak şişeleri ve kutuları görevlilere vermesini, fotoğraflarla raporları incelemesini, sonunda da, Sürüngenler Bölümü’nde bez çantayı olduğu gibi vermesini gözledi. Julia koridorlarda oturdu, kapı önlerinde durdu; kimse ona aldırış etmiyordu, yalnızca bir büroda ona demlenmiş bir fincan çayla kâğıda sarılı çikolatalı, reçelli bir çörek verdiler. Simon başını çevirip ona bakmıyordu pek. Adamakıllı, kadın yerine koyulduğu duygusuna kapılmaya başladı: Refakatçi bir hizmetçi-kız-arkadaş, onun kadını. Eninde sonunda, bu onu aşağılamaktan çok, sevindirdi. Simon’un fiziksel varlığıyla karşılaşmaktan ve tıpkı bir çocuğun uzun süre beklediği bir ödül gibi, bunu gerçekdışı bulmaktan duyduğu akıldışı korkuyu giderdi bu. Bu bürolardaki insanlar için Simon yeterince gerçekti — somut, gerekli, karşılıklı konuşulacak birisi. Simon kendi açısından onlar için gerçekti ve şimdiye kadar hep bunun tersi bir durum olagelmişti. Birtakım imzalar attı durdu ve o da çay içip reçelli çörek yedi.

Sonunda Sürüngenler Bölümü’nde baş başa kaldılar. Simon başını çevirip ona baktı.

“Eh, bugünlük bu kadar. Çabucak bir dolaşalım mı?” “Nasıl istersen.” Sürüngenlere duyduğu nefreti biliyordu, ama herhalde bilmezlikten gelmeyi yeğliyordu.

Doğaüstü bir ışıltısı olan bu bölüm sıcak, nemli, betondan ve karanlıktı. Pırıl pırıl camlı bölmelerinin içinde yılanlar, gelişigüzel birbirlerinin üstüne yığılmış ve hemen hemen kıpırtısız olarak duruyorlardı. Taş renginde, ince, koyu renk gözlü bir yılan, kutuya kendisi için koyulmuş plastikten bir yeşilliğin çevresinde halka olmuş, oynak dilini cam duvarlara sürtüp duruyordu. Amaçsızca yapraklar arasından sürünerek ilerledi, sonra kırılgan bir dal parçası gibi uzandı; bundan sonra hiç kımıldama belirtisi göstermedi. Simon, ayaklarındaki *veldtschoen*’lerle adımlarını yere iyice bastırarak onun önünden geçti; Julia, topuklarını tıkırdatarak onun iki adım peşinden yürüdü. Çevrelerinde çocuklar bağrışıyorlardı.

“Bu anakondayı onlara ben gönderdim” dedi Simon. Karanlıkta, parmaklığa yaslanıp birlikte kutuya baktılar. “Bir ağaçta onunla savaştım. Birdenbire üzerime düştü -onun böyle bir şey yapacağını önceden kestirmemiştim doğrusu- sonunda güreştik. Beni kurtarmak zorunda kaldılar. Yine de talihim varmış — bedenimde bir sürü çürük ve ısırılmış bir elle paçayı kurtardım. Yavaş ve huysuzdu; gönderilmesinden sonra dokuz ay hiçbir şey yememiş. Şimdi karnını doyurduğunu söylüyorlar.” “Biraz perişan görünüyor” dedi Julia. Aslında anakondanın durumu daha kötüydü. Kutusunun bir köşesinde, betondan sığ bir havuzun içinde, kıvrılıp kendi üstüne yığılmış kalmıştı. Havuzdaki su pisti ve sanki birisi içine tütün serpmiş gibi görünüyordu. Sırtı boyunca, derisi kabarmış ve saydam deri parçaları, yıpranmış duvar kâğıdı gibi soyulmaya başlamıştı. Başı, halka halindeki gövdesine dayalıydı; küt, sabırlı ağzı hareketsiz duruyordu. Kafasının iki yanında, Julia’nın siyah olacağını düşündüğü gözleri opal gibi, yüzeyleri ince çizgilerle kaplı, pembemsi görünüyordu. Yaratık uzun bir süre kımıldamadı ve Julia adeta büyülenerek onun yavaş yavaş soluk alıp veren gövde çeperinin devinimini gözlüyordu. Derken, başı ve kuyruğu gözle görünür bir devinim göstermeksizin, yılan üzerinde yattığı kaya çıkıntısına halka halindeki gövdesini çekmek için tembelce bir girişimde bulundu. Gövdesinin kıvrımları kasıldı, hafifçe yükseldi ve yılan yeniden yavaş yavaş kayarak ilerlemeye başladı. Anakondanın arkasında, üzerine baştan savma yeşil eğreltiotları ve koyu renkli kök resimleri yapılmış bir kumaş pano vardı. Yılanın zeytin yeşili derisinin üzerindeki siyah ve beyazımsı benekler tıpkı, eskimiş yağlıboya izlenimi veriyordu.

“Deri değiştiriyor. Tutsak olduklarında, derilerini tümüyle değiştiremiyorlar.”

“Zavallı. Öylesine korkunç derecede perişan görünüyor ki. Onun için üzülüyor musun? Keşke burada olmasaydı, diye düşünüyor musun hiç?”

“Bilmem. Evet, sanırım. Rahat görünmüyor. Göründüğü kadarıyla. Yalnızca tutsaklık durumunda üreyen bir sürü de parazit var. Çürümeler de oluyor.” Kaygılı görünüyordu.

“Si… bir yılanı tanıyabilir misin? Bir yılanı *sevebilir misin?*”

“Bir ölçüye kadar. Benim beslediğim bazı yılanlarla oynayabiliyordum. Dar bir anlamda oynamayı kastediyorum. Uzun süren bir birliktelik insana bir… bir çabukluk sağlıyor — ne zaman acıktıklarını ya da kızdıklarını ya da hareket etme isteği duyduklarını insan çok daha çabuk anlıyor.”

“Bu da onları sevmene mi yol açıyor?”

“Bir bakıma. Bir bakıma da tam tersi bir etkisi oluyor. Daha genç yaşlardayken engerek beslerdim. Onları daha az tanırdım, ama daha çok severdim.” Güldü, “insan onlara kendinden bir şeyler katıyor.”

“Kedi beslemek gibi. Bir arkadaşımın, adamakıllı karakter sahibi olduğunu düşündüğü bir kedisi vardı. Derken, bir bebeği dünyaya geldi. Kedi de birdenbire yine, hiç de hesaba katılması gereken duyguları olmayan bir kedi oluverdi. Kediyi bu hale onun *getirdiğini* düşündüm — bir hayvandan öte olan bir şeyi yok ettiğini düşünme zorunluğu duymaksızın, onu yok etmeye kendini hazırladı.”

“Evet” dedi Simon. Kendi beslediği anakondayı düşündü. “Galiba hayvanların yaşamıyla uğraşan herkes sonunda doktor olup çıkıyor; hayvanların ne yaptıkları, nasıl tepki gösterdikleri konusunda, olgulara dayanan, çok daha fazla bir bilinçliliğe sahip oluyor. Ama onlarla özdeşleşmekten gelen bir bilgi konusunda da çok daha güvensizleşiyor. Ya da o çeşit bilgiye katlanamıyor belki de. Doktorların özdeşleşme gibi bir rahatlıkları olamaz elbette. Yine de, bir şeye… sevgi nedeniyle başlayıp sonunda yalnızca merak duymak tuhaf. Doktorlar için daha kötü. Benim için iyi.”

“Senin sevgi konusundaki duyguların *bu* mu? Yani… ya öznel ya da katlanılamaz olduğu için, olanaksız bir şey olarak mı görüyorsun? Söylediğin bu mu? Böyle mi *olmalı?* Duyguların *bu* mu?”

Simon’un yüzü asıldı. “Sevginin merakla başladığı söylenebilir. Bundan daha iyisini yapamayacağımıza göre, birçoğumuzun da o noktada kalması en doğrusu olur.”

“Ama o noktada kalmanın olanaksız olduğunu düşünmüyor musun?”

“İnsan başka birisine nasıl katlanabilir?” dedi Simon. “Bunu bilmiyorum.” Ağırlığını öbür ayağına aktardı. Julia soluğunu tutmuştu.

“Ama hiç istemez misin bunu? Bu zorunluğu duymaz mısın?”

“Sen ve Cassandra” dedi Simon sert bir sesle, “siz hep benim duygularımın koleksiyonunu yapardınız.” “Meraktan. Sırf meraktan, Si.”

“Sanmıyorum.”

Simon adeta öfkeli görünüyordu ve Julia ansızın Cassandra’ya değinilmesinden dolayı sarsılmıştı. Suskun kaldı; hapishanesindeki yılan,

sabit ve göz kamaştırıcı ışığın altında, havuzun içine daha da sarktı. Julia, içinde bir sıkıntı hissetti.

“Öyle korunmasız ki” dedi. “Öylesine korkunç bir korunmasızlığı var ki. Bu ışık altında ve sürekli izleniyor olmak çok korkunç olsa gerek.”

“Onun bu açıdan rahatsız olduğunu sanmıyorum. Aslında, hareket özgürlüğüne özlem duyduğunu sanırım.” “Bence çok korkunç bir şey.”

“Biliyor musun, tarihöncesi dönemde yaşayan sürüngenleri düşünmek beni çok etkiliyor” dedi Simon, şaşırtıcı bir biçimde. “Tarihöncesi balçığın içinde üreyen, gelişmiş ilk yaşam biçimi — yani, bizim bilebildiğimiz. Baştan çok küçüklerdi, sıçrayıp zıplıyorlardı, sonra büyüdüler. Çok uzun zaman yaşadılar, çünkü tıpkı bunlar gibi, koşullar yanlış olursa yeme ve hareket etme gibi gereksiz şeylerden vazgeçebiliyorlardı. Pitonlarda ve boa yılanlarında zamanla küçülüp işlevlerini yitiren uzantılar ve leğen kemikleri var, biliyor musun? Yapılacak hiçbir şey kalmadığında pes eden ağır kanlı, basiretli yaratıklarla dolu, tufan öncesi dünyayı gözünde bir canlandır…”

Julia onun koluna dokundu. “Buradan çıksak olur mu? Bu karanlığa, sıcağa ve çevreye artık dayanamayacağım….”

“Anakondanın, geceleri kendini beyaz yelkenleri olan bir gemiye dönüştürdüğüne inanan bir kabilenin var olduğunu biliyor muydun? Acaba niye ille de *buna?’*

“Evet, biliyorum. Sen söyledin. Söylerken izledim seni.”

Simon düşünceli düşünceli baktı ona. “Bu bir mucize… Ne gibi gereksinimleri karşılamak için, gördüklerimizden zihinlerimizde oluşturduğumuz şeyler. Ne gibi gereksinimler?”

“Bunu yapmamalı mıyız?”

“Yapıyoruz.”

Anakondayı gözlerken Simon’a dokunma arzusu durulmuş olan Julia, yine birdenbire bu arzuyu duydu. Evrak çantasıyla şemsiyeyi, kendi deri çantasını taşıyan eline aktardı. Sonra elini, onun camlı bölmenin önündeki parmaklığa koyduğu elinin üzerinde koydu.

“Simon…”

“Belki birer dondurma yeriz” dedi Simon, belli belirsiz. “Bitişik havuzda kirli kahverengi bir boa yılanı, yemeğini yeni bitirmişti: Yer yer bir sürü şişkinlikle, Noel oyuncakları doldurulmuş bir yastık kılıfını andıran bedeni

upuzun serilmişti. Anakondadan daha hızlı soluk alıp veriyordu; şişmiş karnı, başıyla kuyruğunu güdükleştirmişti.

“Yiyip içip uyuyorlar. Yiyip içip uyuyorlar. O filmlerde sen bunları çok önemli göstermiştin. Oysa burada…” “Burada” dedi Simon, “olanaklar biraz sınırlı. Dondurma ister misin?”

Simon kafeteryanın karanlık bir köşesine doğru yöneldi, Julia’yı bir masaya oturttu ve elinde, içine dikdörtgen biçimli pembe ve beyaz dondurma dilimleri konmuş gümüşi kâselerle geri döndü. Julia’nın içi sıkıldı; ortalık dezenfektan ve nem kokuyordu, masanın üzeri kullanılmış şeker kâğıtları, sigara izmaritleri ve küllerle kaplanmıştı. Bu aykırı ortamlarda, Simon’un görünümü de ancak bir ölçüde estetik zevk verebiliyordu. Simon, ağzına bir kaşık dondurma alıyor, yüzünü buruşturuyor ve yutkunuyor, arada bir de kibrit çöplerini kırıp eşit parçalara bölüyor, sonra da bunları küllüklere dolduruyordu. Julia onun bir damla dondurmayı kaşıkla ceketinin kolundan kazımasını izledi. Bir şey yerken hep üstüne başına döken bir insandı.

Havada, söylenmemiş önemli şeylerin ağırlığı var, diye düşündü Julia.

“Simon” dedi, doğrudan saldırıyla geçmeye karar vererek, “beni neden buraya getirdin?”

Simon gözlerini kırpıştırdı. “Birbirimizi yeniden görmek hoş olur diye düşündüm. Hoşuna gider diye düşündüm.”

“Neden?”

“Hoşuna gitmiyor mu?” dedi Simon, gergin bir sesle. “Elbette. Elbette hoşuma gidiyor.”

“Sevindim. Ben… İnsanların birbirine tümüyle yabancılaşmaması iyi oluyor. İnsanın eski dostlarını görmekten hoşlanması. Yani, benim açımdan, çünkü çok fazla insan tanımıyorum. Senin için durum farklıdır, senin dopdolu bir yaşamın var.”

“Hiç de yabancı gibi değilsin. Birbirimizi görmekten böylesine hoşlanmamız benim ne kadar hoşuma gidiyor anlatamam. Arada kalan yaşamımın tümüne ayrı bir değer kazandırıyor.”

“Bu olamaz pek” diye söze başladı Simon. Kibrit çöplerinden biriyle tırnağını temizlemeye koyuldu, başını kaldırıp ona baktıktan sonra yine

başını indirdi. Julia böylesine savruk birisine kendisinin nasıl olup da bu kadar yoğun bir arzu duyar hale geldiğini merak etti. Simon bekliyordu.

“Sanki bir şeyi… bitirebiliriz gibi. Sanki… bunca yıl bir şeyler sürmüş gibi” dedi Julia.

“Kaç yıl olduğunu biliyor musun?”

“Evet, biliyorum. Şimdi de… senin için hazırım.” Julia kaşlarını kırıştırdı. Edepli davranamazdı, ya bir atılımda bulunacaktı ya da hiçbir şey yapmayacaktı, Simon da bekliyordu. “Seni seviyorum” dedi Julia, epeyce vurgusuz bir sesle. “Seni hep sevdim biliyor musun, bir biçimde, bu her ne anlama geliyorsa.”

“Bu olamaz pek” dedi Simon yine.

“Birbirimizle konuşabilmeyi çok istiyorum.”

“Evet..” Simon duraladı. “Evet. Ama beni gözünde fazla büyütme.” Yüzünde psikanalizci bir yardımseverlik ifadesi belirdi. “Ben o kadar ilginç değilim. Senin ve Cassandra’nın her şeyi ilginçleştirme yeteneğiniz vardı. Her zaman -ikinizin de- beni gözünüzde büyüttüğünüz duygusu içindeydim. Bunu cesaretle karşılayacak gücüm yoktu.” Neredeyse utangaç denecek bir ifadeyle baktı Julia’ya. “Yine böyle yapmaya başlamayacak mısın? Yani, böyle yapman gerekmez. Öyle çok şeye sahipsin ki.” Sesi umutlu gibiydi. Julia toparlandı. Simon ne söylerse söylesin, ona düşüncelerinde bir yer verdiği belliydi. Üstelik, bir erkek, yakınlık kurmak için bir eğilim hissetmediği bir kadınla, bir sürüngenler bölümünde ya da başka bir yerde, soyut bir sevgi tartışmasına girişmezdi.

“Bütün söylediğim, seninle yeniden karşılaşmak tüm yaşamımı daha somutlaştırıyor. Daha gerçekleştiriyor. Uzaklara gitmen bana korkunç bir üzüntü verdi. Sarsıldım. Bunu söylemem seni rahatsız ediyor mu?”

“Hayır, hayır…”

“Anlayamazsın. Babam… Babam öldüğünden beri ben… Ben ne büyük ölçüde kendi yaşamımda hiçbir yer almadığımı öğreniyorum. Durmadan irdeleyip duruyorum…”

Simon kaşlarını çatıp acı dolu bir ifade takındı.

“Julia! Üzgünüm. Üzgünüm. Bak, uğradığın bir sarsıntının seni bu kadar değiştirmesine izin veremezsin. Bu etkiyi yapmasına yapar, ama sen buna izin verme ayrıcalığına sahip değilsin, bildiğim şeylerden biridir bu.

Bildiğim çok az şeyden biri.” Elini sevecenlikle Julia’nın elinin üzerine koydu, “işlerinin iyi gitmesine sevindim. Mutlu olmana sevindim. Senin mutlu olman benim için büyük anlam taşıyor. Mutlu olman gerek.”

Simon iyi davranıyordu. Her zaman böyle olmuştu; görünüşte gerçek bir iletişim ânını harekete geçirir, bundan kaçınmak için kesin hiçbir davranışta bulunmaz, sonra da rahiplere özgü bir iyilik kisvesine bürünürdü. Julia’nın elini sıktı.

“İyi davranma. Böyle davranacak bir durumda değilsin. Sen benim yaşamımın bir parçasısın, beni değiştirdin.”

“Ah, evet. Sen de beni.” Çaydanlıklara bakıyordu. “Ama bunu gözünde fazla büyütme. Senin hayal gücün beni hep korkutmuştur.”

O da, bugünkü karşılaşmadan çok, geçmiş düşüncelerden kaynaklanan soyut bir açıklıkla konuşuyordu. Julia el ele olmalarıyla onun söylediklerini bağdaştıramadı.

“Ama Si, ne istiyorsun?”

“Hiçbir şey” dedi. “Ama birbirimizi görmek ikimiz için de güzel.”

“Öyle mi?”

Simon onun elini son bir kez sıkıp bıraktı. “Bence öyle.” Julia’ya gergin, sorgulayan, neredeyse gülümseyen bir bakışla baktı. Julia’nın midesi kasıldı. Gerçek olan şu ki, ne hissettiğini bilmiyor, diye düşündü. Demek ki, durum böyleyse, hissetmesi sağlanabilir. Ondan ne istediğini tam olarak hesaplamamıştı, ama birden güçlenmiş, parlak olasılıklar duyumsamıştı.

“Eh” dedi neşeyle, “biraz daha hayvanlara bakalım mı?” başında da su geçirmez, tepesi basık bir Amerikan şapka vardı; her ikisi de üzerinde iğreti duruyordu.

On Altıncı Bölüm

“Peki şimdi ne yapacaksın, Simon?” dedi Deborah. “Yine buralardan gidecek misin?” Bebek, yaygarayı bastı. Mutfakta Julia, gazocağının yarısında Marsala şaraplı dana eti pişirmeye çalışıyordu. Thor evde değildi. Julia, Simon ile hayvanat bahçesine gideli üç hafta geçmişti. Gazocağının öbür yarısında ise Mrs. Baker et kızartıyordu; mutfağı, kızgın yağın keskin

kokulu dumanı kaplamıştı. Bu duman arasında Julia'nın burnuna, çocuk bezlerinin sinsi ve artık, her tarafa yayılan tatlı çürük kokusu geliyordu. Baker'larla, çocuk bezleri konusunu yeniden konuşması gerekeceğini düşünüyordu. Baker'ların varlığı onun içinde, romanlarındaki kadın kahramanlar yoluyla, anlayışlı bir biçimde alaya aldığı kadınsı, ev kadınsı bir öfke yaratıyordu.

Deborah'nın Simon'a, adıyla seslenmemesini diledi. Bunu, kendisine hiçbir zaman anne diye seslenilmemiş olduğu için ödemesi gereken bir ceza olarak sayıyordu, ama bu hoşuna gitmiyordu. Simon'un hoşsohbet amca kişiliği, Deborah için zahmetsizce ürettiği uzun gezgin öyküleri, onun koltuklarına oturup yerleşmesi de hoşuna gitmiyordu.

"Kısa bir süre gitmeyeceğim" dedi Simon. "Kısa bir süre kalıcıyım. Bu ülkede çeşitli konferanslar için anlaşmalar yaptım — hayvanat bahçeleri, zooloji dernekleri, bunun gibi yerlerle. Avrupa'da da… Uçakla gidip geleceğim. Doktorlar da bir süre beni gözlem altında tutmak istiyorlar. Bağırsaklarımda bir sorun var. Bu da beklenecek bir şey."

Kendisiyle ilgili şeylerden *bana* söz etme zahmetine katlanmıyor, diye düşündü Julia, dondurulmuş bezelyeleri paketten bakır tencereye boşaltırken. Bebeği geçici olarak susturan Mrs. Baker ayaklarını sürüyerek salondan geldi.

"iyi akşamlar, Mrs. Baker."

"iyi akşamlar, Mr. Moffitt."

Mrs. Baker'ın geniş kalçaları yüzünden Julia mutfak duvarına sıkışıp kalmıştı.

"Çok özür dilerim, Mrs. Eskelund. Tam şu anda yemek pişirmek istediğinizi bilseydim, beklerdim *elbette*, ama siz *genellikle* daha geç yemek yiyorsunuz, eşiniz geldiğinde, ben de o saatlerde ayak altında olmamaya hep özen gösteriyorum…"

"Lütfen endişelenmeyin. Burası ikimize de yeter." "Sebzeler yüzünden" dedi Mrs. Baker. Tavasını hışımla salladı ve yeniden özür dilemeye koyuldu.

"Deborah!" diye seslendi Julia tiz bir sesle. "Orada oturacağına bir şey yapsan iyi edersin! Çatalları bıçakları çıkarabilirsin."

Kendi sesi, kulaklarına orta yaşlı ve hırçın geldi. Evin içinde Simon, bekâr ve gezgin olduğu için, sanki kendisinden daha genç bir kuşaktanmış gibiydi, sırf kendisi bir eş ve Deborah'nın annesi olduğundan, içimde hiçbir şey değişmedi, diye düşündü öfkeyle. Ama Simon bundan zevk alıyor. Deborah da bundan zevk alıyor; Simon'un onun için üzüldüğünü hissetmek hoşuna gidiyor.

"Öff!" dedi Deborah, Mrs. Baker'ın sürekli özür dilemesini keserek. Mrs. Baker, yeniden suskunluğa itilmeye gücenmiş olarak, kalçalarını bir santim çekti; ikisi de suratlarını asmış, pala sallıyorlardı.

Julia uzun bir süre Simon'un davranışlarını anlamaya çalışmıştı. Hayvanat bahçesine ziyaretlerinin ertesi akşamı, ağır kanlı, hoşsohbet ve çekingen bir biçimde oturup konuşmuş, sonra üç gün ortadan kaybolmuştu. O zamandan beri arada sırada evlerine gelmiş -aslında bir seferinde, bir gün içinde üç kez gelmiş- ve öğle ya da akşam yemeğine kalmasının önerilmesini bekleyerek aylaklık etmişti — başka bir sözcükle dile getirilemezdi bu. Julia'yla tekrar yalnız gezme önerisinde bulunmamış ve, görebildiği kadarıyla, onunla baş başa kalmak ya da ilk iki birlikteliklerinin belirsiz yakınlığına dönmek için hiçbir çaba göstermemişti. Öte yandan, kendilerini baş başa buldukları zamanlarda da, Julia'nın yalnızca beklentili diye tanımlayabileceği bir ifadeyle bakmış ve Julia'yı sessizce gözleyerek, mobilyalara ya da yerde sürünen çocuklara ayağı takılıp tökezlenerek bir odadan öbürüne peşinden dolaşmıştı. Artık Julia'nın sözcük dağarcığında "baş başa", Baker'ların da varlığını kapsıyordu. Belki de terslik bundaydı. Kendisine gelince, onun varlığının dayanılmaz bir biçimde hâlâ farkındaydı; kahvesini verirken gözlerini ondan kaçırması gerekiyordu, ocağa eğildiğinde onun bakışlarının, ensesini ve sırtını deldiğini duyumsuyordu. Sanki her an eliyle kendisine dokunacak ve bekleme sona erecek gibiydi: Ama dokunmuyordu. Julia hâlâ Ivan'dan kaçıyordu; Thor ise Julia'dan kaçıyor ya da bitkin görünüyordu.

Simon evlerine geldiğinde gerek Thor, gerek Deborah ile uzun uzun konuşmuştu.

Thor ile çağdaş uygarlığın niteliği ve değeri konusunda uzun bir tartışmaya koyulmuş ve her karşılaştıklarında bu konuyu ele alıp çene çalmışlardı. Katkıda bulunacak hiçbir fikri olmamasına karşın, bu tartışma Julia'nın adamakıllı sinirine dokunmuştu ve kişisellikten uzak bir erkek sohbetini dinlemek zorunda kalan her kadın gibi o da klostrofobi duygusuna

kapılmıştı; aynı şeylerden bile söz etmediklerini ve böylece, kendi görüşlerini ne kadar çok yinelerlerse yinelesinler, hiçbir zaman bir yere varamayacaklarını bildiğini düşünmüştü. Thor, hayalci gibi sözcükleri yerinde ve sık sık kullanıyordu; Simon ise bağdaşıklık ve mekanik tekdüzelikten söz ediyordu; her çeşit zıt akımlar üzerinde değişken bir yol izleyen Julia ise, bir tutuma bağlanmayı reddeden gerçekçiliği dolayısıyla ve onların her ikisinin de, mantıksal gerekçeden epeyce uzak bir biçimde, kendi yaradılışlarının bir parçası nedeniyle sürüklendikleri davranış kalıplarını desteklemek için teolojiler oluşturdukları yorumunu yapmasını sağlayan sezgi yeteneği dolayısıyla, giderek kendine daha da çok hayranlık duyuyordu. Ama bir süre sonra, onların arasında daha önce ayrımına varmadığı bir benzerlikten rahatsızlık duydu; her ikisi de, bir bakıma dinsel aşırı uçlardan oldukları için, birbirlerinin dostluğunu arıyorlardı; bu dünyayı, başka bir dünya açısından haklı kılacak bir yaşam biçimi istiyorlardı. Simon olumsuzdu, hepsi bu; onun *emin* olduğu yegâne şeyler yemek yemek ve uyumaktı; ama bu nedenle, bu temel etkinliklerin örgütleniş biçimi konusunda Thor'un gündelik ahlaksal görüşleri için bir deney zemini oluşturuyordu. Bazen onlara hayranlık duymakla birlikte, ikisinin de tuhaf bir biçimde zekâdan yoksun olduklarını düşünüyordu; tüm aptallığına karşın Ivan daha akıllıydı.

Ama Thor çoğu kez evde olmuyordu ve Simon, Deborah ile daha çok çene çalıyordu. Julia, Deborah'nın ona çoğu zaman, kendisinin farkında olduğunu kabul etmediği dertlerini uzun uzun anlattığından kuşkulanıyordu; Simon umursamaz karakteriyle birçok bakımdan ideal bir sırdaştı ve yüzünde tuhaf bir iyi niyet ifadesiyle dinliyordu. Ancak, konuşmanın çoğunu o yapıyor gibiydi -bu da Julia'nın daha da az hoşuna gidiyordu- bugün ise, yayıncısıyla çıktığı bir öğle yemeğinden eve dönünce, Simon ile Deborah'yı divanda büyük bir ciddiyetle yan yana oturmuş, Cassandra'yı -bundan emindi- Cassandra olgusunu tartışırlarken bulmuştu. Julia'nın Cassandra konusunda endişeleri vardı, Simon konusunda da biraz endişeliydi; *Zafer Duygusu*'ndaki bu iki karakterle ilgili olarak yayıncısının, onları cesaretle "salıverdiği", "derinliğine incelediği" yolundaki yorumları Julia'yı tasalandırıyordu; ilk kez, bu karakterlerin özgün asıllarından hiçbirinin kitabı okumayacaklarına ne denli bel bağladığının ayrımına vardı.

Dana etiyle bezelyeleri ısıtmak için fırına koydu ve avokado kokteyllerini çıkardı; Simon "için" hâlâ dikkatle yemek hazırladığını fark etti, oysa o, önüne ne yemek konduğuna hiç aldırış etmiyordu. Deborah çatalları

bıçakları sehpanın üzerine gelişigüzel koymuş -tabakları dizlerinin üzerine yerleştirip yemek yiyorlardı- yine oturmak üzereydi.

“Zor iş, uzun zaman alıyor” dedi Simon, Deborah’ya.

“Hadi anlat.”

“Thor’u bekleyeceğimizi sanmıyorum” dedi Julia. “Bügünlerde ne zaman geleceği belli olmuyor.”

“Yardım merkezinde olduğunu sanıyordum” dedi Simon. “Belki de beklemeliyiz.”

“Hiç gelmeyebilir” dedi Deborah. “Gelmediği oldu. Çok işi var. Hadi devam et, Simon.”

Elinde is kokulu kızartmayla tepeleme dolu bir tabak taşıyan Mrs. Baker, Simon’un koltuğunun arkasından geçti.

“Bağırsaklarımın içeriklerini inceliyorlar, işin aslı bu” dedi Simon. “Kapmış olabileceğim çeşitli parazitler ve başka şeyler olabilir.”

“Nasıl yapıyorlar *bunu?’* dedi Deborah.

Julia, görünüşe göre yemeğe ilgi duyan tek kişi olduğu için, ağzına bir kaşık avokado aldı. Kremalı oluşu onu avunduruyordu; Simon’un bağırsağındakileri işitmek istemiyordu.

Ön kapı çarptı.

“Bu odur!” dedi Simon. Sevinmiş görünüyordu. Thor’un içeri girmesi uzun zaman aldı. Sonra da kamburu çıkmış, yüzüne, kolu kanadı kırık, boş boş bakan ifadesi egemen olmuş haliyle kapının ağzında durdu. Soğuk havayı ve bir çeşit gerilimi de birlikte getirmişti. Julia toparlandı.

“Neredeyse yemeği kaçıracaktın.”

“Bitkin görünüyorsun” dedi Simon, bir hastayla konuşur gibi.

“Pantolonumu değiştirmem gerek.”

“Önce yemeğini yesen olmaz mı?”

“Birisi pantolonuma kustu.” Julia bir bakınca, birisinin gerçekten de pantolonun her iki paçasının diz yerlerine ve sol paçadan aşağıya kadar yeni kusmuş olduğunu gördü. Thor yatak odasına geçerken, Julia daha da pislik, daha da koku, diye düşündü; son zamanlarda üzerine her çeşit koku sinmiş olarak eve geliyordu: Bayat bira, kötü pipo tütünü, dezenfektan ve birkaç kez de burnuna çürümüş döşeme kokusu gibi gelen gerçekten iğrenç,

kokuşmuş hayvan kokusu. Kaşığını yine avokadoya batırıp birkaç lokma aldı; Simon da dalgın dalgın aynı şeyi yaptı. Elinde Julia'nın, içine ekşimiş karnıbahar doldurulmuş, Finlandiya köylü kâsesiyle, Mrs. Baker durmadan gidip geliyordu.

Thor, üzerinde kot pantolonu ve krem renkli kalın süveteriyle yatak odasından çıktı. Çekyatın üzerine oturup ellerini başının üstüne kaldırdı ve kafatasını ovdu. "Kim kustu, baba?"

"Biraz avokado al."

"Biraz sonra Julia. Biraz sonra" dedi. "Yanlış tahmin ettim. Sanırım beklenecek bir şeydi, ama ben…"

"Şu senin intihar vakalarından biri miydi?" diye sordu Deborah bilgiççe.

Thor başını salladı. Parmakları oynuyordu. "Dördüncü girişimdi. Yanlış tahmin ettim. Üçü -öbürleri- ciddi değildi, hiçbir zaman ciddi olmaları amaçlanmamıştı, yalnızca dikkat çekmek içindi. Sanki şey gibi değildi… yani… bana telefon edip tehdit ediyordu, sayısız kez, hiç gerçekleşmeyen şeyler. Baştan, her seferinde gittim, dinlemek için. Sonraları, eh insan iyilikten çok, kötülük yaptığını hissetmeye başlıyor — yani, bir alışkanlık haline getirmiş oluyorsun. Tehditlerle kazanılan bir ilgiye bağımlı oluyor — bunun kimseye bir yararı olmadığı duygusuna kapıldım. Hiçbir yararı yoktu. Bana bağımlı olmasının hiçbir yararı yoktu. İnsan dinleyip ilgi göstermek ya da hiç dinlememek zorunda olduğu duygusuna kapılıyor. Öyle bir duygu ki, bir lüks…"

"Kadın öldü mü?" dedi Simon.

"Hayır hayır. En azından, daha değil. Kusturucu verdim ona. Kurtulma şansı var."

"Sen elinden geleni yaptın" dedi Simon.

"En iyisini değil." Yaralanmış görünüyordu; Deborah ona bir bardak tonik verdi.

"*Niye* yaptı bunu, baba?"

"Bu kez" dedi, ağır ağır, başını ellerinin arasına alarak, "uzun bir mektup bıraktı -uzun bir mektup- gitmediğim için yaptığını yazmış." Ürperdi. "İğrenç bir mektup" dedi, şaşırtıcı bir biçimde, tınısız sesiyle, "son derece kötü bir mektup. Ama kendini öldürmeye yetecek kadar hap yutmuş. Mektup aslında yalnızca bir… bir yakarı değildi. Beni üzmek içindi."

“Mektuplar hep öyledir” dedi Simon.

“Ben de üzgünüm.” Yüzünü buruşturup Simon’a: “işte bunlar senin istemediğin… uygarlığın… hastalıkları” dedi. “Elli yaşlarındaydı galiba, dantel yaka sattığını söyledi — onu gördüğümde hep bir… bir fahişe gibi giyiniyordu.” Sert bir ifadeyle, Julia’ya bir el işareti yaptı. “Boncuk yeşili gözkapakları” dedi, “ve ıslak, kıpkırmızı bir ağız. Uçları pürüzlü, kıpkırmızı tırnaklar. Daracık siyah giysiler, topuklu pabuçlar, varisler, güzel, pahalı ve ağır parfümler. Tek odalı, tek göz ocaklı bir evde oturuyordu. Hiç akrabası yok. Bana söylemeyi kendine yediremediği bir anatomik bozukluğu varmış, ama ‘normal’ olmadığını biliyordu. Onu doktora gitmeye ikna edemedim. Bana bunu ancak son girişiminden *sonra* söyledi. On yaşından beri ‘normal’ olmadığını biliyormuş. ‘Bütün bu yıllar boyunca bununla yaşadım’ dedi bana. ‘Neyle yaşadın’ dedim. ‘Söyleyemem, ne var ki, pek normal değilim’ dedi ve ellerini… dizlerime koydu. Anlıyor musunuz?”

“Anlıyorum” dedi Simon sakin sakin. “Yapabileceğin çok fazla bir şey yoktu.”

Julia, Thor’un betimlemelerinden biraz heyecanlanmıştı; çoğu erkek gibi, herhangi birisinin nasıl göründüğü konusunda kendisine hiçbir zaman bir ayrıntı anlatamazdı, oysa şimdi kendisini teşbih yapacak derecede etkilemiş olan bir görünüm çizmişti.

“Böyle düşünmek iyi olurdu” dedi Thor, “eğer böyle düşünebilirsem. Eğer böyle düşünebilirsem. Ama kendilerine bunu söyleyen çok kişi gördüm. Sen, örneğin.” Julia’ya baktı. “Ya da sen. Ya da sen. Tüm bu azap — bu yalnızlık… gerçek ıstırap… konusunda her şeyi biliyor olmalısınız…” Üçüne de açıkça düşmanlıkla baktı. “Biriniz -ya da hattâ hepiniz- gidip bunun birazını dindirebilirsiniz, haftada bir gece bile olsa.”

Julia bunun, çok basit ve açık göründüğü için, aslında bir gerçek olamayacak çeşitten bir pratik gerçek olduğu ve bu dünyada işlerliği olamayacağı duygusuna kapıldı.

“Ben beceremezdim” dedi. “Sorun burada.” Bir an düşündü. “Çoğumuz beceremezdik. Profesyoneller de bir tuhaf insanlar.”

“Sakatlar, sakatlara yardım ediyor” dedi Thor. “Son birkaç aydır sık sık bunu düşündüm. Ama sana gelince -tüm dost canlılığın ve hayal gücünle- benim yerimde olsaydın…”

“Onlar artık orada olmazdı. Onlar rahatlıkla beslenir.” “Bu kadın” dedi Thor, “yeterince rahat.” Başını tümüyle ellerinin arasına bıraktı. “Hiçbir zaman… hiçbir zaman… düşsel küçümsemeler ve hayali hastalıklar konusundaki bütün bu sıkıntılı ve boş karamsarlıklardan hiçbir zaman *hoşlanmayacağını.”*

“*Sen*” dedi Julia, adeta kızgınlıkla, “kola kurşun saplandıktan sonra yaranın yok olmasını ya da körlüğün düzelmesini ya da sıska bacakların tombullaşmasını görebilmeyi istiyorsun, bunu *görebilirsin…* Ama ya *bundan* sonra? Sonra ne?”

Telefon çaldı.

“iyileşmeyi sağladıktan sonra ne olacak?” dedi Julia. Kocası cevap vermeden ayağa kalktı ve bir an sanki dengesini korumaya çalıştı. Sonra antreye geçti.

“Albert Schweitzer’in yerini almalıydı” dedi Julia öfkeyle Simon’a.

“Sanırım öyle.”

“Şimdi bu bir cevap mı, Si?”

“Hayır, ama senin cevap istediğini düşünmemiştim.” “O bir Albert Schweitzer.”

“Onun durumunu güçleştirmek zorunda değilsin.” “Senin kadar kaypak karakterli birisini hayatımda tanımadım, Simon Moffitt” dedi Julia. Thor salona döndü. “Evet” dedi, “ölmüş.”

“Bir içki iç, en iyisi bu” dedi Simon.

Julia bir an için, uçları pürüzlü, kıpkırmızı tırnakları, sarkmış kırmızı ağzı, buruşuk, elli yaşındaki teniyle ölü kadını bir hastane yatağında gözünün önüne getirdi. Tanıdığım herkes durmadan bir ölü görüyor; bense hep bundan zor kurtuluyorum. “Kaygılanman yersiz, sevgilim. Böyle şeyler olmak zorunda. Sen elinden geleni yaptın. Çok dayanıksızsın.”

“Gerçekten bir içki içmen gerektiğini düşünüyorum” dedi Simon, mutsuz bir endişeyle. “Ciddi söylüyorum, içmelisin.”

“Hayır” dedi Thor. “Teşekkürler.”

Sanki havasız kalmış gibi başını iki yana sallıyordu; Julia onun gözlerinin yaşlarla dolduğunu gördü. Çocuk olsaydı, diye düşündü, tokatlardım, o da boşalıp ağlardı.

“Neden?” dedi. “Neden?” Simon’a söylüyordu. “Neden sanki yalnızca aşırılıklar yaşamlarımıza anlam veriyormuş gibi davranmak zorunda kalıyoruz?”

“Çünkü çoğu zaman yalnızca aşırılıklar anlam verir.” “Elindeki o haplarla ve kadehle kendisinin… kendisinin birisi olduğundan emindi. Öyle değil mi? Onu fark edeceğimden emindi, insan, gittiği bir yere neden gidiyor?”

Simon cevap vermedi.

“Kahrolasıca bir yalan bu” dedi Thor.

Julia ayağa kalkıp mutfağa geçti; elinde dana eti, bezelye ve patateslerle dolu, sıcak güveç ve ısıtılmış tabaklarla döndü.

“Biz iyisi mi, hiç olmazsa yemeğimizi yiyelim” dedi. “Yaşamımızı sürdürmek zorundayız, midemize yemek giderse kendimizi daha iyi hissederiz.”

Thor ayağa kalktı. Çatık kaşlarıyla şaşkın bir ifade vardı yüzünde; ne yöne doğru hareket edeceğini kimse kestiremedi; derken, Julia’nın yemek kaplarına atıldı ve içindekilerin hepsini masanın üzerine boşalttı. “Bundan yemeyeceğim, bundan da yemeyeceğim” dedi. Julia onun dişlerini gıcırdattığını duyuyordu. Soluğu tıkanmış bir sağduyuyla Simon’a: “Onun boynunu kırmak istiyordum, anlıyorsun ya” dedi.

Elinin tersiyle lambaya şiddetli bir yumruk indirdi ve lamba sallanırken: “Düşündüğüm tek şey, bu sızlanmalara kesin bir son vermek istiyorum…”

“Bu anlaşılıyor” dedi Simon dikkatle. Thor ayağıyla sehpayı devirdi. “Anlamsızdı, anlıyor musunuz” dedi, sanki ilahiyat konulu bir tartışma yürütüyormuşçasına, “anlamsızdı. Bütün bunlar gibi.” indirdiği şiddetli tekmeyle savrulan sehpa, üzerinde Julia ile Deborah’nın oturdukları yatağa doğru savruldu. Bunun yarattığı gümbürtü ve şangırtı üzerine, yaşamlarındaki tekdüzelikten kurtulmak için şiddeti yegâne yol olarak gören Baker’lar odalarından fırladılar; sessiz, tetikte, ister istemez sırıtarak, evin bir yanındaki kapının ağzında dolaşıp durdular.

“Bir şey yok” dedi Julia onlara, “gidin, lütfen.”

“Hayır, bir şey var” dedi Thor. Hızlı hızlı soluyordu, ama sesi hâlâ buz gibiydi; ansızın yere eğilip Julia’nın duman renkli bardağını aldı ve pencereye fırlattı, hafifçe titreyerek kırılan camın şangırtısını dinledi, sonra

dimdik yürüyerek yatak odasına geçti. Julia onun peşinden gitti; Simon ile Deborah ise kapının ağzına kadar onu izlediler; evin öbür yanında, Baker’lar salondan kafalarını uzattılar. Bu aşamada Julia hâlâ sakindi; daha sonra hepimizin yeniden durulmamız gerekeceği için, bu olayı böylesine yaşamak zorunda kalmak biraz gerçekdışı bir durum, ama çare yok, diye düşündü. Thor’a:

“Bak, sevgilim. Sen ölçüyü kaçırdın. Ölçüyü kaçırdın, böyle sürdüremezsin” dedi.

“Sen ölçüden ne anlarsın?” dedi Thor. “Senin anladığın bir şey var mı?” Dikkatle söylediği cümlelerin her birinden sonra yine ani, kaslarını kullandığı, şiddetli bir harekette bulunuyordu; bu kez, bacağını kaldırıp ayağıyla Julia’nın tuvalet masası aynasını kırmaya yeltendi; aslında, az kalsın kırıyordu da, bir an kalça kasları gerilmiş, kot pantolonunun dar paçaları ile çoraplarının arasından beyaz tenli eti fırlamış olarak gülünç bir zıplama pozisyonunda kalakaldı. Julia homurdandı. Thor yine Simon’a dönüp yineledi: “Onun boynunu kırmak istiyordum. İşe nereden başlayacağımı biliyordum. İstedim ki…” Yine döndü ve kolunu uzatarak Julia’nın bütün gümüş kapaklı şişelerini, ufak krem kutularını, saç fırçalarını, kâğıt mendillerini, plastik kabı içinde duran takma kirpiklerini, cımbız ve saç tokalarını ve Julia dağınık bir insan olduğundan, saç fırçasından taranmış kızıl saç yumaklarını, ten rengi ve gri lekeli pamuk parçalarını yere indirdi.

“Ne yapıyorsun?” dedi Julia.

“Buna katlanmayacağım.” Yere düşenleri ayaklarıyla çiğnemeye, çekmeceleri çıkarıp yatağın üzerine yığmaya başladı; Julia’nın giysileri yatakla tuvalet masasının arasında yerde sürünüyordu.

“Eşyalarımdan ellerini çek.”

“Senin eşyaların. Senin eşyaların. Kahrolasıca *eşyaların.* Ben kendi eşyalarıma ulaşmak istiyorum” dedi çocuksu bir sesle. Simon’a döndü: “Biliyor musun, hiç evlenmemem gerekirdi.” Her zaman sıkışan gardrop kapısını sarsmaya başladı.

“Evet” dedi Simon. “Herhalde öyle.” Üzgün üzgün yere bakıyordu. “Ama zamanımızda bu bizden bekleniyor galiba, çoğunlukla.”

Julia, yerinde zangırdayan gardrobun kapağını sökercesine açmakta olan kocasının üzerine atıldı.

“Sus artık. Niçin durmadan Simon’a bir şeyler söylüyorsun? Evlenmen gerekip gerekmediğini Simon’a söylemenin ne gereği var? Bak, Tanrı aşkına, yarın *hepimiz* bu olanlara üzüleceğiz. Simon’a söylediğin şeylerin yersiz olduğunu bilmen gerekir.”

Thor, gardroptan bir çanta çekip aldı, yatak örtüsünü yırtarcasına açıp buruşuk pijamasını aldı ve çantanın içine tıktı.

“Sen Simon’a yeterince çok şey söylüyorsun” dedi, sanki bu bir cevapmış gibi. Çantaya elektrikli tıraş makinesini, terliklerini ve saç fırçasını tıkıştırdı.

“Ne yapıyorsun?”

“Gidiyorum.”

“Aptallık etme. Aptal olma, gidemezsin, bu bir şey değiştirmez.”

“Yıllarca önce gitmeliydim.” Ayağına takılan, Julia’nın geceliklerinden birini tekmeleyip banyoya koştu. Elinde ıslak mendil paketiyle geri döndü, bunu da çantaya soktu, Julia’ya dönerek dengeli bir sesle: “Her ne yapsam, sana yakınacak bir şey sağlıyorum. Her ne yapsam. Bu da sana yaramıyor.” Fermuarla uğraştı, sonra çantayı eline alıp: “Ama mesele bu değil, bunu biliyorum. Senin boynunu kırmayı da istiyorum, bu bir gerçek ve bunu yapmadan önce de gidiyorum” dedi. Gülünç, azametli ve on altı yaşlarında görünüyordu. Tanrım, geri döndüğünde bunu söylediği için çok utanacak, haftalarca bunun acısını çekeceğiz, diye düşündü. Eğer ağlayabilseydim, daha mantıklı davranabilirdi. Ona yaklaşıp kollarını onun boynuna doladı. Onun duyacağı utanç ve sıkıntı bir şekilde önlenebilirdi.

“Dinle sevgilim, bunu konuşabiliriz.”

Thor kendini ondan kurtardı ve çantasını eline aldı. Sonra evrak çantasına çalışma masasından aldığı birtakım kâğıtları sistemli bir biçimde yerleştirdi ve çantayı kapattı. Daha sonra, peşinde sırayla Deborah, Simon ve Julia olmak üzere, antreye yöneldi.

“Sırf sinirlerin bozuk olduğu için, beni aşağılaman gerekmez” dedi Julia. Thor, asılı duran paltosunu alıp giydi, yün atkısını taktı. İşte o zaman Julia onun niyetinin gitmek olduğunu anladı. Simon da, nedense, kendi şemsiyesiyle evrak çantasını eline alıp sallayarak öylece duruyordu. Deborah, Simon’un çok yakınındaydı.

“İşte böyle” dedi Thor, kapıyı açarak. “İşte böyle…” Solgun görünümlü başını onlara doğru salladı, sahanlığa çıktı ve kapıyı arkasından kapattı. Birkaç dakika, hepsi birden durup onun merdivenlerden aşağıya acelesizce koşan ayak seslerini dinlediler.

Kocasının evden gidişine göstereceği tepki bakımından Julia’nın karşısında kalabalık bir izleyici grubu vardı. Dönüp hepsine baktı; Simon ve Deborah; sıra sıra dizilmiş, kara gözlü, sarı suratlı, suskun, sabırlı, her nedense açgözlü, pasaklı Baker’lar.

“Eh” dedi, “hiç olmazsa şu dağınıklığı toplayayım.” Halının üzerine bir gazete yayıp dana eti parçalarını, bezelyeleri, cam kırıklarını toplamaya başladı.

“Umarım bizim yüzümüzden değildir” dedi Mrs. Baker.

“Hayır hayır. Önemli değil.”

“Önemli olmadığını sanmıyorum” dedi Deborah.

Julia nefretle baktı ona.

“Biz yarın buradan gitsek iyi olur sanıyorum” dedi Mrs. Baker, acıklı bir sesle.

“Aptallık etmeyin. Sizinle bir ilgisi yok.”

Mrs. Baker gücenmiş görünüyordu. Simon ise, inanılmaz bir biçimde şemsiyesini doladığı pardösüsünü giymeye çabalıyordu.

“Simon!” dedi Julia. “Lütfen kal. Lütfen gitme.”

“Ama gitmek zorundayım…”

“Gidemezsin Si…”

“Siz iyice bir ağlayın” dedi Mrs. Baker. “Açılırsınız.” “Hemen gitme, Simon” dedi Deborah. Simon kolları ve pardösüsüyle karmaşık bir manevra yaptıktan sonra, her ikisini de göğsüne bastırmış duruyordu. Julia sağlam bir tabağı gazetenin üstüne fırlatıp kırdı. Parmakları etin sosu yüzünden yağlanmıştı ve birini cam kesmişti.

“Odanıza gitseniz iyi olur” dedi Baker’lara, sert bir sesle. “Yarın her şeyi hallederiz.”

Mrs. Baker düşünceli bir ifadeyle öbürlerini kendi odalarına yöneltti. Simon, elinde eşyasıyla, divanın kenarına oturdu. Deborah da onun yanına oturdu. Julia gidip kovadaki çocuk bezlerini lavaboya boşalttı. Sonra kovayı

getirip gazetenin üzerine topladıklarını kovaya doldurmaya koyuldu. Simon'a bakmıyordu; onu istiyordu; bir çılgın an, kocasının arkasından kapanan kapıyı, onu Simon ile birlikte içeride bırakan bir kapı olarak görmüştü.

"Keşke" dedi, "bir anda kalkıp bütün bunları bırakabilseydim. Gidebilseydim."

"Simon" dedi Deborah, "geri döner mi?"

"Bilmiyorum. Bilmiyorum."

"Nasıl olur da uzakta kalabilir? O normal olmaya inanır. İnsanın kökleri olmasına. Böyle çıkıp gidemez."

"İyi bir insan olmayı istiyor" dedi Simon. "Ama sanırım artık, zamanını iyilik yapmaya adar." Şemsiyesiyle oynadı. "O, ılımlılık geleneğinde yetişmiş aşırılık temsilcisi bir insan. Dolayısıyla, bu konuda da aşırıydı. Makul bir barışçı olmaya çalışan, ama doğasında şiddet olan bir insan, bir fanatik."

"O bir aptal" dedi Julia, "ve kendisini tanımıyor." "Hangimiz tanıyoruz ki?" dedi Simon. "Bunun ne derecede önemli olduğunu hiçbir zaman bilemedim. Elbette, insanın kendisini yeterince iyi tanıması gerekir — kendinden aşırı taleplerde bulunarak kendine zarar vermemeyi. Ayrıca, insanın olanaksızı beklemeyecek kadar başkalarını da yeterince tanıması gerekir. Bundan da şu sonuç çıkar: insan, üzerine basılıp geçilmeye dayanıklı olmayan, ayak basınca göçecek bir insan doğası kuramına uyarak yaşamamalı. Ama sanırım o artık bunu öğrendi. Aslında bu yalnızca onun için geçerli. Geri kalan bizler belki de kendi sınırlarımızın fazlasıyla bilincindeyiz — kendimizden daha çok şey beklememiz ve kendimizi biraz daha az tanımamız iyi olur. Ona gelince -eğer şimdi çıkıp gittiyse, kendisinin bir fanatik olduğunu bilerek gitti- bundaki kibir öğesine de aldırış etmiyor — küçük eylemlerin *kendi başlarına* bir anlam taşıdıklarını biliyor. Penisilin ve süt, Deborah, bunlar kendi başlarına olgular. Ona hayranlık duyuyorum."

"Evet" dedi Deborah. "Ben de."

"Eğer sen olmasaydın, Simon Moffitt" dedi Julia, "bunlar hiçbir zaman olmazdı."

Simon gözlerini ondan kaçırdı. "Bu olayla senden daha az ilgim var."

“Yardım öğütleri ve teselliler önerip duruyorsun. Kendi evinin düzeninden emin misin?”

“Yaşamım boyunca bir evim olmasından kaçındım” dedi Simon, “sırf bu nedenle.”

“Simon!” dedi Julia. Bunu ne gibi bir gerekçe ya da itirafın izleyeceğini bilmiyordu; her şeyin ölçüsü kaçmıştı; Thor’un evden gidişini Simon’un varlığı açısından görmemesi gerektiğini biliyordu, ama böyle görüyordu. Ama Simon’u da açıkça göremiyordu; Deborah’nın izleyen gözlerinin fazlasıyla bilincindeydi.

“Gitmem gerekiyor” dedi Simon. “Korkarım gerçekten gitmem gerekiyor.

Deborah, giymesi için pardösüsünün bir omuzunu tuttu. Simon, kuşku dolu gözlerle Julia’ya baktı.

“Yine geleceğim” dedi, “döndüğümde. Birkaç gün kent dışında olacağım. Ne kadar sürer bilmiyorum. Ama geleceğim.”

Kapıya doğru yürüdü.

“Sen” dedi Julia’ya, “gerçekten ne istediğini iyice bir düşünmelisin.”

Julia, bu sözlerin kendisinde yarattığı tehlikeli öfkeyle bir an bir hafiflik duyumsadı; canlı bir sesle: “Madem gitmen gerekiyor, Tanrı aşkına çabuk ol” diyerek mutfağa doğru yürüdü. Mutfakta, kendini mağdur olmuş görme ve bir şeyle uğraşma gereksinimiyle, hırsla çocuk bezlerini yıkamaya koyuldu. Biraz sonra, Deborah yanına geldi.

“Senin yerinde olsam, bu işi Mrs. Baker’a yaptırırdım. Ne pislik, değil mi? Hiç değilse, babam bize birbirimize iyi bakmamızı söylemedi, değil mi?”

On Yedinci Bölüm

Cassandra bahçıvanın musluğu açmasını izledi. Hortum sanki canlıymış gibi zıpladı, bir o yana, bir bu yana savruldu ve su fışkırttı. Bahçıvan musluğu biraz kıstı ve havuza yöneltti; serayı ağır ağır, köpürerek dökülen suyun sesi doldurdu. Buharlaşmanın hafif hışıltısı duyuluyordu. Bahçıvan, varlığına artık alıştığı Cassandra’ya şöyle bir göz atarak, havuzu çevreleyen

ızgaralar boyunca yürüdü. Dışarıda sürekli yağmur yağıyordu; cam çatıya vuran yağmurun sesi, hortumdan gelen su şıkırtısıyla karışıyordu. Cassandra bir kâğıda karakalemle, önce belirgin, daha sonra bulanıklaşan kıvrımlı bir resim çizdi; hortumun hareketli ve hareketsiz görünümleri. Yanı başında, havuzun çevresindeki betonun üzerinde, soğumaya yüz tutmuş bir paket balık ve cips ile bez çantası duruyordu.

Havuzda, otların arasında, küçücük kafalı ve kuyruğa doğru incelen gövdeleri olan ufak balıklar bir arada ve belli bir amaçla dolaşıyorlardı. Cassandra büyük balığı bekliyordu. Bahçıvan gidince, bir karton kutu çıkarıp içindeki kurutulmuş su pirelerini suyun yüzeyine serpti. Ufak balıklar yönlerini değiştirip üşüşürlerken, birbirine dolaşmış kökler ve sıvı çamurun arasından bir yerden, pembe ve soğansı görünümlü büyük balık belirdi. Cassandra onu izledi. Yumruk büyüklüğünde, açık renk ve parlaktı. Toparlak gövdesinden çıkarak dalgalanarak uzayan, tarazlanmış yüzgeçleri ve kuyruğu vardı ve karnında iç organlarının koyu renkli kıvrımları görünüyordu. Başında çıkıntılı gözleri vardı; gözlerinin arasındaki yanardöner beyaz, sarı, pembe lekeli yüzey, çizgi çizgi, çatlak görünümlü ve ufak yarıklarla, kıpkırmızı damarlarla kaplıydı. Son derecede çirkindi ve Cassandra onun gövdesinin her bir çizgisini tanıyordu. Çok yaşlı olduğu belli oluyordu; gereksiz hiçbir hareket yapmıyordu; şimdi ağır ağır, tirfillenmiş uzantılarını dalgalandırarak, boynuzsu diliyle besin zerrelerini emerek ve oradaki seslere bir dizi yutma sesi ekleyerek suyun alt yüzeyini tarıyordu. Cassandra onun alttan görünümünü, yüzeye kenetlenmiş, başının çizgi çizgi görünümü yüzeye yansımış olarak, daha uzun biçimli görünecek şekilde çizmeye karar verdi. Balık, soğuk soğuk bakıyordu ona; gövdesinden siyah, ince bir dışkı şeridi sarkıyordu. Cassandra baş aşağı havuza doğru sarkıp kafasını taşa dayayarak ona baktı. Sonra çizmeye koyuldu.

Bir süre sonra, kapı açılıp kapandı ve ızgaranın üzerinde ayak sesleri işitildi. Arkasından, kapı yine gıcırdadı. Cassandra içeride başka birisinin olduğunu biliyordu; giysi hışırtılarını ve soluk seslerini algılıyordu. Balık, dünyasının yüzeyinin altından patlak gözleriyle bakıyordu; Cassandra bugünlerde seranın kendisine ait olduğu ve kimsenin oraya izinsiz girme ya da onun balığını rahatsız etme hakkına sahip olmadığı gibi bir duyguya kapılmaya karşı tetikte olmak zorundaydı. Diliyle dişlerine dokundu ve bir an kaşlarını çatarak buğu ve yeşillik perdesinin arasından baktı. Şemsiyesine dayanmış, onu izleyerek orada duruyordu; Cassandra, elleri ve

dizlerinin üzerinde, kum rengi saçları yüzüne düşmüş olarak yakalanmıştı; ona baktı. Onu çağırmış olup olmadığı konusunda tam anlamıyla ve gerçekten kararsızdı. Ne olursa olsun, şimdi deliliğin nasıl bir şey olduğunu biliyordu. Babasının da sağ mı, yoksa ölü mü olduğunu bilmediğini anımsadı. Üzerinde beyaz bir pardösü vardı.

“Cassandra?” dedi kuşkulu bir sesle. “Cassandra!” Sesi cam duvarlarda yankılandı. “Ben… senin bir doğa öğrencisi olduğunu bilmiyordum.” Yürürken adımları aynı sesleri çıkararak, havuzun çevresini dolandı. Cassandra’nın resmi kayıp havuza düştü ve suyun üzerinde yüzmeye başladı. Balık, yüzgeçlerini korkuyla kımıldatarak birkaç santim geriye kaçtı. Cassandra yerinden doğrulmaya çabaladı. Kolunda pardösüsü ve ceketiyle eğilip elini havuza uzatarak: “Bana bırak” dedi. Resmi yakalayıp mendille kurutmaya çalıştı.

“Zarar veriyor muyum? Daha da mı bozuyorum?”

Uğradığı şaşkınlıktan sakarlaşan Cassandra’nın doğrulurken çarptığı balık ve cips paketi suya düştü. Paket yavaş yavaş suya gömüldü; birlikte bunu izlediler; gazete kâğıdı açıldı, suyun yüzeyinde bir tane cips ve bir yağ tabakası belirdi.

“Bak bana neler yaptırdın” diye haykırdı Cassandra, yırtıcı bir sesle. O hafifçe irkildikten sonra sabırla balık ve cips parçalarını avuçlarıyla sudan toplamaya koyuldu. Kol uçları sırılsıklam oldu.

“Dengeyi bozmamız gerektiğinden eminim. Yoksa bütün balıklar ölebilir.” Doğrulup Cassandra’ya baktı. “Hortum ve balık resimleri çizerek ne yapıyorsun burada? Julia senin bir öğretim üyesi olduğunu söyledi.”

“Öyleyim” dedi Cassandra, boğulurcasına.

“Biliyor musun, koltuk altlarıma kadar su girdi. Kaburgalarımdan aşağıya akıyor. Bu balık ve cipsleri istediğini sanmıyorum. Burada bir çöp kutusu var mı?”

“Bilmiyorum.” Cassandra ürpermeye başlamıştı; ağzı kurumuştu; paniğe kapılmanın bütün belirtilerini duyumsuyordu. Onu çağırmamıştı, ama onda bir tuhaflık, değişik bir şey vardı, göze alınamayacak bir şey. “Neden?..” diye fısıldadı yutkunarak. “Neden?..”

“Neden mi buradayım? Bir araştırma yaptım da ondan. Kurbağalar üzerine. Lütfedip masraflarımı ödeyen bir zooloji grubu için. Birtakım örnekler de getirdim. Buradakilere yardımcı oluyordum. Liverpool

Street’ten geldim, Mitre’da bir oda tuttum. Her şey ayarlandı. Araştırmam iyi, ama ben kötü bir konuşmacıyım.” Cassandra’ya bakmıyordu. Onun anlattıklarıyla ilgilenmek için kendini toparlayan Cassandra, onu, bildiğinden daha geveze buldu. “Bir an önce seni görevli olduğun bölümden arayıp bulacaktım aslında. Deborah seni nerede bulabileceğimi söyledi. Seninle konuşmak istediğim bir şey vardı… Seninle ilgili birtakım şeyler duydum. Düşündüm ki…” Cassandra’ya baktı ve bir cevap bekledi. Cassandra yine yutkundu. Geri kalan balık parçalarının çevresine bir sürü ufak balık toplanmış, bunları yiyorlardı.

“Evet, sana sormak istediğim bir şey vardı” dedi, aynı canlı, konuşkan ses tonunu sürdürerek. “Balıkların yediği bir adam tanıdım. Bunu gözlerimle gördüm.” ‘Tiranalar mı?”

“Evet. Gözlerimle gördüm.”

Cassandra önce havuza, sonra dönüp onun yüzüne baktı. Teninin asıl yumuşaklığında yara izleri, çiçekbozuğu gibi yumrular vardı. Cassandra’yı bir bakımdan inceliyordu ve hâlâ gülümsüyordu. Cassandra, ölü adam ve balıkları hayalinde canlandırdı: Suya yayılan kan, kopuk et parçaları, azgın dişli ağızlar. Sanki kendisinin dışında bir yerden görüntüleniyormuş gibi kesin çizgilerle, suyun içinde dönerek yüzen, etleri sıyrılmış kemikler, yüzen kızılımsı saçlar, parçalanmış lifler gördü; kemikler kurumuş değildi, sedefli ve nemli bir canlılıkları vardı, kırmızı çizgilerle kaplıydı. Cassandra, onun gördüğü şeyi kendisinin de gördüğünü düşündü; yıllar boyunca bunu başarmak için eğitmişti kendisini. Hayır, onu zihninde canlandırmamıştı, kendi yarattığı bir şey değildi o, ama onun gördüklerini paylaşıyordu.

“Evet” dedi. “Görüyorum. Görüyorum.”

Simon’un kendi özdenetim sınırına varmış olduğunu da görüyordu; dizlerine koyduğu bileklerinin oynadığını algıladı, sonra da gördü.

“Lanet olası gülünç bir yazgı. Ah, korkunç derecede gülünç. Bağırsaklar, kamış, her şey, Cassandra, işitiyor musun, saçlar ve dişler dışında her bir zerre, senin hoşlanacağını bildiğim çeşitten kötücül bir şaka…”

“Sus artık” dedi Cassandra. Onunla konuşmak için ancak eski otoriter azarlama sesini çıkarabilmişti. “Ben şakadan anlamam. Hem de hiç. Ne söylediğini biliyorum.” Simon titreyen ellerine baktı.

“Islandım. Sırılsıklam oldum.”

“Kurursun.”

“Dinle -sana şunu söylemek istiyordum- sen hep aşırılıkla uğraşırdın… açıklamak istiyorum, Cassandra. Hazırlıklı olmadığımdan değil. Ben… Ben düşünmüştüm ki… böyle bir şeye katlanabilirim, bunu göze almıştım. Yoksa, ne diye oradaydım? Cassandra, Cassandra. Katlanabiliyordum, üstesinden gelmiştim. Ne var ki, bilmiyordum. Ben… Ben yaşıyorum, üstesinden gelmiştim, üstesinden gelmiştim” diye yineledi. “Ama şimdi beni bırakmıyor. Oh, anlıyor musun? Bunları durmadan düşünmek zorunda mıyım? Giderek büyüyen bir kâbus gibi -yani, tam anlamıyla- ve kim bilir nerede bitecek? *Artık orada değilim.* Ama hiç -hiç- Cassandra?” Baktı ona. “Son zamanlarda, burada mıyım, orada mıyım, bilmiyorum. Bir dile getirme biçimi değil, bir gerçek bu. Düşündüm ki, belki sen…” Hem şaşkınlığa uğramış hem de gücenmiş gibi yineledi: “Bilmiyordum.”

Cassandra onun ne söylediğini biliyordu. “Dinle” dedi. “Bu konuda fazla bilgim yok. Ama katlanmak zorunda kalacağımız çok az şey geliyor başımıza. Biz çoğu zaman iki kişilikliyiz, bir olaya dışarıdan bakabiliyoruz — umutlanıyoruz, korkuyoruz, beklenti besliyoruz, yargılıyoruz. Derken, bir şey oluyor -orada düşünmeye ya da hayal etmeye olanak bulunmuyor- orada olan bitenler gerçek, baştan sona gerçek. Dolu dolu yaşamaktan pek çok söz ediyoruz, ama herhangi bir şeyi sonuna kadar yaşamak, bizim yapmak istediğimiz son şey. Bu çeşit kararlı kederin delilik olduğunu sanıyoruz, oysa yalnızca olgusal bir gerçeğin kabulü. Dayanılamaz bir gerçeğin.”

“Senin her konuda düşüncelerin vardır. Bakışın bu mu? Elimizden gelmez -ama bazen zorunluyuzdur-” Ekledi: “Bileceğini düşünmüştüm. Sen her şeyi çok ciddiye alırsın.”

“Basmakalıp sözler.”

Simon başını yorgun yorgun sallayarak bunu doğruladı. “Yorgunum” dedi yakınarak. Çenesi sarkıyordu. “Mesele şu kâbuslar. Niçin bunlarla birlikte yaşamak zorunda olduğumu bilmiyorum, mademki buradayım. Senin kaldığın yere gidebilir miyiz Cassandra, üstümdekileri kurutmam gerekiyor?”

Cassandra, dilini kurumuş dudaklarının üzerinde gezdirdi, başını salladı ve çantasını eline aldı. Kendi duyduğu korkuyu onun fark etmediğini düşündü.

Uzun bir süredir odasına kimseyi almamıştı. Tıklım tıklım dolu görünüyordu; koltukların çoğunun üzerine resimler yığılmıştı, yazı masası

baştan başa çizim ve müsveddelerle kaplıydı. Kapının ağzında durup baktı; Simon üzerindeki pardösüyle ceketi çıkararak onun arkasından girdi. Giysiler elinde, orada duruyordu; Cassandra tedirgin bir biçimde yaklaşıp giysileri aldı, yatak odasına götürüp bir havlu askısına astı. Dönüp geldiğinde, Simon yalnızca kapıyı değil, dış kapıyı da kapatmış, böylece içeriye hapsolmuşlardı. Kırmızı kadife koltuğa gömülmüş, başını geriye yaslamış, gözlerini kapatmıştı; ürperiyordu, yaşam, görünür bir biçimde teninden dışarıya akıyordu. Cassandra koltuğun koluna, yıllarca önce annesinin çeyize eklediği ve artık hiç kullanılmayan, lavanta renkli, lavanta kokulu bir misafir havlusu koydu. Simon'un dişleri takırdıyordu.

"Şömineyi yaksam iyi olacak" dedi Cassandra. Simon cevap vermedi. Cassandra ne yapacağını bilemiyordu; onunla ilgili düşüncelerinde ve tasarılarında ne onu ağırlamak ne de ona ilgi göstermek hiç yer almamıştı; düşünceleri bu yöne kaymamıştı. Kendisini beceriksiz hissetti; onun, içini dökerken söylediklerini kabul etmiş olmakla ne yükümlülük altına girdiğini bilmiyordu; insanların bulunduğu ortamlarda duyduğu hafif dehşet duygusu arttı. "Sana bir kahve yapayım."

Simon gözlerini açtı. "İçecek bir şeyin yok mu?" "Hayır, yani, evet, bir şişe brendi."

Dizlerinin üzerine çöküp eli titreyerek şömineyi tutuşturdu; gaz hafif bir patlama sesinden sonra büyük bir gürültü çıkararak yandı.

"Sanırım biraz brendi içsem iyi olacak. Olur mu?" Cassandra ağırdan alarak ona bir kadeh brendi doldurdu; Simon, ateşin çıtırtısını ve uğultusunu dinleyerek, büyük yudumlarla içkiyi içti. Cassandra her zaman, onun bir gün gelip orada oturacağını biliyordu; ve orada hiçbir zaman oturmayacağını da her zaman biliyordu. Simon, kadehini uzatarak yine içki istedi. Bunu da içip bitirdikten sonra: "Çevreden kopuk bir yaşam sürüyorsun, ilk bakışta böyle görünüyor" dedi.

"ilk bakışta öyle, evet."

"Kâğıtlarla sarmalanmış olarak. Ben de hemen hemen gözümde bunu canlandırmıştım. Mutlu olup olmadığını sormayacağım. Düşündükçe, yalnızca sana… söyleyebileceğime daha çok inandım. Bir sakıncası yok, değil mi? O kadar az insan tanıyorum ki. Ben… biraz daha brendi alabilir miyim, var mı? Kadeh çok küçük. Her şeyin en kötüsü olmadıkça, sen hiçbir zaman yer ayırmazdın. Ben… Ben senin bu yanından hoşlanmazdım. Ama şimdi her şey farklı görünüyor. Sen de farklı görünüyorsun. Bunları

söylemeyi sürdürmeme neden izin veriyorsun bilmiyorum. Anlıyor musun?”

Cassandra kadehe yine brendi doldurdu ve: “Evet, anlıyorum” dedi.

“Sen değişmemişsin. Yoksa değiştin mi?”

“Hayır, ben fazla değişmem.”

Simon brendiyi, sanki su içer gibi, dalgın dalgın içiyordu. Cassandra bunun, onun için iyi olup olmadığından emin değildi; ondaki şok ve dehşet duygusunu tanıyabilirdi ve onda bunlara karşı bir tepki gösterebilirdi; ama brendinin bu ruhsal durumlar üzerinde ne gibi bir etki göstereceği konusunda hiçbir fikri yoktu. Simon için neyin iyi olduğunu düşünecek bir durumda kalmak da kendisine şaşırtıcı bir acı veriyordu; ayaklarını bastığı yer kaygandı.

“Simon” dedi, ilk kez onun adını kullanarak, çekingen bir sesle. “Simon, sence…”

Simon gözlerinde bir çeşit utangaç kurnazlık ifadesiyle baktı ona.

“Evet, biliyorum. Ben iyiyim. Ne yaptığımı biliyorum, merak etme.” Ne yaptığını biliyor gibi görünmüyordu. Yüzünde kararsız bir ifade belirdi.

“Sarsılmış durumdasın” dedi Cassandra. “Dinlenmen gerek.”

“Evet. Evet, dinlenmem gerek. Haklısın. Uzanabileceğim bir yer var mı?”

“Yalnızca yatak var.”

“Sanırım, dinlenmeliyim. Nerede?”

Cassandra onu yatak odasına götürdü. Simon yatağın ayakucuna tutunarak dengesini buldu ve yatağın çevresinden dolaştı. Sonra yatağın kenarına oturdu. Cassandra onun başında duruyordu. Her an, diye düşündü, benim gerçek yoksunluğumu ve çaresizliğimi anlayabilir.

“Gerçekten uzanmam gerek Cassandra, üzgünüm.” Ayakkabılarının bağlarını çözdü ve ayağından çıkardı; titriyordu. “Bir sakıncası olmadığından emin misin?” “Hayır. Hayır.” Onun üzerine eğildi, yastığın altında duran geceliğini çekip aldı ve koltuktaki yastığın altına sakladı. Sonra yatak örtüsünü açtı.

“Yatağın içine girmemin bir sakıncası var mı?”

“Isınman gerek” dedi Cassandra. O daha da soyunurken, başını çevirdi. Simon üzerinde gömleğiyle yatağa girip battaniyeyi çenesine kadar çekti ve gözlerini yumdu. Cassandra uzaklaştı.

“Hayır, gitme. Gitme. Yoksa yine düşünmeye başlarım. Akıl yormaya başlarım yani. Kal burada. Niye oturmuyorsun? Bir dakikaya kadar kendimi daha iyi hissederim. Böyle uzanarak, şimdiden iyi hissetmeye başladım bile. Sonra da sohbet ederiz.”

Cassandra, kendi yatağının ucuna dikkatle tünedi ve yastığının üzerinde duran dağınık yüzü inceledi. Bu yüz çizgileri ona yabancı değildi; gördükleriyle hayal ettikleri arasındaki farkları betimleyecek olsa zorluk çekerdi. Oysa, onun midesinin kaynadığını işitti.

“Bu davetsiz konukluğumun bir sakıncası olmadığından keşke emin olsaydım. Beni ağırlaman ya da istemen için hiçbir neden yok, bunu anlıyorum. Biraz melodramatik oldu bu, ama bu riski göze alırım diye düşündüm — konuşmama izin verirsin diye düşündüm. Biliyorum, bir zamanlar buna izin vermezdin, ama o zaman çok daha gençtik.”

“Konuşman iyi oluyor.” Cassandra taşıdığını bilmediği bir sürü düşünce ileri sürüyordu. “Benimle konuşmak istiyorsan, ben… ben buna çok memnun olurum.”

“Sahi mi?” Elini ona doğru uzattı; Cassandra kendi elini onunkinin üzerine koydu; Simon başparmağını onun yüzükleri üzerinde gezdirdi.

“Birtakım şeylere katlanma zorunluluğu konusunda söylediklerin hoşuma gitti. Bu gibi şeyleri tanımanın ne kadar uzun zaman aldığını düşünmek gülünç — insanın başından atamayacağı şeyler, insanın gerçekten başına gelen şeyler.”

“Evet” dedi Cassandra. “Bunun bu denli seyrek olması şaşırtıcı, belki de. Çoğu kişi hemen hemen her şeyi sindirebilir.”

“Ah, sindirmek, evet. Hattâ… Hattâ ağza alınmayacak gerçekleri. Ama sen ne yapıyorsun -sen ne yapıyorsun Cassandra- yaşayamamaktan ciddi korkular duymana neden olacak bir şey olduğunda?”

Cassandra bu eğretilemeye akıl yordu; ya reddediyorsun ya da seni zehirliyor, diye düşündü.

“Yalnızca serinkanlılıkla bekleyip dikkatini yaşamaya verebilirsin. Daha iyisi, olan biteni anlamak.”

“Öyle mi düşünüyorsun?”

“Senin durumunda.”

“Ben o noktayı aştım sanıyordum. Neden kalkıp oralara gittim, diye düşünüp duruyordum. Neden — benim gibi bir adam oralara gitsin?”

“Korkudan” diye önerdi Cassandra.

“Bu senin bildiğin bir şey, değil mi? Sen hep korkardın, bu yüzden seninle arkadaşlık etmek zordu.”

“Kâşifler” diye fikrini sürdürdü Cassandra, “istatistik olarak kazalara olağandışı yatkındırlar. Bazılarımız korktuğumuz şeyleri davet ediyoruz.”

Simon elini onunkine yapıştırdı, parmaklarını onun parmakları arasından geçirdi ve sıktı. Anlaşılmaz bir şey mırıldandı; sonra sesi belirginleşti.

“O dindar evreden ikimiz de geçtik. O korkudandı. Değil mi? Ben onu yitirdim, *tüm* inançlarımı yitirdim. Ama ben… anlamsızlıktan korkuyordum. Şekilsizlikten, biçimsizlikten. Babamın siper öyküleri gibi şeylerden. Amazon… Amazon’a karşı mistik bir duygu besliyordum, en kötü yerdi orası. ‘Hiçbir şeyi umursamıyorum, hepsinden vazgeçmeliyim.’ Beynimde haftalarca bu şiir vardı, belli nedenlerden ötürü. Böylece, her şeye karşın buna inandığımı anlayınca -ve bununla yüzleşmek zorunda olduğumu anlayınca- yalnızca gidip bunu *yaşamam* gerek, diye düşündüm. Eğer… Eğer insan, yaşamın yalnızca raslantısal bir sağ kalma olmasından korkuyorsa, o zaman bu süreçlerle tanışık olması iyi olur.”

“Biliyorum.”

“Bildiğini düşünüyordum. Bir bakıma işe yaradı, biliyor musun, bunu senin anlamanı sağlamak zorundayım. Ben… Ben bu konuda da dindardım. Kendime ufak birtakım zorunluluklar belirledim. Tırtıl ve mantarlarla karnımı doyurdum — insanın giderek ne kadar az besine gereksinim duyduğunu bilemezsin, Cassandra. Durumu kendi içimde etkisiz kılmaya çalıştım. Yani, olgu olgudur. insan ne beklediğini bilirse, sağ kalabiliyordu. Ya da, yanlış şeyler beklerse, yok oluyordu. Bunu kendimde deniyordum, ilk başta, olanaksız güzergâhlar denedim. Bir çeşit dayanıklılık testleri. Yalnızca küçük molalar verdim, bir aşamada iki parmağım kırıldı, bir de ayak parmağım. Sonra kaç kez kaynar suyla haşlandım. Çaydanlıkları durmadan kendi üstüme döküyordum, neden bilmiyorum.”

Cassandra’nın kırık parmaklardan haberi vardı; başını salladı.

“Durumla tanışık oldum. Hem de tarafsız, şimdi artık hiçbir şey beni tiksindirmiyor. Eskiden böyle değildim. Çocukken çıtkırıldım olduğumdan sana söz etmiştim.”

“Hayır.”

“Julia’ya anlatmış olsam gerek. Özür dilerim. Ve korku — o da değişiyor. Sürekli ve musallat bir hal alıyor.

Ama kapsamı daralıyor. İvediliği de azalıyor. Yeterince mutluydum. Hiçbir zaman tiksindirici bir şeyi sevme gibi bir sınırı aşmadım. Birtakım tıp misyonerleri gibi değildim. Bir çeşit şehvetle irinli yaralara dokunan rahibeler gördüm. Başka bir gün bu yaraları öpebilirlerdi. Nefsi köreltmek. Ama ben kendi nefsimi yalnızca kayıtsızlaştırmak istedim, köreltmek değil. Bir seferinde, birisi bana, gerçekten iğrenç bir yemek yeme hastalığında öyle aşamalar kaydettik ki, yakında geriye hiç hasta kalmayacak, dedi. Ben de, amaçsız bir üzüntüyle bakıp belki de daha kötü bir şey ortaya çıkar, dedim. Çıkacaktır elbette.” “Niye çıksın?”

“Doğanın dengesi.”

“Göründüğü kadarıyla çoğalıyoruz, dengeye karşın.” “Ah, eskiden anlaşıldığı biçimde doğa söz konusu olduğu sürece, insanlık bir hastalık. Tıpkı kanser gibi. Bunun yararsız bir düşünce olduğunu görüyorum. Sana kalsa, değerli derdin, değil mi? Ama bu benim düşüncem.”

“Ya balıklar?” dedi Cassandra. “Doğadan söz ediyorsak?”

“Ah, evet, balıklar. Merton’un, hiçbir şeye yersiz bir biçimde bağlanmamamız gerektiğini söylediğini hatırlıyor musun? Onun kendi bastırılmış tensel şehvetleri yüzünden, hiç kuşkum yok; gerçi, daha önemsiz olanlarının tadını çıkarmayı biliyordu. İşin aslı burada.”

Cassandra suskun kaldı. Simon’un parmakları huzursuzca onunkiler üzerinde geziniyordu. Sonra: “Evet, ama ya balıklar?” dedi.

“Sen eskiden bana balıklar konusunda ders verirdin. Düzen, amaç, sinir sistemindeki dizgeler, gezegenler, doğal seçim, balık sürülerinin hareketleri. Lanet olası balık sürüleri.”

“Simon, kimdi o adam?”

“Bildiğini sanıyordum. Filmleri o çekiyordu. Adı Antony Miller’dı. Aslında, filmleri o çekiyordu dedim ama bir kısım fotoğrafları o, bir kısmını

da ben çekiyordum. Bunları bir araya getiren oydu. Konuşmanın da çoğunu o yapıyordu.”

“Ekranda öyle görünmüyordu.”

“Görünemezdi, anlıyorum. Yani, durmadan beni düşündürüyordu. Korkunç bir konuşmacıydı. Sessizce birlikte yaşamaya alıştığım bir sürü şeye yaşam kattı. Onun tehlikeli birisi olduğunu biliyordum” dedi Simon, “ama sonra unuttum.”

“Nasıl birisiydi?”

“Söyledim sana. Bir konuşmacıydı. Ânında hoşlanmadığımı düşüneceğim çeşitten birisi. Kendisini bana zorla kabul ettirdi. Bir köyün hemen dışında, kendi başıma, oldukça sakin yaşıyordum — koyların haritasını çıkarıyordum. Zahmetli ve boşuna bir uğraştı — çünkü bir gecede ortadan yok oluyorlardı. Sağlık Enstitüsü’nden birtakım kişiler onu ırmaktan getirip benim köyüme bıraktılar. Bir kitap yazarıydı -anlı şanlı bir röportajcı- dinozorların, lafın gelişi bir gecede neden yok oldukları konusunda zırva bir kuram ileri süren çılgın bir Amerikalı ile New Mexico’da kazı yapıyorlarmış. *Nesli Tükenmiş Dinozorlardı* kitabın adı, hatırlıyorum.” Simon yastığa daha rahat bir biçimde yerleşti. “Mantıksal bakımdan bir sonraki aşama canlı sürüngenlerdi. Evrimin basamaklarından yukarıya. Ne var ki, hiçbir zaman yabani balıklardan öteye gidemedi.” Simon sinirli bir kahkaha attı.

Cassandra susuyordu; soracak başka bir soru bulamıyordu; hayal gücü Antony Miller’a uzandı.

“Kocaman bir ağzı vardı. Hep gülümserdi. Düzensizdi. Ama meraklıydı, biliyor musun, gerçek bir meraklı. Elinde kamerayla peşimde dolaşır, tam her şeyi özetlediğini düşündüğün sırada, gaga gibi ağzını açıp bağırırdı: ‘Peki ya sonra? Ya sonra?’ Pek ayrım gözetmezdi. Durmadan: ‘Şuna bak’ diye haykırırdı. Daha önce binlerce kez gördüğün şeyler için. Ama onun gözüyle değil, sanırım” dedi Simon, Cassandra’nın elini acıtırcasına sıkarak. “Onun için her şey öylesine gerçek ve önemliydi ki, öylesine fazla enerjisi ve dikkati vardı ki. Aptal da değildi, gerçi bunu anlamam zaman aldı. Onu bir çeşit sahtekâr sanırdın, ama bir süre sonra onunla nerede olduğuna gerçekten güvenebileceğini görüyordun. Yani, eğer senden hoşlandıysa, hoşlanıyordu, hepsi bu.”

Bir duraklama noktasına varmıştı. Cassandra onu gözledi. Sonra Simon yine konuşmaya başladı, biraz daha hızlı ve başını başka yana çevirerek.

“O sıralarda, katlandığımı sanıyordum. Biliyor musun -Cassandra- aptalca bir dinginlik içinde, kendime ‘Buna katlanabilirim’ diyerek bakıp durdum. Bir çeşit… zafer duygusu bile duydum. Ve -biliyor musun- öğrendiğim her şey — bir hazırlıktı, değil mi? Biliyordum — katlanmaktan başka yapacak hiçbir şey yoktu. Bu yüzden — hiçbir şey yapmadım. Yapabileceğim bir şey olduğunu sanmıyorum. Yani, olsaydı yapardım, deneyimimle kendiliğinden gelen… insanın yapabileceği bir şey olsa, değil mi? Cassandra?

“Evet.”

“Daha sonra — hatırlama başladı. Ve kâbuslar. Ve onun gözleriyle bakma gibi aptalca bir oyun oynuyordum, sonunda bir oyun olmaktan çıktı bu. Kendimi görebiliyordum. Dışarıdan. Aklını kaçırmak derken bunu mu kastediyorlar? Her şeyden bir sürü vardı, tıpkı bir aynada gibi, gidip gelen şeyler. Ve sonra halüsinasyonlar. Bulunduğum yerde bunun yeniden gerçekleşmesini kollamak zorunda kalıyordum. Ve başka şeylerin. Şimdi de, Tanrı yardımcım olsun, bunun sonsuza dek süreceğini düşünüyorum, ilk başta, sürmeyeceğini biliyordum. Kaçık. Sözcükler giderek nasıl önem kazanır bilirsin. Şimdi, insanların niçin kaçık dediklerini biliyorum. Kendimi kaçık hissediyorum. Gitme.”

“Hayır, gitmem.”

“Bir şey söyle.”

“Bu söz ettiğin hazırlıkta yanlış olan neydi, biliyor musun?” diye yüksek sesle düşündü Cassandra. “Yanlış olan, sen kendi ölümün için hazırlıklıydın. Hattâ bunu davet ediyordun. Ama onunki için değil.”

“Konuşmaya devam et.”

“Ben yalnızca soyutlamalarla düşünebilirim. Ama soyutlamaların da yararı vardır, insanın katlanmak zorunda kaldığı şeyler — sanırım insan bunları kendi ölümü açısından düşünüyor, insan buna katlanmak *zorunda* — insan, kendi yokoluşu için, bedenini ve ruhunu, hayal gücünü ve aklını bir araya getirmek zorunda. Ben bundan korkuyorum. Sanırım sen korkmamayı öğrendin.” Bekledi; Simon susuyordu.

“Ama buna hayal gücünde katlanılmak. Fiziksel acı gibi değil bu, ne dayanabilirsin ne de son verebilirsin, izlersin, öğrenirsin ve dokunulmamış

kalırsın. Ama tam dokunulmamış değil. *Aynı zamanda* hem camın altındaki acı çeken yaratık hem de mikroskobun üzerinden gözleyen göz olma durumu. Kaçamazsın, ama yaşamının geri kalan bölümünde eylemde bulunma özgürlüğün vardır. Ve sorumlusundur. Gerçek acı çekme daha kolay olurdu: insanın vazgeçip vakarla acı çekme hakkı olurdu. işte buna özlem duyuyoruz — sevgide ya da ölümde. Bütünlüğe. Gözleyen yaratığın devre dışı kalmasını istiyoruz -ne kadar korkarsak korkalım- salt duyguyu, bütünüyle duyguyu istiyoruz. Sanırım bu bütünlük deneyimi bir söylence. Ama sen ve ben bundan acı çekiyoruz. Başka başka bakımlardan, biz aşırılarız; yok olacağız ya da çözüleceğiz, ama yarım-bilgi, yarım-deneyim ve sorumlulukla işimiz olmayacak. Öyle değil mi? Sanırım değişmek için artık biraz yaşlıyız." Simon'un alnındaki izleri inceleyerek: "Dolayısıyla, kaçınılamayacak darbeler söz konusu olunca, fazla dayanıklı değiliz" dedi. "Ama darbelerden kaçınmakta başarılı mıyız?"

"Evet, öyle."

işte yalnızca Simon ile konuşmakla kalmadığını, ona hep söylemek istediklerini söylediğini düşündü Cassandra. "Gerçi, elbette ben olgulardan kaçınırım, sense hayal kurmaktan. Ya da hatırlamaktan" diye ekledi.

"Pek de başarılı değilim. Sen tuhaf bir kadınsın, yalnızca belli şeyleri bilmeyi yeğlersin, ama bunları biliyorsun, Cassandra…" Kullanacağı sözcükleri aradı, sonra vazgeçti. "Bok gibiyim."

"Evet" dedi Cassandra, daha önce duymadığı bir deyimi doğru yorumlayarak. "Öylesin. Dinlenmen gerekiyor belki de."

Simon yatakta yine döndü, sırtüstü yattı, gözlerini açtı ve dosdoğru ona baktı. Cassandra istemsiz bir biçimde kendi gözlerini kapattı. Gözlerini açtığında Simon hâlâ ona bakıyordu. Kendine cesaret vermek için, onun olsa olsa bulanık görebileceğini düşündü.

"Gitme. Beni bırakma. Birbirimize söylemediğimiz ve söylenmemiş kalmasının daha iyi olacağı çok şey var, sence de öyle değil mi? Birbirimizi daha iyi tanımalıydık."

"Bilmiyorum."

"Ben öyle düşünüyorum. Ve başka biçimde tanımalıydık." Onun elini nazikçe kendine doğru çekti. "Hiç düşünmemiştim cesaret bulup da… Senin de bunu istemediğini çok iyi biliyorum… Bu biçimde değil… Ama…" Cassandra elini çekti.

“Ama buna katlanamadık, değil mi? Katlanamaz mıydık? Senin brendinden yeterince içip bir iki şey… Ama galiba biraz fazla kaçırdım…”

Onun neden söz ettiğinin az çok farkında olan Cassandra bu son sözlerin anlamını kestiremedi. Simon ondan, kendi açısından olasılıkdışı görmesine karşın, sık sık daha cüretli bir biçimde kendisinden istemesini düşlediği bir şeyi, dolaylı ve olumsuz yollardan istiyordu. Bir rahatlama gereksinimiyle mi? Bir görev duygusuyla mı? Tıpkı kendisinde de olduğu gibi, eski ve tamamlanmamış bir şey adına mı istiyordu? Cassandra, Jane Eyre’in iffet taslamasını her zaman küçümsemişti. “Uyumakla akıllılık edersin” dedi.

“Evet. Elbette. Gitmeyeceksin, değil mi?” Battaniyeye sarınarak, başını çevirdi. “Bugünlerde, bazen uykumda bağırıyorum. Önceden özür dilerim.”

Onun uyuduğundan emin oluncaya kadar orada oturdu. Uyuyor olması gerektiğine karar verdiğinde -Simon’un eli ansızın hafifçe seğirdi- herhalde uyuyalı çok olmuştu. O zaman ayağa kalktı. Ellerini kendi bedeninde gezdirdi: Erkek gömleği, kadife pantolon, kemikler: Sonra kararsız, tekrarlı dokunuşlarla yüzünü elledi: Kemikler, dudaklar, kirpiklerinin uçları, gözlerinin çevresindeki gevşemiş kırışık deri. Yatağın çevresinde dolaşıp onun yüzüne baktı. Horluyordu. Cassandra onun ağzının içindeki ıslaklığı görebiliyordu.

Bunca az şey bilmeseydim, dedi kendi kendine, bunca yaşlı olmazdım. Bunun nasıl olacağını hayal edebilirim, bunları hayal ettim. Ama onurlu bir biçimde öğrenemeyecek kadar yaşlı olduğum bir sürü olağan şey var. Çocukluğunda Julia’nın erdemli, yakman sesini anımsadı: “Cassandra bütünüyle kendi başına yönetemeyeceği hiçbir şeye katılmaz.” Simon’a gelince, diye düşündü, kendini alıştırdığı biçimde sevgiyle küçümsemenin karışımı bir duyguyla, ondan böyle bir istemde bulunsam mutlu olurdu, nerede olduğunu bilirdi. Zaten o her zaman duygusal bakımdan başkalarının işine burnunu sokardı. Onun şu anda aklına gelen bir şey değil bu, ama ileride sanki o anda aklına gelmiş gibi davranabilir. Sanki hiç gerçekleşmemiş gibi davranır. Bu yüzden hiç olmaması daha iyi. Kaçınılmaz bir biçimde hem çok az hem de çok fazla olacak bir şey bu.

Yastığın altına koyduğu geceliği aldı, katladı ve bir çekmeceye kaldırdı. Simon durmadan mırıldanıyordu. Cassandra durdu ve fısıltıyla ona emretti: “Şşş.” Mırıltısı kesildi. Cassandra, kapıyı aralık bırakarak öbür odaya geçip kırmızı koltuğa oturdu. Odaya göz gezdirdi; burada, ona ilişkin düşüncelerinin tüm parıldayan salyangoz izleri boyunca Simon o karanlık,

gözle görülmez, gerçek ayak izlerini bırakmıştı. Gerçekten de, gerçekten de, dedi kendi kendine, hayal edebildiklerimizle gerçekleşenlerin birbirlerine dolandığı anlardan korkuyoruz. Olanaklılık alanı dışında kaldığı için durmaksızın hayalimde kurduklarım, olanaklı oldu — sınırlayıcı, gerçek, sonunda, her şeye karşın, olanaksız. Hiçbir şey aynı kalmayacak. Prens, prensesi öpünce böğürtlen korusu kuruyup yok oldu. Öte yandan kadın, kuleden dışarı bakınca -yalnızca etten kandan bir yığın ve bir parça güneş ışığı gördüğünde- ayna kırıldı ve ağ savruldu.

Birbirimizi yaratıyoruz. Katı cama bakınca, insan, horlayan ve düş gören Kızıl Kral'a rastlıyor. Onu uyandırıp, gözlerinin içine bakıp, düşlerini bozsa yok oluyor. Anlaşılan bu ölen adam Kızıl Kral'dı: Simon ve programları onundu. Böylece, ya ben? Ya Julia? Yine eğretilemelerden gidiyorum. Hiçbir şey gördüğümüz, hayal ettiğimiz gibi değildir. Ama görmeyi ve hayal etmeyi sürdürmek zorundayız.

Cassandra başını geriye yaslayıp bekledi.

Simon yedi saat uyudu; sonra Cassandra oturduğu yerden kımıldamadan yatak odasından gelen ve onun kalkıp giyindiğini gösteren sesler işitti. Simon kravatını bağlayarak odaya geldi; Cassandra ses etmeden oturduğu koltuktan ona baktı; ortalık neredeyse kararmıştı

“Işığı yakayım mı?” dedi Simon.

“Evet.”

Anahtarı buldu. “Amma da uyumuşum. Bağırdım mı?”

“Hayır.”

Hemen donup baktı. “Yorgun görünüyorsun. Son zamanlarda iyi değilmişsin gibi görünüyorsun.”

Cassandra başını salladı. Onunla konuşmak zorunda kalmayı istemiyordu. Simon daha hafiflemiş görünüyordu şimdi, ne yaptığını biliyor gibiydi. Cassandra korkuyordu ve kaskatıydı.

Simon odada dolaştı, resimleri evirip çevirdi, çizim defterinin sayfalarını karıştırdı. Ağacın altındaki pardösülü figürü buldu. Bunu inceledi.

“Bu ben miyim?”

“Bir bakıma.”

“Anlıyorum. Anlıyorum. Gökyüzünün boşalmasını beklediğinden iyice sarınıp sarmalanmış. Aslında boşaldı da, haklıydın. Demek beni

düşünüyordun.”

“Gördüğün gibi.” Cassandra eliyle televizyonu ve resimleri işaret etti. Kendisini, bir hırsızla birlikte hapsolmuş, eşyalarından yoksun kalmış ve *öldürücü darbeyi* bekleyen yaşlı bir kadına benzetti. “Bu seni ilgilendirmez.”

“Beni düşündüğün için özür mü diliyorsun?”

“Açıkça.”

“Tanrım! Hayır, bunu yapma. Bunu yapma. Ben de seni düşündüm. Seni düşümde bile gördüm.”

“Sahi mi?” dedi Cassandra. Düşünde ne gördüğünü sormadı. Simon bir deste sürüngen bitki resmi bulup aldı ve Deborah’nın gönderdiği gazete kupürü yere savruldu. Simon bunu inceleyip güldü.

“Kim çizdi bunu?”

“Julia’nın bir arkadaşı, televizyonla ilgili bir şey olduğu söylendi bana.”

“Yattığı adam mı?”

“Onun ne yaptığını ben bilmiyorum.”

“Bilmiyor musun? Ben de aslında tam bilmiyorum. Öyle düşündüm, hepsi bu, onunla tanıştığımda böyle düşünmemi istedi.”

“O adamı tanımıyorum” dedi Cassandra, yorgun bir sesle. Belki de bir şans eseri, Simon’un katıldığı *Canlı Sanatlar* programını izlememişti; yüzündeki ifade Cassandra’yı şaşırtmıştı. Simon kupürü yerine kaldırıp oturdu — bunu Cassandra’ya kimin gönderdiğini sormadı. “Yığın yığın resim. Bu ne hamaratlık. Bunlar yeni mi?” “Oldukça.” Cassandra onu kendi temalarını, konularını düşünüp taşınırken izlemek zorunda kalmayı istemiyordu; bakışları kendisini kınıyordu.

“Benimle akşam yemeğine gelir misin, Cassandra?” Cassandra duraksadı. “Buna gereksinim duyuyorum, henüz yalnız kalmak istemiyorum, Sana söylediğim için kendimi çok daha iyi hissediyorum. Hiç şaşmadın. Bunun için sana teşekkür borçluyum. Öylesine ciddi konuştun ki.”

Cassandra yeniden odada göz gezdirdi, kapana kısılmış hissediyordu kendisini; Simon nasıl olup da gördüklerini görmüş ve kendisinin ondan ne yarattığını anlamamıştı? Onun iyi niyetini kabul edemezdi.

“Beni düşünmene sevindim. Yok, gerçekten. Böyle… Böyle suskun durma. Birçok şey konusunda -yıllardır-senin ne düşüneceğini merak etme gibi bir alışkanlığım vardı. Örneğin, Antony. Sen Antony’yi sevmezdin. Tehlikeli birisi olduğunu düşünürdün, tıpkı benim düşündüğüm gibi.”

“Zorunda mıyım?”

“Gitmemi mi istiyorsun? Gideceğim. Seni kızdırmak istemiyorum.”

“Sen hiç” dedi Cassandra, “kendinden konuşmazdın.” “Senin de beni cesaretlendirmeye özellikle hevesli olduğunu hatırlamıyorum.” Dosdoğru ve içtenlikle baktı

Cassandra’ya. “Sinirli ve ürkütücüydün, başka huylarını saymazsak. Oysa, Julia…”

On beş yıl önce bu tümceye başlamıştı, bugünse, Cassandra onu düşünmekten vazgeçtiği için, bitirmesine izin verecekti.

“Julia biraz Antony’ye benziyordu sanırım. Sevdiğini rahat bırakırdı; insan Julia’yla her konuda konuşabilirdi; öylesine ilgi gösterirdi ki, insanda bir gerçeklik duygusu doğardı. Bu bir yetenek. Bende olmayan ve hep… hep bayıldığım bir yetenek. Biliyor musun?” Durup düşündü. “O da değişti elbet.”

“Bu hiçbir zaman gerçeğin tümü değildi. Julia konusunda.”

“Biliyorum. Siz ikiniz baştan göründüğünüzden daha çok birbirinize benziyorsunuz. Eskiden, yaşamasını *bilen* insanların bulunduğunu düşünürdüm. Sen ve ben, biz bilmiyorduk, değil mi? Ama o biliyordu. Aslında aptalca — senden çok korkardı ve seni severdi. Senden söz ederdi. Seni ciddiye almaya başladım, o zaman. Ciddiye almak zorundaydım. Sana karşı içimde derin bir merak gelişti. Ama biraz geç.”

“Bana gerekmeyen bir merak.”

“Elbette, elbette. Bu bir hakaret. Ama — her ikinizin de beni kullanma biçimi de yeterince hakaret sayılır. Hiç kimse, başlatmadığı bir savaştaki bir mermi olmaktan hoşlanmaz. Hakarete uğrayarak fazla zaman geçirmek insanın elinden gelmez.”

Cassandra, sessiz ve tükenmiş olarak başını eğdi. Simon’un, kendisiyle birlikte isteyerek bir odada oturup geçmişleri konusunda ne hissettiğini söyleyeceği hiç aklına gelmemişti: Kendisinin bunu dinlemeye katlanacağı ise daha az aklına gelirdi. Romantik itiraf anı gerçekleşmeyecekti -buna,

olası sayabileceğinden daha fazla yaklaşmış olmasına karşın- ve bunu geri çevirmişti. Ama şimdi hissettiği, mutlak olmasa bile, yenilginin, salt sınırlayıcı olanaksızlığın boz itirafıydı; romantik itirafın tam tersiydi bu. Geveze, dedikoducu, heyecanlı, iyi niyetli Simon — hangisi? Resimlerinden bir şeyler bulup çıkardıktan sonra — ama ne? Ya kendisinden — ne çıkarmıştı? Ona akşam yemeğine çıkmayı öneriyordu. Cassandra ise ona bütünlüğü olan, mutlak duygunun arzu edilmeyen bir şey olduğu konusunda vaaz vermişti. Simon'un ne düşündüğünü bilmiyordu ve bilmeyecekti. Ama Cassandra, kendisine sunulanı alacaktı. Acı içinde, bilerek ve hâlâ dehşet içinde, yaşamında ilk kez, bir fırsatı yakaladı.

"Sen bazı şeylerin çok fazla anlam taşımasından hoşlanmazdın. Ben seni çok fazla sevdim."

"Ben sıradan bir adam olmayı istedim, bir yazgıyı üstlenmeyi değil, hepsi bu. Sen bir yazgıydın."

"Bunu istiyor gibi davranmadın."

"Hayır, davranmadım. Umarım bunun bir sürü nedenini biliyorsundur."

"Umarım biliyorumdur, evet." Cassandra kısaca gülümsedi.

"O zaman, beni yargılama. O akıllıca yapılmış bir resimdi, ama beni yargılama."

"Ben yargılamam." Cassandra durup düşündü. "En azından, seni yargılamam."

"Beni yalnızca düşünür müsün?"

"Evet."

"Eh, buna aldırmam, eğer sen de aldırmıyorsan. Kendimi gerçek, tuhaf bir biçimde dışarıda hisetmeme neden olur — sana söz ettiğim duygu."

Cassandra, hayal gücünün bu daha da coşkun atılmalarının Simon'un gözünde onun deli olduğu değil de, kendisinin gerçek olduğu duygusunu yaratmasının bir şaka olduğunu düşünerek kendi kendine acı acı gülümsedi. Simon'a baktı; o da gülümsüyordu; göz göze geldiklerinde gülümsemesi yayıldı ve sanki bir anlaşmaya varmışlarcasına başını salladı. Cassandra da, akademisyen tavrıyla, ciddi ciddi başını salladı; içini gerçek bir sıcaklık kaplamıştı.

"Öyleyse yemeğe geliyorsun?"

"Elbette."

“İyice bir konuşuruz, biraz daha brendi içeriz. İçmek sana da iyi gelecek gibi görünüyorsun. Konuşur anlaşırız. Sana birtakım şeyler anlatmamın bir sakıncası yok, değil mi? Sen dinliyorsun. Sana anlatacak bir sürü şey biriktirdim galiba.”

“Sevinirim” dedi Cassandra.

On Sekizinci Bölüm

Mrs. Baker antrede Julia’nın yanından geçerken paketi gösterdi. “Bu sabah geldi bu” dedi donuk sesiyle, sonra da evin kendilerine ayrılan bölümüne kapandı. Nedense Julia’ya dargındı ve bir ay önce Thor’un evden ayrılmasından beri konuşmamıştı. Aslında Julia’yla kimse konuşmuyordu.

Paketin ipleri arasına Thor’un iki mektubu sıkıştırılmıştı. Julia, Thor’un günde ortalama bir, bazen iki kez gelen mektuplarını saymaktan vazgeçmişti. Uzun, teolojik, otobiyografik, kararsız ve tuhaf bir biçimde uzak mektuplardı bunlar. Şimdiye dek ne eve gelmiş ne de, Julia’nın öğrenebildiği kadarıyla, Kongo’ya gitmek için bir hazırlık yapmıştı. South Kensington’da bir otelde kalıyordu. Deborah onunla Strand Corner House’da bir öğle yemeği yemiş ve onun bekliyor olduğunu bildirmişti.

“Ne yapmamı istiyorsun?” diye Deborah’ya sormuştu Julia. Deborah da, babasının tınısız sesiyle: “Senin yapabileceğin bir şey olduğunu sanmıyorum” demişti. *Senin* yapabileceğin? Senin *yapabileceğin*? Senin yapabileceğin? diye içinden sinirli sinirli yinelemişti. Julia bir sinir krizi başlangıcı belirtilerini bulma umuduyla kendisini incelediği bir aşamaya varmıştı. “Ama ben dayanıklıyım, sorunum da bu” dedi yüksek sesle, kendi kendine, mektupları açarken. “Kötü, ama metin.”

Birinci mektup şöyle başlıyordu: “Sevgili Julia, doğru

bakıldığında sorumluluklarımızın kapsamının sonsuz olduğu görüşü uyandı bende son zamanlarda; olanaklarımız da sınırlı olduğundan, başarısız kalmaya mahkûmuz ve başarısızlık çok az önem taşıyor. Bu seni etkiler, Julia…”

İkincisi ise şöyle başlıyordu: “Ânında düşünüp taşınabilmemiz için mevcut bir düzen olduğunu varsaymak ileri gitmek olur. Yaşam yalnızca belli anlarda anlamlı ve belli anlarda da gelişigüzel ve korkunç. Ruhun kurtuluşu da belli anlarda anlamlı olabiliyor. Genellikle değil belki.”

Julia ağlamaya başladı. Thor’un mektupları çoğu zaman onu ağlatıyordu; gerçi bunların ne anlamını ne de niçin yazıldıklarını anlamıyordu, ama kendini yeterince toparlayarak, onun birkaç mektubuna cevap oluşturacak, dikkatli küçük cevaplar yazdı. Bu mektuplar ona bir suçlama gibi geliyordu;

giderek yalnızca kendisinin suçlu olduğu duygusuna kapılıyordu. Her şey onun suçuydu. Herkes öyle düşünüyordu. Thor'un kararsızlığından suçluydu. Deborah'ya karşı ilgisizlikten suçluydu. Simon onun kusurlu olduğuna inanıyordu. Onu mutlu bulmayı istemiş olduğu için, mutlu olmamakla suçluyordu onu. Simon, Thor'un da ondan uzakta daha iyi durumda olmasını istiyordu; Julia onun Thor ile görüştüğüne ve böyle düşünmesi için onu cesaretlendirdiğine inanıyordu. Geldiğinde de -ne zaman geleceği belli olmazdı-kof neşesi bir hakaret gibiydi. Ne zaman ortalıkta görünmeyeceği de belli olmazdı. Tavrı bir rahip tavrıydı: Bir aileye gömülü olduğu ve böylelikle *tabu* olduğu için Simon'un onu sevmeye hazır olduğunu giderek anlıyordu. Tıpkı başlangıçta Cassandra'nın kardeşi olduğu ve böylelikle *tabu* olduğu gibi. Bir kez birisine sahip olamayacağından emin olduğu anda, onu istiyor, diye düşündü. Julia onu seviyor muydu, yoksa ondan nefret mi ediyordu, bilmiyordu, ama arzusu sürüyordu: Onu yatakta çırılçıplak düşlüyor, bağırtıncaya kadar ısırmayı düşlüyordu. Kimi zaman kendi tüm yaşamını Simon ile bir boğuşma sorunu olarak görüyordu.

Ne yapalım, diye düşündü, her şeyin kendi suçu olmasına alışıktı. Çocukken, Cassandra'nın kendisinin sırf yaşamakla kusur ettiğine inandığını öğrenmek ona acı vermişti. Sevgi uyandırmak ya da kendini kanıtlamak için bulunduğu yüzeysel girişimlerden daha derin bir yerde de, Julia bu yargıyı kabullenmişti.

Paketi açmaya koyuldu. Bir kat talaş altında gazete, gazetenin de altında kitaplar vardı. Julia kitaplardan birini eline alıp ağlamaklı gözlerle baktı buna. *Zafer Duygusu,* yazarı Julia Corbett. Kapakta beyaz renk egemendi. Ön planda, belli belirsiz Rodin'in *Düşünen Adam'ını* anımsatan bir pozda, kamburunu çıkarmış oturan, koza gibi, ince siyah çizgilerle sarmalanmış rahibeye benzer siyah bir figür vardı. Bu figür, çok daha büyük bir sarı çizgi sisiyle sarmalanmış, boşlukta sallanır gibi eylemsiz bir konumda biraz uzağa yerleştirilmiş başka bir figüre bakıyordu. Boşlukta sallanan figürün başında, geniş kenarlı, yassı bir rahip şapkası vardı. Geri planda ise tehlikeli görünümlü birkaç sivri kule yükseliyordu. Julia kitabı açtı, kitabın gömleğinin içindeki kendi gülümseyen yüzüne bir bakıp dudaklarını buruşturdu, kitabı kapatıp: "Oh Tanrım, oh Tanrım" dedi.

Deborah odasından çıktı. Julia kitabı çabucak yeniden pakete koydu ve kızına baktı.

“Orada ne var, Julia?”

“Kitaplar.”

“Ne kitapları?”

“Boşver. Boşver.”

Oxford’a gitmem gerekecek, diye düşündü. Gidip açıklamak zorundayım, işe yaramasa bile. Onun fark etmesi riskini nasıl olup da hiç aklıma getirmedim bilmiyorum. Bunu sevgi adına yaptığımı söylerim — Simon’la ilgili duyguların benim duygularım olduğunu söylerim. Onun anlamasını bir sağlasam, benim istediğim şeyin anlamak olduğunu onun anlamasını bir sağlasam… o zaman? O zaman, beni rahat bırakabilir. Beni bağışlayıp rahat bırakabilir. Ağ her zamanki kadar dar ve sıkıydı, kendisi ise onu daha da sağlam tutturmuştu. Bizi kapana kıstıran şeylere düzen kurarak, görmek için onları sergileyerek, kendimizi salıverdiğimizi sanıyoruz, diye düşündü Julia — ama aslında bütün yaptığımız, kapanı gerçek haliyle göstermek oluyor. Demir çubuklardan, kafes yapılmasına yapılır, çubuklara ne kadar çok bakarsanız ya da bunları ne kadar çok resmederseniz, bunun gerçek bir kafes olduğuna da o kadar çok inanırsınız. Julia, bulanıklık, perişanlık içinde, düşündüğünün doğru olduğunun ayrımına vardı. Bir ilk günah olsa da, olmasa da, yaşamakla kusur etse de, etmese de, kendi bütün çabaları bu suçu gerçek, ağır, bağlayıcı kılmaya yönelik olmuştu. Çünkü eğer suç gerçekse, o zaman kendisi sorumluydu. Ve eğer sorumluysa, seçme hakkı vardı — eylemleri kendisine aitti. Cassandra’dan kopabilirdi. Öte yandan, eğer Cassandra’nın hayallerinin biçim vermediği gerçek bir suç işlemişse, Cassandra’nın onu gerçekten bağışlaması olanaklıydı. Hep bunu umuyorum, diye düşündü, beni bağışlamasını. Birtakım şeyler yaptığım zaman, bağışlaması için ona koşuyorum. Oysa Cassandra benden bunu esirgiyor. Umursamamak zorundayım. Oxford’a gidip bunun nasıl ortaya çıktığını ona anlatmalıyım.

Deborah’nın konuştuğunu duydu.

“Simon bugün geri döndüğünde bir uğrayacağını söyledi.”

“Geri döndüğünde mi?”

“Oxford’dan döndüğünde. Oxford’daydı.”

Julia söyleyecek bir şey bulamadı. Kitap kutusunun başında oturdu. Yaşamında ilk kez, merakı onu tümüyle yüzüstü bırakmıştı. Simon’un Oxford’da ne yaptığını bilmek istemiyordu, bilmemeyi deli gibi istiyordu.

Simon’u bir daha hiç görmemeyi de deli gibi istiyordu. Buna ben neden oldum, ben bundan korktuğum için, bunu ben planladığım için, ben hayal ettiğim için gitti oraya. Kitabın şimdi ne anlama geleceğini düşünmek zorunda kalmayı istemiyordu. Bir an sonra, durum belli belirsiz tanıdık geldi ona. Cassandra’nın Simon konusunu bilmesini ve kendisini bağışlamasını istediğinde, Cassandra’nın leylakların arasından kendisine öfkeyle bakmasını anımsadı. Cassandra onu hiçe sayarak yok etmeye çalışmıştı. Şimdi anlıyordu bunu.

Şimdi, eğer Cassandra ile Simon görüşmüşlerse, içinde öylesi bir buluşmayı hayal ettiği bir kitap için kendisini bağışlamasını ondan isteyemezdi. Kim, kimin eylemini çalmıştı?

Kitaplarından başını kaldırıp kızının sorgu dolu, aç bakışlarıyla karşılaştı. Deborah sırıttı. Deborah’nın, annesinin bilmek istediğine inandığı şeyleri anlatabilecek bir durumda olduğuna kuşku yoktu.

“Niye okula gitmiyorsun?” dedi. “Geç kalmışsın.”

Deborah gidince, Julia gidip kitap paketini yatağın altına sakladı.

Epeyce sonra, öğleden sonra, paketi yine çıkardı ve kitaplardan birini Ivan’a postaladı; bildiği kadarıyla, onunla da dargınlardı. Bağışlama, Ivan’ın yaşam biçimine uyan bir şey değildi.

Yayın günü, yaklaşmakta olan bir infaz günü gibi görünmeye başladı; ne var ki, kendi yaşama gücü konusunda pek iyimser sayılmazdı.

Cassandra ile Simon, botanik bahçeleri ve ırmak boyunca birlikte yürüyüş yapmayı neredeyse alışkanlık haline getirmişlerdi. Cassandra, bir eylem üç kez yinelenmekle bir alışkanlık sayılmaz, diyordu kendi kendine; yine de, ona öyle geliyordu. Simon’un bunun böyle olduğunu anlatmayı amaçladığını düşünüyordu; onu beklesin ve hazırlıklı olsun diye daha sonraki ziyaretlerini mektup göndererek dikkatle bildirmişti. Eğer kendisi kabul edebilseydi, bunca yıl önce de bunu yapabilirdi; onun istediği buydu. Cassandra, neler olabilirdi diye tahminde bulunmaktan hoşlanmıyordu. Ama şimdi, insansız gün ve gecelerini neredeyse bir bitki gibi, yorgun bir rahatlık içinde geçiriyordu.

Simon geldiğinde, onunla, sanki Cassandra’nın hiçbir zaman olmadığı ve olmayı hiç ummadığı birisiyle -eski bir arkadaşla- konuşur gibi konuşuyordu. Şimdi ondan yalnızca eski arkadaşlık ilişkilerinin beklenebileceği açıkça ortaya çıktıkça, Cassandra onun sosyal yaşantısı

genelde geç oluşan, giderek kolaylaşan ve kuşkuya daha az yer veren bir bekâr tipi olduğunu düşünüyordu. Bu bir kez kabul edildi mi, kaçamaklı davranma dürtüsü silinebilirdi; Cassandra’nın akademi duvarlarının arasında gözlem yapmak için yeterince fırsat bulduğu bir şeydi bu. Durum bir düzeyde böyleydi; başka bir düzeyde ise, Simon zaman zaman konuşmaktan, Antony Miller’dan söz etmekten kendini alamıyordu. Cassandra, yansız bir tutumla dinliyor ve sonunda onun öykülerinin niteliği metafizik umutsuzluktan, Simon’un kendi duyduğu ikili suçluluk ve -sanki o balıklar onun ruhsal gücünü denemek ve Antony Miller yüzünden tükenişini görmek için gönderilmiş gibi- olayların ihanetine uğramış olma duygusundan saptığında içi rahat ediyordu. Simon sonunda, hatırlayan, öyküleyen, biraz duygulu birisi oldu. Cassandra acımasızca gülümsedi ve onun tehlikeyi atlattığına karar verdi.

Simon ona, Julia ve Thor’dan, hattâ daha çok, “yardım” ettiğini düşündüğü Deborah’dan da söz ediyordu; bu noktada, Cassandra onun duygusal bakımdan başkalarının işine burnunu sokan yönünü sezebilirdi, ama yargılamamayı yeğledi. Burnunu sokmamakla kendisinin Deborah’ya bir yararının dokunmadığı kesindi. Simon’un rahiplik dürtüsünün, bu bağlamda, yararları olabilirdi. Deborah, kendisinden daha metindi. Eskiden olsa Cassandra, Simon’un ısrarla kendisine Julia’dan söz etmesinin büyük ölçüde bilinçli bir kötü niyetten, ortalığı karıştırma arzusundan ileri geldiğini düşünürdü; şimdiyse onun yalnızca hem kendisine hem de ona yansız bir konumda olduğunu, hepsinin de dünyada eşit ağırlıklar taşıyarak birlikte yaşadıklarını kanıtlamayı istediğinden emindi. Cassandra bunu da kabullenebilir, kötü niyeti unutabilirdi. Artık Simon’dan, eskisine göre, çok az şey istiyordu. Hiçbir şey beklemiyordu.

Yaşamı biçim değiştirmişti. Otobüsler, posta kutuları, telefonlar, merdivenler, kullanılmak üzere orada duruyorlardı. Satın alınmak ve yenmek üzere yemekler orada duruyordu. Ayaklarının üzerinde dengedeydi, ağırlığı vardı ve her şeyle bağlantıdaydı. Uzaklıklar ölçülebilirdi ve her bir uzaklık uygun uzaklıktı. Gökyüzü parlaktı.

Üçüncü ziyaretinde yine seraya gittiler. Simon onu iki kez havuzun çevresinde dolaştırdı, sonra durdu ve bankın üzerindeki çakıl taşlarını parmağıyla kazıdı.

“Hâlâ resim yapıyor musun?”

“Hayır. Hayır, yapmıyorum. Galiba tadı kalmadı.” “Ben de kalmayacağını düşünmüştüm zaten. Benim kâbuslarım da öyle oldu. Nedense, çocukluk günlerimle ilgili düşler görmeye başladım. Öyleyse, sence neden başladın?”

“Yaratma zevkiyle.”

Simon bu sözcüğün üzerinde durdu. “Yaratılışı doyurucu bulmadın mı?”

“Hangimiz öyle buluyoruz ki? Ama onu düzeltmeye çalıştığımı sanmıyorum. Ondan kendimi korumak içindi. Ya da, belki de, onunla aramda bir bağ kurmak için. Onu benim koşullarıma uygun kılmak anlamında. Bu bir ağırlık meselesi. Eğer insan dünyada kendisine ayrılan yeri doldurmuyorsa, dünyayı başından savmak, yerinde durdurmak, küçültmek, başını kaldırmasına engel olmak gerek. Yontup ufaltmak.”

“Evet, anlıyorum.” Anlıyordu gerçekten. Cassandra avucundaki pürüzlü çakıl taşlarını sıktı. “Sanırım” diye ekledi Simon. “ikimizin de evli olmamamız aslında tuhaf değil, insan düşününce, evlenenler daha tuhaf. Örneğin, Thor. Dünyayla arasında böyle bir bağ kurmayı hiçbir zaman düşünmemeliydi, değil mi? Yani, bildiği tek yol hemen şiddete başvurmak olunca… Senin ve benim durumumuz farklıydı.”

“Biz yeterince yoktuk.”

“Kesinlikle. Ama sanırım genelde evlilik -senin deyiminle- insanın dünyadaki yerini doldurduğundan emin olmasının en iyi -en olağan, en kaçınılmaz- yolu. İnsanın kendi varlığı ve gerçekliği konusunda aynı kuşkuları taşıması daha zor.”

“Evlenmediğim için bilemeyeceğim.”

“Julia kendini gerçekdışı hissettiğini söylüyor. Ama aslında yalnızca kendini sınırlandırılmış hissediyor. O, evlenmesi iyi olacak diye düşüneceğin çeşitten bir kadın. Bana gelince, açıkça istediğim şey, sence de kendimi yok etmek değil miydi? Cengelin hiçbir dizgeye uymaksızın bana katılacağı ve yokluğumun hissedilmeyeceği bir yer edinmek kendime?”

“Sanırım.”

“Ya sen?”

“Benim istediğim bu değildi. Ben -sanırım- kendi dünyamı kurmayı istedim. Sahip olabileceğim ya da isteyebileceğim her şeyi sığdırmayı — ya da hiç değilse, benim olmayan hiçbir şeyi istememeyi, başka her şeyden

vazgeçmeyi. Ben bir cengel istemedim. Hayır.” Eliyle çevreyi işaret etti. “Projesi dikkatle çizilmiş bir cam ev.” Gülümsedi, Simon yüksek sesle güldü. “Sen bunu yapamazsın.”

“Hayır, ama…” Simon bir an düşündükten sonra ağır ağır ekledi: “Biz — sen ve ben, ille de kötü insanlar olmamız gerekmez? Ben… senin beni ve Antony’yi bir araya getirip bizden gerçekten iyi bir adam oluşturacağını düşündüm sık sık. Ya da — ya da belki seni ve Julia’yı. İnsanın kendisini bölme içgüdüsünün ille de kötücül olması gerekmez, aşırıya vardırmadığın sürece? İnsan denen hayvan, canlıların en saldırganı, biliyor musun? En yırtıcısı. Bir kısmı binalara, topluma ve makinelere yönlendiriliyor. Geri kalanına ne olduğunu da biliyoruz. Ben… Ben, özden bir yalnızlığı keşfetmeye inanıyorum. İnsanın kendisiyle baş başa kalmasına inanır oldum. Bu çılgınca bir mitos değil Cassandra, insan gerçekten tek başına kalabilse, ama yoksunluk ya da gereksinim yüzünden değil, o *zaman* insan bahçesini geliştirebilir — *kendi* bahçesini. Bak, bu bahçeden de, her şeye gerçek bir kayıtsızlıkla bakabiliriz, hiçbir şey, hiçbir kimse öbürlerinden daha değerli olmaz. Sonsuz ölçüde kapsamı genişlemiş bir merak. Yan tutmayan bir sevgi. Herkesin ve her şeyin ayrımsız ve gelişigüzel bir güzelliğe büründüğü günahsız bir bakış olmaz mı bu? Bağ kurmamak saldırganlığı silmez mi? insan yalnızca büyümez mi? Bunun nasıl bir duygu olduğunu biliyorum, tattım bunu, bir ya da iki kez.”

“Ben de” dedi Cassandra, şimdi o gözle baktığı için, çocukken, dünyanın bir balıkçının cam küresi gibi asılı durduğunu gördüğü o güzelim ağı ve bunu görmenin bir çeşit büyüme olduğunu sandığını ona anlatışını anımsadı. “**Hortus conclusus.* Bitkisel sevgi, yeşil bir sundurmada yeşil bir düşünce. Günahsız bahçe.” Eliyle sürüngen bitkileri işaret etti. “Yavaş, saldırgan olmayan oluşum. Bizim bunu yapabileceğimizi sanmıyorum. Bunu istemek olanaklı, buna yönelerek yaşamaya çalışmak olanaklı, ama sahip olmak olanaksız. Hem zaten, bunu niye istiyoruz?” Kumları eleyerek bunlardan küçücük duvarlı bir labirent yapmaya uğraşan elleri meşguldü. “Sen ve ben, payımıza düşenden daha büyük bir korkuyu çok erken yaşadığımız için. Eğer bir hayvan, senin dediğin gibi, olağandışı bir saldırganlık gösteriyorsa, o zaman daha zayıf olan türler, başarısızlar, olağandışı bir ürkeklik mi gösterecekler? Biz kendimize yuva oyarak korunuyoruz. Yuva oyarak yaşama bakmak nasıl öğrenilir?”

**Hortus conclusus* (Lat): Kapalı bahçe (Çev. n.)

“Yalnızca korku mu? Ama korku niye erdem sağlamasın?”

“Evet, Hobbes’a göre sağlıyor. Tüm erdemleri. Ama” Cassandra dönüp ona baktı, tedirgin bakışlarla birbirlerine baktılar, “günahsızlığı değil, Simon. O senin istediğin ayrımsız sevgiyi değil. Kayıtsızlığı değil. Korku, barışçılığı getirir, bu, bildiğim ama güven duymadığım bir şey, günahsızlığı değil, bunu ise bilmem. Ben günahsızlığa inanmam, ancak bizim arzu duyarak uydurduğumuz bir şey olarak görürüm.”

“Ama ilk günaha inanıyorsun?”

“Hayır. Hayır. Kozmolojik olarak değil. Ben rastlantıya inanırım. Ağda bir delik açar bu.”

“Ben eskiden inanırdım. Ama bazen rastgele bir amaçlılık gibi geliyor. Sanki Doğal Seçim’e inanıyor gibi konuşuyorsun ve seninle benim de doğaya en uygun olanlardan olduğumuzu düşünmüyorsun. Bu biraz karamsar bir görüş.”

“Bitkiler bile böyle savaşım veriyorlar. Tek bir bitki söz konusu olduğu sürece, güneşe göre durum gösteriyorlar. Ya da güneşin yokluğuna göre. Dediğim gibi, bitkisel sevgi. Ama anladığım kadarıyla, küme halinde değil.”

“Camdan bir evde Doğal Seçim’den kaçabilirsin ya da bunu denetim altına alabilirsin, doğru” dedi Simon. Gülümsedi. “Ama kocaman dünyada… ‘bundan sonra göreceğimiz gibi, doğal seçim eylem için sürekli hazır durumda olan bir güçtür ve nasıl ki Doğa’nın ürünleri Sanat’ın ürünlerinden kat kat üstünse, bu güç de insanın cılız girişimlerinden üstündür.’”

“Kim söyledi bunu?”

“Charles Darwin. Günahın var olmasından önce, yani. Birincil sanatçı, doğadır.”

“Doğa” dedi Cassandra, dişleri ve pençeleri kırmızı doğa. *In Memoriam, Türlerin Kökeninin* yayımlanmasından önce yazıldı.”

Simon gülümsedi. “Ah, evet” dedi, “nerede olduğumuzu biliyoruz. Bunu umursamak elimizden gelmez, değil mi? Biz yuva oymalıyız, eğer yuva oymamız gerekiyorsa. Bak, kopma, günahsızlığı getirmez, ama elimizden gelmeyen şeyleri umursamaktan vazgeçebilir miyiz?

“İnsanın elinden gelmeyen şeyleri umursaması her zaman aptallıktır. Ama ne yazık ki, elimizden gelmeyen şeyleri hiçbir zaman kesin olarak bilemeyiz. Genellikle de, umursamamak elimizden gelmez.”

“Öyleyse senin umursadığın nedir?”

Cassandra, sanki bir taş bombardımanına tutulmasından korkuyormuş gibi, seranın içinde çevresine bakındı. “Şu anda, fazla bir şey yok” dedi. “Ama bunun böyle süreceğine hiç güvenim yok.”

Simon büyük bir rahatlık içinde güldü.

On Dokuzuncu Bölüm

Bir pazartesi günü Cassandra, her zamanki gibi, Blackwell’e gitti. Elden düşme kitaplar arasında zaman harcamaktan hoşlanıyordu ve bu sefer borcunu ödemeye gelmişti. Böylelikle de, kasada kendisini Profesör Storrin’in arkasında buldu; adamın soluk gri sırtı, kıza doğru eğilmişti.

“Ah, evet” diyordu, “Julia Corbett’in yeni romanından şöyle bir düzine kopya için sipariş verebilir misiniz bana? *Zafer Duygusu*, evet. *Zafer Duygusu.* Çok teşekkür ederim.”

Arkasını dönerken kolu Cassandra’ya değdi.

“Ah, Cassandra.” Bir an yanakları birbirine dokundu. “Kız kardeşinin kitabı için sipariş verdim. Eleştirilere bakılırsa, ilginç olabilirmiş — olabilirmiş. Doğru mu bilmiyorum?” Kül rengi yüzünde, gözlerinin köşelerinde kırışıklıklar vardı. “Bazı arkadaşlarıma tanıtabilirim diye düşündüm. Sence bu akıllıca olur mu?”

“Bilemem. Haberim yoktu… Julia öylesine çabuk kitap yazıyor ki, önceden hiç haberim olmuyor.”

Storrin bunun üzerinde durdu. “Sen görmedin mi kitabı?”

“Henüz değil” dedi Cassandra, kasaya doğru bir adım atarak.

“Ya? Umarım kitapla ilgili düşüncelerini söylersin bana. Eleştirilerden anladığım kadarıyla, genelde hepimiz yer alıyoruz. Evet. Zaten hepimiz de nasıl olursa olsun ünlü olmak için duyulan o acıklı ve bayağı arzuyu duymuyor muyuz? Ve dedikoducu bir merakı? Ama belki de sen duymuyorsun?”

“Hayır. Hayır, duymuyorum.”

“Akademik kalenin biraz sarsılması zarar vermez. Bu kitabı nasıl değerlendirdiğini bilmek benim için çok ilginç olacak. Seni tutmayayım. Seni tutmayayım.” Gevrek elini uzattı. “Seni Mitre’da gördüm, televizyondaki yılancı adamla, doğru mu?”

“Eski bir arkadaş” dedi Cassandra.

“Sahi mi? Sahi mi?” dedi Profesör Storrin.

Julia’nın kitabı bir perşembe günü satışa çıktı. Pazartesi günü, Cassandra’nın Blackwell’e gittiği gün, Thor kalmak için değil, eşyasını toplamak için eve döndü. Julia ona kapıyı açtığında, hiç beklemediği için, onun kitap dolayısıyla kendisine çıkışmak için geldiğini sandı. Oysa o kibar davrandı ve heyecandan titriyordu.

“Karar verdim” diye söze başladı, gözlerini ondan kaçırarak, “her şeye karşın, Kongo’ya gideceğim. Bir işe yararım.” Her zamanki vurgusuz sesiyle konuşuyordu: Julia onun ahlaksal bir etkeni mi, duygusal bir zorunluluğu mu, yoksa yalnızca, hiç değilse orada, yaptıklarının az da olsa bir şeyleri iyileştireceği yolunda yavan bir sonucu mu açıkladığını kestiremedi.

“Seni durduramam. Buna nasıl girişeceğimi bile bilmiyorum ve belki de bunu denememem gerekir.”

Thor başını öne eğdi. Arkalarında duran Deborah bir çığlık kopardıktan sonra dönüp kendi odasına koştu. Kapının kilitlendiğini işittiler. İkisi birlikte kapıyı zorladılar, ama cevap alamadılar. Thor, eşyalarını toplamayı bitirene kadar Deborah’yı rahat bırakmalarını önerdi. Julia da bunu doğru buldu.

Büyük ölçüde sessizlik içinde, eşyaları birlikte topladılar. Thor, Notting Hill Konut Tröstü’nün Baker’lar için geçici ama uygun bir yer bulduğunu söylemek için, bir kez bu sessizliği bozdu; büyük bir olasılıkla akşama Terry’ler kamyonlarıyla gelip onları alacaklardı. Julia onun donuk sesini yankılamasına: “Buna gerek yoktu. Onların kapladığı alana gereksinim duymuyordum” dedi. Thor bunun yapılacağına ilişkin verdiği güvenceyi yineledi.

Eşyalarının hepsini birden bir seferde alamadı. Antreye bir sürü çanta ve paket yığdılar.

“Yine gelmem gerekecek. Umarım bir sakıncası yoktur.”

Julia, bunca çok suçluluk duygusundan aklı karışarak ve herhangi bir kalıcı düzenlemeyle ilgili herhangi bir tartışmaya katlanma’ konusunda mutlak bir isteksizlik duyarak, baktı ona. Tartışmaktansa, onun evden gitmesine katlanmayı yeğlerdi; aslında, Cassandra’yla daha kolayca bağdaştırabileceği bir ruhsal durumdu bu.

“Hayır, hayır. Seni görmek istiyorum. Yine gelmeni istiyorum. Ne kadar çok istersen… ne zaman istersen.”

“Bir konuk olarak mı? Sen konuklara yakınlık göstermeyi daha kolay buluyorsun. Ben bunu gözlemledim.”

Bu acımasızdı; ama Julia ona yakınlık göstermekteki başarısızlığı konusunda bir tartışmaya girişmeyi göze alamadı. Kendisinin bu yöndeki yetenekleri, ne Thor’un ne de Simon’un işine yaramıyordu, başlangıçta kendisinde bunu çekici bulmuş olmalarına karşın. “Hayır” dedi, “konuk olarak değil. Bence bunu konuşmayı henüz denememeliyiz.”

“Boşanabiliriz. Eğer şimdi yeniden evlenmek istiyorsan, boşanabiliriz.”

“Thor. Oh, hayır” dedi Julia bir çırpıda. Böyle bir kesin sonuca dayanamazdı. “Oh, hayır.” Ancak o zaman, Thor’un Ivan’ı değil, Simon’u düşündüğünü anladı.

Julia, kitabın piyasaya çıkışından bu yana Simon’dan hiç haber almamıştı ve almayacağını da sanıyordu. Simon’u anlama çabasının olanaksızlığını hissediyordu şimdi ve bilinçdışında bunu herhalde her zaman hissetmiş olduğunu da anlıyordu, çünkü kitap her zaman vardı. Yayımlanmadığı sürece, kitabın yalnızca başka birisiyle ilgili, kabul etmediğimiz, dolayısıyla da kanıtlamak ya da arka çıkmak zorunda olmadığımız düşüncelerimizin yapısını oluşturan bir parça olduğu doğruydu. Ama bir kez yayımlandıktan sonra, ilişkinin bir parçası oluveriyor, onu değiştiriyor ve aslında olanaksız kılıyordu. Çarşamba ile pazartesi günleri arasında kendisine epeyce sık, bunu da herhalde eskiden beri bildiğini söyledi: Çok geç oluncaya kadar, niteliklerini düşünüp taşınmaya karşı baştan ancak katı bir yadsıma tutumu göstererek bulunabildiğimiz yıkıcı hamlelerden biriydi bu. Kitaba başladığında, bu sorunu Simon yönünden değil, Cassandra yönünden görmüş olmasına karşın. O zamanlar, Simon’la tehlikeye atılacak sürekli bir ilişki olacağını bilmiyordu — gerçi, tersine, şu anki görüşüyle, daha başlangıçta kötü sonuçlanacağı belli olmasaydı, kesinlikle böyle bir ilişkiye

girişmezdi. Kitabı yazması dolayısıyla, Cassandra’nın tutkularını betimlemesinin, bunlara duyduğu özlemin, uzun süreli ilginin, Simon’a kavuşması sırasında gösterdiği yoğun duygulara katkıda bulunduğunu görüyordu şimdi, sonunda Simon’u yeni bir gözle görmekte özgür olduğunu bilse bile. Eğer onu seviyorsa, tıpkı bir çocuğun, düşsel bir kahramanı ya da bir televizyon yıldızını sevdiği gibi seviyordu. Onu tanımıyordu; Simon kendisinin tanınmasına izin vermiyordu. Ele geçirilmesi olanaksızdı ve kendisinin ya da onun gerçek yetersizliklerine karşı bir denemeye girişmeksizin sonsuza dek tutku duyulabilirdi ona. Ne var ki o, Sir Lancelot değildi; etten kandan birisiyle görüşmüştü Julia — uzun zaman önce onun Cassandra için söylediği gibi, sanki kesinlikle “orada değilmiş” izlenimi verecek kadar, yalnızca etten kandan. Başka birisinin duyacağı, başka bir çeşit sevgi, elbette ki, ondaki başka bir gerçekliği uyandırabilirdi; ama bunlar boş düşüncelerdi. Julia onu hayal etmişti. O da, kitabın öngördüğü gibi, Oxford’a gitmişti. Böylece de, Julia bilebileceğinden ya da umabileceğinden daha fazlasını ortalığa yayarak somutlaştırmıştı. Simon’u bir daha hiç görmemeyi diliyordu ve üzüntüyle kendi kendisine en iyisinin bu olduğunu söylüyordu. Cassandra’yı düşünemiyordu, düşünmek zorunda olduğunu bilmesine karşın.

Eleştiri yazıları hem saygılı hem de coşkuluydu. Kendisinin, bundan dolayı, en azından bir ölçüde, kıvanç duyacak kadar umursamaz ve aşağılık olduğunu sanıyordu. Oysa yalnızca dehşete kapıldı. Yeniden şimdiki âna döndü. “Thor, eminim en iyisi konuşmamak, ikimiz de kastetmediğimiz şeyler söyleyebiliriz.”

Thor bunu kabullendi, iki ağır bavulu yüklendi ve ona döndü.

“Yorgun görünüyorsun, Julia.”

“Bu kitap yüzünden.”

“Kitabı gördüm. Eleştiri yazılarını da gördüm.” Julia bekledi. Thor sözlerine bir ayrıntı getirmedi.

“Bir şeyin, yaşamımın bir bölümünün sonuydu.” “Sona erebilir mi sanıyorsun? Neyi kazanmayı umduğunu bilmiyorum.”

“Thor… Thor *kötücül* bir kitap değildi, değil mi?” “Kötücül mü?” dedi Thor, gözlerini kırpıştırarak. Julia başını kaldırıp ona baktı. Titremesi durmuştu ve karısının omzunun üstünden Deborah’nın oda kapısına doğru bakıyordu. Tıraş edilmiş kafasında kafatası derisi gergindi, ter ve endişeyle

parlayan yüzü, cam heykellere özgü köşeli bir parlaklığa bürünmüştü. Bir melekle bir hükümlü arası bir insan, diye düşündü Julia. Onun varlığını, ona, beğenisine umutsuzca gereksinim duyduğu hayran olunacak bir yabancı gözüyle baktığı, adeta ilk tanıştıkları günlerdeki gibi duyumsuyordu.

“Ne demek istediğimi biliyorsun. Kötücül.”

Thor başlangıçta kendisi için ahlaksal bir destekti — bu sözcüklere olabildiğince derin ve ciddi bir anlam vererek. Aynı zamanda hoş görüye de inanmasına karşın, yargıya inanan bir yargıçtı. Onun, kendisini sevmesi dolayısıyla, Julia bu yargıyı denetleyebilmiş ve bu da her ikisini de daha küçük boyutlara indirgemişti. Oysa, Thor küçülmüş olsa da, Cassandra’nın vardığı otomatik yargılara karşı bir temyiz mahkemesi işlevi yüklenmişti. Hâlâ böyle olabilirdi. İçten içe kaya gibi sertti ve kötülüğün ne olduğunu biliyor, buna da inanıyordu. Kendisini terk etmesi, kendisinin onun davranışlarını çarpıtması sonucu vardığı yargıydı; Julia bunun bedelini ödüyordu. Şimdi de Cassandra’ya yaptığı şey için kendisini yargılasın ve bir ceza uygulasın gibi çapraşık bir duygu içindeydi; ceza yoluyla özgürleşebilirdi. Eğer Thor bunu yaparsa, en başta birleşmeleri gerektiği gibi onurlu bir biçimde yeniden birleşmek için bir umut ışığı doğabilirdi.

“Belki de bu kitabı yazmamalıydım?”

“Sanırım yazman gerekeni yazıyorsun. Bunu yazmasan, sonunda başka bir şey yazmış olacaktın. Senin yerinde olsam Julia, kaygılanmazdım.”

“Ama ya Cassandra?”

“O Cassandra’nın kendi sorunu. Cassandra’ya özen gösterme durumunda olduğunu sanmıyorum.”

“Ona zarar vermek *için* yazmadım, bana inanmalısın.”

“Bilmiyorum” dedi, soruyu savuşturarak. Julia onun katılaştığı duygusuna kapıldı. Geçmişte bir aşamada, Julia’nın sorunlarıyla fazlasıyla ilgilenmişti; artık iyice biliyordu. Julia’yı kendi başına bırakıyordu. Geri dönmeyecekti.

“Deborah’yla konuşmaya çalışmalıyım” dedi Thor. Gidip bir iki dakika süreyle Deborah’nın kapısını tıklattı ve ona seslendi. Hiçbir cevap gelmedi.

“Benimle gelmek istese, onu götürürdüm.” Yeniden kapının önüne geldi. “Belki de hemen şimdi olmaması daha iyi, birkaç yıl sonra. Julia…”

“Evet?”

“Ona katı davranma. Düzelecektir. Onu bırakıp gitmek istemiyorum, bu kolay değil, ama yalnızca artık burada kalamayacağımı hissediyorum. Ama sen ona katı davranma.”

“Ona katı davranacağımı nereden çıkarıyorsun bilmiyorum. Kendini gayet iyi idare ediyor.”

“Evet, öyle.” Kapıdan çıkmaya hazırlandı. “Tekrar gelmem gerekecek.”

“Bunu söyledin. Ne zaman istersen.”

“Para meselesini konuşmamız gerek.”

“Ben senin paranı istemem.”

“Ama Deborah var.”

Biraz şaşkın bir biçimde birbirlerine baktılar, sonra Thor çıkıp gitti.

Cassandra ağır ağır koleje döndü. Bilerek ve isteyerek, geçen birkaç haftanın kaygısız mutluluğunda yaşıyordu hâlâ. Zihni son derece yavaş çalışıyordu. Storrin’de algıladığı bir çeşit neşe onu kızdırmıştı. Ancak bir süre sonra, onun söylediklerinin, Julia’nın, en azından bazı bölümleri Oxford’da geçen bir roman yazdığı anlamına geldiğini kavradı. Mantıksız bir biçimde, daha önceki bir kırgınlığı hatırlayarak, onun neşesinin, kendisinin bir roman yazmamış olmasıyla ilgili olduğunu sanmıştı. Kendi açısından, bir roman yazamayacağını ve yazmayacağını son zamanlarda kabullendiğini düşünüyordu; dolayısıyla, onun neşesine karşı tepkisi yersizdi ve denetlenmeliydi. Bunu düşünerek ırmağı geçti. Koleje girerken, kavradığı yeni gerçek üzerine, Julia’nın merakına karşı gösterdiği tepkilerin her zaman aşırı olduğunu söyledi kendine; Julia’nın Oxford’la ilgili olarak bildikleri, ne kadar süslenirse süslensin, pek zarar verici olamazdı.

Giriş avlusunda ayağı neredeyse basamağa takıldı. Masanın üzerinde Deborah’dan gelen çok şişman bir mektup zarfı vardı. Bunu alırken, Cassandra’nın eli biraz titredi; yalnızca bu yönde aşırı duyarlı olduğundan, bir anlayış ve duygudaşlık seziyor ve o anda hem anlıyor hem de anlamayı reddediyordu.

Zarfı açmadan çantasına koydu ve kendi odasına değil, son sınıfların odasına gitti. Miss Curtess tek başına oradaydı; Cassandra içeriye girince kızarıp başını başka yana çevirdi. Cassandra bunu fark etmedi.

Kolejin bahçesine bakan pencere içine her zamanki gazeteler yığılmıştı; buruşturulmuş ve yayılmış, bir gün önceki pazar gazeteleri, geçen haftaki kültür dergileri. Cassandra oturdu, çantasını açıp kapadı, oraya buraya yerleştirilmiş, kreton döşemeli koltukların üzerinden kaçamak bir göz atınca, Miss Curtess'in hemen kaçırdığı aynı kaçamak bakışıyla karşılaştı ve okumaya başladı.

"Julia Corbett aslında hiç de umut verici olmayan malzemeden bir başyapıt yarattı."

"Julia Corbett sonunda kendi çorak verimsizliği içinde boğulduğu bunaltıcı evcil hapishanesinin dışına çıkarak, aymaz bile olsa, akıllı orta yaşa özgü, adına umutsuz aşk dediğimiz o kısır ve bir bakıma sürekli gecikmeli coşkuyu irdeledi. Kitap, dolaysız bir canlılıkla, saçmalıklarının sergilendiği yarı-münzevi bir akademik ortamda geçiyor. Julia Corbett, ahlaksal bir yargı içeren yüzeysel ayrıntılarda çok yetenekli; yanlış seçilmiş bir kızıl tafta giysinin yakışıksızlığını ya da konserve kolej spagettisi ve domates sosu ile boyundan sarkan bir haçın yan yanalığındaki üzücülüğü betimleyerek bir kadını tümüyle özetleyebiliyor. Onun, groteskin sınırlarına dayanan, ama hiçbir zaman orada hapsolmayan dünyası, en azından dışarıdan gözleyen birisi için, dehşete düşürecek kadar inandırıcı.

"Ama başarısı bununla kalmıyor. Charlotte Bronte'nin Zamorna Dükü'ne duyduğu tutku ölçüsünde hayali bir yaşamı sürdüren ve içine gömen başkadın karakter, öğretim görevlisi Emily'nin hissettiklerini okura duyurabilmesi, hiç beklenmeyen ölçüde, muazzam başarılı. Emily'nin Mosieur Heger'si hoşsohbet, biraz aptal bir televizyon rahibi, zamanımızın sahte ya da en azından yeteriz peygamberlerinden biri. Onu, çocukluğunda tanımış, incelemiş ve o zamandan bu yana ona hayali bir yaşam yaratmış. Bu gülünç, aynı zamanda da gerçekten acınacak bir durum. Doğal olarak, sonunda etiyle kanıyla karşısına gelen adam, kendi üzerine kurulan büyük, hayali beklentilerden, taşıdığı "zafer duygusu"ndan, acınacak kadar geride kalıyor. Miss Corbett, televizyon putlarına duyduğumuz modem bağlılıktaki gençliğe özgü bağnazlık konusunda, dolaylı olarak, birtakım çok zekice yorumlarda bulunuyor. Gerçi henüz onun tanımına uyan bir rahip tanımadım, ama tasavvur edilemez birisi değil ve coşkusal açlık çeken kadınlardaki dinsel açlığın kuşkulu kökenini araştırmada fevkalade olanaklar sağlıyor. Kitabın sonunda parıltılı hayali yapıya çarpan soğuk gerçeklik soluğunun mutlak bir yıkımla mı sonuçlanacağı ya da daha kısıtlı,

ama daha olgun bir varoluşun başlangıcı mı olacağı sorusuyla karşı karşıya kalıyoruz. Emily öğrenebilecek mi? Duyulan kuşku gerçek ve bu da bir başarı.

“Miss Corbett’in garip kadın kahramanı her şeye delice duru bir gözle bakıyor.”

“Hepsi de aynı ölçüde gerçek dışına, ulaşılmaza takıntılı bir yığın da önemsiz karakter var ve bunların takıntıları birbirlerini yansıtıp aydınlatıyor. Kendisi de bir televizyon putu olmayı isteyen ve son sözcünün doğal olarak yarattığı sahte bir sevimliliği yapay olarak yaratan tatlı dilli bir öğretim görevlisi var. Rochester Kontu’nun erotik yapıtlarına karşı evlenmemiş kızlara özgü, bayağı bir tutku, Emily’nin gerçek dışı dünyasının karşıt saflığını dengeleyip buna ışık tutuyor.”

“Miss Gee’nin, Julia Corbett’in Emily Burnett’ine karşı söyleyebileceği hiçbir şey yoktu.”

Cassandra’nın zihni ilgisiz birtakım şeylere yönelerek savunmaya geçti. “Miss Corbett” onu rahatsız ediyordu; bu kendi adıydı, sahip olduğu tek ad. Giysilerini betimleyerek “bir kadını tümüyle özetleme”ye ahlaksal açıdan olanak bulunmadığını, dahası bunda ahlaksal ya da estetik açıdan beğenilecek bir yan da bulunmadığını düşündü. Yeniden çantasını açtı, Deborah’nın şişman mektubuna karşın kapadı, derin soluk aldı ve bağırsaklarının guruldayıp gerildiğini hissetti.

“Kız kardeşinin bize nasıl bir sürpriz hazırladığı konusunda” dedi Miss Curtess kalın, öfkeli bir sesle, “bizi hiç uyarmadın.”

“Uyaramazdım. Bilmiyordum.”

“Bence bu, düşüncesizlik. İnsanın kendisini yaratıcılık yoluyla dile getirmesinden önde gelen ahlaksal zorunluluklar vardır.”

Cassandra ayağa kalktı. “Ben bunu bir ahlak sorunu olarak görmüyorum.”

“Görmediğin belli. Bence kötü niyetli bir girişim, Cassandra. Ama sen farkında değilsin.”

Cassandra belki de konunun, çevresindekilerin bilincinde somutlaştığını fark etmekten kaçınamazdı. Oysa Miss Curtess’e karşı duygusu, minnet değil, öfke oldu. Hiçbir cevap veremedi, aniden ve sessizce odayı terk etti: Sessizliğinin, Vanessa Curtess’in duruma bakışını etkin bir biçimde

doğruladığını da ancak merdivenlere vardığında anladı. Yorgun adımlarla ağır ağır yürüyerek, her soluğunu dikkatle alarak ve o anda düşünme yeteneğinden yoksun olarak kendi odasına girdi.

Birisi kapı zilini çaldı ve bununla yetinmeyerek mektup deliğini tıkırdatıp kapıyı yumrukladı ve tekmeledi. Julia hole çıktı, kapıya baktı ama açma girişiminde bulunmadı.

“Julia!” diye seslenildi mektup deliğinden.

“Git buradan.”

“Zili çalıp duracağım.” Tiz çınlama sesi başladı. Julia kapıyı açtı.

Ivan içeriye girdi, ceketini çıkardı ve bir koltuğa yerleşti. Ceketinin cebinden *Zafer Duygusu*’nun bir kopyasını çıkardı.

“Kendini nasıl hissediyorsun?”

“Bilmiyorum.”

“Cassandra ne diyor?”

“O hiçbir şey demez. Görmemiş olabilir, ama eğer görmüşse de bir şey demez.”

“Ya Moffitt?”

“O kitap okumaz.”

“Okumaz mı?”

“Benim kitaplarımı okumaz, bana öyle söyledi.”

“Ben bunu okuyup okumadığını sordum ona ve okumadığını söyledi, ama gidip satın alabilir.”

“Benim yaşamıma karışmasan iyi olurdu.”

“Bana sen izin verdin. Beni sen davet ettin.”

“Ufacık, pek de önemli olmayan bir alanına.”

Julia, Thor’un kendisini terk ettiğini ona söylememeye karar verdi. Bu ve duyduğu öbür suçluluk duygusu, anlayabildiği kadarıyla, kendisine eşit ölçüde şiddetli ve farklı acılar veriyordu.

Ivan sırıttı. “Bu kötü bir kitap değil. Senin her zamanki yazdıklarından çok daha fazla denetimli ve düşünce içerikli. Kabul etmeliyim ki, ben bir patlama beklerdim. Ama bu kitapta üslup ve yapı baskın. Hattâ üzerinde fazla çalışılan kitaplarda olan bir cansızlığı var. Yani, üzerinde fazla

çalışılması yazınsal anlamda. Bu sözcükler yerine iyi oturdu, biri öbürüne neden oluyor, sence de ben akıllıyım, değil mi Ju? Bundan sonra artık iyi bir kitap yazacağını düşünüyor musun?”

“Hiçbir fikrim yok. Doğrusu, umursadığım da yok. Ben…”

“Ama umursayacaksındır. Umursamamak elinden gelmez. Senin neyin var tatlım?”

Julia ellerine bakıp yanıt vermedi.

“Kız kardeşini mi dert ediyorsun? Acı çekeceğinde, acı çekmeyi uzun süre erteleyebilmen benim anlayamadığım bir şey. Tatsızlıkla *karşılaşmaya* katlanamıyorsun, hiçbir zaman katlanamadın, öyle değil mi? Dinle sevgilim, eğer kız kardeşin bunu atlatamazsa, ciddi söylüyorum, bu onun sorunu. Bu kitap *kötücül* değil; ona hakaretler yağdırmış değilsin. Aslında zaten bence karşılaştığı şeyi hak etti. Onunla birlikte büyümek, herhalde cehennem hayatıydı. Onun, senin yansıttığından daha korkunç olduğu gibi bir izlenimim var.”

“Eğer sende korkunç olduğu izlenimini uyandırmışsa, bu fikri sana ben vermişimdir. Ne kadar aptalca bir şey, ben onu seviyorum. Onu gerçekten seviyorum. Yalnızca… onunla *birlikte yaşayamıyorum…* yaşayamadım.” “Sevgi” dedi Ivan, “kitapta belli oluyor. Bu nedenle de kitap *çok iyi*, şekerim. Doğru söylüyorum.”

“Of, yeter” dedi Julia. Gereksindiği değerlendirme bu değildi. Ağlamaya başladı. Ivan onu kollarına aldı; istediği, onun kollarında olmak değildi. Yine de, bedenini onunkine yasladı ve hıçkırıklara boğularak onun yüzünü okşadı. Ivan da onun gözlerini öpüp saçlarını okşadı.

Cassandra’nın odasında bir saatin tik takları duyuluyordu; dışarıda, nedense, Oxford çanları çalınıyordu. Bir sonuca varmak için düşünmeye başlamamıştı henüz. Zihni, neredeyse kendiliğinden, alışık olduğu davranışlara koyulmuştu: Ürkme, reddetme. Artık Storrin’le konuşmayacaktı. Vanessa Curtess ile de. Belki de, evet belki de Oxford, yaşanabilecek bir yer değildi artık. Başka yerler de var, diye düşündü.

Bazı sürüngenler gibi, kuyruğundan yakalandığında cansız parçayı Julia’nın elinde bırakarak, hayatta kalmayı öğrenmişti. Daha gerekli bir uzvu, yeniden uzayıp yerine gelmeyecek bir eli, bir ayağı bile, diye düşündü, feda edip hayatta kalınabilir. Etine, canına dokunulmadığı sürece, insan bunu sonsuza dek yapabilirdi. Julia, bir zamanlar Cassandra olan uzuv

kalıntılarını istediği kadar toplayıp dizsin. Bir sürü deri, dökülmüş saç ve tırnaklar, büyücülüğe özgü ölü gereçler, tıpkı fotoğraf gibi, tıpkı roman ve öykü gibi. Bir düşünce, bir öykü, bir bakış, bir dost, bir kent. Bu imge onu rahatlattı; imgeyi geliştirdi; başka bir yerde, karanlıkta, bir karara varıyordu.

Gerekli olan, hasarın ve buna uygulanacak cerrahi müdahalenin kapsamını belirlemekti. Atardamarları bağlamak… Bu imge de genişletilebilirdi. Hayali bir uzuvda acıyı duymamak…

Birisi kapıyı yumrukluyordu. Yanıt vermedi. Oysa, bir sessizlikten sonra, içeriye Simon girdi. Cassandra, oturduğu koltuğun kırmızı kolları arasından, ona sert sert bakıyordu. Aklında Simon yoktu; daha sıra ona gelmemişti. Onun da gitmesi gerekecekti. Aslında, şimdi düşünüyordu da, önce onun gitmesi gerekecekti. Dudaklarını büzdü, koltuğa gömüldü ve suskun kaldı.

“Cassandra…”

“Evet?”

“Benim işimi güçleştirme, n’olur? Oturabilir miyim?”

Cassandra, mücevherlerle süslü eliyle cumbadaki sediri gösterdi. Simon, rahatsızlık içinde, oraya tünedi.

“Cassandra…”

Cassandra gücünü harcamıyordu. Simon, kitabı cebinden çıkarıp uzattığında, onu almak için kımıldamadı.

“Galiba bunu gördün.”

“Hayır.”

“Ama biliyorsun?”

“Artık, evet.”

“Bence bu dayanılmaz bir şey” diye parladı Simon.

“Bizim ne düşündüğümüz önemli değil” dedi, sabırsızca. İnsanın olmuş bitmiş şeyleri değiştirme gücü yoktu; insanın gücü yalnızca yaşamım kendi yeni koşullarına uydurmaya, etkilenen uzuvlarını kesip biçmeye yeterdi. Simon ondan birkaç adım gerideydi; daha az deneyimliydi.

“Buna ilişkin benim ne düşündüğüm önemli. Gördüğüm kadarıyla, beni hedef almış. Beni ilgilendiriyor.” “Fazla değil” dedi Cassandra, soğuk bir

sesle.

“Ah Cassandra, yapma. Bu yüzden incinirsin diye korkuyordum. Elbette, herkes incinirdi. Herkes. Ben de kızdım. Seni de tanıyorum. Seni tanıyorum. Buraya gelmemin nedeni…”

“Ne yapmayayım? Ne yaparım diye korkuyorsun?” Bunun üzerine Simon başını çevirdi, eğip kaldırdı, upuzun kollarını bir umutsuzluk göstergesi ya da biraz önce birisine sarılmışçasına uzattı, hüzünlü dudaklarını kıvırdı, yararlı ve solgun yüzü aşırı bir ıstırap ifadesine büründü, ayağa kalktı ve Cassandra’nın odasını arşınlamaya başladı.

“Seni tanıyorum” dedi yine. “Ne kadar gururlu olduğunu biliyorum. Ben… Bunu söylediğim için bana kızmıyorsun ya?.. Ben senin çevreden kopmandan korkuyorum. Julia’dan. Benden. Bu beni üzerdi. Beni üzmenin, elinden geleceğini sanmıyorum. Yanılıyorsam, beni bağışla.” “Ne yapmamı öneriyorsun?”

Sesinin tonu, Simon’un cesaretini kırmış gibiydi, ama sözlerini sürdürdü. “Savaşmalısın. Ortalıkta kalmalısın. Oku bu kitabı. Okumayacaktın, değil mi? Sonra da, eğer kızgınlık duyarsan, Julia’ya yazıp bunu bildir… Ona yanıtlama fırsatı ver, ama ona saldır, yüz yüze… Sanırım bu, onun hoşuna gider. Bu kitapta duygudaşlık ve anlayış var, her ne kadar…”

“Ben duygudaşlık istemiyorum. Anlayış da.”

“Elbette istemiyorsun. Ama insanların bunu göstermelerini önlemez bu. Yalnızca Julian'ınkini değil. Kendini bunlardan uzak tutamazsın.”

Cassandra hafifçe, baştan savma bir biçimde, gülümsedi.

“Şimdi oku bunu” dedi Simon ısrarla, “sonra da yemeğe çıkalım. Birlikte.”

“Hayır” dedi Cassandra, bu son söze. Simon konuşurken, durumla ilgili duygusu billurlaşmıştı. Düşündüğünden daha da kötü olduğunu görüyordu.

“Hayır mı?” Simon ellerini ovuşturup ona çıkıştı. “Bütün bunda benim hiç önemim yok mu? Ben hissedemez miyim? Başka seçeneğin olmadan kendini çarpmayı seçtiğin kaya olmak zorunda mıyım? Julia’nın bulunduğu dünyada onunla birlikte yaşamak, ona karşı iyi niyetli olmak zorunda olduğunu düşünüyorum, ve bunu söyledim, ama sana bir şey yaptıramadığım anlaşılıyor. Bana gelince… Beni dinle Cassandra, buraya gelmek benim için bir şeylere mal oldu. O kitap… o kitap kendimi biraz

aptal gibi hissetmeme neden oluyor. Elbette neden oluyor. Ama senin ve benim buna önem verebileceğimizi sanmıyorum, bu bizi aşar. Burada… senin yanında… olmamın bir anlam taşıdığını belirtmem kabalık olur mu… bunu anlıyor gibi olmadığına bakılırsa?”

Cassandra boş boş baktı ona.

“Tanrım” dedi Simon, “ben yardım etmek istiyorum. Daha fazla yıkımın sorumlusu olmak istemiyorum. Lütfen…”

“Yardım konusunda hiçbir zaman fazla başarılı değildin. Bu konuda yeteneğin yoktu.” Birlikte vardıkları ortak sonucu söylemeyi akıl etti: “Sen fazlasıyla başkalarının duygularına karışan bir insansın, Simon. Her şeyi oluruna bırakmalısın.” Ondan gözlerini kaçırarak, daha açık sözlülükle ekledi: “Anlamıyor musun, her şeyden önce, senin bana acımanı kabul edemem.”

“Bunun acıma olmadığını söylemeye çalışıyorum. Ya da yalnızca acıma olmadığını.” Kavga etmeye alışık değildi; vicdanlılık ve cesaret taşıyan sözlerinde bir yenilgi tınısı vardı. “Ve acımak, senin düşündüğün gibi, seni lekelemez. Bu son birkaç hafta içinde seninle görüşmek benim için bir anlam taşıyordu. Sanırım, senin için de. Çok fazla değilse de, anlamlı bir şeydi. Gerçekti. Öyle değil miydi? Hâlâ da gerçek olabilir. Bu…” elindeki kitaba dokundu, “bu gerçek değil. Bu, en kötüsüyle, bir yalan ve… en iyisiyle de, bir hayal gücü ürünü. Kurguyla bir gerçekliği yıkamazsın. Yıkabilir misin? Tanrı aşkına, bunu kabullen, Cassandra.”

Cassandra ona bakmıyordu. “Kurguyla, gerçekliği hem yıkabileceğin hem de yaratabileceğin, benim için yeterince açık. Kurgular… Kurgular birer yalan, evet, ama hiçbir zaman doğruyu bilmiyoruz. Doğruyu kurgular aracılığıyla görüyoruz… Bizimkini de, başkalarınınkini de. Bir zamanlar Kilise’nin kurguyu olumlu kıldığını — Kilise’nin eğretilemelerinin gerçekler olduğunu düşünürdüm… Ama son zamanlarda bu, anlamsız görünmeye başladı. Hattâ, tüm öbür kurgular gibi, bu da tehlikeli bile. Biz onunla besleniyoruz. Kurgularımız da bizimle besleniyor. ‘Ve beslendiğimiz şeyleri biçimsizleştirip öldürmek.’ Yılanın midesine indirdiği şeyleri Coleridge’in niçin öylesine itici bulduğunu bilmiyorum… Ama bu güçlü bir eğretileme…”

“Anlamıyorum.”

“Julia anlıyor. Kitabının teması bu sanırım. Dr. Johnson’un dediği gibi, ‘hayal gücünün, durmaksızın yaşamla beslenen açlığı.’ Seni gözümde fazla büyüttüğümü söylüyor, sanırım. Seninle beslendiğimi. Bu doğru. Dolayısıyla hayal gücü karşısında özellikle zayıfım.” Gülümsedi.

“Melodramatik konuşma. Fikirleri eğip büküyorsun Cassandra, böylece de onlar yüzünden görmüyorsun. Her şeye karşın, ben buradayım. Buradayım.”

“Evet, ama birbirimize ne söylememiz gerekecek? Artık Julia’nın kurgusu açısından görülemeyecek ne söyleyebiliriz birbirimize? Bizim yolumuz bu kurguda belirlenmiş, anladığım kadarıyla.”

“Bunun bir önemi var mı?”

“Benim için, evet. Bilmelisin ki, ben” Cassandra içini çekti, “gözetlenmekten hoşlanmam.”

“Buna katlanmayı öğrenmelisin. Bu senin -nasıl dile getiriyordun- ‘kişinin dünyadaki yerini kaplaması’ dediğin şeyin önkoşulu.”

“O bakımdan bile başarılı olduğumu kimse söyleyemez. Başlamak için çok geç.”

Bütün yüzüklerini çıkarmış, kapkara kucağında üst üste yığmıştı. “Beni yalnız bırak Simon.” Akademisyen sevecenliğiyle, divane gözlerle baktı ona. “Bu senin suçun değil. Oluruna bırak.” Başını eğip yüzüksüz ellerine baktı. “En vicdanlı davranış, beni yalnız bırakmak” dedi, bilgi verircesine.

“Ben vicdanlı davranmak istemiyorum. Ben…”

“Git buradan Simon.”

“Sen delisin.” Cassandra sustu. “Yine geleceğim” dedi Simon. “Evet” dedi Cassandra, kasıtlı bir belirsizlikle.

Simon gittikten sonra Cassandra, yüzükleri masasının üstüne düzgün bir biçimde dizdi, zincirini ve haçını onların yanına koydu, renkler gökkuşağı renklerine göre sıralanacak biçimde hepsini yeniden dizdi, perdeleri çekti, ışığı yaktı, yeniden koltuğuna oturdu ve eline Julia’nın kitabını aldı. Okuması üç saat sürdü.

Julia, Deborah’yı elinde bir bavulla ön kapıdan çıkarken yakaladı.

“Nereye gittiğini sanıyorsun?”

“Buradan gidiyorum. Bıktım, kendime ait bir yaşam istiyorum.”

“Her kim *bunun* olabileceğini sanıyorsa aptaldır. Babana mı gidiyorsun?”

“Aslında, hayır. Çünkü (a) Kongo’da yaşamak istemiyorum. Ve çünkü (b) o bensiz daha rahat eder.”

“O zaman nereye gidiyorsun?”

“Oxford’a” dedi Deborah.

“Oraya gitmeyeceksin!” dedi Julia. Deborah kapıyı açtı, Julia ayağıyla iterek kapattı ve Deborah elindeki bavulu Julia’nın bacaklarına sertçe vurdu. Bunun üzerine, Julia göz kararması sözünün fiziksel bir durumu tam olarak betimlediğini keşfetti. Bavulu onun elinden kaptığı gibi kızın kafasına indirdi. “Sana, gitmeyeceksin dedim! Pekâlâ da burada kalabilirsin!” Deborah, parmaklarını Julia’nın saçlarının arasından geçirdi, yüzüne bir tokat vurdu ve yine kapıya yöneldi. Julia onun üzerine çullandı.

“Ceketini çıkar! O bavulu boşalt!”

“Beni istemiyorsun. Bırak gideyim.” İçeriye koştu: Julia da onun ardından, sessiz evin içine doğru yöneldi. Deborah dönüp ona haykırdı. “Herkesin yaşamını elinden alıyorsun. Senden nefret ediyorum. Nefret ediyorum. Nefret ediyorum.” Annesinin üzerine atıldı.

“Ben de senden nefret ediyorum” dedi Julia, darbeler arasında. “Durmadan kusur bulan bir şıllıksın sen. Sen ancak yarı-insansın. Yine de, benimle birlikte yaşamak zorundasın.”

Şimdi yerde, dizleri üzerinde boğuşuyorlardı; Julia gözlerinin önündeki saçları açmak için başını salladı, bir eliyle Deborah’yı halının üstüne mıhladı ve: “Nefret ettiğimiz insanlarla birlikte yaşamayı öğrenmezsek yazık olur” dedi. “Buz gibi nefret *en kötü şeydir,* sana söyleyeyim. Konuşmak bana düşmez biliyorum. Ama Cassandra’yı düşünmekle aptallık ediyorsun. Belki senden nefret etmiyordur, ama senden hoşlanmıyor. Hoşlanıyor mu? Tanrı aşkına, biraz cesaret gerek sana. Sen benim kızımsın. Seni seviyorum. Gerçekten seviyorum. Oraya gitmene izin veremem.”

Deborah kıvrandı, ısırdı ve vurdu; ikisi de, ağlayarak, soluksuz ve kanayan bir durgunluğa varıncaya dek, birbirlerini hırpalamışlardı. Julia doğruldu, soluk soluğa, kızına, “Cassandra dan bir mitos yaratmana izin veremem. İşine yaramaz, sana göre değil o.”

“Biliyorum, gerçekten. Tamam, biliyorum.” Ciddi gözlerle Julia’ya baktı. “Ama ona bunu yapmamalıydın Julia.” Bu bir yargıydı.

“Biliyorum.”

“Benim açımdan farklı. Gerçi ben de alınıyorum, ama öbür kitapların aslında *benimle* ilgili değildi, seninle, senin bana olan duygularınla ilgiliydi. Oysa bu, *onunla ilgiliydi.* Gerçekten onunla ilgiliydi.”

“O sıralarda bunun, kitabı daha iyi kıldığını düşünüyordum.”

“Böyle düşünmüş olamazsın. Onu tanımadan.” Bir an sustu. “Sence burada kalmalı mıyım?”

“Başka ne yapabilirsin ki? Dinle Deborah, beni biraz hoş görür müsün? Lütfen? Eğer hoş gören insanlarla birlikte yaşamış olsaydım -*gerçekten* hoş gören- hoş görülmeyi bunca çok istemezdim onlardan.”

“Ben çok şeyi hoş gördüm.”

“Evet, ama bunlardan kazançlı çıkan da sensin. Bununla teselli ol.”

Birbirlerine bir çeşit hayvansı sevgiyle baktılar.

“Cassandra ne yapacak, Julia?”

“Bilmiyorum. Bilmiyorum.”

Cassandra doktorun muayenehanesinden çıkarken,

Gerald Rowell onu gördü ve adıyla seslendi ona. Cassandra sokakta ondan öyle hızla uzaklaştı ki, ona yetişebilmek için adam cüppesinin etekleri savrularak koşmak zorunda kaldı.

“Cassandra!”

Cassandra bir bara girdi.

“Cassandra!” Peder Rowell da onun ardından içeri girdi.

Cassandra tezgâha yaslandı. “Bir şişe brendi istiyorum lütfen. Varsa, Remy-Martin olsun. Yoksa, ne varsa onu verin.”

“Cassandra!” dedi Peder Rowell, daha sert bir sesle.

Cassandra brendi şişesini sırt çantasının içine koyup ona döndü.

“Nasılsın Cassandra? Seni kaç zamandır görmüyorum.”

“Görmüyor musun? Görmek istedin mi?”

“Birlikte bir kadeh içki içmeye zamanın var mı?”

“Başka zaman. Başka zaman. Şu anda yok. Teşekkürler.” Gülümsedi. “Bana özellikle söylemek istediğin bir şey mi var?”

“Senden izin isteyecektim” bembeyazdı, hafifçe kekeliyordu, “kız kardeşine ağır bir mektup yazmak için.”

Peder Rowell, onun bu sözleri algılamasını gözledi.

“Senin ne yaptığına karışmam” dedi Cassandra.

“Bu yardımcı olur mu?”

“Onu sarsar sanırım. Hemen sarsılan bir insandır.” “Sana yardımı olur mu demek istemiştim?”

“Lütfen benim için endişelenme” dedi Cassandra. “Ben sessiz kalacağım. Ben senin kendi hesabına kaygılandığını sanmıştım. Dolaylı olarak, sana bu yüzden özür borçluyum.” Görebildiği kadarıyla, Peder Rowell gerçekten de kişisel bir öfke içindeydi. “Etini ve kemiklerini adeta daha sorumsuz bir ruha ödünç verdin. Kitabı okudum: Evet, sana kesinlikle özür borçluyum. Bunu önceden tahmin etmeliydim. Ama giderek daha az önem taşıyacak, biliyorsun. Sen bunu atlatırsın. Gerçeklerden o kadar uzak ki.”

“Onunla hiç konuşmamalıydım” dedi Gerald Rowell. Cassandra gözlerinde uzak bir ilgi kıvılcımıyla baktı ona; Rowell çabucak ekledi: “İçki içmeye gelmeni isterdim.” Cassandra’nın kolunu tutma girişiminde bulundu; Cassandra ise birdenbire eğilip başparmağının tırnağıyla onun gözlük camına dokundu.

“İki odaklı cam kullandığını daha önce hiç fark etmemişim. Gözlüğünü çıkarınca, ne oluyor?”

“Her şey birbirine karışıyor, renkler bulanıklaşıyor. Gözlüksüz, yerimden kımıldanamıyorum. Olduğum yerde oturup kalmam gerekiyor.”

“Bunu daha sık yapmalısın. Olduğun yerde oturup her şeyin birbirine karışmasını beklemelisin. Ayırt edilmemiş olma duygusuna gerek duyuyoruz. Ayırt edilmemiş olma” dedi yüksek sesle. “Durmadan eğretileme arıyorum. Olanaksız bir birlik oluşturma arzum dolayısıyla. Denizin altında, hiç kimsenin bir ada gibi olmadığı, hepimizin bir arada olduğumuz yolunda güvence verilirken, her şeyi birbirinden ayrı tutmak için bunca çaba. Sanatsal çabası yüzünden Julia için çok kötü düşünceler beslememelisin Peder, hepimiz bunu yapıyoruz. Birbirimizin bedeninde ve ruhunda yaşayabildiğimizi itiraf ediyoruz, hepsi bu.”

Peder Rowell anlamaya çalıştı. “Hepimiz birbirimizin bir parçasıyız, İsa’da bütünleşiyoruz.”

“Benim demek istediğim bu değil. Gitsem iyi olacak. Julia’nın demek istediği de bu değil. Birbirimize taşıyoruz. Keşke böyle olmasa. Ayrı ayrı ya da ayırt edilebilir olsaydık, bunu hoş görebilirdik.”

“Beni korkutuyorsun.”

“Korkma.” Çantasını sırtladı. “Bunu bir düşün. Şimdi gitmeliyim, yalnız kalmam gerekiyor.”

“Cassandra!”

Cassandra arkasından kapının onun yüzüne kapanmasına aldırış etmeden çıktı ve hızlı hızlı yürüyerek sokakta uzaklaştı. Peder Rowell onun nalburların bulunduğu sokağa döndüğünü gördü. Bir süre düşündükten sonra Miss Curtess’e telefon etti. O da gözünün Cassandra üstünde olacağına söz verdi ve Julia’nın kitabına öylesine uzun uzun ateş püskürdü ki, Peder Rowell’ın kendi öfkesi dinip yerini salt utanma duygusu aldı.

Yirminci Bölüm

Cassandra’nın Günlüğü

Demek, iğneler batırılacak bir bez bebek oldum ben? Ya da onun, ikimizin de, ne demek istediğimizi soracağımız, duvara asılmış bir ayna? Başlangıçta, kendimi yalnızca pisletilmiş hissettim. Pabuçlarım, geceliğim, kalemlerim, kâğıtlarım, bana ait küçük pis ayrıntılar gözler önünde. Evet, geceliğim bile, onun üfleyerek şişireceği pörsük bir bez bebek gibi raptiyelerle tutturulmuş. Eksikleri o doldurmuş, nokta nokta çizgilerle, müzelerdeki gibi, eklemleri oynatmak için yeni sicim, ya da kolların ve bacakların yerine tahta parçalarıyla, ve bu cismin varsayımsal olduğunu bildiren bir dipnot koyulmamış. Gelişigüzel derlenip bir araya getirilmiş bir metin bu.

Normal ilişkimiz de, biliyorum, hep bundan oluşuyor. Biliyorum. Bunu bildiğimizi saklıyoruz. Kendimizi varsayımdan öte, başkalarının gördüğü gibi görmek zorunda kalsak, yaşayamazdık. Olsa olsa, onların gördüklerinden kendimize göre çeviri yapıyoruz. Ama o, beni yalnızca görmekten biraz daha fazlasını yapıyor ve bu birazı dayanılmaz.

Çocukken, ayrı ayrı değildik. Ortak bir görüşümüz vardı, ortak bir mitos yaratmıştık. Bu da, belki, çektiğimiz güçlükleri kapsayıp çözümlüyordu. Adına masumiyet denen o ilkel durumdu bu. Çocukken bir ağ ördük, güneşli bir hava ağı… Ama masum görüş diye bir şey yoktur, ayırt edilebilir değiliz. Birbirimizi yaratıyoruz, ayrı ayrı. Bu da sevgiyle yapılmıyor. Ya da salt sevgiyle. Umursamazlıkla da yapılmıyor. Parlak bir ışık altında, cam mahfaza içinde, hayvanat bahçesinde, müzede, numuneler değiliz yalnızca. Biz düşünceler için besin kaynağıyız. Ağ yapışkan. Ben onun kirli çizgilerini izliyorum.

Kalıp da o bez bebeğin tutkuları için acınmayı seçmiyorum. O tutkular bana ait değil. Ama onları ben besleyip suladım, büyütmeye öyle çok güç harcadım ki, artık onları silemem ya da kendime yaşayacak bir yer ayıramam.

Bu maskara karaltıyı, ortak yaratığımızı sürüklemeyeceğim hiçbir yer yok. Hiç değilse, onu görünür kılan ışığı söndürmeyi seçebilirim. Artık, yansıma istemiyorum.

Yirmi Birinci Bölüm

"Evet, nereden başlıyoruz?"

"Benim gelmemi niye istediğini hâlâ anlayamıyorum." "Yardım etmek istedim. Eğer edebilirsem."

"Tek başıma gelmem daha iyi olurdu."

"Bilmiyorum. Senden daha çok şey götürürdü bu. Ayrıca, taşınacak çok fazla şey var."

"Bunların hepsini götürmeyeceğim. Yalnızca kâğıtları alacağım. Oxfamdakiler bizden kalanları almaya geliyorlar. Ne var ki, kâğıtlar işlerine yaramaz. Polis bunların hepsini inceledi. Kuşkusuz, bunu biliyorsundur. Annem ona ait hiçbir şeyi istemiyor."

"Ya sen?"

"Hayır."

Simon ceketini çıkarıp kırmızı koltuğun arkasına astı. "Evet, nereden başlıyoruz" diye yineledi. Julia genelde onu buraya getirmemiş olmayı

yeğlerdi, ama işin tuhafı bunu isteyebileceği başka hiç kimse -hiçbir güvenli, olanı biteni bilmeyen bir yabancı- yoktu. Simon da cam gönülden yardımcı olmuştu. Kâğıtları taşıyıp götürecekleri arabayı kiralamış ve kullanmıştı. Julia kolej yetkililerine karşı onun kendisini koruyacağını ummuştu, ama Simon bu güçlüklerle yüzleşmede onu tek başına bırakmıştı. Julia'nın Başkan'la görüşmesi iyi gitmemişti.

Kâğıtlar odanın ortasına yığılmıştı. Akademik dosyalar ve kutular, iple bağlanmış mektup desteleri — Deborah'nınkiler, kendisininkiler, Gerald Rowellınkiler. Anlaşılan Cassandra hiçbir şeyi çöpe atmamıştı. Bir ayakkabı kutusundan, gelişigüzel derlenmiş, kendisiyle ilgili gazete kupürleri çıkmıştı. Morgan Ie Fay'e ilişkin, uyaksız, gizemli, süslü bir koşukla yazılmış bir öyküden kalanlarla dolu defterler. Bir sürü resim. Günlük ciltleri. Günlükteki son yazı, mahkemede okunmuştu.

"Küçükken" dedi Julia, Simon'a, "onu kızdırmak için bütün kitapları kitaplıktan boşaltıp yere yığar ve üstlerine otururdum."

"Şatodaki kral."

"Kapıyı kilitleyip beni içeriye almazdı. Anahtarı çalınca, gidip bir kapı sürgüsü almış ve bunu kendisi vidalamıştı."

"Demek bunun alıştırmasını yapmış" dedi Simon.

Olayı araştıran görevliye, müteveffanın her şeyi saplantıya varan bir kararlılıkla ayarladığı söylenmişti. Gerek dış, gerek iç kapılara yeni sürgüler takılmıştı. Iç kapının altındaki boşluğa bir sabahlık sıkıştırılmış, her iki kapıya selüloz pencere bandı takılmış ve pencereye enli ambalaj kâğıdı parçaları yapıştırılmıştı. Perdeler çekilmiş ve şöminenin zeminine katlanıp üst üste koyulmuş battaniyeler yerleştirilmişti. Müteveffa, bir şişe uyku ilacı ve birkaç kadeh brendi içmişti. Aynı zamanda, havagazı vanasını da açmıştı. Yazılıp bırakılan bir mektup yoktu. Psikiyatristin mahkemeye bildirdiğine göre, sürgülerle öbür önlemler en azından bir derecede akli dengesizliğe işaret ediyordu; müteveffa, histerik bir biçimde, kumar oynamadığını kanıtlamayı amaçlıyordu. Bu gibi vakalarda, "oyunu kurallara göre oynamak" için saplantıya varan bir çabanın söz konusu olduğunu varsaymak mümkündü; o, kapıları kıran bir kurtarıcı, gerçek bir kurtarıcı olurdu. Bilemeyiz. Dava sonunda varılan kararı, Peder Rowellınkiyle birlikte, bu kanıt belirledi.

“Sen o kadınla konuşurken” dedi Simon, “merdivenlerde birkaç kız öğrenciye rastladım. İçlerinden biri, pencerelere kâğıt yapıştırırken onu gördüğünü söyledi… ‘Kanatlarını cama vuran kocaman bir siyah kuş gibi’ dedi, şiirsel ve yanlış bir üslupla. Anlaşılan, onu tanıdıklarından, akıllarına bir şey gelmedi. Merdivenlerin başında toplanıp herkesin yukarı çıkmasını izlemişler. Başkan, beyaz şapkası ve önlüğüyle ahçıbaşı ve son sınıf danışmanı. Kapıları kırıp içeri girmişler. Miss Curtess adında birisi, kuşkulanmasına karşın, arada bir kapıyı vurup hiçbir cevap almama dışında hiçbir şey yapmadığı için sinirsel çöküntüye uğramış durumda. Kız benim *Dünyadan Haberlerden* olduğumu sanıyordu. Hepsinin de şoka uğradıklarını söyledi. Hepsinin suçluluk duyduklarını ve bunu kendilerine yediremediklerini anlattı. Kız, karınca kararınca bir psikolog.”

“Hepimiz öyle değil miyiz?” Julia’nın sesi sert çıkmıştı. “Senin ne hissettiğini bilmiyorum.”

“Senin söylediklerini hissediyorum” dedi Julia. “Onun bana hissettirmek istediklerini, ama başka şeyleri de.” Simon’un bakışları bir an ona takıldı ve uzaklaştı. Odanın öbür köşesine yürüyerek şöminenin yanında, Julia’nın henüz bakmamış olduğu halının üzerinde durdu.

“Kuralları her zaman o koyardı. Öyküyü planlardı, ben de bir parçası olurdum ve sürdürürdüm. Beni böyle yapan odur. Çok normal davranışı suça dönüştürürdü — kitapları ödünç alma, insanlara bir şeyler söyleme, seninle konuşma gibi. İçeriye girmek için, çıldırıncaya kadar, kapıyı kilitleyip beni içeriye almazdı. Sonra da, gerçekten suçlu olmamı, yaptığım bir şeyi değiştirememememi, geri alamamamı sağlardı. Beni birtakım şeyleri almaya zorlar, bunlar bende kalırdı. Böyle olsun isterdi. Neden suçlu olayım?” Gözlerini boş odada gezdirdi, yerdeki kitaplara baktı. “Neden bende kalsınlar? Ben onun yaşamını istemiyorum. Hiçbir zaman istemedim. Şu anda ise kesinlikle istemem.”

Simon sesini çıkarmadı.

“Amacı beni perişan etmekti.”

“Bunu sırf bir öç alma eylemi olarak mı görüyorsun?” “Ben olsam daha iyisini yapardım.”

“Hâlâ, sanki o yaşıyormuş gibi konuşuyorsun.” Julia duraladı, onun ne söylediği üzerinde pek kafa yormuyordu.

“Hayır, ama *ben* hâlâ yaşıyorum. Bununla birlikte yaşamak zorundayım.”

“Gözetlenmeye katlanamadığını söylemişti.”

Simon, hâlâ şöminenin önünde, bir askerin “rahat” duruşunu andıran bir pozda duruyordu. Sanki, bilinçli olarak, orayı etkisiz kılıyor, diye düşünüyordu Julia, onu oraya getirmemiş olmayı daha da yoğun bir biçimde dileyerek. Simon, Cassandra’yı son ziyaretiyle ilgili bilgi vermişti. Julia bu bilgiyi son derece aşağılayıcı bulmuştu. Şimdi, içgüdüsel bir yoldan, kendisini coşkuya kaptırmanın, yaşamı sürdürmenin en iyi yolu olduğunu sezerek, hırçın bir biçimde ona meydan okudu. Cassandra, vakarını korumak için ölmüştü, öyle değil miydi?

“Onunla bu konuda ne konuşma gereği duyarak geldiğini düşünemiyorum.”

“Birisinin bir şey yapması gerekiyordu. Ben vardım.

Sizi birbirinizi mahvetmekten alıkoymalıydım.” Yüzünde, karşı çıkan bir gülümseme belirdi.

“Kendini kılıçların altına attın, öyle mi? Ama durumu daha da kötüleştirdin. Ben onu tanıyorum… onu tanıyordum. Bunu *gerçek* kıldın onun gözlerinde. Kaçınılmaz kıldın. Aynı zamanda da, bir tiyatro oyununa çevirdin. Tiyatro oyunlarını severdi. Eğer sen işe karışmasaydın Si, o bunu zihninde bir biçimde yumuşatır, var olmuyormuş gibi davranırdı. Ama sen bunu somutlaştırdın.”

“Amacım da buydu. İyi niyetliydim. Gerçek kılmak istedim. O biçimde sürdürüp gitmeniz ikiniz için de iyi değildi.”

“Peki ama” diye bağırdı Julia, gözleri dolarak, “bir şeyleri değiştirmek için *sen* ne sunuyordun?”

Simon onunla göz göze gelmedi. “Biliyorum, biliyorum” dedi çabucak, sözlerini kitap yığınına yönelterek. “Çok haklısın. Oysa Edmund seviliyordu. Ben galiba başkalarının kendilerini yok etmelerine karışmaya yazgılıyım.”

Julia şaşırdı, sonra hatırladı. “Ah, evet, baban. Elbette. Üzgünüm. Si, gelip yardım ettiğin için teşekkürler…” Simon ayakta, dengesini bir ayağından öbürüne kaydırdı.

“Yerinde olsam, ona duyduğun kızgınlığa fazla güvenmezdim Julia. Bu fazla uzun sürmez. Göreceksin, zamanla geçer.”

Yerden günlüğün birkaç cildini aldı.

“Bunların hepsini okuyacak mısın?” diye sordu.

“Evet. Hayır. Bilmiyorum. Bilmiyorum işte. Sonunda okuyabilirim sanırım. Merakıma yenilirim sonunda, sanırım, hep yeniliyorum.”

Simon bunu cevaplamaksızın kapıya doğru yürüdü. Onu kollarında o cilderle dolu görünce, Julia derin bir şaşkınlığa uğradı: Sağ olsa, Cassandra’nın, böyle bir saygısızlık, ikisinin kendi eşyasını karıştırmaları karşısında uğrayabileceği şaşkınlıktı bu. Bir parmağına bir dizi yüzük takmıştı; şimdi, aceleyle, bunları çıkarmaya uğraştı.

“Hadi” dedi Simon. “Taşımaya başla.” Merdivenlere doğru yürüdü.

Sonunda, bütün kâğıtları kolejin girişindeki avluya yığdılar. Simon hepsini arabaya taşımaya başladı; Julia yeniden yukarıya çıktı.

Odada yalnız kalınca, Simon’u oraya niye getirdiğini anladı. Cassandra’nın tersine, kendisinin ortama karşı yakışıksız derecede duyarsız olduğunu düşündü. Yarattığı mitosların hortlaklarla ilgisi yoktu. Kule’de ya da Holyrood Evi’nde yalnızca, gereksiz bir bilgi çokluğuna kafa yoran merakı onun için bir işkenceydi. David Rizzio ya da Lady Jane Grey’in duygularını tıpatıp taşımaya çalışabilirdi. Cassandra’nın odası, Cassandra’nın varlığı olmaksızın, kendisi istese, yalnızca bir kolej odası olurdu. Cassandra’nın eşyası eşyaydı, onunla ilgisiz olarak; arzu ya da korku uyandırma güçleri geri alınmıştı. Ne orada bulunmayı ne de oraya saygısızlık etmeyi istemiyor, yalnızca nesnelerin nesneler olarak onlardan yararlanacak hayırsever koleksiyoncuları bekleyerek oldukları yerde kalmalarını istiyordu.

Oysa bu oda, Cassandra ile doluydu, hava, yoğun bir kederle ağırlaşmıştı. Nesneler canlıydı, şaşırtıcılıklarını koruyorlardı. Julia, çılgın bir eylemler dizisi boyunca -tornavida, yapışkan kâğıt, doktorla ayarlanan soğukkanlı görüşme- öfke taşıyan bir amacı sürdüren Cassandra olmanın ne gibi duygular getireceğini zihninde canlandırmamak için iradesini zorladı. Ablasını görmemişti; hiçbir ölü görmemişti hâlâ. Yatak odasına girerken, bir an kolunu kaldırıp yüzünü sakladı.

Yatak örtüleri kaldırılmıştı; bunun dışında her şey aynıydı. Şifoniyerin üzerinde, oval aynanın altında, kilden Kraliçe Morgan ve cam yılan heykelcikleri duruyordu. Onları son olarak televizyonun üzerinde görmüş olan Julia, bir ritüele ait nesneler, diye düşündü. Bir kez, on yaşındayken, Cassandra’yı annelerinin aynası önünde, eski bir dantel perdeye bürünmüş

olarak, yanan mumlar arasında yoğun bir ikili konuşmayı tek yanlı sürdürürken yakalamıştı. Yakalanınca, avaz avaz bağırmıştı. Julia, ablasının bu aynanın önünde, kendi kendine cesaret vererek bir zaman geçirdiğini anlıyordu. Bir sıcaklık hissetti, üşüdü, biraz soluğu kesilmişti. Ağır ağır kendi yüzünü aynaya yaklaştırdı ve inceledi — sıradan bir yüz, korkmuş, dudakları bir oyuncununkiler gibi aralanmış, kırmızı güllerle süslü siyah bir başörtüsünden görünen parlak kızıl saç tutamları. Yumuşak, masum bir yüz.

Buraya ayak bastığından beri ara ara düşündüğü sözcükleri söyledi hafifçe:

“Ağ uçup gitti ve engine savruldu

Ayna çatladı boydan boya,

Lanet üzerime salındı…”

Kendi sesi onu korkuttu. Yalnız olmadığını hissediyordu; çocukken, Cassandra’nın fazla hevesle anlattığı öykülerin etkisiyle gördüğü karabasanlardan uyandığında hissettiği dehşeti duydu. Arkasındaki şeye duyduğu korkudan, dönüp bakmaya cesaret edemiyordu; öteki zayıf, çilli, eleştirici, kaygılı yüzü görmemek için kendisini inceledi.

Yaşamı boyunca, Cassandra, kendi eylemlerinin etkilerini incelediği bir ayna olmuştu. Kendi varoluşunu Cassandra’nın tepkileri kanıtlamıştı; şimdiyse, bir yer ve bir amacı yitirmişti. Cassandra onun için, tıpkı kendisinin Cassandra için olduğu gibi, hem ilişki kurabileceği bir kadın hem de yıkıcı, düşman, kişi olmaktan uzak, usdışı bir güç olmuştu. İyi ama, artık ölmüştü. O ölmüştü, ikisi de mi ölmüşlerdi? Cassandra’nın sahip olduğu bütün gücü, bütün varoluşu, kendisi, Julia, ona hayal gücüyle ödünç vermişti.

“Buna gücüm yetmez” dedi Julia, aynadaki görüntüsüne. “Bırakmalıyım, sahip olma diye bir şey yok. Kendi ayaklarım üzerinde duracağım.”

Yumuşak yüz eski, kolay gözyaşlarıyla buruştu. “Senden nefret ediyorum” dedi Julia bu yüze ve sendeleyerek kendini yatağa attı. Simon geri döndüğünde, onu karyolaya serili kumaşa yüzüstü kapanmış hıçkırırken buldu-. Duyduğu dehşet yüzünden, kendisi yüzünden,

Cassandra yüzünden, yalnızlık yüzünden, yalnızlığının tam olmaması için. Elini onun omzuna koydu; Julia onun bunu beklediğini biliyordu.

“Hadi Julia, buradan çıkıp gitmelisin. Her şeyi yerleştirdim, gidebiliriz.”

Oxford’un dışına çıkıncaya kadar ikisi de konuşmadılar. Julia, her zaman her şeyi akışına bıraktığı gibi, gözyaşlarını da özgürce akıttı. Simon, hiç konuşmadan, arabayı oldukça hızlı sürüyordu. Arada bir, kiralık araba itiraz edercesine sarsılıyordu.

“Durup bir şeyler içmek ister misin, Julia? Kahve, içki?” Julia hararet basmış, ıslak yüzünü sildi. “Hayır, teşekkür ederim.”

“Ne oldu birdenbire?”

“Oda beni korkuttu.”

“Herhalde çok korku içindeydi. Zaten var olduğuna tam karar vermiş değildi… Bir de bu azıcık kesinlikten vazgeçmesi…”

“Bu onun bir bakıma hep istediği bir şeydi” dedi Julia, kasıtlı olarak.

“Öyle mi düşünüyorsun?”

Julia ne düşündüğünü anlamak için onun yüzüne göz attı. Eğer kolejdeki kızlar suçluluk duyuyorlarsa, eğer annesi ve elinden hiçbir şey gelmese de Başkan suçluluk duyuyorlarsa, eğer kendi kendini suçlayan Gerald Rowell’dan aldığı o tatsız mektupta doğru bir yan varsa, o zaman Simon ne hissediyordu? Yüzünde melankolik bir çökkünlük, hüzünlü bir gönül rahatlığı vardı.

“*Senin* de yapabileceğin bir şey yoktu Si. O ölecekti.” “Saçma. Daha çok ilgi gösterebilirdim. Duyduğum ilgiyle daha iyisini yapabilirdim. Beni korkutuyorsun Julia. Dinle -eğer bildiğim bir şey varsa- nereden bildiğimi sorma — insan gerçek bir üzüntüyü *baştan* fark etmiyor. Sen fazla katı olmaya çalışıyorsun. Onun seni bir katil durumuna sokmayı istediğini düşündüğün için -bir bakıma- bir katil olduğunu kabul etmiyorsun. Başkaları da böyle düşüneceklerdir. ”

“Kitap bu hafta en çok satan kitap oldu.”

Simon bir an ona salt nefretle baktı, o da bunu kabullendi. “Bence bu benim görüşümün doğruluğunu kanıtlar.”

“Evet, öyle. Ben de bu yüzden bunu söyledim sana. Sen beni merak etme Si. Bunu atlatırım.”

“Kendine çok güvenme.”

“Şimdiye dek kimse beni kendime fazla güvenmekle suçlamadı” dedi Julia. “Kendime çok az güvenirim.” Bundan böyle bunun doğru olmayacağını açıklamayı düşündü ve vazgeçti; Simon’a kendisini açıklamak istemiyordu. Başkalarına da; yalnızlığı istiyordu; bu da yeni bir şeydi.

Simon’un neden korktuğunu biliyordu, ya da bildiğini sanıyordu. En azından kendisinin en çok neden korktuğunu biliyordu. Cassandra’nın ölümünün -rüküş giysiler giyen, kapıları kilitleyebilen ve arada sırada iyi davranabilen, başka bir yerde olup başka bir yerde olduğu bilinen gerçek kadının ortadan yok oluşunun- bu ölümün, artık kısıtsız, insanüstü, daha dar amaçlı, solunum ve devinim için Julia’ya bağımlı olan öbürünü, gelecekte hayal gücünü dayanılmaz biçimde kemirmek üzere, salıvermiş olması olasıydı. Bundan güç almıştı, ama artık özgürce çalışmaya niyetliydi.

“Ben bunu atlatamayacak kadar ince düşünceli değilim” dedi yüksek sesle Simon’a. Doğruları ve yanlışları ne olursa olsun, artık yaşamaya niyetliydi. Daha da katı olmaya niyetliydi. Başkalarının kendisiyle ilgili düşüncelerine bağımlı olmayacaktı. Yaptığı şeyden dolayı genelde nefret görme olasılığını, soğukkanlılıkla diye düşündü, göze alıyordu. Artık, evli değildi. Deborah’ya daha iyi davranacaktı, bir şey yapma, en iyisi kendisinin bir şey yapması, olanağı bulunan olumlu bir suçluluktu bu. Birtakım şeylerle boğuşacak ve daha iyi kitaplar yazacaktı. Ama Cassandra ile boğuşmayacakti; sona eren bir şey geride bırakılabilirdi. Simon ile de boğuşmayacakti; yeni başlangıçlara olanak yoktu, yalnızca karşı suçlamalara olanak vardı. Simon konusunda merak da yoktu içinde; Cassandra ile ilgili olan, ya da ilgili olmuş olan, hiçbir şey onda merak uyandırmayacaktı. Cassandra’yı yaşamından kesip atacaktı; yegâne çıkış yolu buydu. Eskiden, merakı, huysuz ve ayrımsızdı, bir tutkuydu. Şimdi kendi benliğinden gelecekti, ama kayıtsız, yargılayıcı ve ayrım yapan bir benlikten.

Simon konuşuyordu.

“…ortam değişikliğini salık veririm. Başka bir iş, evden taşınma.”

“Sen ne yapacaksın?”

“Sana söylediğimi sanıyordum. Gelecek hafta Malaya’ya gidiyorum. Hepimiz güdülenmişiz — belli bir eylemler zincirini, çeşitlemelerle,

yineliyoruz. Koşullu tepkilerimiz var. Benimki, kaçış. Deniz yolculukları. Cengeller. Seçme alanımız çok sınırlı.”

“Ama seçme şansımız var?”

“Çok az.” Simon bir dönemece saptı.

“Sence ben de güdülenmiş miyim?”

“Bu bir görüş”

“Göreceğiz.”

İnsanın kendindeki, daha önce deneyime karşı sınanmış bir değişimin kesinliğine -belirsiz ama kesin- bel bağlaması zordur. Julia yeni bir kadın olduğunu biliyordu, ama bu kadının henüz dağarcığında hiçbir edim yoktu. Avludaki bir ağaç gibiydi ve başkalarının yanlış görme ya da hiç görmeme eğilimi, gelişimini engelleyeceğinden, büyümesi zor olacaktı. Konuşmak boşunaydı, farklı davranmaya başlamalıydı, bu da Londra’ya varmadan önce olamazdı. O zaman da, diye düşündü Julia gerçekçi bir yaklaşımla, bir çırpıda ya da bir hamlede olamazdı. Tıpkı kilo verme gibiydi: Bir anda çok şey beklenmemeliydi, ne de arada sırada bir geri adım yüzünden vazgeçilmemeli yahut yakınılmamalıydı. Sözgelimi, Ivan’ın anlayışsız kollarında ağlamayı sürdürmeliydi. Ama değişme istemi içindeydi, Julia bunun içinde olduğunu biliyordu. Biten bitmişti.

Julia ile Simon’un gerisinde, arabanın karanlık bagajında, Cassandra’nın kutulara doldurulmuş, okunmamış, açılmamış özel belgeleri sarsılıp birbiri üstünden kayıyordu.